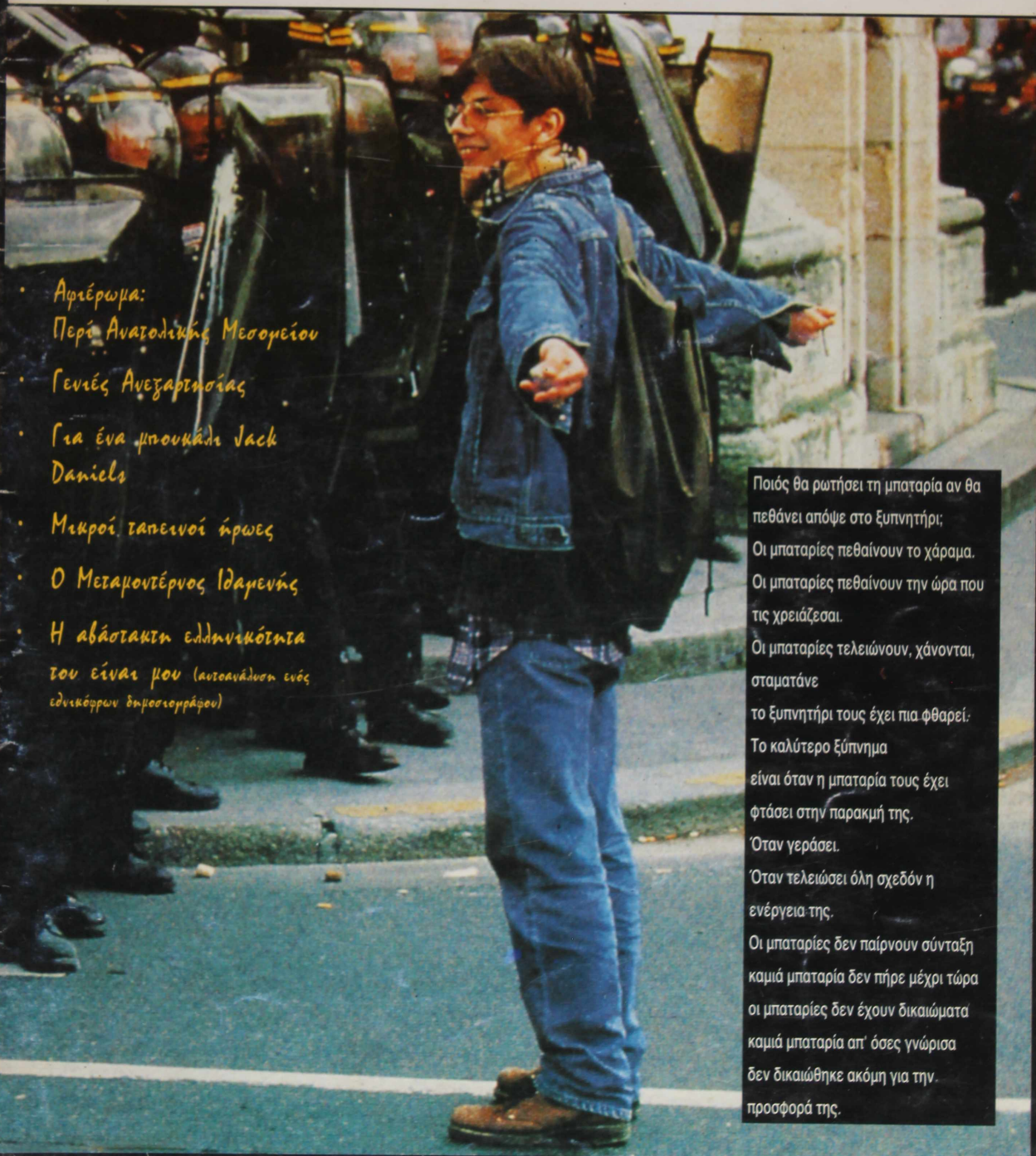

ΒΑΓΟΝΙ: 11 - ΕΙΣΙΤΗΡΙΟ: £3.00

1994

ΑΥΤΟΝΟΜΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΕΜΕΣΟΥ

- Αφιέρωμα:
Περί Ανατολικής Μεσογείου
- Γενιές Αυταρτησίας
- Για ένα μπουκάκι Jack Daniels
- Μικροί ταπεινοί ήρωες
- Ο Μεταμοντέρνος Ιδαμενής
- Η αβάστακτη ελληνικότητα
του είναι μου (αυτοανάλυση ενός
εθνικόφρων δημοσιογράφου)

Ποιός θα ρωτήσει τη μπαταρία αν θα πεθάνει απόψε στο ξυπνητήρι;
Οι μπαταρίες πεθαίνουν το χάραμα.
Οι μπαταρίες πεθαίνουν την ώρα που τις χρειάζεσαι.
Οι μπαταρίες τελειώνουν, χάνονται, σταματάνε
το ξυπνητήρι τους έχει πια φθαρεί.
Το καλύτερο ξύπνημα
είναι όταν η μπαταρία τους έχει φτάσει στην παρακμή της.
Όταν γεράσει.
Όταν τελειώσει όλη σχεδόν η ενέργεια της.
Οι μπαταρίες δεν παίρνουν σύνταξη
καμιά μπαταρία δεν πήρε μέχρι τώρα
οι μπαταρίες δεν έχουν δικαιώματα
καμιά μπαταρία απ' όσες γνώρισα
δεν δικαιώθηκε ακόμη για την
προσφορά της.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: δεν υπάρχει

ΣΥΝΤΟΝΙΖΕΤΑΙ ΑΠΟ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΝΟΜΟ:

Αντρέας Παναγιώτου. (Αρ. Φ. Ν876)

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: Τ.Θ. 7349 Λεμεσός.

Κίτπος (Ανατολική της Μεσογείου)

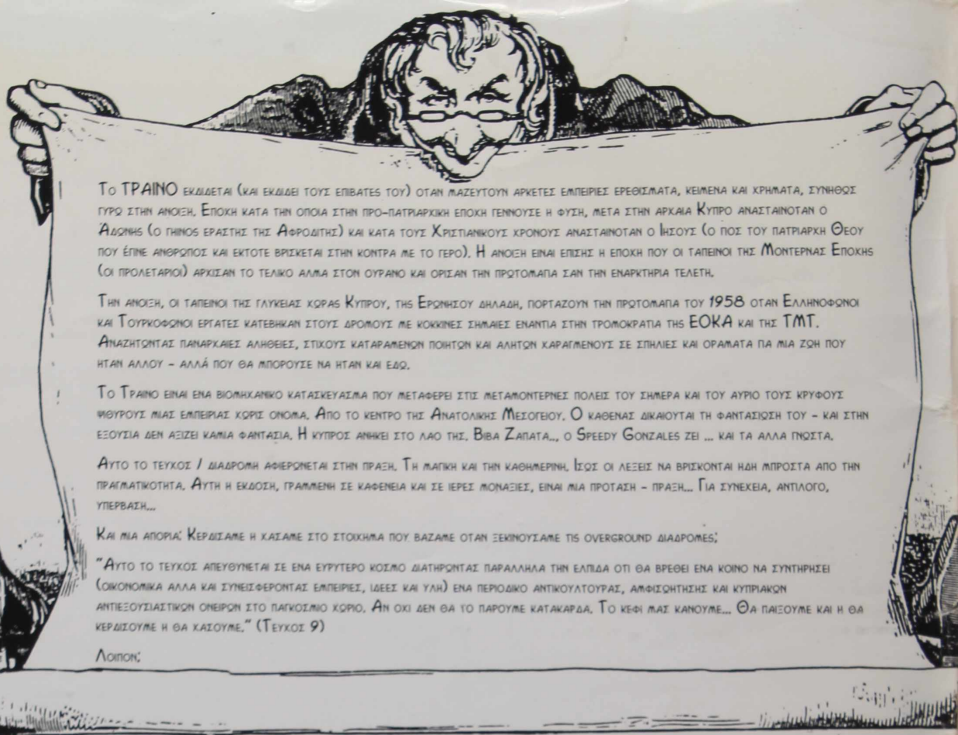
ΤΕΥΧΟΣ 11

1994

ΤΙΜΗ (χωρίς παχυση)

διαδρομής: € 3.00

Τυπογραφείο Αριστος Φίλης Λτδ.
Θράκης 8, Τ.Κ. 3200, Λεμεσός
Τηλ.: 357-5-362691, Φαξ: 357-5-362125

Το ΤΡΑΙΝΟ ΕΚΔΕΙΤΑΙ (ΚΑΙ ΕΚΔΕΙ ΤΟΥΣ ΕΠΙΒΑΤΕΣ ΤΟΥ) ΟΤΑΝ ΜΑΖΕΥΟΥΝ ΑΡΚΕΤΕΣ ΕΜΠΕΡΙΕΣ ΕΡΕΘΙΣΜΑΤΑ, ΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ ΚΡΗΜΑΤΑ, ΣΥΝΗΘΩΣ ΓΥΡΩ ΣΤΗΝ ΑΝΟΧΗ. ΕΠΟΧΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟ-ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΕΠΟΧΗ ΓΕΝΝΟΥΣΕ Η ΦΥΣΗ, ΜΕΤΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΚΥΠΡΟ ΑΝΑΣΤΑΙΝΟΤΑΝ Ο ΑΔΩΝΗΣ (Ο ΠΗΝΟΣ ΕΡΑΣΤΗΣ ΤΗΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ) ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΑΝΑΣΤΑΙΝΟΤΑΝ Ο ΙΗΣΟΥΣ (Ο ΠΙΟΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ ΘΕΟΥ ΠΟΥ ΕΠΙΝΕ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΕΚΤΟΤΕ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΚΟΝΤΡΑ ΜΕ ΤΟ ΓΕΡΟ). Η ΑΝΟΧΗ ΕΝΑΙ ΕΠΙΣΗΣ Η ΕΠΟΧΗ ΠΟΥ ΟΙ ΤΑΠΕΙΝΟΙ ΤΗΣ ΜΟΝΤΕΡΝΗΣ ΕΠΟΧΗΣ (ΟΙ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΟΙ) ΑΡΧΙΣΑΝ ΤΟ ΤΕΛΙΚΟ ΑΛΛΑ ΣΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟ ΚΑΙ ΟΡΙΣΑΝ ΤΗΝ ΠΡΟΤΟΜΑΡΙΑ ΣΑΝ ΤΗΝ ΕΝΑΡΚΗΤΗΡΙΑ ΤΕΛΕΤΗ.

ΤΗΝ ΑΝΟΧΗ, ΟΙ ΤΑΠΕΙΝΟΙ ΤΗΣ ΓΑΥΚΕΙΑΣ ΚΟΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ, ΤΗΣ ΕΡΩΝΗΣΙΟΥ ΔΗΛΑΔΗ, ΠΟΡΤΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΠΡΟΤΟΜΑΡΙΑ ΤΟΥ 1958 ΟΤΑΝ ΕΛΛΗΝΟΦΟΝΟΙ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΟΦΟΝΟΙ ΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΤΕΒΗΚΑΝ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ ΜΕ ΚΟΚΚΙΝΕΣ ΣΗΜΑΙΕΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΕΟΚΑ ΚΑΙ ΤΗΣ Τ.Μ.Τ. ΑΝΑΣΤΑΙΝΟΤΑΙ ΠΑΝΑΡΧΕΙΣ ΑΛΗΘΕΙΕΣ, ΣΤΙΚΟΥΣ ΚΑΤΑΡΑΜΕΝΟΝ ΠΟΝΤΟΝ ΚΑΙ ΑΛΗΤΟΝ ΚΑΡΑΤΕΜΕΝΟΥ ΣΕ ΣΠΗΛΙΕΣ ΚΑΙ ΟΡΑΜΑΤΑ ΠΑ ΜΙΑ ΖΩΗ ΠΟΥ ΉΤΑΝ ΑΛΛΟΥ - ΑΛΛΑ ΠΟΥ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΉΤΑΝ ΚΑΙ ΕΔΩ.

ΤΟ ΤΡΑΙΝΟ ΕΝΑΙ ΕΝΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΜΑ ΠΟΥ ΜΕΤΑΦΕΡΕΙ ΣΤΙΣ ΜΕΤΑΜΟΝΤΕΡΝΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΥΡΙΟ ΤΟΥΣ ΚΡΥΦΟΥΣ ΨΕΥΔΟΥΣ ΜΙΑΣ ΕΜΠΕΡΙΕΣ ΧΩΡΙΣ ΟΝΟΜΑ. ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ. Ο ΚΑΘΕΝΑΣ ΔΙΚΑΙΟΥΤΑΙ ΤΗ ΦΑΝΤΑΣΙΟΝ ΤΟΥ - ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ ΔΕΝ ΑΣΙΖΕ ΚΑΜΙΑ ΦΑΝΤΑΣΙΑ. Η ΚΥΠΡΙΟΣ ΑΝΗΚΕΙ ΣΤΟ ΛΑΟ ΤΗΣ ΒΙΒΑ ΖΑΠΑΤΑ... Ο SPEEDY GONZALES ΖΕΙ ... ΚΑΙ ΤΑ ΑΛΛΑ ΠΟΙΕΤΑ.

ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ / ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΑΦΕΡΟΜΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ, ΤΗ ΠΑΡΚΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. ΙΣΩΣ ΟΙ ΛΕΞΕΙΣ ΝΑ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΝΗΝ ΜΠΡΟΣΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ. ΑΥΤΗ Η ΕΚΔΟΣΗ, ΠΑΡΕΜΕΝΗ ΣΕ ΚΑΦΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΣΕ ΙΕΡΕΣ ΜΟΝΑΣΙΕΣ, ΕΝΑΙ ΜΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ - ΠΡΑΞΗ... ΓΙΑ ΣΥΝΕΧΕΙΑ, ΑΝΤΙΛΟΓΟ, ΥΠΕΡΒΑΣΗ...

ΚΑΙ ΜΙΑ ΑΠΟΡΙΑ: ΚΕΡΔΙΣΑΜΕ Η ΚΑΖΑΜΕ ΣΤΟ ΣΤΟΙΧΗΜΑ ΠΟΥ ΒΑΖΑΜΕ ΟΤΑΝ ΣΕΚΙΝΟΥΜΕ ΤΙΣ OVERGROUND ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ;

"ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΣΕ ΕΝΑ ΕΥΓΥΡΕΤΟ ΚΟΣΜΟ ΔΙΑΤΡΟΝΤΑΣ ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΤΗΝ ΕΠΙΔΑ ΟΤΙ ΘΑ ΒΡΕΘΕΙ ΕΝΑ ΚΟΙΝΟ ΝΑ ΣΥΝΤΗΡΙΣΕΙ (ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΙΣΦΕΡΟΝΤΑΣ ΕΜΠΕΡΙΕΣ, ΙΔΕΕΣ ΚΑΙ ΥΛΗ) ΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΝΤΙΚΟΥΛΟΥΡΑΣ, ΑΜΦΙΣΩΤΗΡΙΣΗ ΚΑΙ ΚΥΤΡΙΑΚΟΝ ΑΝΤΙΠΕΣΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΟΜΕΡΟΝ ΣΤΟ ΠΑΡΟΥΣΙΟ ΚΟΣΜΟ. ΑΝ ΟΚΙ ΔΕΝ ΘΑ ΤΟ ΠΑΡΟΥΜΕ ΚΑΤΑΚΑΡΔΑ. ΤΟ ΚΕΦΙ ΜΑΣ ΚΑΝΟΥΜΕ... ΘΑ ΠΑΙΣΟΥΜΕ ΚΑΙ Η ΘΑ ΚΕΡΔΙΣΟΥΜΕ Η ΘΑ ΚΑΖΟΥΜΕ." (ΤΕΥΧΟΣ 9)

ΛΟΠΟΝ,

Το τραίνο είναι κατ' αρχήν ενάντια στον ολοκληρωτισμό της γραμματικής και της ορθογραφίας. Αν όμως βρείτε τέτοια λάθη υπάρχουν και για κάποιο λόγο. Δημοσιεύουμε

κάτι για όλους και πάντα υπάρχουν άνθρωποι που ψάχνουν μόνο για λάθη.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ: Post Ξενέρωμα (1)

ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ Ο ΤΟΠΟΣ ΣΑΣ: Σχόλια (3-4), Δυσθανής Χλούνις (5)

ΔΙΑΛΟΓΟΣ: Κυπριακή συνείδηση, εθνική ιδεολογία και η προβληματική της ταυτότητας
Μια διεθνιστική κριτική (6)
Κυπριακή συνείδηση και ελευθεριακές προοπτικές (7)
Η έννοια του έθνους στην Μαρξιστική παράδοση (8)
Είναι ευρωπαίοι, οι Κυπριαίοι; (9)

ΜΙΚΡΟΙ ΤΑΠΕΙΝΟΙ ΗΡΩΕΣ: Salih, Γιώτα και καθημερινές ιστορίες ιθαγενών (12)

ΑΦΗΓΗΜΑ: Για ένα μπουκάλι Jack Daniels (15)

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: ΠΕΡΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ (19)

Αραβική Αναγέννηση: Πόνος και έκσταση (21)

Μεγεθύνσεις στα σύνορα (22)

Παλαιστίνιοι: Η ταυτότητα των συνόρων (27)

Υπάρχει Ισλαμικός κίνδυνος; (29)

Το Ειρηνιστικό κίνημα του Ισραήλ. (30)

Το Σεράγεβο σαν σύμβολο αντίστασης (31)

Τα εργατικά συμβούλια των Κούρδων του Ιράκ. (32)

ΣΥΝΝΕΤΕΥΣΗ: Γόργης Γρηγοριάδης και η ιστορία της κυπριακής νέας Αριστεράς (34)

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: Γενιές Ανεξαρτησίας (38)

Μνήμες και ντροπές (39)

Η Αριστερά της Ανεξαρτησίας (42)

Η εμπειρία της Μετανάστευσης (43)

Περί θλίψεως πραγματεία (45)

Brazil (46)

Η πολιτιστική Επανάσταση των Τ/Κ (47)

Η συνάντηση των 2 γενιών της Ανεξαρτησίας (48)

Μια απόπειρα διαλόγου (50)

COMIC: Ιστορία μιας παρεξηγήσεως (51)

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ: Ο Μεταμοντέρνος Ιθαγενής (52)

ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΝΗΜΑΤΑ:

Η πρώτη αντίσταση (53)

Κριτικός λόγος ανατολικά της Μεσογείου (54)

Η άλλη Ελλάδα: Αντιεξουσιαστικά - Εναλλακτικά Έντυπα (55)

Η μουσική έκρηξη του '93 (58)

MEDIA: Ένα πραγματικό νεκροταφείο του πνεύματος (60)

Η αθάνατη ελληνικότητα του είναι μου (61)

ΤΑ ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΤΗΣ ΝΥΚΤΑΣ (64)

COMIC: Το δικαίωμα ζωής χωρίς εθνικό πρόβλημα

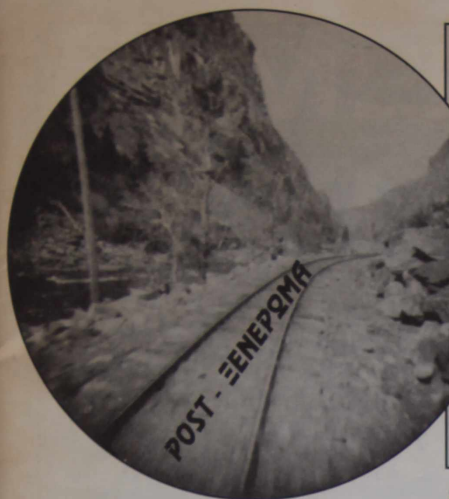
ΣΠΟΝΤΕΣ:

ΚΑΝΕ ΚΑΙ ΣΥ ΜΙΑ ΕΙΣΦΟΡΑ ΠΑ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΤΡΑΙΝΟ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ". ΜΠΟΡΕΙΣ!

(Ή τουλάχιστο δοκίμασε, να δούμε τι θα γίνει.

Ποτέ δεν ξέρεις τι μπορεί να ανακαλύψεις στο βάθος του είναι σου)

(Post - Ξενέρωμα: Μετα hangover - η κατάσταση μέσα στην οποία ο μεθυσιμένος της προηγούμενης νύκτας αρχίζει να φέρνει τα μίλια του - να αντιλαμβάνεται τη βαθύτερη αλήθεια που ανακάλυψε στην έκταση του μεθυσίου και να ξεπερνά την αυτοαπομόνωση / υπνηλία / θόρυβο που φέρνει το hangover / Ξενέρωμα).

Το Τραίνο έφτασε στην Πόλη. Το ανώμαλο οροπέδιο για το οποίο σας προειδοποιήσαμε πρό-περι φαίνεται να τελειώνει και κινούμαστε ήδη, όχι στην κοιλάδα των θαυμάτων αλλά στα υπό-γεια και τους υπονόμους της Πόλης, που προ-σπαθεί να κλέψει ακόμα 5 λεπτά από το Ξυ-πνητήρι - αυτό το όργανο του βιομηχανικού κοψίματος της εμπειρίας και του χρόνου σε πα-κέτα αλλοτρωμένων βιωμάτων. Μπορείτε να το σπάσετε αν θέλετε αλλά μάλλον θα χάσετε τη δουλειά σας - και κατά συνέπεια τη ροή από χρήματα που διασφαλίζουν μια υποτυπώδη ύπαρξη σε μια εποχή που (και λόγω τε-χνολογίας) θα έπρεπε να διασφαλίζει τη ζωή όχι απλά την ύπαρξη / επιβίωση.

Η πόλη κάτω απ' την οποία θρυσκόμαστε κοι-μάται. Όχι μακαρίως. Ροχαλίζει ανήσυχια. Το ρο-χαλητό κάποιου που έχει μεθύσει το προη-γούμενο βράδυ και θιώνει ακόμα και στον ύπνο του τα συμπτώματα του hangover, του Ξε-νέρωματος μετά το high της προηγούμενης βραδιάς. Ως γνωστόν ένα καλό high φέρνει τον άνθρωπο σε μια εκστασιακή κατάσταση που, ανάμεσα σε άλλα, του επιτρέπει να δει σαν οπτασία την πραγματική του κατάσταση. Σαν ερωτικό ον λ.χ. ο άνθρωπος ανακάλυψε αυτήν την εποχή του Coitus Interruptus (της δια-κεκομμένης συνουσίας) το κόλπο του one-night stand, του έρωτα της μιας νύκτας. Ως γνωστόν επίσης, η έκσταση και οι οπτασίες γλυκαίνουν το είναι, αλλά δεν βοηθούν καθόλου στην πράξη. Οι μεθυσιμένοι τρικόλιν και πέφτουν, όπως οι χίπιδες που χάθηκαν σε ταξίδια με το LSD ξεχνώντας ότι υπήρχε και μια κοινωνία που έπρεπε να αλλάξει για να γίνουν πραγ-ματικότητα τα ταξίδια στην κοιλάδα του ονεί-ρου. Όπως οι εραστές που ζυπνούν το πρωί αναζητώντας λόγια και δικαιολογίες για μια εμπειρία παράνομη - χωρίς ποτέ να αμ-φισβητούν το νόμο.

Η πόλη, κάτω απ' την οποία θρυσκόμαστε, αποκάτ στις μέρες μας μια συνείδηση του είναι της. Παρ' όλο που φιλόσοφοι, μεσίες, γκουρού και προφήτες προανάγγειλαν αυ-τή τη συνείδηση πριν 2-3.000 χρόνια εντούτοις αυτή τη συνείδηση (του τι είναι πραγματικά η πόλη) άρχισε να γίνεται βίωμα μόλις πριν με-ρικές δεκαετίες όταν διάφορα κούλια ποικίλων size, τα οποία έβγαζαν ήχους και μετέδιδαν ει-κόνες εισέβαλαν στα σπίτια. Το ράδιο και η τη-λεόραση κατάφεραν σε 30 χρόνια αυτό που δεν κατάφεραν για χιλιετίδες ο χριστιανισμός, ο μουσουλμανισμός, ο βουδισμός κλπ. - να πείσουν δηλαδή τους ανθρώπους ότι κατοικούν σε ένα

πλανήτη, μια χώρα, μια πόλη που λέγεται γη. Το ότι κάτι τέτοιο θα συνέβαινε το είχε προ-αναγγείλει ένας εβραίο-γερμανός κομ-μουνιστής, ο Καρλ Μαρξ, του οποίου οι οπα-δοί, αγνόησαν το επιστημονικό του συμπέρασμα ότι η υλική πραγματικότητα είναι απείρως πιο αδιάτακτη από τον κόσμο των ιδεών και των κυρηγμάτων και αναλώθηκαν να του στήνουν αγά-ματα τα οποία έπεσαν θεαίως υπό το αδιάτακτο βάρος της πραγματικότητας. Είχε προφητεύσει (σαν Εβραίος και σαν Επιστήμονας) ο αγαπητός Κάρολος ότι μέσα από τις διαδοχικές εμπο-ρευματοποιήσεις των πάντων και την αλλοτρίωση των ανθρώπων απ' ότι θεω-ρούσαν κάποτε ιερό, ρομαντικό και το βαθύτερο είναι της, θα αναγκάζονταν να αντιμετωπίσουν με νηφάλιο μάτι την πραγ-ματικότητα και τις σχέσεις τους με τους άλ-λους ανθρώπους - τις σχέσεις τους δηλαδή με την Πόλη, τις πολιτικές τους σχέσεις.

Το 1968 οι κάτοικοι της πόλης θρέθηκαν Ξαφ-νικά σε ένα εκστατικό ντελίριο που δη-μιουργήσαν τα μαγικά κουτιά των ηχών και των εικόνων αλλά και η αδυσώπητη πραγματικότητα μιας τεχνολογίας που όχι μόνο είχε υποτάξει τη φύση αλλά είχε δημιουργήσει και τις προ-υποθέσεις για την πραγματικότητα της "ζωής που ήταν αλλού" - του στίχου που σημάδεψε την εποχή των μεγάλων επαναστάσεων, την οποία οι κάτοικοι της πόλης αποκαλούσαν "Μο-ντέρνα". Εξεγέρθηκαν τότε, το '68, οι κάτοικοι απαιτώντας τον κόσμο που ήταν αλλού. Στις Ανατολικές συνοικίες (σε μια γειτονία που λε-γόταν Βιεντόν) οι άνθρωποι της Ζούγκλας και του ρυζιού τα έβαλαν με την Αστυνομία της πόλης και νίκησαν. Στην ίδια περιοχή η αρ-χαιότερη κοινότητα (η επονομαζόμενη Κίνα) εξεγέρθηκε μέσω των νέων ενάντια σε μια πα-ράδοση ιεραρχίας 3.000 χρόνων. Πολιτιστική επανάσταση. Στις βορειοδυτικές συνοικίες οι νέοι και οι εργάτες κήρυξαν μια ανώνυμη ακόμα Επανάσταση. Στο Βερολίνο, στη Νέα Υόρκη, στην Πράγα, στο Παρίσι... Οι μετανάστες από τις νότιες συνοικίες, αλλά και οι ίδιες οι νό-τιες συνοικίες, εξεγέρθηκαν διεκδικώντας την ύπαρξη τους σαν κάτοικοι της πόλης (πολίτες) και όχι σαν κατώτερη ράτσα - μέρος της φύσης. Ιθαγενείς της Μητρόπολης και τριτοκόσμιοι προλετάριοι. Οι μαύροι της Αμερικής, Μεξικό, Αφρική, Παλαιστίνη, Λατινική Αμερική.

Στο high της έκστασης είδαν πολλά. Δη-μοκρατία και Σοσιαλισμό. Αυτοδιαχείριση και πλουραλισμό. Μια νέα σχέση του ανθρώπου με τη φύση και μια νέα σχέση του πνεύματος με την ύλη. Η οπτασία του μέλλοντος ενόχλησε βέ-βαια τις αρχές της πόλης που έστελναν το στρα-τό και την αστυνομία ενάντια στους ονει-ροπαρμένους της εξέγερσης και άρχισαν να σφίγγουν τον έλεγχο πάνω στα media (τα ηχο-οπτικά κουτιά). Οι εξεγερμένοι, όπως οι με-θυσιμένοι τρικόλιν, από το high. Φτιάχτηκαν χώροι ελευθερίας αλλά οι αρχές απο-κατέστησαν την εξουσία του παρελθόντος.

Αργά το βράδυ η πόλη πήγε για ύπνο. Και κοιμάται ακόμα. Η πραγματικότητα επιμένει βέβαια. Πάνω απ' την πόλη μαζεύονται μύρα σύννεφα καπνού που απειλούν ακόμα και την επιβίωση. Οι αρχές της πόλης δημιούργησαν μια σειρά από soap operas θεαματικών αντι-παράθε

σεων για τους Ξενύκτες. Και όπλα, που απει-λούν να ανατινάξουν την πόλη στον αέρα. Ακόμα και οι θόβες, οι τηλεοπτικοί καθρέφτες, επι-μένουν (πως να το αποφύγουν) να προβάλλουν την αδυσώπητη πραγματικότητα. Στη μια συνοικία στέκονται στη σειρά, σκελεθρωμένα κορμιά, να πάρουν λίγο σιτάρι να θάλουν λίγο κρέας στα κόκ-καλα τους. Στην άλλη συνοικία, στέκονται γραμμή έξω από ένα ναό της νέας εποχής του θεάματος για να θάλουν κρέας από τα κόκκαλα τους - DIET CENTRE. Πόνος και πόνο που προβάλλει με δια-στημικά satellites. Η εποχή του Ξενέρωματος, του hangover - εθνικιστικά λείψανα και νεκροί ήρωες ρουφούν το αίμα των θνητών σαν βρυκόλακες. Μια μάστα νευρωτικών που αποτελούν την άρ-χουσα τάξη της Πόλης επιμένουν να ξε-λαρυγγίζονται σε χρηματιστήρια και γραφεία για τη συσσώρευση αριθμών - η πρώτη άρχουσα στην ιστορία που δεν αντιλαμβάνεται καν την έννοια της ηδονής. Αγωνίζονται να "επιβιώσουν" σαν αστοί... τα κορφαλα παραδείγματα - όργανα ενός συστήματος που έχασε κάθε νόημα... Απλά ανα-πνέεται. Αυτός που υποφέρει από hangover αρ-πάζεται από ότι θυμηθεί - Αντεστραμμένες ει-κόνες, μπασταρδεμένα νοήματα. Νεοφιλευ-θερισμός, νεοσυντηρισμός. Καπιταλισμός και ελευθερία. Καπιταλισμός και ελεύθερη αγορά. Κράτος και ελευθερία. Ανέσταστοι παπάδες και ιμαμήδες θέλουν να ευνουχίσουν τους πάντες για να ξεφύγουν απ' τις δικές τους φαντασιώσεις πει-ρασμούς. Ονειρώξεις.

Η Επανάσταση, η Επανάσταση της κα-θημερινότητας, που ξεκίνησε το '68 κα-ταστάνεται στα όνειρα των κατοίκων της πόλης. Θα ξυπνήσουν πριν καταστραφεί η πόλη; Το θέμα σήμερα δεν είναι αν είναι εφικτή η ου-τοπία. **ΕΙΝΑΙ**. Το θέμα είναι αν την θέλουμε, αν έχουμε τη θέληση να την πραγματοποιήσουμε χωρίς την παραζάλη της έκστασης και χωρίς το φόβο που προκαλεί η ελευθερία.

Αυτή είναι η πόλη λοιπόν. Αυτή η διαδρομή κάτω απ' την κοιμισμένη επιφάνεια έγινε δυνατή χωρίς στη διερεύνηση των ελευθέρων ζώων που δη-μιουργήθηκαν το '68 και συντηρούνται ακόμα. Οι απεργίες των Ευρωπαϊκών εργατών, το ανήσυχο ροχαλητό των ανατολικοευρωπαίων, η εξέγερση των ινδιάνων στην Αμερική, τα κινήματα των φτωχών στις νότιες περιοχές, η κρίση των πρου-χόντων στις διάφορες συνοικίες. Και η ανα-κάλυψη των νημάτων απ' τους Τρανοδηγούς.

Αυτή η διαδρομή θα περιστραφεί βασικά γύρω από μια περιοχή που είναι απ' τους αρ-χαιότερους συνοικισμούς της πόλης - την Ανα-τολική Μεσόγειο. Με άξονα τη χώρα - νησί που ήταν τότε, στους αρχαίους συνοικισμούς, η έδρα της Ερωτικής Θεάς. Την Ερώνησο.

Μπαίνουμε λοιπόν στην πόλη. Τη θλιμμένη πόλη. Την πόλη που κοιμάται. Ένας αναρ-χικός στη νήσο των αγίων, σαν tourist guide. Ξεκινάμε. Αριστερά βλέπετε ένα κτί-ριο καταλημένο. Squatting / κατάληψη. Ο **Διάλογος**: Τι θα μπορούσε να ονειρεύεται ένας αναρχικός εκτός από διάλογο και αντιπαράθεσεις στη μονοδιάστατη "κοι-νωνία" των αγγέλων; Περιοχές των ελε-υθρων ζώων (των βιωμάτων, της εμπει-ρίας ή της φαντασίας). Στο μεγάλο δωμάτιο

της κατάληψης γίνεται μια συζήτηση για την ταυτότητα των κατοίκων της Ερωνήσου όπου ως συνήθως (από το '68 και εδώ) μπλέκονται και τσακώνονται Αναρχικοί, Μαξιστές και υποστηρικτές της διαφορετικότητας των μητροπολιτικών ιθαγενών. Σε ένα ανοικτό χώρο έξω απ' την κατάληψη θα δείτε γκράφιτι στους τοίχους, (εμείς και ο τόπος σας) και μια μικρή συναυλία μικρών ταπεινών ηρώων, για την Αφροδίτη και την αδυσώπητη πραγματικότητα μιας "Άλλης Κύπρου" που επιμένει.

Στο σπιτάκι πάνω δεξιά θα ταξιδέψετε σε μια πραγματικότητα φανταστική ή φαντασική που επιμένει να γραφεί και να ονειρεύεται με χιούμορ ένα κόσμο που οι θεοί και οι άνθρωποι τσακώνονται για την προεδρία της πόλης.

Για ένα μπουκάλι Jack Daniels

Η τέχνη των λέξεων επιμένει ακόμα και στην εποχή του τηλεοπτικού καθρέφτη. Σαν μια πολύτιμη μοναξιά απ' το κουτί που μας παρακολουθεί ακινητοποιώντας μας με ένα σημειολογικό βομβαρδισμό. Στο κέντρο της περιοχής είναι απλωμένα τα οδοφράγματα και οι νεκροί ρατσιστικών πολέμων και χαμένων ονείρων. Και μια μικρή πορεία μη - βιαίων ειρηνιστών που μοιράζουν γαρύφαλλα.

Περί Ανατολικής Μεσογείου

Θα καταφέρουν οι Άραβες να φτιάξουν το δικό τους μοντέρνο ή μεταμοντέρνο χρόνο; Τι ταυτότητες θα φτιάξουν τα αποσπάσματα μνήμης και εμπειρίας των τριτοκοσμικών Ισραηλινών και των Παλαιστινίων της διασποράς, έτσι ώστε να υπάρξουν, ξεγελώντας ή παίζοντας με τους χωρομέτρους των συνόρων και των κρατών; Και ποιοι είναι αυτοί οι οργισμένοι πουριτανοί του Ισλάμ (ο ισλαμικός κίνδυνος) - ποια οργή και ποιο hangover τους οδηγεί; Ή είναι απλά άλλη μια αντεστραμμένη εικόνα του θεάματος; Στα βορειοδυτικά θα δείτε ένα σπῆτι, με τη μορφή εφημερίδας (Oslobođenje) που επιμένει σε μια πόλη υπό πολιορκία, να αντιστέκεται στο ντελίριο των φανατικών νοικοκυριών για ομοιότητα και εθνική καθαρότητα - η αλήθεια του παρελθόντος και η αναγκαιότητα του μέλλοντος. Το Σερράγεβο. Και δίπλα, μια πορεία Εβραίων Ειρηνιστών. "Το αντίθετο του πολέμου είναι η ειρήνη, όχι η αγάπη". Ο πόνος και η ενοχή για μια 40χρονη βεντέτα. Στα βορειοανατολικά, στο λόφο, θα δείτε μερικούς από τους πιο αρχαίους ιθαγενείς να πολεμούν τα κράτη, τα έθνη, τα σύνορα και τους εθνικούς αποικιοκράτες.

Τα εργατικά συμβούλια των Κούρδων του Ιράκ

Οι τριτοκόσμιοι προλετάριοι. Με μια στροφή στον υπομόνο θα βρεθούμε ακριβώς στο κέντρο της περιοχής, στο δρόμο με τα graffiti και τη συναυλία. Ένα μπαράκι και ένας ιθαγενής να επιμένει. Είναι άραγε το Γόρξς ο τελευταίος Αρμπούσιος ή ο πνευματικός πατέρας της νέας κυπριακής Αριστεράς;

Και ιδού κυρίες και κύριοι το σημείο απ' όπου ξεκίνησε αυτό το Τραίνο! Ένα μουσικό καταχωνησμένο στην κοιλιά της εξόριστης αλήθειας μια εμπειρία χωρίς όνομα. Οι κυπριακές γενιές Ανεξαρτησίας. Το σημάδι και η σημειολογία του μετα-αποικιακού ανθρώπου.

Μετά, στην ελεύθερη ζώνη πάλι. Αναζητώντας κινήματα και νήματα για τα όνειρα και τις σπατίσιες του '68. Επιτρέπεται να ασχολούμαστε ακόμα με τον αντιφασισμό και το Γρίβα; Πόσες ταφόστρες πρέπει να βάλουμε στις στιγμές της ντροπής της ανθρώπινης ιστορίας; Επιτρέπεται να αγωνιζόμαστε ακόμα για ανθρώπινα δικαιώματα; Αν, ναι ξεχάσαμε... Εφευρέθηκε το έγκλημα χωρίς δολοφόνο.

Και αριστερά σας, μην το χάσετε, μια συναυλία, μια φωνή του μέλλοντος. Και οι φωνές της θαλασσοκινής ελεύθερης ζώνης. Έντυπα του Ελληνικού Αντιεξουσιαστικού - εναλλακτικού χώρου

Στρίβουμε. Επιστροφή ξανά στους μικρούς ταπεινούς ήρωες που γράφουν αυτά που βλέπουν αντί αυτά που πρέπει. Για καταστραμμένα νεκροταφεία "εθνικών εχθρών". Και όπως είναι φυσικό τους παραλαμβάνει η εθνική λογοκρισία της πνευματικής αστυνομίας των media. Ακόμα ένας γύρος. Η τέχνη των λέξεων και πάλιν. Η νέα αντίσταση. Το Post - Ξενέρωμα. Μη θυμώνετε με τους εθνικιστές. Γελάστε μαζί τους και την αβάστακτη εθνικότητα τους. Μόνο αυτό αξίζουν. Ένα μνημείο στην ανθρώπινη θλακεία. Ή η ειλικρινής κατάθεση ενός εθνικόφρονος δημοσιογράφου.

Και μερικά βιβλία και ποιήματα πεταμένα στο δρόμο. Και οι σπόντες για να ρίχνετε στους κοιμωμένους. Η επόμενη διαδρομή του Τραίνου θα γίνει στην επόμενη διεύθυνση των ελεύθερων ζωνών. Μετά το παρόν Post - Ξενέρωμα. Όταν δηλαδή άρχισαν να ξυπνούν οι κάτοικοι απ' το ροχαλητό και όταν αρχίσουν να διεκδικούν ξανά τον ιστορικό χρόνο της αδυσώπητης πραγματικότητας. Σε τελική ανάλυση από εμάς και εσάς εξαρτάται... see you ...

ΔΕΛΤΙΟ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

Το Τραίνο ξεκίνησε την άνοιξη του 1987 σαν έκφραση του Αντιεξουσιαστικού - Εναλλακτικού χώρου της Λεμεσού και διαμορφώθηκε στο καφενείο - μπαράκι Χρυσάλλιδα. Η Χρυσάλλιδα έκλεισε (μεταλλάχθηκε) το Γεννάριο του 1990. Από τότε το Τραίνο εκδίδεται σαν παγκύπριο εναλλακτικό - αντιεξουσιαστικό forum (θήμα) έκφρασης και διαλόγου.

Δημοσιεύονται σαν θέμα αρχής (θέμα ελευθερίας, ελευθεριότητας και αντι-λογοκρισίας) όλα τα σχόλια και οι κριτικές επιστολές πάνω σε κείμενα του περιοδικού (στο section του Διαλόγου).

Τα υπόλοιπα κείμενα δημοσιεύονται αν δεν έχουν ρατσιστικές, εθνικιστικές, σεξιστικές, αντι-ομοφυλόφιλες, εξουσιαστικές και γενικώς καφροειδείς απόψεις. Το Τραίνο πληρώνεται από τον προλεταριακό μας μόχθο και αυτόνοτητα δημοσιεύει απόψεις που έχουν σαν στόχο το έρεθισμα, την πρόκληση, τον προβληματισμό και αν είναι δυνατόν την ηθονή ενός κόσμου που αναζητεί τα "περάσματα" (όπως το θέτει ένα φιλικό Ελληνικό έντυπο) για τη "ζωή που είναι αλλού".

Σαν έντυπο, όπως άλλωστε και η Χρυσάλλιδα που το γέννησε, είναι χώρος ελευθερίας και όχι προπαγάνδης ή προώθησης απόψεων. Η συντακτική ομάδα έχει την ευθύνη της οργάνωσης της ύλης σε ενότητες και της μετάφρασης ή επαναδημοσίευσης κειμένων που ολοκληρώνουν μια παρουσίαση. Τα εκδοτικά σχόλια δεσμεύουν

μόνο τη συντακτική ομάδα και τα κείμενα δεσμεύουν μόνο τους συγγραφείς.

Το Τραίνο είναι ανοικτό και στις 4 γλώσσες που χρησιμοποιούνται στην Κύπρο: Κυπριακά, Ελληνικά (Αθηναϊκά), Τούρκικα και Αγγλικά. Μέχρι στιγμής η πλειοψηφία των κειμένων είναι στην Ελληνική διότι αυτή επιβλήθηκε σαν η γραπτή γλώσσα στην περιοχή που ζούμε - και διότι το έντυπο έχει αναγνώστες στην Ελλάδα, οι οποίοι δεν έχουν τίποτα να κάνουν με την εξουσιαστική ιστορία της γλώσσας τους στην Ερωνήσο.

Το Τραίνο, ως γνωστόν, είναι ΚΥΠΡΙΑΚΟΝ έντυπο.

Υ.Γ. Τα κείμενα που αναδημοσιεύονται από τον κυπριακό τύπο για τη λογοτεχνική ή ιστορική τους σημασία σημειώνονται με τα αρχικά ΕΑ (Ελεύθερη Αναδημοσίευση).

ΕΜΕΙΣ

ΚΑΙ

Ο

ΤΟΠΟΣ

ΣΑΣ

του Μάρκου Τρότσκι

ΡΙΚ 1

Αμάν!!! Πήγαν λέει επίσκεψη στην ΚΑΝΤΕΒΟΥΡΙΑ και στην επιστροφή είχαν λέει ατύχημα κ.λ.π. κ.λ.π. Άκου Καντερβούρια. Με την φόρα που πήραν οι Έλληνες σ' αυτόν τον τόπο σε λίγο αντί για Δανία θα λέμε Δανημαρκία ή αντί Γερμανία, Γερμανία και δεν συμμαζεύεται. Να επιστρέψουμε και στην καθαρυνούσα μέχρι που να μην καταλαβαινόμαστε. Ήδη οι Αρχαιολόγοι τρέχουν, τρέχουν να ξαναφέρουν τα αρχαία στα σχολεία. Τρέχουν να κάρουν συνέδρια γιατί λέει κινδυνεύει η ελληνική γλώσσα από τις ταπέλλες. Αν είναι ποτέ δυνατόν. Μεγάλος ο πόνος τους. Τελικά ξύλον απελέκητο. Αυτό είμαστε. Ποτέ δεν διδασκόμαστε. Ποτέ δεν κοιτάζουμε μπροστά. Κολλημένοι εκεί να κοιτάζουμε πίσω χωρίς να βλέπουμε. Ανεγκέφαλοι. Ανίκανοι να αποβάλουμε αυτά τα τεράστια ΖΗΤΩ πάς μας κόλλησαν στον εγκέφαλο. Έτσι κκελλέ έτσι ξουράφιν θέλει λέει μια σοφή Κυπριακή κουθέντα. Ότι πάθουμεν εν χάκκιν μας λέει μια άλλη.

Να πούμε ότι η ΕΤ 1 που έχει την ευτυχία να μην πάσχει από κανένα σύνδρομο αναγνώρισης ή απόδειξης της ελληνικότητας της μετάδωσε την εδωθή προφέροντας το όνομα του χώρου ως έχει. Canterbury

ΑΛΑΙΝ ΝΤΕΛΟΝ

Θα περάσει αρκετός καιρός για να φύγει ο Αλαίν Ντελόν από τους εφιάλτες του υπουργείου των εξωτερικών μετά τη δήλωσή του για άγνοια του "προβλήματος" μας. Εν ολίγοις ο άνθρωπος ούτε πως υπάρχουν δεν ήξερε. Και μεις οι καημένοι που ξεσκίζομαστε εδώ και δεκαετίες να τρέχουμε από δω κι από κει κάνοντας "ενημέρωση". Και το "δικίο" μας; Πω! Πω! καταστροφή. Και ήμασαν τόσο σίγουροι ότι με το ένδοξο ελληνικό παρελθόν μας που τον αρχαίο μας πολιτισμό, μας ήξεραν και οι πέτρες. Πως γελαστήκαμε έτσι ρε παιδιά. Και τώρα τι κάνουμε κε Γλαύκο μας. Δεν τραβάς λέω εγώ στη μητέρα να ρίξεις εκεί μια συναπόφαση μπας και συμπαταχτεί μαζί μας το "έθνος σώσωμον" που λένε και στα σχολεία, να στείλει εκεί πέντε - έξη μεραρχίες - διπλωματικές, κατά Ευρώπη μεριά να τους διαφωτίσουμε τους ανθρώπους. Και το άλλο; Το "δικίο" μας; Να μην το γνωρίζει κανένας; Εμείς οι φτωχοί που δεν κάναμε κακό σε κανέναν σ' αυτό τον κόσμο πως θα θρούμε το "δικίο" μας άμα δεν μας ξέρει ούτε η μάνα μας. Πω! Πω! Χάος. Χανόμαστε. Κι αυτός ο μαλάκας ο Γκάλης - όχι ο μπασκεμπωλίστας, ο άλλος - τίποτα δεν κάνει, όλο εκθέσεις και μαλακίες είναι. Τι πρόσκοπος είναι ρε γαμώ το. Α! Ρε Αλαίν, πως μας την έχεις πέσει έτσι. Και πάλι καλά που είναι και της Αφροδίτης παιδί! Λίγο νερόβραστο αλλά καλό το Φαριστήθηκα. Νά 'σαι καλά.

Ο ΛΟΓΟΣ

Μεγάλη η ευαισθησία του "ΛΟΓΟΥ" για τα παιδιά στο Βελιγράδι, πάνω στα οποία κατά πρώτο λόγο πέφτουν οι συνέπειες του εμπύργκου ενάντια στην Γιουγκοσλαβία. Ως εδώ όλα καλά. Δικαιολογημένη η αντίδραση και η αναφορά αυτή. Όμως!... αυτό το όμως! Δεν ακούσαμε τίποτα από τους "ευαίσθητους" συντάκτες του ΛΟΓΟΥ για τα αποκλεισμένα παιδιά στο Σαράγεβο που καθημερινά βομβαρδίζονται και πυροβολούνται από τους ένοπλους Σέρβους. Πάει ως εδώ ήταν, μας τελείωσε η ευαισθησία. Ξέρετε εδώ πρόκειται για ομόθρησκους παρακαλώ και η ευαισθησία μας τελειώνει εδώ στο "ΛΟΓΟ" όταν πρόκειται για τους "δικούς μας". Και τι έγινε δηλαδή άμα πεθάνουν και μερικά Μουσουλμανάκια από το κρύο, τις στερήσεις και τις οβίδες. Χαράς το πράμα. Ο θάνατος και η δυστυχία σε τελική ανάλυση είναι δοκιμασίες σταλμένες από το Θεό. Και η πείνα το ίδιο και το κρύο. Και "ο ΛΟΓΟΣ" τελικά έχει υποχρέωση απέναντι στο Θεό να συνεχίσει το θεάρετον έργο που ξεκίνησε. ΑΜΗΝ

Ο ΗΛΙΟΣ ΤΗΣ ΒΕΡΓΙΝΑΣ

Γεια σου ρε Έλληνα - που βάλεγε και ο Αρκόσαβας μεγάλη Παρεδούχουσι σε. Έριξες τους βρωμότουρκους της Πύλας έναν ήλιο της Βεργίνας μες τα μούτρα τζι' εισεστήκααν. Οι παίζουμεν. Να καταλάβουν οι εμπαρότυρτζιοι τι εστί Ελληνική μαγκιά. Να καταλάβουν ότι δεν θα ανεχτούμεν Μακεδονίες τζι' αμασκαρallahία μες τα πόδια μας. Αν εκατάλαβετε εσείς εκατάλαβα τζι' αγω. Οι Έλληνες σ' αυτόν τον τόπο έμπλεξαν φαίνεται την θούρτσα με την Πούτσα. Δεν εξηγιέται διαφορετικά το τι γυρεύει ο ήλιος της Βεργίνας στην κεντρική πλατεία της Πύλας. Η μόνη απора που έχουμε σαν στήλη είναι τι ποσοστά έπιασε ο Εράγλου στην Πύλα στις τελευταίες εκλογές.

AIDS

Πάνε λέει στα μπαρ και θγαίνουν πάνω στον παγκό και χορεύουν και ανάβουν λέει και ούισκυ για ν' ανάψει πιο πολύ το κέφι - μια κοπελιά, μάλιστα αναψε για τα καλά. Πω! Πω! πάει ή εγώ έχω γεράσει ή ο κόσμος τρελλάθηκε. Πάντως ότι και να συμβαίνει θα έδινα τα πάντα για να ζω τη μέρα που θ' ανακαλυφτεί το φάρμακο για το AIDS.

Το δέμα των ελληνικών σημαίων (αυτοκολλητών) στα αυτοκίνητα

Lucien

... με απασχολεί διότι παρόλον ότι προσπαθώ να το καταλάβω εν τούτοις δεν καταρθώνω να βρω άκρη. Δηλαδή η Ελληνική σημαία κολλημένη στο πίσω τζάμι του αυτοκινήτου - συχνά σε συνδυασμό με μια αράδα άλλα χρωματιστά αυτοκόλλητα, τι δηλώνει, τι συμβολίζει για τον ιδιοκτήτη της; Μπορεί πάλι να δηλώνουν έμμεσα "μη Τούρκοι", που όμως είναι αυτονόητο, μια και τους λίγους Τούρκους που υπήρχαν φρόντισαν κάποιιο γύρω στο 74 αν δεν απατώμαι να τους πάρουν αλλού και έτσι να χωρίσουν τα αρνιά από τα ερίφια.

Το σίγουρο είναι ότι κανένας απ' αυτούς που του κολλούν στο γυαλί δεν κατάγεται από τη χώρα που ονομάζεται Ελλάδα. Εκτός αυτού είναι και σίγουρο ότι στο τόπο αυτό δεν υπάρχει κανονισμός (ακόμα) να δηλώνει από που έρχεσαι με την μορφή αυτοκόλλητου στο όχημα. Άρα λοιπόν κάτι άλλο πρέπει να συμβολίζει.

Μήπως τα άτομα αυτά θέλουν να δηλώσουν ότι είναι Έλληνες, διαφοροποιώντας τον εαυτό τους από τους λοιπούς κατοίκους του τόπου του που δεν έχουν αυτοκόλλητη σημαioύλα και άρα είναι θάρβαροι; Μήπως πάλι θέλουν να δηλώσουν ότι δεν είναι Κύπριοι; Ή άραγε δηλώνουν με αυτό τον τρόπο "πατριώτες".

Αυτά τα ερωτήματα με βασανίζουν και γυρεύω άκρη - πλην όμως δεν την βρίσκω. Διότι κάθομαι και σκέφτομαι. Η χώρα που ονομάζεται Ελλάς ούτε διεκδίκησε ποτέ αυτό τον τόπο ούτε κάλεσε τους κυριούς αυτούς να τους δώσει Ελληνικά διαβατήρια καμιά φορά. Είναι και το άλλο: Στην Ελλάδα την ίδια δεν είδα ποτέ αυτοκόλλητες σημαioύλες στα αυτοκίνητα. Άρα παραμένει άξιον απορίας τι γυρεύουν οι σημαioύλες κολλημένες στα αυτοκίνητα. Κάπου κάπου σκέφτομαι ότι ίσως οι άνθρωποι αυτοί να παίρνουν μια ψευδαισθητική ασφάλειας με αυτό τον τρόπο, να διαβεβαιούν δηλαδή έτσι συνεχώς τον εαυτό τους ότι σε περίπτωση κινδύνου θα τους σώσει. Τι να πεις. Στις ώρες που ζούμε ο' αυτόν ταλαίπωρο τόπο, ο καθένας με το χούτι του.

ΑΠΟ ΤΟ ΑΣΤΕΙΟ ΣΤΟ ΣΟΒΑΡΟ Η ΝΕΟΛΑΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ

Ένα χρόνο μπορεί και δυο στο νηπιαγωγείο.

Έξι χρόνια στο δημοτικό.

Τρία χρόνια στο γυμνάσιο, τρία χρόνια στο λύκειο με φροντιστήρια μαζί, δυο χρόνια στο στρατό (χωρίς τη φυλακή) και μετά... "οικονομικός οργανισμός ζητά άτομα για το τμήμα πωλήσεων:

"Ζητούνται κλητήρες, άδεια οδηγού απαραίτητη"

"Σοβαρή εταιρεία ζητά να προσλάβει..."

"Σοβαρές δουλειές. Βέβαια αν προτιμάς μένεις και άνεργος.

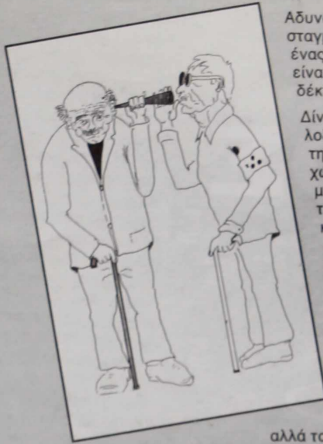
-Εδώ που τα λέμε αφού δεν υπάρχει και τίποτα σοβαρό να κάνεις προτιμάς το "άνεργος". Τους πρώτους μήνες περνάς με δανεικά και τράκα τοιγάρα, αν τύχει και θγεις έξω. Τους επόμενους μήνες θλέπεις πως όσοι σου δάνεισαν είτε δεν θέλουν να σε δουν είτε τους "χάνεις" μόνος σου. Δεύτερος γύρος δανεισμού δεν υπάρχει. Αποτέλεσμα: Αυτοεξορία. Πέρα απ'

ΟΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΘΡΑΣΥΤΗΤΑΣ ΑΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΕΣ ΑΜΦΙΒΟΛΙΕΣ

Γιάννης Χωριατίδης

Οι αρχικοί ενδοιασμοί με τους οποίους δέχτηκα τη πρόσκληση σε δείπνο εκ μέρους του Niyazi Kijiliyevet αποδείχθηκαν εκ των υστέρων δικαιολογημένοι.

Ήμουν βέβαια μέχρι τότε γνώστης του γεγονότος ότι η θαρραλότητα και ο επεκτατισμός είναι μέσα στα γονίδια του κάθε Τούρκου από τη στιγμή που γεννιέται, ήθελα όμως να πιστεύω ότι τουλάχιστο το θράσος δεν θα ήταν ένα επιπρόσθετο χαρακτηριστικό για ένα μορφωμένο Τουρκοκύπριο που είχε την ευκαιρία να σπουδάσει στην Ευρώπη.

Αδυνατώντας λοιπόν ο Niyazi να κατανοήσει τους διασταγμούς μου - που να καταλάβει που τέτοια πράγματα ένας Τούρκος - επέμενε φορτικά στην πρότασή του "...ας είναι τζαί για μια πίτσα σιόρ" την οποία και τελικά αποδέχτηκα με χαρακτηριστική Ελληνική ευγένεια.

Δίνουμε λοιπόν ραντεβού σε μια πιταρία και σαν φιλοξενούμενος που ήμουν αφήνω την πρωτοβουλία για την παραγγελία και τα σχετικά στο Niyazi: Πολιτική υποχώρηση θα μου πείτε, εντάξει, μπορεί, αλλά είπα και γω μια φορά να μην φανώ δογματικός, αδιάλλακτος σαν τους Τούρκους, ήμουν και φιλοξενούμενος θλέπετε, κάπως λειπή τη θέση μου...

Παραγγέλλει λοιπόν ο Niyazi μια πίτσα "medium 8 pieces" και μέχρι να μας την φέρουν αρχίζω να κάνω τους δύσκολους υπολογισμούς - μια και δεν είχα την προνοητικότητα να φέρω μαζί μου την calculator μου, συνωμική, την υπολογιστική ήθελα να πω, μήπως τζαί αγκριστεί ο Μπαμπινιώτης - πόσα κομμάτια αναλογούσαν στον Niyazi και πόσα σε μένα, ή μάλλον, πόσα σε μένα και πόσα στον Niyazi. Αν ήταν τέλους πάντων 10 τα κομμάτια θα μπορούσα να κάνω ίσους υπολογισμούς και χωρίς τη μηχανούσα, αλλά το 18% των 8 κομματιών ήταν κάτι το περίπλοκο.

Για να ευκολύνω τα πράγματα, βάλλω του τζαί 2% που λλόδω μου, άτε εν πειράζει λαλώ, γίνεται πάλι στρογγυλός αριθμός, 20% δηλαδή ένα πέμπτο, οκτώ διά πέντε εύκολη πράξη και νάσου και το αποτέλεσμα: 1.6 κομμάτια ήταν το μερίδιό που αναλογούσε στο Niyazi και 6.4 σε μένα.

Άφησα το Niyazi να μιλά και ενώ προσποιόμουν ότι τον άκουα, συνεχίζω τους υπολογισμούς μου.

Λαλώ (που μέσα μου): 1.6 κομμάτια δηλαδή ππέφτουν του 11/2 κομματιών τζαί ένα κομματούτι τέλεια μισοκουρούν, Ήθερα το! Να πάρει 11/2 κομμάτια πίτσα τζαί την ελιά!! (Μιαν ελιά είσιεν ούλλην - ούλλην).

Μου προσφέρει ένα κομμάτι και παίρνει και ένα ο Niyazi. Τρώω θιαστικά το δικό μου πέρκιμο μου δώσει και δεύτερο κομμάτι, θλέπει το πιάτο μου άδειο... τίποτε... συνεχίζει να τρώει το κομμάτι του με τον χαβά του και όταν επιτέλους τελειώνει... πάλιν ένα σου, ένα μου: Λαλώ (πάλι που μέσα μου) άτε εν πειράζει αφήσουν να φάει δυο κομμάτια - αφού εν τω μεταξύ την μοναδική ελή φρόντισα τζαί εμούντα την. (Νομίζω ότι μου το επέβαλλαν λόγω εθνικής αξιοπρέπειας. Εξ' άλλου με αυτή την κίνηση μου επαναποθεθήσα το πρόβλημα μου στις σωστές του διαστάσεις, συνωμική αναλογία).

Τρίτο κομμάτι μένω... τρίτο τζαί ο Niyazi!!! Άψαν τα γαίματα μου! Σύνρω του κάτι σπόντες "πεινώ πολλά με Niyazi, αλόπως έθβε να χορτάσω", ελπίζοντας ότι θα μου άφηνε τα δυο τελευταία κομμάτια, τίποτε ο κουμπάρος αρνί πασήν. Τέσσερα κομμάτια τζιεύος, τέσσερα εγώ. Δηλαδή 50% ο καθένας μας. Η πολιτιστική ισοτήθα εφαρμοσμένη στη πράξη, το Τούρκικο θράσος αποδεδειγμένο ο' όλο του το μεγαλείο σε μια πιταρία.

Έρχεται και ο λογαριασμός και τον πληρώνει όλο (δηλαδή 100%) ο Niyazi. Προτείνω του να πληρώσουμε fifty - fifty, "την άλλη φορά πληρώνεις τα εσύ κουμπάρε" λαλεί μου... Εκ περιτροπή προεδρία, σκέφτομαι...

Κανεί τον. Πρώτη τζαί τελευταία. Έτσι ρεζιλλίκκι, εν το ξαναπαθαίνω...

αυτό είναι ο θάνατος. Η ζωή σε γυρεύει και δεν σε βρίσκει. Να δανειστείς τη ζωή κάποιου άλλου, απίθανο.

Τότε είναι που μπλέκεσαι σε υποκατάστατα. Η γκόμενα έφυγε. Τις σημερινές γυναίκες δεν μπορείς να τις καταλάβεις εύκολα, λες - και άλλες δικαιολογίες. Αλλά δεν ταιριάζει. Λοιπόν μείναμε στα υποκατάστατα... Λεφτά δεν έχεις, γκόμενα δεν έχεις, κολλητούς δεν έχεις... τι κάνεις....

Η "TV στη ζωή σου" Ciao ANT1 δεκάδες γκόμενες τριγυρίζουν ανέμελα σε κάποιο στούντιο. Ξεγνοιασιά, πνίγονται στη ξεγνοιασιά. Έξω στο δρόμο, η Αθήνα πνίγεται στο νέφος. Και η Ελλάδα ολόκληρη στην ανεργία. Και οι γκόμενες στο στούντιο; από που ήρθαν οι γκόμενες στο στούντιο; Τότε πραγματικά έχεις καταλάβει πως η Ελλάδα έχει περισσότερα από ένα κανάλια. Είναι τότε που καταλαβαίνεις ακόμα περισσότερα πως η ξεγνοιασιά κυκλοφορά στο στούντιο και η χολέρα απ' έξω.

Και που είναι η Ελλάδα ρε γαμώτο; Που είναι η νεολαία, καταστράφηκε; Γιατί δεν επεμβαίνει ο στρατός της Ελλάδας φρουρός; Διαμαρτύρονται κάποιοι, δικαιολογημένα βέβαια αφού η YENED δεν υπάρχει πια.

Και πως φωνάζουν, θα γίνει τίποτα; Όχι βέβαια, αλλά ξέρεις... για να κρατάνε στα προσχήματα. Εξάλλου το σύστημα όλο αντιφάσεις είναι. Από

τη μια τα υπουργεία πασχίζουν για Ελληνοκεντρική παιδεία, χριστιανική ηθική και άλλα εμετικά, και από την άλλη δεν μπορούν να εμποδίσουν τους παραγωγούς τους στα τηλεοπτικά τους κανάλια να βάζουν στο φακό της Μαρίας τον κύλο. Κατάλαβες τι γίνεται;

Είναι μέρες μικρές που νοιώθω πως είμαι κουκουές που αρνιέμαι να υπογράψω μετάνοια. Με τράβανε για εξόντωση μου δίνουνε να φάω ρέγγα και να πω νερό με αλάτι και γω το πίνω μα δεν υπογράφω.

Οι νέοι άνω των είκοσι ζούνε μια ακόμη θητεία, την πιο έμμεση καταπειστική και εξεπτελιστική θητεία. Κανένας ψυχολόγος δεν φάνηκε ποτέ ικανός να δώσει σωστό ορισμό για το τι κάνει η Νεολαία. Οι κάθε λογής ψυχολόγοι επιπυτεύονται περισσότερο το τι θα πουν οι παπάδες για τους Νέους. Οι ίδιοι είναι ανίκανοι και βοητηγμένοι στη χρεοκοπία της μεταφυσικής τους θάπτισης. Σήμερα η νεολαία περνάει τη μεγαλύτερη της ίσως κρίση από όλες της ως τώρα εποχές παγκόσμια.

Η Νεολαία είναι στην κοινωνία των θαυμάτων. Όλα βρίσκονται μπροστά μας, δίπλα μας. Το μόνο που απομένει είναι να δώσουμε γραπτά θαύματα ο' όλους αυτούς που μας παραπέμπουν στο σκοτάδι.

Hair

*Η στάση του διαλόγου θα δημοσιεύει
σχόλια ή κριτικές που στέλλονται στο Τραίνο
για άρθρα προηγουμένων τευχών ή
για μεμονωτά του χρόνου που πέρασε*

“Μόνη δυνατότητα απελευθέρωσης, βλέπω στην πιθανότητα δημιουργίας ενός κινήματος που να στρέφεται ενάντια στην προλεταριακή συνθήκη. Αν κάτι μ' ενοχλεί στον εθνικισμό (ελληνικό, τούρκικο ή κυπριακό) είναι η δυνατότητα που έχει να διασπά τους προλετάριους, να τους κάνει να βλέπουν αυτά που τους χωρίζουν και όχι αυτά που τους ενώνουν”.

Σ' αυτό το τεύχος δημοσιεύονται 4 κείμενα σχολίων και επέκτασης πάνω στο αφιέρωμα του προηγούμενου τεύχους. Την ταυτότητα των κυπρίων, την κυπριακή συνείδηση και την εθνική ιδεολογία.

- Το πρώτο άρθρο είναι μια κριτική της προβληματικής για την ταυτότητα απ' την ταξική οπτική του προλεταριακού διεθνισμού.
- Το δεύτερο είναι μια απάντηση και μια προσπάθεια ανάλυσης των ελευθεριακών προοπτικών της “εξέγερσης των ιθαγενών” - της κριτικής δηλαδή του εθνικού λόγου, μέσα από την αναδημιουργία πλουραλιστικών ταυτοτήτων - και την ξανακάλυψη των ελευθεριακών καταβολών των ομοσπονδιακών πολιτικών συστημάτων και της αποκέντρωσης / αποδόμησης της συγκεντρωτικής εξουσίας του έθνους-κράτους στα πλαίσια της ιστορικής δυναμικής της ενοποίησης του πλανήτη.
- Το τρίτο κείμενο επαναφέρει την ανάγκη Μαρξιστικής ανάλυσης του έθνους και της εθνικής συγκρότησης και τονίζει την αντίφαση δύο διαστάσεων του καπιταλιστικού σχηματισμού στην Κύπρο - της κοινωνικο-οικονομική πραγματικότητας (ενός ανεξάρτητου χώρου - χώρας) και της πνευματικής που εποικίσθηκε από τον Ελληνικό και Τούρκικο εθνικισμό.
- Το τέταρτο κείμενο ξεκινά από τα διλήμματα των Κυπρίων μεταναστών της Βρετανίας (κατά πόσο είναι Ευρωπαϊκή ή μη Ευρωπαϊκή μειοψηφία) και χρησιμοποιώντας τις εμπειρίες των τριτοκοσμικών λαών (πολιτικός, πολιτιστικός και ψυχολογικός αποικισμός) προχωρεί στη διατύπωση μιας τολμηρής αντιπολίτευσης στο μονοδιάστατο Ευρωκεντρικό λόγο που κατακλύζει ολοκληρωτικά τα Media. “Οι Κύπριοι δεν είναι Ευρωπαίοι”. Είτε συμφωνεί, είτε διαφωνεί κανένας με την Αγνιά και την προβληματική της ταυτότητας που αναπτύσσει, στο τέλος θα πρέπει να απαντήσει στο αδιότατο ερώτημα της:

Θα είμαστε πράγματι η πρώτη, ίσως και η μόνη, τέως αποικία που θα επιστρέψουμε τόσο χαρούμενα και πηδηχτά στο club των τέως αποικιοκρατών; Και αν είναι να γίνει, είναι ανάγκη να κάνουμε τόσο χαρά; Τόσο ηλίθια χαμόγελα; Λίγη σεμνότητα τουλάχιστον. Λίγη Αξιοπρέπεια.

ΑΘΗΝΑ, 8/11/93

Αγαπητοί φίλοι,

Αν και συμφωνώ με την κριτική σας στον ελληνικό εθνικισμό (“Η εφεύρεση και κατασκευή των εθνών από τα Κράτη” σελ. 19 του “Τραίνου νο. 1 και 3”), θα περιοριστώ εδώ να επισημάνω τα σημεία μέγιστης διαφωνίας μεταξύ μας:

1. Ξεκινάτε την ανάλυση σας χρησιμοποιώντας την έννοια της “ταυτότητας” (Κυπριακή ταυτότητα) σαν ο Κυπριακός λαός να αποτελούσε μια ομοιογενή ενότητα με μια μοναδική ταυτότητα, ένα μοναδικό εαυτό. Ελληνόφωνοι και τουρκόφωνοι, χριστιανοί και μουσουλμάνοι είναι διαφορετικοί. Άρα “κυπριακή συνείδηση” δεν υπάρχει. Ήταν τα αγγλικά η δεύτερη γλώσσα των αγροτών και εργατών ή των μεσαίων και ανώτερων στρωμάτων; Μάλλον το δεύτερο. Άρα ο “Κυπριακός κοσμοπολιτισμός” δεν είναι χαρακτηριστικό όλων των κατοίκων του νησιού σας.
2. Όταν μιλάτε για αυτονομιστικά εθνικά κινήματα (αναφερόμενοι μάλιστα στην περίπτωση του “εμφυλίου” στη Γιουγκοσλαβία) που πάνε πίσω στα αντιεξουσιαστικά ρεύματα της δεκαετίας του '60”, θριακώσατε τελείως εκτός ιστορικής πραγματικότητας (βλ. το αγγλικό κείμενο μας για τη Μακεδονία και τον πόλεμο στη Γιουγκοσλαβία).
3. Η καθαρά πολιτιστική άποψη για την αυτονομία σας οδηγεί αναπόφευκτα σε καθαρά πολιτικές απόψεις (“διζωνική ομοσπονδία, αυτοδιοίκηση κοινοτήτων - όχι μόνο εθνικών”, λέτε). Αυτή η πολιτική άποψη δεν μπορεί να σημαίνει τίποτ' άλλο από “ανεξάρτητο” εθνικό Κυπριακό κράτος, “ανεξάρτητο δημοκρατικό ομοσπονδιακό κράτος. Δε νομίζω κάποιες πολιτικές αστικές δυνάμεις στην Κύπρο να διαφωνούν. Και γιατί να διαφωνούν. Κανένα πολιτικό σύστημα δεν μπορεί να αυτονομηθεί πλήρως από την κοινωνία μέσα από την οποία πηγάζει. Ό,τι είναι η Κυπριακή κοινωνία θ' αντανακλάται και στην ομοσπονδιακή, πολιτική μορφή της. Θα είναι δηλαδή η ομοσπονδία αντανάκλαση και συντήρηση της κοινωνικής ιεραρχίας.
4. Είναι προφανές ότι μ' όλα αυτά θέλω ν' αναφερθώ στην πλήρη έλλειψη ταξικής ανάλυσης από τα κείμενα σας. Θέλετε να είστε πολίτες των μεταμοντέρνων, πλουραλιστικών, ομοσπονδιακών πολιτειών του σύγχρονου οικονομικού καπιταλισμού. Δεν μπορώ να διακρίνω τίποτα το ριζοσπαστικό σ' αυτό. Ακριβώς εκεί καταβύθεται το σύστημα - ή τουλάχιστον, εκεί θέλει να κατευθυνθεί.
5. Μόνη δυνατότητα απελευθέρωσης, βλέπω στην πιθανότητα δημιουργίας ενός κινήματος που να στρέφεται ενάντια στην προλεταριακή συνθήκη. Αν κάτι μ' ενοχλεί στον εθνικισμό (ελληνικό, τούρκικο ή κυπριακό) είναι η δυνατότητα που έχει να διασπά τους προλετάριους, να τους κάνει να βλέπουν αυτά που τους χωρίζουν και όχι αυτά που τους ενώνουν. Σαν προλετάριος, δεν έχω περιθώρια επιλογής: ή με τους Έλληνες “συμπatriώτες” μου, δηλαδή αναπόφευκτα με το Ελληνικό κράτος, ή με τους Έλληνες, Τούρκους, Κύπριους προλετάριους. Ξεκάθαρα, ποια είναι η δική σας επιλογή;

Χαιρετισμούς
Γιώργος

Υ.Γ. Η επιστολή του Γιώργου ήρθε μαζί με μια εκτενέστερη επιστολή - πρόταση συζήτησης της ομάδας “παιδιά της Γαλαρίας”. Δημοσιεύεται προς το παρόν μόνο η πιο πάνω επιστολή ακριβώς γιατί είναι επικριτική. Το γράμμα της ομάδας προσφέρει μια καλή βάση για διάλογο και ελπίζουμε να δημοσιευτεί μαζί με την απάντηση σχόλιο της ομάδας του Τραίνου όταν καρποφορήσει ο διάλογος σε μια πρόταση σ' αναλυτικό πλαίσιο. Το αφιέρωμα σε αυτό το τεύχος για την Ανατολική Μεσόγειο είναι μέρος του Διαλόγου.

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Αγαπητέ Γιώργο

1 Ο Κυπριακός λαός δεν είναι ομοιογενής οντότητα, όπως ομοιογενής οντότητα δεν είναι κανένας λαός. Ο όρος "λαός" εκφράζει την κοινότητα των πολιτών σαν συλλογικότητα. Δηλαδή δεν υπάρχει Βρετανικός, Βελγικός, Αμερικανικός κλπ. λαός επειδή υπάρχουν διάφορες γλώσσες ή θρησκείες.

Η ύπαρξη της κυπριακής συνείδησης δεν είναι θέμα συζήτησης. Υπάρχει. Μπορείς εύκολα να το διαπιστώσεις αν μιλήσεις με αρκετούς κυπρίους (είτε ελληνόφωνους, είτε τουρκόφωνους). Η διαφορά μας είναι ότι εσύ Γιώργο μου αποδέχεσαι τη θρησκεία - γλώσσα σαν τα διαχωριστικά στοιχεία των κοινοτήτων στην Κύπρο (Τα στοιχεία δηλαδή που πολιτικοποιήσε ο εθνικισμός στον 20ό αιώνα). Νομίζω όμως ότι οι ουσιαστικοί διαχωρισμοί πλέον είναι ιστορικοί - εμπειρικοί και οδηγούν σε 3 "πολιτικές - πολιτιστικές" ομάδες (ideal types). Ελληνοκεντρικούς - Κυπροκεντρικούς - Τουρκοκεντρικούς. Το σχόλιο σου για τη γλώσσα ήταν άστοχο. Οι αγρότες και οι προλεταριοί δεν μιλούσαν αγγλικά βεβαίως αλλά ούτε Ελληνικά ή Τουρκικά - μιλούσαν στην πλειοψηφία τους κυπριακά. Μια ελληνογενής γλώσσα (όπως υπάρχουν άπειρες αλθαγενείς, λατινογενείς κλπ), με επηρεασμούς από πολλές άλλες γλώσσες. Υπάρχουν ακόμα η Τ/Κ εθνικιστές που μιλούν μόνο κυπριακά. Αυτή η γλώσσα πολυμήθηκε και από τους Έλληνες και από τους Τούρκους εθνικιστές. Η κατάρτιση και η απαγόρευση της χρήσης αυτής της γλώσσας στο δημόσιο λόγο μέχρι σήμερα είναι ένας από τους βαθύτερους ψυχολογικούς μηχανισμούς εξουσίας που υπάρχουν στην Κύπρο. Έχει βέβαια και την ταξική του διάσταση το θέμα αλλά παραμένει και ένα ευρύτερο πρόβλημα δόμησης της ίδιας της εξουσίας στην καθημερινότητα.

Το ότι αυτό συνέβηκε και αλλού αυτό επιβεβαιώνει την καθολικότητα της "εθνικής αποικιοκρατίας". Τα αγγλικά κατάντησαν να είναι η κοινή γλώσσα επικοινωνίας Ελληνοκυπρίων - Τουρκοκυπρίων των νεώτερων γενεών. Η έκφραση του "κομπολιτισμού" δεν είναι τα αγγλικά. Όπως και τα Ελληνικά και τα Τουρκικά δεν ήταν "έκφραση πολιτισμού" όπως μας υποχρέωσαν να μάθουμε στο σχολείο. Ο κομπολιτισμός είναι η ουσία της εμπειρίας της γέφυρας, της πολιτιστικής εμπειρίας της Κύπρου. Υπάρχουν τέτοια στοιχεία στην παραδοσιακή συμβίωση των Κυπρίων και ελπίζουμε να τα ξαναδούμε σε μια νέα μεταμοντέρνα γενιά που θα συντρίψει τα εθνικά τείχη. Δεν ξέρω αν το πρόβλημα είναι η ίδια η λέξη. Εγώ πάντως σαν αναρχικός τοπικιστής που διεκδικώ την αξιοπρέπεια του χώρου του δεν θα ήθελα να ζω σε απομόνωση. Το όνειρο μου είναι να βιώσω τον εαυτό μου σαν Κυπριο πολίτη του κόσμου (κομπολιτίτ).

2 Γιώργο μου σηκώνας συζήτηση αν τα σημερινά εθνικά κινήματα είναι ή δεν είναι συνέχεια (αλλά αντεστραμμένη - κωμωδία όπως θάλεγε ο Μαρξ) των αυθεντικών κινήματων του '60. Στη Γιουγκοσλαβία η ιστορική συνέχεια μπορεί να μην είναι σαφής (επιμένω ωστόσο ότι ιστορικά έχουμε να κάνουμε με την αποσύνθεση του έθνους των νοτιοσλάβων), αλλά είναι σαφέστερη στην Αμερική (κινήματα μαύρων, κινήματα μειονοτήτων), στη Βρετανία (όπου γεννήθηκε ο όρος devolution). Το ότι η αποκέντρωση ντύθηκε με τους μανδύες του παρελθόντος (εθνικισμός) δεν πρέπει να μας τριβάνει στις πιθανότητες εναλλακτικής προοπτικής - έστω και με τα ρεφορμιστικά όνειρα της "Ευρώπης των περιφερειών" των Πρασίνων ή του δημοτικισμού (municipalism) του Bookchin. Το ότι οι μεγάλες δυνάμεις και οι εθνικιστές εκμεταλλεύονται την ανάγκη των ανθρώπων για αυτονομία, αυτοκαθάρνηση κλπ δεν σημαίνει ότι πρέπει να καταδικάσουμε συλλήδον αυτά τα κινήματα. Αντίθετα πρέπει να δούμε τις προοπτικές τους για συνδυασμό της αποκέντρωσης με τον τοπικό πλουραλισμό (και αυτό νομίζω ότι εκφράζεται αυτή τη στιγμή στην κυπριακή συνείδηση). Η αποκέντρωση και η ομοιογονοποίηση δεν είναι μόνο ένα σωσίδιο που ανακάλυψε η "νέα τάξη". Είναι η

πολιτική πρόταση του ελευθεριακού - αναρχικού κινήματος από τον 19ο αιώνα απέναντι στο μοντέλο του έθνους-κράτους.

3 Είναι ανάγκη να δούμε τις ελευθεριακές προοπτικές που υπάρχουν στα σημερινά κινήματα και υποκουλτούρες. Μετά από 200 χρόνια του Επαναστατικού Κινήματος πρέπει να δούμε ποια βέματα είναι προϊόν της δράσης τους - σαν αυτόνομη διαλεκτική θέση / αντίθεση. Το αίτημα για ανεξαρτησία στην Κύπρο εμφανίστηκε στο Επαναστατικό Κίνημα από το 1920

- πολύ πριν το κυπριακό κράτος. Το ότι κάποιος αστοί θελούνται με την Ανεξαρτησία είναι αυτονόητο. Άλλοι θελούνται με τη διπλή ένωση και άλλοι με τη διχοτόμηση - δυο κράτη. **Ο αντιπαράθεσις στην πολιτική και πολιτιστική σφαίρα δεν συμπίπτουν αναγκαστικά με τις ταξικές συμμοχίες** (άσχετο αν στην Κυπριακή περίπτωση το ταξικό συνειδητό κομμάτι της εργατικής τάξης είναι επίσης ανεξαρτησιακό). Για να το πω απλά. **Η ανεξαρτησία και η ομοιογονία είναι βετικά αναγκαία στοιχεία για τη διεύρυνση της πολιτικής αυτοκυβέρνησης - άμεσης δημοκρατίας.** Η Κυπριακή συνείδηση / ταυτότητα είναι μια στάση **πολιτιστικής αξιοπρέπειας**. (Τι σού ελεύθερο άνθρωποι θα μπορούσαν κάποτε να φτιάξουν μια ελευθεριακή κοινωνία, αν δεν μπορούσαν να σταθούν στο δικό τους πόδια με αξιοπρέπεια και γονατίζουν συνεχώς μπροστά στην Αθήνα και στην Αγκυρα). Είναι και θέμα **πολιτιστικής υποδομής** για **συμβίωση** και για λειτουργία της Κύπρου σαν γέφυρας ανάμεσα στην ανατολή και τη δύση.

"Κυπριακό εθνικό κράτος" ... δεν νομίζω. Ελπίζω να μην οδηγηθεί η κατάσταση εκεί. Νομίζω ότι δυο έθνη μας διδάξαν αρκετά. Τώρα προσωπικά Γιώργο μου δεν μπορώ να ξέρω που θα κινηθεί αυτό το ρεύμα της Κυπριακής συνείδησης αν βρεθεί υπό νέο αποικιακό καθεστώς. Η άποψη που εκφράζουμε στο περιοδικό είναι ότι η σημερινή **πολιτιστική (συμβίωση, αξιοπρέπεια) και πολιτική (ανεξαρτησία, δημοκρατία) διάσταση** της κυπριακής συνείδησης είναι ελπιδοφόρα γιατί μπορεί να λειτουργήσει σαν γέφυρα ανάμεσα στους "εθνικούς εχθρούς". Από και πέρα δεν μπορεί να μην παρέμβει στο εργατικό κίνημα επειδή οι εργάτες μπορεί να ψηφίσουν αύριο 5 μαλάκες. Η παρέμβαση αποκτά τη δικιά της διαχρονική λειτουργία - είτε αποκρυσταλλωμένη σε θεσμούς ελευθεριακούς είτε στη συλλογική μνήμη.

4 Ορθόν. Το θέμα γίνεται στην έλλειψη ταξικής ανάλυσης. Υπάρχουν 2 βέματα. α) Το ταξικό αναλύθηκε σε προηγούμενο κείμενο της ομάδας "**Η Κύπρος, το εθνικό και ο εθνικισμός**". β) Ταξική ανάλυση υπάρχει αλλά δεν είναι κυρίαρχη. Είναι σαφές ότι αυτό που θέλουμε να δείξουμε είναι ότι έναν από τους στόχους του εθνικισμού στην Κύπρο ήταν η διάσπαση του κοινού ταξικού κινήματος χριστιανών - μουσουλμάνων (βλ. άρθρο για την ΕΟΚΑ). Ουσιαστικά τα 4 κείμενα του αφιερώματος πραγματεύονται το κενό μια κοινωνική σφαίρα σε μια ιστορική συνέχεια.

Μετάδοθεωρητικό κείμενο του Κιτρομηλίδη έχουμε:

Πολιτική: Πως οι Άγγλοι / Αποικιοκρατία έθεσε τις βάσεις του σύγχρονου ορθολογικού ή συγκεντρωτικού κράτους μέσω του Ελληνικού εθνικισμού στην Κύπρο ο οποίος υπήρξε το χαιδεμένο παιδί της Ευρωπαϊκής Αποικιοκρατίας. Οι Άγγλοι ενθάρρυναν τον ενωτισμό και προσλάμβαναν τους εθνικιστές στη διοίκηση τους. Το Ελληνικό και το Αγγλικό κράτος ανήκαν στο ίδιο σύστημα εξουσίας και η κυπριακή "εθνική εθνοποίηση" είχε "οικογενειακές" σχέσεις με την αποικιοκρατία. Ο "Ελληνισμός" ήταν πάντα μια ιδεολογία της άρχουσας τάξης - η οποία απέκτησε ηγεμονικό χαρακτήρα μετά το 1940. Ακόμα και με το Ανεξάρτητο Κράτος, η κυρίαρχουσα ιδεολογία της ελίτ είναι ο "ελληνισμός". Η "κυπριακή συνείδηση" θεωρείται "ανατρεπτική"!!!

Κουλτούρα: Η διαδικασία μετατροπής των Κυπρίων σε θάρβαρους ιθαγενείς με την κατάρτιση της γλώσσας τους. Μια διαδικασία που ξεκίνησαν οι Άγγλοι και ολοκληρώσε ο Ελληνικός και Τουρκικός εθνικισμός. Η πιο σημαντική μορφή αντίστασης των Κυπρίων αυτόν τον αιώνα ήταν η διατήρηση της "ανοικτής τους γλώσσας", σε αυτά τα πλαίσια.

Ταξικό: Ο Αγώνας της ΕΟΚΑ, μια αντιποικιακή, φαινομενικά, κινήση που ήταν η δεξιάς (καθώς ο Εθνικισμός αυτονομοποιείται από τον πνευματικό

του πατέρα για λίγο - τους Άγγλους) η οποία όμως καταλήγει στην επίθεση ενάντια στο ταξικό κίνημα των εργατών και στην οικοδόμηση του εθνικιστικού κράτους μετά το '60 - ένα κράτος που κληρονομιά τις βρετανικές δομές και τις "εμπλουτίζει" με τον αυταρχισμό της Ελληνικής φασιστικής δεξιάς.

Καθημερινότητα: Μέσα από τα αφιερώματα για την "Ιστορία που δεν γράφεται" και το τελευταίο κείμενο, γίνεται μια προσπάθεια ανανέωσης των ιστορικών αντιτάσεων που οδήγησαν στην ανάπτυξη του λαϊκού ρεύματος της κυπριακής συνείδησης - και γίνεται μια προσπάθεια ερμηνείας του με βάση τη διεθνή συγκυρία.

Τώρα Γιώργο μου, αν όλα αυτά (η προσπάθεια κατανόησης της συγκρότησης της εξουσίας στην κοινωνία μας και των ιστορικών μορφών αντίστασης), είναι επαναστατικά ή συμμόρφωση με τις τάσεις του διεθνούς συστήματος, είναι νομίζω θέμα γνώμης. Εμείς προσπαθούμε να παρέμβουμε και να κατανοήσουμε τις δυναμικές της κοινωνίας μας. Έχεις δίκιο ότι πρέπει να μελετήσουμε και τις διεθνείς τάσεις. Αλλά νομίζουμε ότι οι ιστορικές εξελίξεις είναι διαλεκτικές. Με τον ίδιο τρόπο που το ιστορικό εργατικό κίνημα ταυτίστηκε με τη διαλεκτική άρνηση του νέου συστήματος (του καπιταλισμού) η οποία σώωσε βασιλιάδες, φεουδάρχες, θρησκείες κλπ. και προσπάθησε, μετά, να συγκροτήσει τη δικιά του διαλεκτική υπέρβαση του νέου συστήματος - το ίδιο θα μπορούσε να περάσει για τις νέες τάσεις. Η εννοσηπία του πλανήτη, η αποδοχή του πλουραλισμού (αν είναι μέσα στις προοπτικές της ιστορικής διαλεκτικής του συστήματος) πρέπει να ενισχυθούν και να αποκτήσουν μια επαναστατική δυναμική για υπέρβαση των νέων δομών εξουσίας που προσπαθούν να νομιμοποιηθούν. Ίσως, δεν ξέρω, να διαφωνούμε και στο ποιος δημιουργεί τελικά την Ιστορία. Ναι, τα συστήματα σαν άσφατοι ιστοί φτιάχνουν το δικό τους στο οποίο ζούμε - αλλά ιδιαίτερα σήμερα, μετά από 200 χρόνια Επαναστατικών κινήματων, ένα μέρος τουλάχιστον της Ιστορίας, το δημιουργούν τα κοινωνικά κινήματα των ανθρώπων. Ναι, η μορφή της εννοσηπίας που πλανήθη δεν είναι αυτή που ονειρεύτηκαν οι διενευστές, οι κοσμοπολίτες, οι ειρηνιστές του παρελθόντος. Αλλά αν καταφέρουμε να αποκλείσουμε τους πολέμους των κρατών και υπερβούμε τα έθνη (άσχετο αν θα έχουμε άλλες μορφές εξουσίας να αντιμετωπίσουμε) θα είναι η ολοκλήρωση ενός "οχεδίου" - η συγκρότηση θεσμών και αξιών ελευθερίας και ανθρωπισμού - ομνημισμού (όπως τέτοιο ήταν και το έπαινος της φεουδαρχίας για τον Κροπότκιν όταν γράφει για τη γαλλική επανάσταση).

Είναι αναγκαίο να καταλάβουμε "τι μας ενώνει" αλλά είναι επίσης αναγκαίο να κατανοήσουμε την διαφορετικότητα μας - σαν άτομα, σαν ομάδες, σαν κοινωνίες. Όχι για να χωριστούμε σε εχθρούς αλλά για να σεβαστούμε ο ένας τον άλλο. Σε μια προλεταριακή σύγκρουση θα βρεθούμε στο ίδιο χαράκι. Η εξουσία όμως δεν είναι μόνο ο καπιταλισμός και το κράτος. Ίσως να διαφωνούμε και στη λειτουργία της Επανάστασης. Για μένα η Επανάσταση είναι ένα άλμα στην εξέλιξη του ανθρώπου προς την ελευθερία. Και η ελευθερία δεν είναι μόνο κοινωνική αλλά και υπαρκτική κατάσταση. Οι Επαναστάσεις και οι κοινωνικές συγκρούσεις είναι απαραίτητες για τη ρήξη με την εξουσία (ή και τη συνειδητοποίηση της πόνησης της ελευθερίας) αλλά οι μεγαλειώδεις συγκρούσεις δεν μπορούν να γεννήσουν σε μια νύχτα ελεύθερες κοινωνίες. Οι Επαναστάσεις πρέπει να απομυωθούν από την κοινωνία και να γίνουν υπαρκτό δώμα. Με αυτή την έννοια νομίζω ότι θα μπορούσαμε να μιλήσουμε και για Επανάσταση "μακράς διαρκείας" που ξεκίνησε από τη Γαλλική και συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Μια "Επανάσταση" που δημιουργήσε το δικό της αυτόνομο πόλο/θέση/αντίθεση στη διαλεκτική πορεία του παγκόσμιου συστήματος. Και αυτή η επανάσταση απλώνεται σήμερα σε όλο το σύστημα - στην οικονομική, την πολιτική, την πολιτιστική και τη σφαίρα της Καθημερινότητας.

Ανδρέας

Το Έθνος, η κυπριακή εμπειρία και η Μαρξιστική παράδοση

Διαλόγος

Το αφιέρωμα του προηγούμενου τεύχους του Τραίνου "Η άλλη Κύπρος" αποτελεί μια σημαντική συνεισφορά στην κατανόηση της Κυπριακής Ιστορίας της Μοντέρνας - καπιταλιστικής Εποχής. Η κριτική του Ελληνικού (και του Τούρκικου) εθνικισμού σαν αποικιακών ιδεολογιών είναι σημαντική. Νομίζω όμως ότι το πλαίσιο ανάλυσης υπερτονίζει την πολιτική - πολιτιστική διάσταση του έθνους και της εθνικής ιδεολογίας, αγνοώντας ή υποτιμώντας την υλιστική - οικονομική βάση για την ανάπτυξη των πιο πάνω φαινομένων. Το πιο κάτω άρθρο, μια μορφή του οποίου δημοσιεύτηκε πιο παλιά στην εφημερίδα "ΝΕΟΛΑΙΑ" θέτει νομίζω αρκετά καλά αυτή τη διάσταση - και τονίζει ταυτόχρονα την πολιτιστική - πολιτική διάσταση της προηγούμενης ανάλυσης στο ΤΡΑΙΝΟ. Η ιστορική εμπειρία της Κύπρου όπως και η οικονομική, κοινωνική της εξέλιξη τόσο στο Μεσαίωνα όσο και στην συγχρονική εποχή ήταν σαφώς διαφορετική από την Ιστορική - οικονομική εμπειρία των λαών και των κοινοτήτων που εντάχθηκαν ή προσαρτήθηκαν στο Ελληνικό και το Τούρκικο Έθνος. Αλλά και από άποψη κουλτούρας ο κυπριακός λαός σαν σύνολο έχει μια κοινή παράδοση με επιδράσεις μεν από τη γενικότερη περιοχή αλλά με σαφή κυπριακά "συνθετικά" (όπως τα αποκαλείτε στο προηγούμενο τεύχος), στοιχεία - στη μουσική, στη συμπεριφορά, στην αρχιτεκτονική, στην κουζίνα, στα ήθη και έθιμα. Ας θυμηθούμε τα κοινά προσκυνήματα, την κοινή συμμετοχή σε γάμους και άλλες τελετουργίες.

Ακόμα και στη γλώσσα, η Κυπριακή κοινή, θα μπορούσε να θεωρηθεί και να αναπτυχθεί σαν κοινή γλώσσα των υποτιθέμενων σήμερα εθνικών εχθρών πριν την κάθοδο των εθνικισμών. Στην Κύπρο είχαμε, με την Μαρξιστική ανάλυση, τα συστατικά στοιχεία για τη δημιουργία κυπριακού έθνους. Αντί για αυτό οι εξωτερικές επιδράσεις (του Βρετανικού, Ελληνικού και Τούρκικου κράτους) χώρισαν τον πληθυσμό σε Έλληνες και Τούρκους για να ελέγχουν την Κύπρο. Σημαντικό ρόλο έπαιξαν βέβαια και τα οικονομικά συμφέροντα της Κυπριακής Εκκλησίας η οποία νοιώθοντας να απειλείται ο ηγετικός της ρόλος μέσα από την ανάπτυξη ενός μοντέρνου Κυπριακού κράτους όπου Ε/Κ και Τ/Κ θα ζούσαν και θα συνεργάζονταν αρμονικά, τάχθηκε με τον Ελληνικό εθνικισμό συνεισφέροντας και αυτή σημαντικά στο σημερινό μας χάλι.

Έτσι καταλήξαμε σε μια αντίφαση στο ίδιο το κυπριακό οικονομικό - κοινωνικό - πολιτιστικό σύστημα. Τα συστατικά στοιχεία του οικονομικού συστήματος οδηγούσαν αναπόσπαστα στην Ανεξαρτησία ενώ τα συστατικά της "πνευματικής ζωής" (κουλτούρας, πολιτισμού κ.λ.π.) του επικυριαρχούσαν αποικιοκρατήθηκαν από τους εθνικισμούς της Ελλάδας και της Τουρκίας. Εδώ πιστεύω ότι βρίσκεται η ουσιαστική αντίφαση της Κυπριακής κοινωνίας. Μια επίσημη εισαγόμενη ιδεολογία (Ελληνικός - Τουρκικός εθνικισμός) που καταπιέζει και έρχεται συνεχώς σε σύγκρουση με την κοινωνική - οικονομική πραγματικότητα και την ίδια τη δυναμική της Κυπριακής Ιστορίας. Και δεν είναι τυχαία η ανεξαρτησιακή τάση της κυπριακής εργατικής τάξης, σ' αυτά τα πλαίσια.

Νομίζω ότι το θεωρητικό άρθρο που ακολουθεί θέτει τις βάσεις για μια ευρύτερη συζήτηση τόσο για τη συγκρότηση των εθνών όσο και τη λειτουργία της εθνικιστικής ιδεολογίας στην Κύπρο.

"Η εισαγόμενη εθνική ιδεολογία έρχεται συνεχώς σε σύγκρουση με την κοινωνική - οικονομική πραγματικότητα της Κυπριακής εμπειρίας"

1 Το έθνος σαν θεωρητική κατηγορία σκέψης

Το έθνος είναι η δομή, μορφή ανάπτυξης της ανθρώπινης κοινωνίας, που δημιουργήθηκε νομοτελειακά σαν το αποτέλεσμα της καπιταλιστικής οικονομικής ανάπτυξης. Σαν κοινωνικό ιστορικό φαινόμενο το έθνος είναι ένα σημαντικό στοιχείο στη δομή της προκαπιταλιστικής κοινωνίας και συγχρόνως σπουδαία ιστορική δύναμη η οποία επιτάχυνε και επιταχύνει την κοινωνική πρόοδο. Λόγω του ότι το έθνος ταυτίζεται και μια μορφή ανάπτυξης της κοινωνίας το περιεχόμενο του καθορίζεται κύρια από τα οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά και ιδεολογικά προτάσεις κάθε κοινωνίας, αλλά επίσης και από τα ενδιαφέροντα της άρχουσας τάξης. Το έθνος παρουσιάζεται σαν σύνολο μεγάλων ανθρώπινων ομάδων, δηλ. σαν σύνολο τάξεων που αναπτύσσονται μεταξύ τους εθνικές σχέσεις. Αυτές είναι κοινωνικές σχέσεις δηλ. οικονομικές, κοινωνικοπολιτικές, ιδεολογικές οι οποίες αφραγίζονται από μια "εθνική" προϋπόθεση δηλ. να αναπτύσσονται σε ένα συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο, να βασίζονται σε μια γλώσσα, μια κουλτούρα που όλα αυτά μαζί επενεργούν και οδηγούν στην συγχώνευση των ανθρώπων σε μια εθνική κοινότητα. Πρέπει να λεχθεί ότι οι οικονομικές σχέσεις παίζουν τον πιο καθοριστικό ρόλο. Ετσι οι παράγοντες στο προτάσεις ανάπτυξης του έθνους ευρίσκονται στη βάση των παραγωγικών δυνάμεων που δημιουργούνται στην κοινή οικονομική ζωή, σ' ένα συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο τόπο διαμονής, στην ίδια ή συγγενική γλώσσα, στην ίδια κουλτούρα, στα ίδια ήθη και έθιμα. Σίγουρα όλοι αυτοί οι παράγοντες τότε μόνο μπορούν να αποκτήσουν την ομαδική, δημιουργική τους δύναμη όταν αναπτύχθηκε ο καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής και με την ταξική πάλη μεταξύ αστικής και εργατικής τάξης. Επίσης το κράτος, με τις κεντρικές διοικητικές και πολιτικές του δραστηριότητες αποτέλεσε και αποτελεί ένα βασικό παράγοντα δημιουργίας του έθνους.

Το έθνος σαν μια νομοτελειακή δομή και μορφή ανάπτυξης της κοινωνίας καθορίζεται γενικά από τα πιο κάτω χαρακτηριστικά:

1. Από τον ιστορικό χαρακτήρα της δημιουργίας και ανάπτυξης του.
2. Από την οικονομική βάση του η οποία καθορίζει και την ουσία του έθνους.
3. Από το συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο στον οποίο επιτυγχάνεται η ενοποίηση και δημιουργία του εθνικού κράτους.
4. Από τη γλώσσα σαν σημαντική μέσο επικοινωνίας.

Η επιστημονική αυτή θέωρηση (αντίληψη) του έθνους είναι ένα αδιαίρετο μέρος της υλιστικής θεωρίας και στέκει σε πλήρη αντίθεση με διάφορες απόψεις αστών ιδεολογών.

2 Η ιστορική εξέλιξη των εθνών

Ο όρος έθνος έχει ήδη περάσει μια μακρά ιστορική πορεία πριν απαντήσει ένα επιστημονικό προσδιορισμό από τον Μαρξισμό - Λενινισμό. Οι Ρωμαίοι χρησιμοποιούσαν τον όρο "natio" για όλες τις φυλές, αλλά οι ίδιοι για τους εαυτούς τους χρησιμοποιούσαν τον όρο "populus". Πριν τον μεσαίωνα ο όρος "natio" χρησιμοποιείτο για όλες τις φυλές ενώ στην περίοδο του Φεουδαρχισμού χρησιμοποιείτο σαν οργανωτικός όρος, από πανεπιστήμια, τάγματα, συνοδοί, κ.τ.λ. χωρίζονταν σαν "nationes" τα οποία φυσικά καμιά σχέση δεν είχαν με τα μεταγενέστερα έθνη. Είχαν απλά ένα οργανωτικό ρόλο και μορφή.

Ο σύγχρονος ορισμός του έθνους οριστικοποιήθηκε μετά την ιδεολογική αντιπαράθεση μεταξύ της επαναστατικής αστικής τάξης και της αντιδραστικής αριστοκρατίας. Το σημαντικότερο ρόλο έπαιξε η γαλλική επανάσταση. Οι ιδεολογικοί ταξικοί αγώνες για το περιεχόμενο του ορισμού έθνους είναι ταυτόχρονα και ένα μέρος του προτάσεις ανάπτυξης του έθνους και αυτό το προτάσεις αντικατοπτρίζεται στην κοινωνική συνείδηση.

Οι διάφορες αστικές θεωρίες σχετικά με το έθνος έχουν μεν διαφορές μεταξύ τους αλλά έχουν πάντα ιδεαλιστική βάση, γιατί αγνοούν και δεν δέχονται την οικονομική βάση ενός έθνους ή την τοποθετούν σε δεύτερη θέση και παρουσιάζουν με απόλυτο τρόπο την εθνική συνείδηση, τον εθνικό χαρακτήρα, την κουλτούρα, τη γλώσσα. Όμως δεν εξηγούν πόσο σημαντικά θα ήταν αυτά τα γνωρίσματα οι παράγοντες στη ζωή του έθνους αν δεν υπήρχε η κοινή υλική προϋπόθεση για την ύπαρξη ενός εκάστου έθνους, δηλ. η κοινή οικονομική ανάπτυξη. Ας εξηγήσουν ή ας προτάξουν ένα έθνος το οποίο δημιουργήθηκε και αναπτύχθηκε χωρίς κοινή οικονομία σε συγκεκριμένο χώρο.

Στην αστική φιλοσοφία κοινωνιολογία υπάρχει η θέση ότι το έθνος καθορίζεται από την κοινή κουλτούρα. Σίγουρα η κουλτούρα παίζει ένα σημαντικό ρόλο στην κοινωνική ζωή, αλλά σίγουρα πάλι η κουλτούρα αντικατοπτρίζεται και περιφέρεται γύρω από την οικονομική ανάπτυξη κάθε έθνους.

3 Η Μαρξιστική παράδοση

Πρώτο με τον Μαρξισμό - Λενινισμό έχει βρει η ουσία του έθνους το περιεχόμενο, το ρόλο της στην κοινωνική ανάπτυξη και έχει αποδείξει τις προοπτικές της και έχει δώσει έτσι στην εργατική τάξη τα θεωρητικά μέσα να εξηγήσει σωστά τις εθνικές και διεθνείς σχέσεις σαν σημαντική πλευρά της κοινωνικής ζωής στις υπηρεσίες της κοινωνικής προόδου.

Η δημιουργία και ανάπτυξη των εθνών είναι ένα πολύ δύσκολο και πολύπλοκο προτάσεις, το οποίο όμως είπαμε γενικά είναι ενωμένο με τη δημιουργία του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, αλλά με κανένα τρόπο δεν έχει γίνει σε όλες τις χώρες με τον ίδιο τρόπο. Στην Ευρώπη είχαν δημιουργηθεί οι εθνικές προϋποθέσεις για τη δημιουργία των μετέπειτα εθνών σε ένα μακρύ ιστορικό προτάσεις το οποίο ξεκινά περίπου στον ένατο με δέκατο αιώνα για να οδηγήσει έτσι αργότερα στην ανάπτυξη των διαφορετικών εθνών.

Οι εθνότητες στον 9ο με 10ο αιώνα δημιουργούν στην Ευρώπη την βάση των μελλοντικών εθνών. Η μετέπειτα ανάπτυξη των μεγαλύτερων εθνотητων σε σχέση με τα βαλκάνια (που υπήρχαν) τα οποία δρούσαν στη δημιουργία κεντρικών εθνικών κρατών, οδηγούσαν στη δημιουργία των μοντέρνων εθνών. Σε αυτό το προτάσεις μικρότερες εθνότητες αφομοιώνονται σε μεγαλύτερες, κάποτε ειρηνικά κάποτε διά της βίας, δημιουργείται μια κοινή γραπτή γλώσσα και αναπτύσσονται έτσι τα στοιχεία της εθνικής συνείδησης. Όμως αποφασιστικός παράγοντας για τη δημιουργία του έθνους είναι η δημιουργία ανάπτυξης και σταθεροποίησης οικονομικών σχέσεων με τη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς. Έτσι με το πιο πάνω (την κοινή εσωτερική αγορά) αποκτούν και όλα τα άλλα προτάσεις της δημιουργίας του έθνους, βάση και σταθερότητα.

4 Συγκριτικές σχέσεις των εθνών

Τα έθνη, ξεχωρίζουν μεταξύ τους δυο ομάδες κοινωνικών φαινομένων. Πρώτον από την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη του επίπεδο της οικονομίας, της δομής της κοινωνίας και της πολιτιστικής οργάνωσης, και δεύτερο λόγω ειδικών διαφορών στην γλώσσα, κουλτούρα, τρόπο ζωής, ήθη, έθιμα, παραδόσεις και της ψυχροσύνης κάθε έθνους. Η πρώτη ομάδα φαινομένων δεν περιέχει εθνικά γνωρίσματα αλλά δίνει έκφραση στο αποτέλεσμα της γενικής κοινωνικής ανάπτυξης. Η δεύτερη ομάδα φαινομένων ή γνωρισμάτων του ναντίον περιέχει, ειδικά εθνικά γνωρίσματα τα οποία εξαρτώνται από την εθνική καταγωγή του έθνους και τα οποία κατά το μεγαλύτερο μέρος προϋπήρχαν της δημιουργίας του έθνους. Η πρώτη ομάδα φαινομένων δηλ. η κοινωνική πλευρά του έθνους υποκύπτει στο προτάσεις της διεθνούς προσέγγισης, η δεύτερη ομάδα φαινομένων δηλ. η εθνική καταγωγή του έθνους δείχνει μια μεγαλύτερη σταθερότητα και αλλάζει αργά μέσα στο έθνος σίγουρα με την επίδραση της κοινωνικής πλευράς.

Θουκίδης Θουκυδίδης

ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΚΥΠΡΑΙΟΙ ΕΥΡΩΠΑΙΟΙ;

της Aydin Mehmet Ali

Διάλογος

Αυτή είναι μια διαφοροποιημένη εκδοχή ενός άρθρου που παρουσιάστηκε στο συνέδριο με τίτλο "εις αναζήτηση λύσης του Κυπριακού" που έγινε στο LSE στις 15 Φεβρουαρίου 92. Μετά από την πρώτη παρουσίαση του άρθρου η "Ευρωμανία" έχει φτάσει στο ζενίθ της και μπορούμε να δούμε πολλά άλλα παραδείγματα. Όμως τα βασικά σημεία δεν έχουν αλλάξει.

"Και πραγματικά ελπίζουμε και ευχόμαστε να δούμε την Κύπρο στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα όπου ανήκει, όπως μια Ευρωπαϊκή χώρα". Παρόμοια συναισθήματα εκφράζονται εδώ και αρκετό χρόνο σε διάφορες συνεδριάσεις στο Λονδίνο, στην Κύπρο και σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Εκτός από τους Κύπριους άλλοι, μη Κύπριοι, που νομίζουν ότι κάνουν χάρη στην Κύπρο, παίρνοντας αυτή τη θέση, έχουν εκφράσει τέτοιες απόψεις με μεγάλη αυτοπεποίθηση. Ακόμα και ο βουλευτής του Tottenham σε μια συνέντευξη του στην Παρασκευή 10/12/92 εξέφραζε απόψεις όπως: "Η Κύπρος χρειάζεται να είναι μέρος της Νέας Ευρώπης" πολλές από τις παραδόσεις της είναι Ευρωπαϊκές και είναι κοντά στην Ευρώπη". Και "μικρές χώρες όπως η Κύπρος χρειάζονται προστασία ιδιαίτερα τη Στρατιωτική προστασία που προσφέρει η Ευρώπη. Επιπρόσθετα πιστεύω ότι η Κύπρος διά μέσου της Ευρώπης μπορεί να βοηθηθεί και στην επίλυση του χωρισμού ή του διαχωρισμού της χώρας". Θέλω να διαφωτιστώ με τη λογική αυτών των θέσεων και υπάρχουν πολλές εμπειρικές αποδείξεις που υποστηρίζουν την αντίθεση μου. Παρόμοια επιχειρήματα που υποστηρίζουν την "Ευρωπαϊκότητα" και τη "λευκότητα" ή "non blackness" των Κυπρίων έχουν εμφανιστεί και σε άλλες συζητήσεις στο Λονδίνο. Σίγουρα η Ευρωπαϊκότητα των Κυπρίων θα πρέπει να απασχολεί και τους Κύπριους που ζουν στην Κύπρο. Η συζήτηση στο Λονδίνο περιτρέφεται γύρω από θέματα εξασφάλισης χρηματικών πόρων, αφού αυτοί οι πόροι παρέχονται σύμφωνα με το διαχωρισμό των φυλετικών ομάδων. Σε ένα άρθρο ο Πιθάρκ, ένας από τους διοργανωτές του φεστιβάλ Camden το 1991 έχοντας κάνει την παρατήρηση ότι οι ομάδες τεχνών των Ασιατών και Μαύρων συζητούν ενώπιον των πιθανών χρηματοδοτών με επιχειρήματα όπως:

"Οι Κύπριοι δεν δικαιούνται αυτά τα λεφτά επειδή στην πραγματικότητα δεν είναι Μαύροι" παρατήρησε, "σημαντικό είναι ότι οι Κύπριοι είναι μια λευκή Ευρωπαϊκή μειονότητα με ιστορικό αποικιακό και με έντονη νεοαποικιακή υπαρξη. Αυτή η πραγματικότητα προκαλεί αμηχανία στους παραγωγούς τηλεόρασης, διευθυντές και σε άλλους ανάλογους επαγγελματίες".

Παρόμοια επιχειρήματα προβάλλει και η VIGAR (1991) σε έρευνα που έκανε για το Arts Council με τίτλο "Cypriot Cultural Interests and Aspirations". Φοβάμαι ότι αυτά τα επιχειρήματα μου προκαλούν ανησυχία γιατί δεν τα δέχομαι ως τον προσδιορισμό της ταυτότητας μου σαν μια τουρκοκυπρια γυναικα. Εγώ δεν θεωρώ τον εαυτό μου ούτε Ευρωπαία ούτε Λευκή.

Από τη δεκαετία του 1960 σαν μια ενεργός κοινωνική ακτιβίστρια σκεφτόμουν και εργαζόμουν για πολλά από τα θέματα που έχουν να κάνουν με το ρατσισμό και την Ευρωπαϊκότητα στο γενικότερο πλαίσιο του αντι-ρατσισμού. Έχω προβάλλει και συζητήσει θέματα σχετικά με το κατά πόσο οι Τουρκοκύπριες κοινότητες αποτελούν μέρος των μαύρων κοινοτήτων της Βρετανίας από το 1983. Έχω καταπιαστεί με αυτά τα θέματα σε συζητήσεις διαλέξεις, work shops και σε ένα άρθρο του 1983. Αυτή τη στιγμή η κύρια μου προβληματική είναι η Ευρωπαϊκότητα ή όχι της Κύπρου και των Κυπρίων.

Βρίσκω ότι πρέπει να ρωτήσω τον εαυτό μου μερικές απλές αλλά όχι απλουστευμένες ερωτήσεις: 1) Οι Κύπριοι είναι Ευρωπαίοι; 2) Η Κύπρος είναι μέρος της Ευρώπης; 3) γιατί οι Κύπριοι θέλουν να έχουν Ευρωπαϊκή ταυτότητα και να είναι μέρος της Ευρώπης; Σε όλη τη διάρκεια αυτής της μέρας σε αυτό το συνέδριο έχει επικρατήσει η αναμφισβήτητη υπόθεση της Ευρωπαϊκότητας της Κύπρου.

Ο John MucDonald, ένας Καναδός δημοσιογράφος στη δική του παρουσίαση ανέφερε για την Κύπρο ότι "αξίζει να είναι στην Ευρώπη". Κατά κάποιον τρόπο να ανήκει στην Ευρώπη είναι τιμή, ή κάτι το επιθυμητό, κάτι που όταν σου δοθεί είναι κάτι σαν ανταμοιβή. Οι περισσότεροι ομιλητές ξεκινούν με αυτή την αρχή. Σαν άτομο που έχει ζήσει στην Ευρώπη τα τελευταία 30 χρόνια και που έχει ταξιδέψει σχεδόν σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες θέλω να αμφισβητήσω γιατί νομίζω ότι αποτελεί ένα μέρος της αδυναμίας μας να αναγνωρίσουμε την πραγματική θέση μας όπως αντικατοπτρίζεται και σε άλλες πτυχές της ζωής μας εμποδίζοντας μας έτσι να βρούμε μια λύση στα προβλήματα μας.

Πιστεύω ότι τα δυο πρώτα ερωτήματα μπορούμε εύκολα να τα απαντήσουμε. Γεωγραφικά, Ιστορικά, Εθνικά, Οικονομικά κοινωνικοπολιτιστικά σχήματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν σαν πλαίσιο για ένα πειστικό επιχείρημα ότι η απάντηση και στις δυο ερωτήσεις είναι: Όχι οι Κυπριοί δεν είναι Ευρωπαίοι.

Η τρίτη ερώτηση αποτελεί και την ουσία του θέματος. Πιο δύσκολη να απαντηθεί αλλά πιο αποκαλυπτική αφού διεσπύει βαθιά μέσα στην ψυχρόνωση των Κυπρίων και της Κυπριακής ταυτότητας. Είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένη με το θέμα της ταυτότητας. Αν και έχω τοποθετηθεί για τις δυο πρώτες ερωτήσεις και ισχυρίστηκα ότι οι απαντήσεις είναι εμφανείς, γι' αυτή τη συζήτηση θέλω να καταπιαστώ με ορισμένους από τους σημαντικούς του παράγοντες.

Γεωγραφικά είμαστε μέρος της Ευρώπης;

Όχι αν και η φαντασία μας απεγνωσμένα το επιθυμεί.

Σε οποιοδήποτε χάρτη, όσο Ευρωκεντρικό και αν είναι, είμαστε καθαρά μέρος της Μέσης Ανατολής. Είμαστε στη διασταύρωση των τριών Ηπείρων, Ασίας, Ευρώπης, Αφρικής. Ο χαρακτήρας μας, η ιστορία μας, η κουλτούρα μας, η οικονομία, η ψυχολογία, η κοινωνιολογία και οι θρησκείες μας όλο το είναι της κοινωνίας αντανακλών ακριβώς αυτή την πραγματικότητα. Η κατάσταση του είναι μας μπορεί να είναι μια σύνθεση πλούσια και όριμη, αποτέλεσμα της πολυπρόσωπης κοινωνίας μας ή το αποτέλεσμα σχιζοφρενικού διχασμού όμοιο με ένα παιδί που διχάζεται.

Μπορεί να είμαστε είτε σε μια κατάσταση σύγχυσης χωρίς να γνωρίζουμε ποιοι είμαστε, ποιοι θα είμαστε αύριο ή σε ποιους θα ανήκουμε... (α... αυτή η απεγνωσμένη επιθυμία να ανήκουμε... να είμαστε ιδιοκτησία κάποιου) ή να είμαστε ήσυχτοι και ασφαλείς γνωρίζοντας τον εαυτό μας.

Μήπως η γεωγραφική μας μικρότητα μας έχει δημιουργήσει ένα φόβο ότι δεν μπορούμε να

επιβιώσουμε από μόνοι μας. Μήπως πρέπει να ανήκουμε σε κάτι για να επιβιώσουμε; Μήπως η μικρότητα κατ' ανάγκη σημαίνει ότι θα μείνουμε σαν ένα παιδί που επιδιώκει συνεχώς να ανήκει κάπου; Ποιός είναι ο ρόλος του μεγάλου αδελφού, ή της μεγάλης αδελφής ή μητέρας στη συνέχιση αυτού του μύθου; Εννοείται ότι είναι αναγκαίο να δημιουργήσουμε δεσμούς οικονομικούς, πολιτικούς, εκπαιδευτικούς και πολιτιστικούς δεσμούς με άλλες χώρες σε ένα αλληλοεξαρτώμενο κόσμο με σοσιαλιστικές ή καπιταλιστικές σχέσεις.

Απλά επειδή οι Ευρωπαίοι μας διεκδικούν στις ιστορίες τους σαν μέρος της αποικιοκρατίας τους, αυτό δεν μας κάνει Ευρωπαίους. Απλά επειδή τους "ανήκαμε" δεν μας κάνει ευρωπαίους.

Και οι Ευρωπαϊκές εισβολές;

Μήπως αυτές οι εισβολές έφεραν Ευρωπαίους που εγκαταστάθηκαν στην Κύπρο κι άλλαξαν το

χαρακτήρα του πληθυσμού και τη δημογραφία του; Νομίζω ότι πρέπει να κάνουμε ένα διαχωρισμό ανάμεσα στους Μεσογειακούς λαούς που εισέβαλαν και εγκαταστάθηκαν στην Κύπρο, όπως οι Γενοβέζοι Βενετοί και οι Λουζιτιανόι (και υπάρχουν λίγα στοιχεία για εγκατάσταση) και στους Βορειο-Ευρωπαίους.

Επιπλέον τι θα ποίμε για τους πιο σημαντικούς εισβολείς όπως οι Φοίνικες ή Οθωμανοί από την Ασία, οι Άραβες της Μέσης Ανατολής και την Αφρική, οι Έλληνες απ' τις Μυκήνες και τη Μικρά Ασία. Τι να πούμε για τις αρχαίες ελληνικές εισβολές; Μήπως ήταν Ευρωπαίοι; Η δική μου ιστορική έρευνα λέει ότι μπορεί να μην ήταν.

Μήπως η γεωγραφική μας μικρότητα... σημαίνει ότι μείναμε σαν ένα παιδί που επιδιώκει συνεχώς να ανήκει κάπου;

Οι Αρχαίοι Έλληνες ήρθαν από τις ακτές και τα βόρεια της Μ. Ασίας και των Βαλκανίων. Τελευταίως, ήρθαν και λίγοι εκτοπισμένοι Έλληνες από την Ανατολή που αναγκάστηκαν να φύγουν από τα σπίτια τους για αποτέλεσμα του πολέμου της Ανεξαρτησίας της Τουρκίας στις αρχές του 1920 και εγκαταστάθηκαν στην Κύπρο με την ενθάρρυνση της Βρετανικής αυτοκρατορίας. Οι περισσότεροι ως γνωστόν πήγαν στην Ελλάδα όπου ήταν γνωστοί και σαν "ανατολίτες". Ιστορικά και αντικειμενικά νομίζω ότι δεν μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι είμαστε Ευρωπαίοι. Στην καλύτερη περίπτωση είμαστε ένα μείγμα Μεσογειακών, Ασιατικών, Αφρικανών και Αραβικών λαών.

Εθνικά ποιοι είμαστε;

Ποιος ξέρει πως ήταν οι πρώτοι Κύπριοι; Αποκαλούντο Ευρωπαίοι και στη λίθινη εποχή; Προήλθαν από την Ευρώπη; Η ανθρωπολογία μας δείχνει την ανέλιξη και μετανάστευση πληθυσμών από την Αφρική προς την Ευρώπη και όχι το αντίθετο. Και τι συμβαίνει όταν πρέπει να λάβουμε υπόψη και τις τελευταίες έρευνες... που δείχνουν ότι όλες οι φάλες κατάγονται από μια Αφρικανό γυναικα; Για μερικούς Κύπριους που με σθένος υπερασπίζονται την Ευρωπαϊκότητα τους και ούτε καν εξετάζουν την πιθανότητα να μην είναι Ευρωπαίοι αντιλαμβάνονται ότι όλες αυτές οι απόψεις προκαλούν σοκ.

Μήπως με αυτό λέω ότι είμαστε μαύροι; Έτσι φαίνεται. Αν απομακρυνθούμε από την παγκόσμια σκηνή και τις κινήσεις των αρχαίων πληθυσμών και συγκεντρωθούμε στις σύγχρονες εθνικές ομάδες στην Κύπρο, δεν μπορεί να μας διαφύγει το γεγονός ότι η μεγαλύτερη εθνική μας ομάδα μετά από την πλειοψηφία είναι οι Τουρκοκύπριοι. Και οπωσδήποτε οι Τουρκοκύπριοι δεν είναι Ευρωπαίοι. Εθνικά η πλειοψηφία των Τουρκοκύπριων προέρχεται από την Ασιατική και την Κεντρική Ασία.

Μερικοί είναι Αραβικής και Αφρικανικής προέλευσης και ένας μικρός αριθμός είναι Ρωσικής και Βαλκανικής προέλευσης. Και όμως ακόμα και ανάμεσα στους Τουρκοκύπριους υπάρχει μια απεγνωσμένη ανάγκη να είναι Ευρωπαίοι. Άλλες εθνικές ομάδες όπως οι Αρμένιοι και οι Μαρωνίτες, δεν είναι ούτε αυτές Ευρωπαϊκής καταγωγής αλλά κατάγονται από τη Μέση Ανατολή. Παραδέχομαι ότι τελευταίως μια μικρή ομάδα Κυπρίων γενιούνται στην Ευρώπη ως αποτέλεσμα γάμων με Ευρωπαίους και Ευρωπαίους. Θα είναι πολύ ενδιαφέρον να δούμε πως θα διαλέξουν να καθορίσουν την ταυτότητα τους.

Επικρατεί η άποψη ότι η ομάδα της πλειοψηφίας, δηλαδή η Ελληνοκύπριοι είναι Ευρωπαίοι. Με τα πιο πάνω επιχειρήματα θέλω να αμφισβητήσω αυτή την άποψη. Αν το επιχειρήμα της Ευρωπαϊκότητας των Ελληνοκυπρίων είναι βασισμένο στους αρχαίους Έλληνες, στους Μυκηναίους και τους Αχαιούς που εγκαταστάθηκαν στην Κύπρο, και από τους οποίους οι σημερινοί Ελληνοκύπριοι ισχυρίζονται ότι κατάγονται, από που προήλθαν αυτές οι ομάδες; Φαίνεται ότι προήλθαν από τις ακτές της Ανατολίας και τη Βαλκανική Χερσόνησο. Και πως επηρεάστηκε και άλλαξε εκείνη τη κοινότητα μετά από τρεις χιλιάδες χρόνια ως αποτέλεσμα εισβολών και κοινωνικοπολιτιστικών αναμειγρών. Μήπως προσπαθούμε να αποδείξουμε την Ευρωπαϊκότητα μας με επιχειρήματα ότι καταγόμαστε από τους αρχαίους Έλληνες που έτυχε να ζήσουν στην Κύπρο πριν τρεις χιλιάδες χρόνια; Έτσι η άποψη ότι οι Κύπριοι είναι Λευκοί Ευρωπαίοι μου προκαλεί σημαντική προβληματά.

Ακόμα και εξετάζοντας τις εθνιστικές ομάδες που υπάρχουν τώρα στο νησί, η παραπάνω θέση μου προκαλεί σοβαρά προβλήματα σε διάφορα επίπεδα. Εάν οι Κύπριοι θεωρούνται Ευρωπαίοι γιατί θεωρείται σαν δεδομένο ότι οι Ελληνοκύπριοι είναι λευκοί Ευρωπαίοι - κάτι για το οποίο ακόμα δεν έχω πειστεί - αυτό στήνεται σε ρατσιστική προκατάληψη και και οι άλλες κοινότητες δεν είναι "ευρωπαίοι". Η δήλωση / θέση είναι άρνηση της ύπαρξης των άλλων κοινότητων ως Κυπρίων εκτός αν είναι Ελληνοκύπριοι. Το επιχειρήμα υποδαυλίζει ουσιαστικά τη σωβινιστική θέση ότι η Κύπρος είναι Ελληνικό νησί. Πρέπει να εξασκεϊται περισσότερο προσοχή και σκέψη όταν γίνονται τέτοιες απόλυτες και ισοπεδωτικές δηλώσεις, ιδιαίτερα από ριζοσπάστες ή διανοούμενους που θα έπρεπε να ξέρουν περισσότερα. Στη χειρότερη περίπτωση αυτό το επιχειρήμα εκφράζει την κρίση ταυτότητας των Κυπρίων. Γιατί να θέλεις να είσαι Ευρωπαίος όταν δεν είσαι;

Βλέπω τις διεκδικήσεις μας ότι είμαστε Ευρωπαίοι σαν μέρος της κρίσης ταυτότητας που ζούμε...

Μετακινούμαστε από το να είμαστε το παιδί με 3 μητέρες (Αγγλία, Ελλάδα, Τουρκία) στο να είμαστε το παιδί μιας πολλαπλής μητέρας της Ευρώπης.

Οικονομικά είμαστε ευρωπαίοι;

Δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι η οικονομική επιβίωση ή ανάπτυξη της Κύπρου εξαρτάται από την Ευρώπη

Στην πρόσφατη κατάσταση της ύφεσης και του προστατευτισμού της καπιταλιστικής Οικονομικής πολιτικής, όπου η Ευρώπη προσπαθεί να δημιουργήσει προστατευόμενες αγορές απέναντι στο "φίλο" της, τις ΗΠΑ από τη μια και απέναντι στο νέο πανίσχυρο "εχθρό", την Ιαπωνία, δεν δημιουργείται η κατάλληλη ατμόσφαιρα για τη συμπερίληψη ενός ασημαντού μέλους το οποίο μάλιστα παίρνει και τον αέρα του "σημεινόντος μέλους" (partner) χωρίς καμιά πραγματική δύναμη ανάμεσα στα κεντροευρωπαϊκά λευκά μέλη. Είναι αρκετά σαφές ότι η Ευρωπαϊκή κοινότητα κυριαρχείται από το lobby των λευκών Ευρωπαίων οι οποίοι θα θέσουν σαν προτεραιότητα αιτήσεις από ανάλογες χώρες συμπεριλαμβανομένων των βορείων λευκών κρατών όπως της Λεττονίας, της Εσθονίας και της Λιθουανίας. Άρα τι πιθανότητες έχει ένα μικρό νησί στην πιο μακρινή ανατολική άκρη της Μεσογείου της οποίας η γεωγραφική θέση, κατά πόσο ανήκει ή όχι στην Ευρώπη είναι αμφίβολη; Και τι οικονομική σημασία έχει για τα Ευρωπαϊκά κράτη;

Δεν είναι η πραγματική θέση της Κύπρου σημαντική στις οικονομικές της δυνατότητες προς την Ασία και την Αφρική; Δεν είναι πιο σημαντικές οι δυνατότητες της Κύπρου στην παραγωγή, το εμπόριο και τις εξαγωγές παρά να βασίζεται στον τουρισμό, ο οποίος μπορεί να εξαφανιστεί με μια μονοκοντυλιά - λ.χ. πόλεμος του Κόλπου. Επιπλέον ο τουρισμός δεν εξαρτάται από τη συμμετοχή στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Μπορεί να συνεχιστεί και ανεξάρτητα από αυτήν. Μπορεί η Κύπρος να γίνει ηγεμονική οικονομικά με άλλους τρόπους εκτός από το να στραφεί προς την Ασία και την Αφρική; Μπορεί να γίνει κέντρο της ανώτερης εκπαίδευσης για τους λαούς της Αφρικής και της Ασίας; Με το υψηλό ποσοστό αποφοίτων Πανεπιστημίου και εξειδικευμένων τεχνικών, μπορεί να γίνει κέντρο για συσώρευση κεφαλαίου αναλαμβάνοντας τον παλιό ρόλο της Βηρυτού; Μπορεί να γίνει κέντρο της πληροφόρησης και της πληροφοριακής τεχνολογίας; Μπορεί να γίνει ένα κέντρο του "άριστου".

Ψυχολογικά, είναι η Κύπρος μέρος της Ευρώπης;

Νομίζω ότι αυτό είναι το κεντρικό μας πρόβλημα σαν Κύπριοι. Αυτό που με εντυπωσιάζει είναι ότι δεν έχουμε καν κοιτάξει ή αναλύσει το τι σημαίνει Ευρωπαίος. Τι σημαίνει να είσαι Ευρωπαίος για ένα γάλλο μεσο-αστό άνδρα και τι σημαίνει για Αλγερινή κοπέλλα, τρίτης γενιάς, που γεννήθηκε στο Παρίσι; Τι σημαίνει

για την κυρία τάδε στο Hampshire που αγαπά την όπερα και σε ένα Κύπριο δεύτερης γενιάς, που αγαπά τη reggae και μένει σε πολυκατοικίες στην πόλη; Τι είναι αυτό που κάνει τον ένα Ευρωπαίο και τον άλλο όχι; Ποιος αποφασίζει για τα κριτήρια τα οποία εναποθέτουν τον "Ευρωπαϊσμό" σε μερικούς και όχι στους άλλους; Και υπάρχουν πραγματικά οι αξίες τις οποίες προσδιορίζουμε σαν Ευρωπαϊκές και στις οποίες θέλουμε τόσο απεναντιώνοντάς να ενσωματωθούμε ή είναι μέρος ενός μύθου ο οποίος προάγεται και διαγιγνίζεται;

Βλέπω τις διεκδικήσεις μας, ότι είμαστε Ευρωπαίοι, σαν μέρος της κρίσης ταυτότητας που ζούμε. Έχουμε μεταφέρει την κρίση της ταυτότητας από τις παλιές μας μητέρες, τις "μητέρες πατρίδες" την Ελλάδα και την Τουρκία, και την έχουμε πάρει στο κατώφλι της Ευρώπης. Οι παλιές μητέρες έχουν αποτύχει, μας έχουν προδώσει, έτσι αναζητούμε μια άλλη "μητέρα". Μετακινούμαστε από το να είμαστε το παιδί με τις 3 μητέρες (Ελλάδα, Τουρκία, Βρετανία) στο να γίνουμε το παιδί μιας πολλαπλής μητέρας - της Ευρώπης. Αν μπορούσε να μας πάρει στην αγκαλιά της, να μας πει ότι όλα θα πάνε καλά. "Η μαμά είναι εδώ, μην ανησυχείς". Σχεδόν προσπαθούμε να χαθούμε, να εξαφανιστούμε ανάμεσα στα άλλα αδελφια μας, τα άλλα "ευρωπαϊκά" παιδιά. Θυμίζει την ιστορία της γυναίκας που ζούσε σε ένα παπούτσι με τα πολλά της παιδιά και το μικρό παιδί - η Κύπρος - να αναζητά προστασία από τη γριά γυναίκα που ζει σ' αυτό το παπούτσι.

Η επιθυμία μας να μπούμε στην Ευρώπη πηγάζει από την επιθυμία μας να θρούμε μια ταυτότητα - προσπαθήσαμε να είμαστε Έλληνες, προσπαθήσαμε να είμαστε Τούρκοι, ανακαλύψαμε ότι δεν μπορούσαμε να είμαστε ούτε το ένα ούτε το άλλο - η κυπριοσύνη μας συνειδητά ή ασυνειδητά έμπαινε στη μέση. Έτσι τώρα αναζητούμε μια νέα ενοποιητική ταυτότητα που να μας συμπεριλαμβάνει όλους - Ευρωπαίοι. Ποιος μπορεί να πάει ενάντια σ' αυτό; Έχει όλες τις προϋποθέσεις και τα επιθυμητά στοιχεία που χρειαζόμαστε. Επιτέλους θα έχουμε μια ταυτότητα: Ευρωπαίοι. Μπορούμε να είμαστε και Έλληνες και Τούρκοι μέσα σ' αυτό. Αφού και οι άλλοι μπορούν να είναι Γερμανοί, Γάλλοι και Τούρκοι μέσα σε αυτή τη μεγάλη ταυτότητα. Και δεν υποτίθεται ότι υπάρχουν πλέον ερωτήσεις κατά πόσο είσαι Ανατολικό - ή Δυτικό - Γερμανός, κομμουνιστής ή καπιταλιστής Γερμανός. Μπορείς να είσαι Βρετανός. Αλλά είσαι Μαύρος ή Λευκός Βρετανός;

Αυτή η ερώτηση είναι σημαντική για τις Ευρωπαϊκές κοινωνίες και την πολιτική τους και θα γίνει ακόμα πιο σημαντική σε θέματα ισότητας και βασικών δικαιωμάτων στην Ευρώπη. Αλλά εμείς στην τυφή μας αναζήτηση για "ευρωπαϊσμό" τείνουμε να αγνοούμε αυτά τα στοιχεία. Και θεθαίως μερικοί από εμάς αρχίζουμε ήδη να αποκαλούμε τους εαυτούς μας Κυπριο-Βρεττανούς. Αναζητούμε απεγνωσμένα μια ταυτότητα που θα μας απελευθερώσει κάπως από την υποχρέωση, την αναγκαιότητα να αποδεχτούμε την πραγματική μας ταυτότητα - ότι είμαστε Κύπριοι. Η επιθυμία μας να γίνουμε "Ευρωπαίοι" είναι μια ακόμα μάταιη προσπάθεια να αρνηθούμε αυτή την αδιάτακτη πραγματικότητα. Φοβάμαι ότι η αναζήτηση θα συνεχιστεί...

Μπορούμε επίσης να πούμε ότι θα αποκτήσουμε κάποια αίσθηση ισορροπίας, δι-

καισούνης και ισότητας όταν γίνουμε μέλη. Οι Ευρωπαίοι, αυτοί που έχουν "εκπολιτίσει" τις ηπείρους και τον κόσμο θα εμφύσησουν αυτή την ευαισθησία και σε μας. Σαν Τουρκοκύπριοι θα πραγματοποιήσουμε τη σχεδόν ψυχωτική μας επιθυμία να αποδείξουμε - λες και χρειάζεται να αποδειχτεί - ότι είμαστε ίσοι. Θα γίνουμε ίσοι με όλους τους άλλους πολίτες της Ευρωπαϊκής κοινότητας και κατά συνέπεια ίσοι με τους Ελληνοκύπριους στην Κύπρο. Η Μητέρα Ευρώπη θα διασφαλίσει ότι θα πάρουμε τα βασικά μας ανθρωπίνων δικαιώματα σπουδής με μέσα στην κοινότητα και άρα και στην ίδια τη χώρα μας καθώς οι Ελληνοκύπριοι θα αναγκαστούν να μας τα δώσουν. Να ήταν τόσο εύκολο... Μια ματιά στις μαύρες κοινότητες στην Κοινότητα θα αποκαλύψει τα λάθη του επιχειρήματος.

Ενώ οι Τουρκοκύπριοι θα πετύχουν την "ισότητα" τους, οι Ελληνοκύπριοι θα αποκτήσουν "προστασία". Δεν θα υπάρχει πια ο μπαμπούλας της Τουρκίας να επεμβαίνει και να τους απειλεί με βία και παραβίαση. Η μητέρα Ευρωπαϊκή κοινότητα θα διασφαλίσει ότι αυτό δεν θα συμβεί αλλά πιο σημαντικά θα φροντίσει να τιμωρηθεί παραδειγματικά ο ένοχος. Μια γρήγορη ματιά στην Ευρώπη και ειδικότερα σ' αυτό που ήταν κάποτε η Γιουγκοσλαβία θα δείξει τα λάθη αυτής της θέσης.

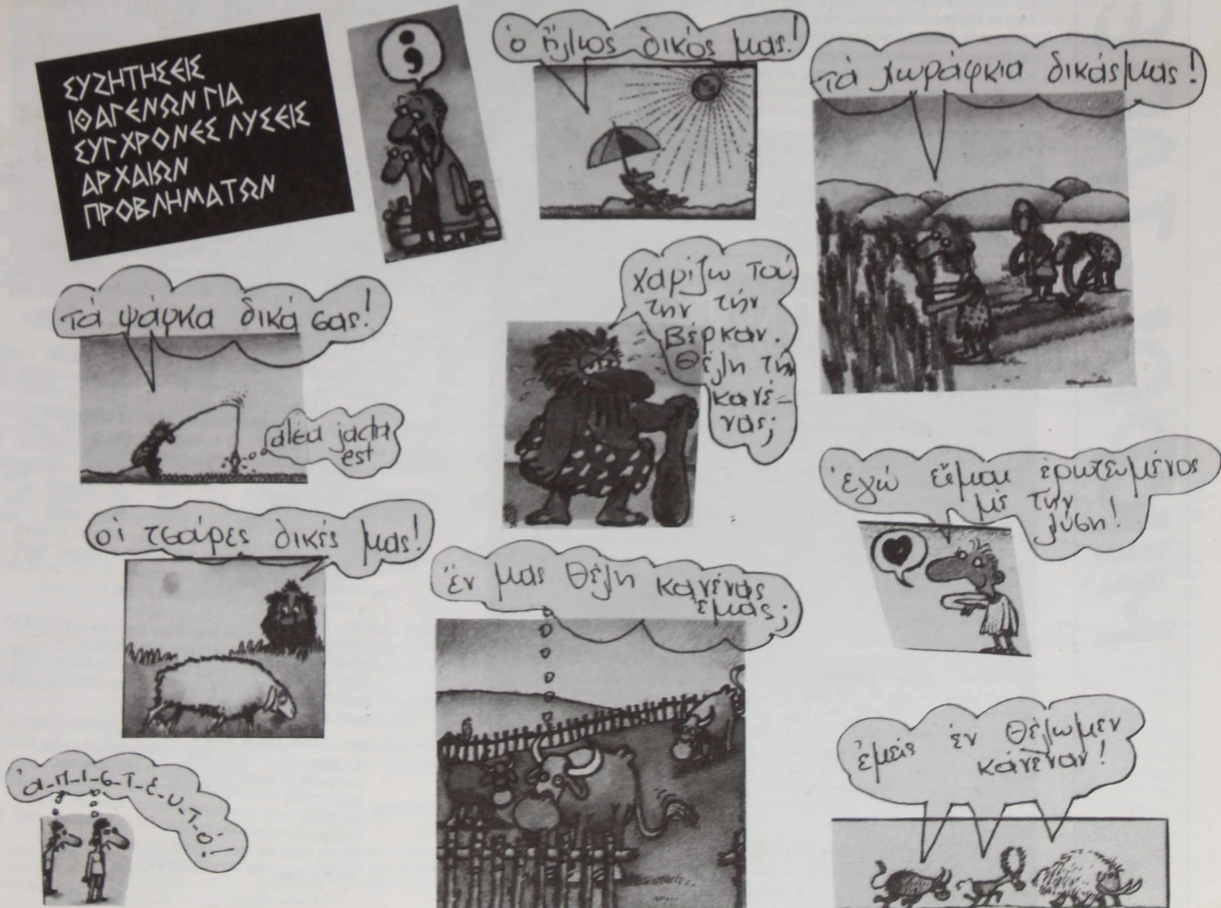
Αναζητούμε τη δικαιοσύνη. Σαν ένας μικρός λαός έχουμε μια πολύ ανεπτυγμένη αίσθηση δικαιοσύνης - προσωπικής, πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής δικαιοσύνης. Και όμως θέλουμε να μπούμε στο αποκλειστικό (exclusive) club των τώως αποικιοκρατών που ήταν υπεύθυνοι για την παραβίαση κάθε έννοιας δικαιοσύνης και ανθρωπίνων δικαιωμάτων - αυτά δηλαδή που τους ζητάμε να μας δώσουν, να εφαρμόσουν - σε όλο τον κόσμο. **Θα είμαστε στη μοναδική θέση να είμαστε η μόνη αποικιοκρατούμενη χώρα ανάμεσα στις αποικιακές.**

Φαινόμενα ανίκανοι να απαλλαγούμε από τη ψυχολογία του να είμαστε αποικιοκρατούμενοι, πέφτουμε στο ιστορικό σύνδρομο του αποικιοκρατούμενου και κάνουμε θήματα για να ανοίξουμε την πόρτα σε ένα ακόμα αποικιοκράτη: την ευρωπαϊκή κοινότητα. Αυτή τη φορά δεν υπάρχουν ημίμετρα - τους προσκαλούμε όλους, την συλλοκτική των αποικιοκρατών που βίαν, λεηλάτησαν, εκμεταλλεύτηκαν και υποδούλωσαν το περισσότερο μέρος του πλανήτη.

Έτσι, αν είμαστε Μέσα-ανατολίτες γιατί να θέλουμε να είμαστε Ευρωπαίοι; Γιατί να θέλουμε να είμαστε Ευρωπαίοι όταν δεν είμαστε; Νομίζουμε ότι θα μπούμε σε ένα πιο ειρηνικό, πιο δυνατό, πιο πολιτισμένο, πιο σταθερό οικονομικά και πολιτικά, πιο ίσο κόσμο; Και τι θα γίνει με τους πολέμους σ' αυτό που ήταν κάποτε η Γιουγκοσλαβία, η Βόρειος Ιρλανδία, με το ρατσισμό, τις εξεγέρσεις των (Inner city) πόλεων, το φασισμό, τη φτώχεια σε κάθε Ευρωπαϊκή πόλη; Γιατί θέλουμε να γίνουμε μέρος αυτού του πράγματος; Γιατί δεν γινόμαστε αυτό που είμαστε: Κύπριοι, ένα μείγμα από κουλτούρες και λαούς, μια Μεσανατολίτικη μειοψηφία.

Υποσημειώσεις:

1. A. Tzavaras, *Ostendo Cyriot Festival*, Παράδοση, 18 Μαΐου 1991, Λονδίνο.
2. Maria Vigi, *Cultural Identity: Cypriot Cultural Identity and Aspirations*, National Arts and Media Strategy Unit, Arts Council, 1991, London.
3. Austin Merritt *et al.*, *Are the Turkish Communities part of the Black Communities?* 1993.
4. Η συγγραφέας εννοεί την αρχαία Κύπριο (στη μεσοεραϊκή).

Η ιστορία του T/K αντιρρησία Salih Askeroglu

Το Σεπτέμβριο του 1993 ο Τουρκοκύπριος Salih Askeroglu αρνήθηκε να καταταγεί στις Τουρκοκυπριακές "δυνάμεις Ασφαλείας". Ο Salih φυλακίστηκε. Δημιουργήθηκαν, για πρώτη φορά ίσως από το 1974, ταυτόχρονα ομάδες συμπαράστασης ανάμεσα σε Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους σε μια συμβολική αλλά και πρακτική αμφισβήτηση της γραμμής του εθνικιστικού διαχωρισμού. Ταυτόχρονα με τη φυλάκιση του Salih, οι Τουρκοκυπριακές αρχές έδωξαν την Ελληνοκύπρια με την οποία συζούσε. Η Ελληνοκυπριακή ομάδα συμπαράστασης δημιουργήθηκε μέσα σε ένα κλίμα εθνικιστικής υστερίας ενάντια στην Επανάσταση και με το προηγούμενο της υστερίας του 1988 ενάντια στον έρωτα μιας Ελληνοκυπριακής και ενός Τούρκου. Η ομάδα συμπαράστασης τόνισε το "δικαίωμα στον έρωτα" και είχε μια απρόσμενη επιτυχία με τα Ελληνοκυπριακά media - με εξαίρεση τους γνωστούς εθνόκαφρους που ασχολούνται μόνο με τα ανθρώπινα δικαιώματα των εθνικά ορθών ελληνοκυπρίων. Η Τουρκοκυπριακή ομάδα αντιμετώπισε αστυνομικές πιέσεις, έρευνες σε σπίτια και συλλήψεις. Οργανώθηκε ωστόσο μια ευρωπαϊκή εκστρατεία συμπαράστασης στον Salih. Ο Αυστριακός αντιμilitarιστής Andreas Rabi πήγε στη Βόρεια Κύπρο όπου και συνεληφθηκε και φυλακίστηκε. Το Δεκέμβριο έγινε στη λευκωσία μια συναυλία (Ελληνοκυπρίων βασικά) για συμπαράσταση στο Salih, που είχε αρκετή επιτυχία δεδομένου ότι ήταν η πρώτη αντι-εθνικιστική μαζική εκδήλωση του είδους για αρκετό καιρό. Το Γενάρη, μετά τις Τουρκοκυπριακές εκλογές και κάτω από τη διεθνή πίεση επετράπηκε στη Γιώτα να επιστρέψει στη Βόρεια Κύπρο και ανακοινώθηκε μετριασμός της ποινής του Salih. Τελικά κάτω από τις πιέσεις ο Salih φέρεται να έχει αποφασίσει ότι δεν αντέχει πλέον. Παραμένει όμως μέχρι τώρα (Μάιος) στη φυλακή.

Τα κείμενα που ακολουθούν είναι αφιερωμένα στην "άλλη Κύπρο" - στους Κυπρίους ιθαγενείς που επιμένουν να μιλούν, να αντιστέκονται, να ερωτεύονται, να είναι άνθρωποι, άνθρωποι ίσοι και ερωτικοί ο' αυτούς τους δύσκαλους καιρούς της εθνικής κατοχής.

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΙΘΑΓΕΝΩΝ

Κατά τη διάρκεια της περιόδου 55-59 οι Άγγλοι επέβαλαν στη Λεμεσό συλλογικό πρόστιμο £35.000. Μια ομάδα πολιτών κατέφυγε στο δικαστήριο. Δικαστής ήταν τότε ο Ζεκιά Μπέη, ένας Τουρκοκύπριος. Έξω στους δρόμους οι Έλληνες και οι Τούρκοι εθνικιστές έστηναν ενέδρες ο ένας στον άλλο και προχωρούσαν στον εθνικό διαχωρισμό της Κυπριακής κοινωνίας. Ο κ. Μπέη είχε μπροστά του Ελληνοκύπριους. Ελληνοκύπριους που διαμαρτύρονταν και αμφισβητούσαν τις ποινές που επέβαλαν οι εργοδότες του Ζεκιά. Ο Ζεκιά όμως τους δικαιώνει... Ένας μικρός ταπεινός ήρωας για τον οποίο οι 2 επίσημες εθνικές ιστορίες της Ερwanήσου δεν έχουν θέση. Ένας Τουρκοκύπριος που δικαιώσε τους Ελληνοκύπριους. Που να βρεθεί θέση για την έννοια της δικαιοσύνης στην εθνική υστερία;

Ο δικαστής Ζεκιά είναι σύμβολο της άλλης Κύπρου... Όπως και ο Τουρκοκύπριος δουλευτής που ψήφισε με τους Ελληνοκύπριους το 1931 ενάντια στους φόρους... Αλλά ούτε καν το όνομα αυτού του Κύπριου αναφέρεται... Τα Οκτωβριανά ήταν για την "ένωση", όχι μια ταξική εξέγερση των φτωχών... έτσι είναι η εθνική ιστορία... Μιλώ για ανταρσίες, εισβολές... Ελληνοισλαμικούς, Τουρκισμούς που σαν βρυκόλακες ζουν με το αίμα των ταπεινών... Οι ταπεινοί, οι καθημερινοί Κυπριαί, λένε -οι φασαρίες-, "το κακό" για τους πολέμους των εθνικών ηρώων. Γιατί εκτός από τους εθνικιστές που ήθελαν να "φύγουν" τους "άλλους", υπήρξαν οι εκείνοι που βρέθηκαν στη σκηνή ενός θεάτρου στο οποίο δεν ήθελαν ποτέ να παίξουν ρόλο... Άλλοι πολέμησαν χωρίς να καταλαβαίνουν γιατί και άλλοι για να σώσουν τη ζωή τους... Και ύστερα έκρυβαν τους γείτονους από τους εθνικούς εκκαθαριστές...

Οι Ελληνοκύπριοι πρόσφυγες έδιναν τα κλειδιά του σπιτιού τους στους Τουρκοκύπριους γείτονες το καλοκαίρι του 1974... και λίγους

Στις 14 Δεκεμβρίου, η ώρα 9.00 μ.μ., θα διοργανωθεί εκδήλωση - συναυλία συμπαράστασης προς τον Τουρκοκύπριο αντιρρησία συνείδησης Salih Askeroglu στο κλαμπ το Ανώνυμο (πρώην δι-σκοθήκη Trends) στη Μακεδονίτσα. Στη συναυλία θα πάρουν μέρος ο Μιχάλης Τρίλικας, ο Ευαγόρας Καραγιώργης και το ροκ συγκρότημα "Βίδες".

Η συναυλία είναι μια συμβολική χειρονομία αλληλεγγύης και έκφρασης σεβασμού στον αγώνα του Salih ο οποίος βρίσκεται στη φυλακή από τον περασμένο Σεπτέμβριο λόγω της άρνησής του να υπηρετήσει στο "στράτο" του καθεστώτος Ντεκτάς. Όπως είναι γνωστό ο Salih αρνήθηκε να υπηρετήσει στο "στράτο" των "Τουρκοκυπριακών δυνάμεων Ασφαλείας" στη βάση της εναντίωσης του στον εθνικισμό, της πίστης του στην ειρήνη και της θέσης του ότι δεν μπορούσε να πολεμήσει τους γονείς και τους φίλους της γυναίκας την οποία αγαπά και με την οποία συζούσε, της Ελληνοκυπριακής Γιώτας Νικολάου (που εκδιώχθηκε από τα κατεχόμενα μετά τη δήλωση-άρνηση του Salih) και τη μισή οικογένειά της κόρης τους Μελέσσας. Έτσι και σε ένα συμβολικό επίπεδο ελπίζουμε ότι η μουσική θα μπορούσε να περάσει στο συμπαρόντα του διαχωρισμού της χώρας μας σαν ένα μήνυμα έρωτα και ειρήνης.

Τα έσοδα της συναυλίας θα διατεθούν για τη διεθνή εκστρατεία για την απελευθέρωση του Salih και την επανένωση της οικογένειάς τους, στην οποία συμμετέχουν ήδη ομάδες πολιτών και ειρηνιστών στην κεντρική Ευρώπη και τη Μ. Βρετανία καθώς και Ευρωπαίοι.

Ομάδα συμπαράστασης

Η ΚΟΡΟΥΑ ΤΗΣ ΦΟΙΝΙΤΖΙΑΣ

Συμπάραση στο Salih, τη Γιώτα τζιανέ εράς

Με την τραουθκιάν του ναζιάρικου Κυπριακού λούου, να φαίνεται μέσα που τα στήθια του Μιχάλη, συντροφικά με το λαούτο του Ευαγόρα που χαιδεύκεν τις χορδές του, τζιανέ τζήνο, παρ'έναν με τον λουν του, σαν να μας επαρπονιέτουν έφκαλλεν ήχον Ανατολίτικον τζιανέ μες τους μαύρους τοίχους της δισκοθήκης έκλαιεν για τζήνα τα δκυο παιδικά που ερωτεύτηκαν, αγαπήθηκαν, εταλαιπωρήθηκαν, εξορίστηκαν τζιανέ τώρα εφυλακίστηκαν σε θκυο διαφορετικές φυλακές. Ναι... ήταν τζιανέ ο Σαλίχ τζιανέ, μαζί μας εψές, τζιανέ κάθε φορά που έφκενεν η φωνή του τραουθδιστή, έμιλα μας τζιανέ τζιανέ, τζιανέ έκλαιεν, τζιανέ επαρπονιέτουν τζιανέ ήθελεν ναν ελεύτερος μακρία που τζιανέ τον κλουβί, λίους δρόμους τζιανέ λίους μαχαλλές πάρα κάτω που είμασαν εμείς. Έοιη πολλές νύκτες να τζιανέ τζιανέ που τα καμώματα τούτου του μοιρασμένου του νησιού, τζιανέ παριωράτον τζιανέ η καλή η κορούα που ζει πας στες φοινιτζές τζιανέ θωρεί, τζιανέ που ποδέ τζιανέ που ποτζεί.

Άρκεψεν να αγριεύκει η μουσική τζιανέ το λαούτον έβρηξεν, τζιανέ αντ άρκεψεν να κτέρνη την κιθάρα του, έτρινεν ούλλος ο τόπος, τζιανέ εσούστην η ψυχή μας. Εν έσυρε το μήλον τζιανέ εν ετζύλησεν, αλλά εβίδωσεν μας το μυαλό, τζιανέ η κορούα της φοινιτζιάς ήταν πας τον τοίχον τζιανέ εγέλαν μας τζιανέ αγάπας μας πολλά, όπως αγαπά τζιανέ τζιανέ που ποτζεί. Έδειχεν μας με τα στήθια της τα δκυο, τζιανέ εμπισκοκάμμεν μιαν του Σαλίχ, που ποτζεί, τζιανέ μιαν εμάς, που ποδέ.

Τζ' ούλλοι εμείς τζιανέ εχειροκροτούσαμεν τζιανέ εχαιδεύκαμεν την ράσιν του Σαλίχ τζιανέ επαριωρούσαμεν τον. Τζιανέ η κορούα της φοινιτζιάς επαριωράν μας εμάς. Τζ' ούλλοι μαζί είχαμεν έναν παρόποννον που τούτον το όμορφον νησί θασάχην έκυο κόσμος που εν ξένοι τζιανέ εν γνωρίζονται, να πιουν μαζί καφέν τζιανέ να συντηχάνουν.

Σημάλορι Σημάλορι

μήνες μετά οι Τουρκοκύπριοι του νότου έδιναν τα κλειδιά των οπι-
τών στους Ελληνοκύπριους γειτόνους - όταν τους ανάγκασαν να
φύγουν (ποιοί άραγε;) για το βορρά.

Και ύστερα με τη γραμμή του εθνικού διαχωρισμού να διαπερνά τη
χώρα, άρχισε η νοσταλγική ανταλλαγή δώρων... Από το Λονδίνο,
μέσω κάποιου ΟΗΕ ο Ελληνοκύπριος και ο Τουρκοκύπριος πρό-
φυγας θα πάρουν από άγνωστους φωτογραφίες - κειμήλια, τε-
τράδια, λευκώματα... Ακόμα και στην πράσινη γραμμή τα παιδιά των
«εθνικών εχθρών» επέμεναν να μιλούν... να επισκεπτόνται (!) ο ένας
τα φυλάκια του άλλου, να ανταλλάζουν κονιά... όπου να τους ανα-
καλύψει ο ξένος (!) αξιωματικός... Ή να τους καταγγείλει ο κ. Μαύ-
ρος από το Ράδιο Πρώτο γιατί δεν έχουν «εθνικό φρόνημα» στο βη-
ματισμό της χήνας στις παρελάσεις.

Παρά την προπαγάνδα επιμένουν αυτοί οι ιθαγενείς... Βλέπουν τούρ-
κικά έργα στα αιάτ' οι Ελληνοκύπριοι και ακούνε Ελληνική μουσική
οι Τουρκοκύπριοι. Ο στρατηγός της εισβολής είχε πει το '74 ότι είναι
αδύνατο γεωγραφικά και οικονομικά να μοιραστεί το νησί. Και δεν
είχε καν αντιληφθεί τη συναισθηματική έλλειψη των ιθαγενών που επέ-
μεναν, κάτω από τις εθνικές σημαίες να νοσταλγούν άλλους χρό-
νους (του μέλλοντος και του παρελθόντος). Να ερωτεύονται... να
βοηθούν οι Τουρκοκύπριοι τους εγκλωβισμένους. Οι πνευματικοί
μπάστοι όμως ήταν παντού, όταν το 1988, μια νεαρή Ελληνοκύπρια
ερωτεύτηκε ένα τούρκο ο εθνικά ορθός τρήχης των παρ' ολίγον
εναλλακτικών (μίσσιμου) της Λευκωσίας σήκώθηκαν και σταμάτησαν
την εθνική μόλυνση.

Πέραί ήρθε πάλι αδυσώπητη η πραγματικότητα των μικρών και τα-
πεινών. Στην πράσινη γραμμή σκοτώθηκε ένας στρατιώτης και άρ-
χισαν πάλι τα εμβλήματα... όπου χάθηκαν στο κενό της αντίστασης
του «εθνικά ορθού» με την κυπριακή πραγματικότητα. Ο Ε-
λληνοκύπριος στρατιώτης πήγαινε συχνά στο Τουρκοκυπριακό φυ-
λάκιο και ανταλλάζε κονιά και άλλα εδωμά με τον Τουρκοκύπριο
φιλο του. Τον σκότωσε ένας Τούρκος αξιωματικός και ο Τουρ-
κοκύπριος στρατιώτης καταδικάστηκε σε φυλάκιση. Πιο παλιά θα τον
σκότωναν κι αυτόν. «Κάτω από τον ίδιο ουρανό». Ύστερα πέθανε και
η τελευταία εγκλωβισμένη κόποιου χωριού. Το εθνικό κλάμα και τα
εμβλήματα αντιμετώπισαν πάλι το αδυσώπητο κενό. Η 80χρονη γριά
ζούσε με το φαγητό που της έπαιρνε ένα «Τουρκάκι»... Μα γιατί δεν
γίνονται πια εθνικοί εχθροί αυτοί οι ιθαγενείς - τι στο καλό... Ε Λά-
ζαρε, Πρόδρομε, Βάσο, Χρυσόστομε, Σύπυρ... Γιατί δεν σας ακούνε
αυτοί οι ιθαγενείς;

Και, ύστερα, το φθινόπωρο μέσα στο εθνικό κλίμα που δη-
μιουργήθηκε ενάντια στα σεμινάρια του Κέντρου Ειρήνης, νόσου και
το ζευγάρι της χρονιάς: Ένας Τουρκοκύπριος και μια Ελληνοκύπρια,
με ένα μωρό μάλιστα. Και αυτός να αρνείται να πολεμήσει τους Ε-
λληνοκύπριους... Γιατί μας τα κάνεις αυτά ρε ωά'α; Μόλις πήγαιναν
τα εθνοπαίδια μας να αποδείξουν ότι κάθε επαφή με Τούρκους,
(τους θάρβαρους δηλαδή), είναι μόλυνση, που βρέθηκες εσύ τώρα;
Άκου Τούρκος με φιλοσοφία και ήθος. Θύμισαν οι εθνοπαίδιας και
άλλαξαν κανάλι - γύρισαν στο 1910. Πώς γίνεται να χωρίσει η κο-
πέλα; Ηθική... Ελληνοχριστιανική. Το χειρότερο όμως είναι ότι οι
ιθαγενείς το αποδέχτηκαν... Η Γιώτα δεν έγινε δεκτή σαν «εχθρός».

Σε μια εκπληκτική ανάσταση της κυπριακής νηολογίας (η μπορεί
και να ωριμάσσει, που ξέρεις;) δημοσιογράφοι και κοινό κατάλαβαν
την ουσία: Ότι είναι κοινό στο νησί της Αφροδίτης να απαγορεύεται
(από τα έθνη ως συνήθως) ακόμα και ο έρωτας. Ή μήπως ήταν γιατί ο
ωά'α' αρνήθηκε να καταταγεί στον Τουρκοκυπριακό στρατό; Όταν
εγινε η συναυλία συμπράτασης το Δεκέμβρη η συνάντηση είχε την
αίσθηση μιας χαρομάδας φωτός από το μέλλον. Κυπριακή και Ροκ
Μουσική σε ένα νεανικό κοινό που ήρθε να συμπαρασταθεί σε ένα
Τουρκοκύπριο και σε ένα έρωτα πέρα από τα έθνη.

Η ΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΣΑΛΙΧ

Εγώ ο Σαλίχ Ασκέρογλου, σαν άνθρωπος που αγαπά την ειρήνη, καταδικάζω
όλους τους πολέμους κι όλους τους στρατούς γιατί προκαλούν τη σφαγή
εκατομμυρίων ανθρώπων. Αρνούμαι να υπηρετήσω στο Στρατό των Τουρ-
κοκυπριακών Δυνάμεων Ασφαλείας.

Σαν Τουρκοκύπριος δεν θεωρώ τον Ελληνοκύπριο σαν εχθρό μου. Πιστεύω
ότι η έχθρα μου απέναντί σε ένα Ελληνοκύπριο θα προκαλέσει την έχθρα
ενός Ελληνοκυπρίου προς ένα Τουρκοκύπριο. Η άρνηση μου να υπηρετήσω
στο στρατό θα μπορούσε να σημαίνει ένα άτομο λιγότερο ανάμεσα στους
πολλούς εχθρούς. Ελπίζω ότι (η πράξη μου) θα αποτελέσει μόνο την αρχή. Πι-
στεύω ότι οι πολέμοι μπορούν να προκαλέσουν μόνο δάκρυα, αιματοχυσίες,
καταπίεση από το σθενισμό, καταστροφή του ανθρώπινου πολιτισμού και
τους περιβάλλοντες ενώ σε καμία περίπτωση δεν λύνει προβλήματα.

Γνώρισα τη Γιώτα το 1990. Ερωτεύτηκα στη νότια Κύπρο όπου υπάρχει ένα
καταπιεστικό, εχθρικό και σθενιστικό περιβάλλον για τους Τουρκοκύπριους.
Η αγάπη μας ήταν πάνω από όλα αυτά. Δραπέτευσαμε από ένα περιβάλλον
όπου η αγάπη μεταξύ ενός Τουρκοκύπριου και μιας Ελληνοκυπρίας ήταν απα-
γορευμένη και ήρθαμε στο Βόρειο τμήμα της Κύπρου όπου και συνελήφθηκα.
Ήθελα να συλλάβουν και τη γυναίκα μου αλλά αντιστάθηκα σ' αυτό διότι
ήταν έγκυος. Τους ζήτησα να τη στείλουν στην οικογένειά μου. Κατά τη διάρ-
κεια της κράτησής μου ήθελα να πω όλες τις εμπειρίες μου στον τύπο. Αρ-
νήθηκα να το κάνω διότι φοβόμουν ότι θα χρησιμοποιούσαν το γεγονός οι
σθενιστές για σκοπούς προπαγάνδας. Μετά απ' αυτό με υποχρέωσαν να δια-
βάσω μια δήλωση στον τύπο υπό την απειλή ότι θα έδιωχναν τη σύζυγο μου
στην Ελληνική πλευρά.

Αργότερα με υποχρέωσαν να υπογράψω ένα έγγραφο με το οποίο απέρριπτα
το δικαίωμά μου να υπηρετήσω σαν έφεδρος αξιωματικός στο στρατό.

Σήμερα (24 Σεπτεμβρίου 1993) με καλούν να καταταχθώ στο στρατό. Θα με
διδάξουν πως να σκοτώνω ανθρώπους. Ποιο εχθρό θα πρέπει να σκοτώσω; Τη
γυναίκα μου Γιώτα, την κόρη μου Μελισσα ή τους συγγενείς και τους φίλους
τους; Οι εχθροί του στρατού δεν είναι οι δικόι μου εχθροί. Αν τα πράγματα
ήταν έτσι δεν θα διάλεγα τη Γιώτα για σύζυγο μου. Πώς μπορεί αυτοί που στο
στρατό θα είναι οι εχθροί μου στο σπίτι μου να είναι η γυναίκα μου και η κόρη
μου; Πώς θα αγκαλιάζω τη γυναίκα μου και την κόρη μου όταν θα φορώ τη
στολή του στρατού;

Όπως πολλοί Τουρκοκύπριοι νέοι και απόφοιτοι Πανεπιστημίων έτσι και εγώ
μετανάστευσα για να αποφύγω τη στρατιωτική θητεία. Λόγω των προ-
βλημάτων που είχα χρησιμοποιώντας το Τουρκοκυπριακό διαβατήριο για να
ταξιδέψω, πήγα στη Νότια Κύπρο το 1990 για να αποκτήσω διαβατήριο της Κυ-
πριακής Δημοκρατίας. Στη Νότια Κύπρο αντιμετώπισα ένα παρόμοιο σύστημα
όπως και στη Βόρεια Κύπρο το οποίο δεν εξασφαλίζει ένα ασφαλές μέλλον σε
εμένα και άλλους Τουρκοκυπρίους. Ο σθενισμός δεν μας άφηνε μόνους και
στις δυο πλευρές. Οι εμπειρίες μου με έκαναν να συνειδητοποιήσω τις πραγ-
ματικότητες στην Κύπρο και μου έδειξαν ότι το πραγματικό πρόβλημα είναι οι
στρατοί και ο σθενισμός. Αυτό με έκανε να παρουσιαστώ ενώπιον ολό-
κληρου του κόσμου σαν αντιρρησίας συνείδησης.

Ακούγοντας τη φωνή της συνείδησης μου και παράλληλα με την ευ-
συνειδησία και τα ηθικά, ανθρωπιά και ειρηνικά πιστεύω μου, δηλώνω δη-
μόσια ότι αρνούμαι να υπηρετήσω σ' οποιοδήποτε στρατό κάτω απ' οποιασ-
δήποτε συνθήκες. Είμαι έτοιμος να υπηρετήσω σε οποιαδήποτε κοινωνική
υπηρεσία η οποία δεν έχει σχέση με το στρατό.

Ζητώ την υποστήριξη όλων φιλειρηνιστών και αντισθενιστών της Κύπρου και
του κόσμου ολόκληρου για να αποτραπουν οποιαδήποτε προβλήματα θα μπο-
ρούσαν να προκληθούν σε εμένα, τη γυναίκα μου και τη μικρή μου κόρη.

ΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΡΠΑ (Ελληνοκύπριος αντιρρησίας συνείδησης το 1988)

"Από τις 24/5/1988 βρίσκομαι στις κεντρικές φυλακές καταδικασμένος σε
δύο μήνες φυλάκι. Είμαι οικοδόμος καλουπιστής 24 χρόνων και ο λόγος που
βρίσκομαι στη φυλάκι είναι ότι αρνήθηκα για λόγους αρχών και ο λόγος που
να πάρω μέρος στις τακτικές ασκήσεις της εθνοφρουράς που με καλούν.

Τιμωρούμαι για τις ιδέες μου, τιμωρούμαι γιατί θεωρώ υποκρισία από τη μια
να προβάλλεται η εθνοπροσέγγιση με τους τουρκοκύπριους, οριμέντοι
τους αποκαλούν "αδελφία", κι από την άλλη να δυναμώνουμε το στρατό και
να στρατιωτικοποιείται όλο και περισσότερο η κοινωνία και η ζωή μας.

Τιμωρούμαι γιατί δεν θέλω να δυναμώσω ένα στρατό για τον οποίο δεν
υπάρχει καμιά έγχιση ότι άμα γίνει αρκετά δυνατός δεν θα χρη-
σιμοποιηθεί ξανά για να κάνει "ανδραγαθήματα" σαν αυτά που έκανε πριν
74 εναντίον των τουρκοκυπρίων και το '74 εναντίον και των τουρ-
κοκυπρίων και των ελληνοκυπρίων εργαζομένων.

Η συμπράταση που περιμένα από τους δημοκρατικούς και προ-
οδευτικούς συμπολίτες ήταν ανύπαρκτη. Η ευαισθησία τους για την κα-
τάταξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων φαίνεται ότι περιορίζεται μόνο σε
αυτά που δεν θίγουν τον ΕΘΝΙΚΙΣΜΟ τους. Δεν βλέω να παραστήσω τον
ήρωα και δεν είμαι. Δεν ξέρω αν τελικά θα εξαναγκαστώ να πάρω μέρος
στις ασκήσεις επειδή απειλούν με πολύ μεγαλύτερη φυλάκιση. Ελπίζω
την πράξη μου να μην πάει χαμένη και να βρεθούν εργαζόμενοι που θα δια-
μαρτυρηθούν και θα υποστηρίξουν το δικαίωμα αυτών που δεν θέλουν να
υπηρετήσουν για λόγους αρχών και συνείδησης, και θα υποστηρίξουν μια
πιο ειλικρινή επαναστροφή με τον τουρκοκυπριακό λαό.

25/6/1988 Γιάννης Πάρπας

Το Τουρκάκι

Αγαπητή σύνταξη,

Γιατί αγνοήσαμε, γιατί αντιπαρήλαμε, γιατί δεν θρή-
καμε δυο λόγια να σχολιάσουμε το συγκινητικό γε-
γονός ότι η τυφήλη γριά που παρέμεινε είκοσι χρόνια
εγκλωβισμένη, πιστή μέχρι θανάτου στο Τρίκωμο, τις
τελευταίες στιγμές της ζωής της φώναζε με αγωνία το
μικρό Τουρκάκι που της έφερνε κάθε μέρα φαγητό.

Αν οι άλλοι δεν μπορούν να κάνουν κάτι, τουλάχιστον
εμείς οι ποιητές ας χαρίσουμε στο Τουρκάκι της, λί-
γους στίχους να χαρεί η ψυχή της ηρωίδας.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΟΝΤΗΣ

Κώστα Μόντης - ο κορυφαίος ίσως, εν ζωή, Έλληνας Κύπριος
ποιητής που ονειρεύτηκε και έλαψε και στάθηκε στα πόδια
του τελικά για τη σχέση του με τη μυθική "Ελλάδα" (ανα-
δημοσίευση από την εφημερίδα Φιλελευθέρους).

ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΡΜΑΤΟΠΛΕΓΜΑ

Γιώτα Νικολάου

(Αυτό το κείμενο γράφτηκε από τη Γιώτα το φθινόπωρο του 1993 πριν της επιτραπεί να επιστρέψει στο σπίτι της. Διατηρεί την επικαιρότητα και τη διαχρονικότητά του)

Ψες το βράδυ ξαναβρεθήκαμε. Περιπατήσαμε και πάλι στο γνωστό δρόμο της Αμμοχώστου, προς την παραλία. Αγκαλιασμένοι, προχωρούσαμε μπροστά.

Ήταν ένα παράξενο όνειρο Σαλίχ. Ήταν λεία, σκοτεινά χωρίς φεγγάρι, χωρίς αστέρια ο ουρανός.

Μα εμείς δεν φοβόμασταν, μόνο περπατούσαμε και σπρώχναμε το καροτσάκι της Μελίσσας. Τότε μου είπες: "Τίποτα δεν θα μας χωρίσει", να είσαι σίγουρη. Κι' εγώ Σαλίχ, σου έγεννε καταφατικά, και χαμογελούσα ευτυχισμένη.

Και μετά ξύπνησα... Και όλα χάθηκαν μονομιάς. Βρέθηκα μόνη μου ξανά στο κρύο δωμάτιο. Και θυμάμαι την αφητηρία της γνωριμίας μας. Εδώ στη Λεμεσό, εκείνη την ημέρα όταν ανταλλάξαμε χαρτάκια με τηλεφώνια.

Θυμάσαι τις ατέλειωτες τηλεφωνικές συνομιλίες μας; Λέγαμε τους φόβους, τις ελπίδες, τις επιθυμίες μας. Θυμάμαι αγάπη μου όταν οι ελπίδες μας, κόντεψαν να γκρεμιστούν; Ήταν τότε που η αγάπη μας ήταν ύποπτη. Ύποπτη για την Αστυνομία. Ύποπτη για όλους όσους δεν έμαθαν να αγαπούν ποτέ. Μια αγάπη καταδικασμένη από την αρχή, με ημερομηνία λήξεως. Οι λέξεις αυτές ηχούσαν παράξενα τότε στα αυτιά μας. Κατάσκοπος, Τουρκοκύπριος, πληροφοριοδότης. Λόγια που μας τρυπούσαν σαν ακαβίτι στην καρδιά, γιατί δεν θέλαμε να πιστέψουμε πως δεν ήταν όλοι σαν εμάς. Δεν θέλαμε να πιστέψουμε πως ήμασταν οι τελευταίοι ρομαντικοί.

Και ήταν τότε που αποφασίσαμε ότι έπρεπε να φύγουμε. Έπρεπε να σώσουμε, την αγάπη μας, τα όνειρα μας που δεν μπορούσαν να κτιστούν εδώ. Ήμασταν δυο άνθρωποι με κοινή πατρίδα, κάτω από τον ίδιο ουρανό αλλά κατατρεγμένοι και κυνηγημένοι από παντού.

Απελπιμένοι τότε αγάπη μου, και χωρίς τη θέληση μας, αναγκαστήκαμε να πάμε στα κατεχόμενα. Στην πόλη όπου και οι δυο γεννηθήκαμε και, που έμελλε αργότερα να γεννηθεί και η κόρη μας.

Τώρα σκέφτομαι ότι ποτέ μου δεν σκέφτηκα ότι κάποτε θα είχα την ευκαιρία να δω την Αμμοχώστο. Πριν μερικά χρόνια, αυτή η σκέψη θα ήταν απίθανη. Ίσως το πεπρωμένο να το θέλησε έτσι για να γεννηθεί και η Μελίσα στην πόλη όπου γεννηθήκαμε και εμείς.

Το ψεϊνό μου όνειρο, Σαλίχ, ήταν τόσο ζωντανό... Ήταν σαν να γυρίσαμε πίσω στον χρόνο, όταν πριν μερικούς μήνες, ήμασταν μαζί, με την πεποίθηση ότι τίποτα δεν θα μας χωρίζε πια, και η αγάπη μας ήταν δεδομένη.

Όσοι πήρες ένα λευκό χαρτί. Ρητά και ξεκάθαρα ζητούσε να καταταγείς στο στρατό. Και

Ο χαμόγελο σου έσθλησε και μια ροκιά μελαγχολίας τυπώθηκε στο βλέμμα σου. Καθόσους αμίλητος ώρες και σκεφτόσους και κοιτούσες το κενό.

Ήταν απόγευμα όταν μου είπες την απόφαση σου, να μην καταταγείς στο στρατό. Μου είπες ότι δεν θα προδώσεις τον εαυτό σου, εμένα, την αγάπη μας. Μου είπες ότι θα είχε συνέπειες, δύσκολες ίσως συνθήκες, αλλά κατάλαβα πόσο με αγαπούσες. Ήσουν αποφασισμένος να το κάνεις Σαλίχ, να τολμήσεις κάτι πολύ τρομερό για να εκεί δεδομένα. Και εγώ σε αγκαλιάσα και μείναμε έτσι για λίγο, και μια υποψία πέρασε από το μυαλό μου. Ήταν νομίζω κάποια προαισθήση, για τα όσα θα ακολουθούσαν.

Εκείνο το απόγευμα της Δευτέρας, ήρθες κοντά μου με αποχαιρέτησες. Με κράτησες κοντά σου... Μετά κοίταξες τη Μελίσα τόσο τρυφερά, την φίλησες και έφυγες. Το αυτοκίνητο που άφησε πίσω του το χαρακτηριστικό ήχο σε οδήγησε στην αστυνομία όπου έπρεπε να παραδοθείς. Ήθελα να τρέξω πίσω σου να σου φωνάξω πόσο σ' αγαπώ, μα δεν ήταν δυνατό.

Δυο μέρες αργότερα η Τουρκική Αστυνομία με έδιωξε. Θεωρώντας με υπεύθυνη για την άρνηση σου να καταταγείς στο στρατό. Τελικά ούτε στη μια πλευρά της πατρίδας μας ούτε στην άλλη μπόρεσε να επιζηήσει η αγάπη μας. Τα μισά και οι διαφορές τους μας έκαναν τώρα να ζούμε κάτω από τον ίδιο ουρανό τόσο κοντά ο ένας στον άλλο, μα συγχρόνως τόσο μακριά.

Και νάμαι πάλι εδώ στην αφητηρία, απ' όπου αρχίσαμε, αλλά αυτή τη φορά μόνη μου χωρίς εσένα κοντά μου.

Περπατώ στους ίδιους δρόμους της Λεμεσού, εκεί που συχνά βρεθόμασταν και περπατούσαμε μαζί, χέρι χέρι. Αλλά εσύ δεν είσαι δω. Κοιτάζω γύρω μου, όλα είναι τα ίδια, τα ίδια μέρη, τα ίδια πρόσωπα. Αλλά εσύ πουθενά. Και οι ψευδαισθήσεις μου διαλύονται.

Παίρνω την αντίθετη κατεύθυνση, ο ήλιος δύει. Αλλη μια μέρα τέλειωσε. Χωρίς εσένα αγάπη μου νοιώθω τόσο αδύναμη. Οι ελπίδες μου νοιώθω ότι λιγοστεύουν. Αλλά όταν κοιτάζω τα αθώα ματάκια της Μελίσσας διαβάζω μέσα τους την ελπίδα.

Το χαμόγελο της τώρα μου θυμίζει εσένα. Το βλέμμα της καρφώθηκε πάνω μου, σαν να θέλει να με παρηγορήσει.

Μερικά μέτρα πίσω από μια πράσινη γραμμή που μας χωρίζει βρίσκεται εσύ Σαλίχ. Και στην άλλη πλευρά εγώ. Τόσο κοντά, μα τόσο μακριά συγχρόνως.

Πριν μερικές μέρες ήρθα στη Λευκωσία, κοντά στην πράσινη γραμμή. Ήξερα ότι μας χωρίζει απόσταση απαντοής. Πόσο θα ήθελα να τρέξω κοντά σου να φωνάξω σ' όλους πόσο σ' αγαπώ πόσο μου λείπεις.

Αλλά η μεγάλη Πινγκιά απέναντί μου είναι ρητή: Αιτ, απαγορεύεται η είσοδος. Προς τουρκοκυπριακές περιοχές.

ΤΟ ΤΟΥΡΚΑΚΙ, Η ΥΠ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ!

Συμβαίνουν κι αυτά στη γη της λεμονιάς και της χαράς. Έλλειψη δημοσιογράφων και μαζικών μέσων ενημέρωσης. Και το ρόλο τους, να ενημερώνουν τον κόσμο, αναλαμβάνουν λογοτέχνες. Με μικρό παράπονο διαμαρτύρεται ο ποιητής: "Γιατί αγνοήσαμε, γιατί αντιπαρήλαμε... δε βρήκαμε δυο λόγια να σχολιάσουμε το συγκινητικό γεγονός".

Όσοι έχουν ώτα για να ακούσουν, ας ακούσουν ενημέρωση από τον Κώστα Μόντη: Η τυφλή γριά που παρέμεινε είκοσι χρόνια εγκλωβισμένη, πιστή μέχρι θανάτου στο Τρίκωμο, τις τελευταίες στιγμές της ζωής της, φώναζε με αγωνία το μικρό Τουρκάκι που της έφερνε κάθε μέρα φαγητό.

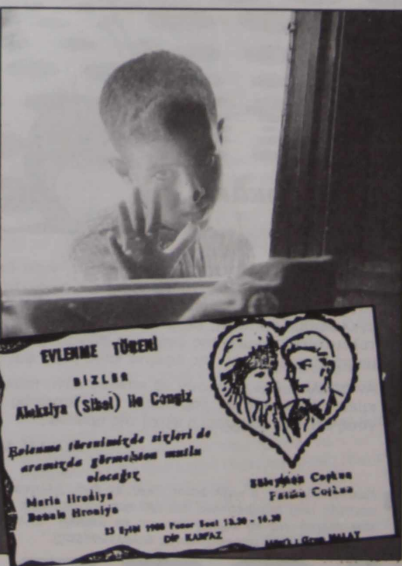
Πως μπορώ να σε φτάσω Τουρκάκι μου να σ' αγκαλιάσω και να σου πω: "Μακαρία η κοιλία η βαστάσασα σε και οι μαστοί ους εθίλασες". Κι εσύ, εχθρός της πίστης μου, αγνοώντας τη γλώσσα μου, θα καταλάβαινες τη γλώσσα της αγάπης, και θα χαμογελούσες.

Αγωνία ο ποιητής, αν άλλοι δεν μπορούν να κάνουν κάτι. Και υπάρχουν τόσο πολλοί που μπορούν να κάνουν τόσα πολλά! Μπορεί ο πρώτος δημότης της Λευκωσίας να κηρύξει οδικό έρανο, μπορεί η κ. Αγγελίδου να κηρύξει έρανο στα σχολεία. Το προϊόν θα είναι δείγμα ευγνωμοσύνης από ανώνυμους Ρωμιούς προς τον κλητήρα της Τρικωμίτισσας και μέτρο κατεδάφισης του μίσους μεταξύ Ρωμιού και Τούρκου. Μ' ακούς Λάζαρε;

Όταν τις προάλλες η Τουρκάλλα μάνα μοίραζε στη φυλακή το φαγητό που έφερνε για το γιο της με το δικό μας μαθητή - σημαioφόρο, δε βρήκαμε δυο λόγια να της πούμε. Πάλι θα φανούμε μπόσους;

Και η κυρά Τρικωμίτισσα, τις άγιες στιγμές της που πάλευε με το θάνατο, φώναζε μ' αγωνία το μικρό Τουρκάκι που της έφερνε κάθε μέρα φαγητό. Φώναζε το παιδί μιας Τουρκάλλας. Δε φώναζε κανένα από τα παιδιά της.

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ
Πρόσφυγας εξ Αμμοχώστου
(από την εφημερίδα "Φιλελεύθερος")

ΕΝΑ ΜΠΟΥΚΑΛΙ JACK DANIEL'S

Πολυδεύκης Μανδριώτης

Κάποτε στον Όλυμπο παίχτηκε ένα πολύ μεγάλο παιχνίδι. Είχε ακουστεί πως επρόκειτο να γεννηθεί ένα παιδί, που όταν μεγάλωνε, θα γινόταν Πρώτος Άρχοντας της Γης και θα διεκδικούσε τη θέση ενός Θεού.

Τα στοιχήματα έδιναν κι έπαιρναν. Οι περισσότεροι θεοί, ρατιστές από ανέκαθεν τους, στοιχημάτισαν εκατό προς ένα εναντίον μιας τέτοιας εκδοχής. Οι λίγοι θεοί που στοιχημάτισαν υπέρ, περιφρονήθηκαν απ' τους υπόλοιπους, ενώ εγώ, Θεός τότε άνευ Χαρτοφυλακίου, που προτίμησα να μείνω αμέτοχος, περιφρονήθηκα απ' όλους τους. Κάποια στιγμή, όμως, με πείσισε μια θεά Αγνώστων Ιδιοτήτων, η οποία μ' επαρότρυνε να ποντάρω τις λιγοστές μου οικονομίες υπέρ του μέλλοντος Πρώτου Άρχοντα!

"Μα πως είναι ποτέ δυνατόν ένας θνητός να πάρει τη θέση ενός θεού;" τη ρώτησα τότε εγώ.

"Έχει ξαναγίνει, εσύ είσαι νέος και δεν το θυμάσαι", αποκρίθηκε αυτή. "Θα ξαναγίνει τώρα και τα κέρδη μας θά' ναι πολύ μεγάλα, θα δεις", επέμενε η θεά.

Παρ' όλα αυτά, εγώ κατόρθωσα να παραμείνω διστακτικός μέχρις ότου με προσκάλεσε στα ιδιαίτερα της δωμάτια. Εκεί, όχι μόνο κατόφερα να με πείσει, αλλά μ' έκανε να υποσχεθώ πως θα κατέβαινα στη γη σαν πράκτορας της ώστε να βοηθήσω για μια ευνοϊκή έκβαση του αγώνα. Αλλά κι' εγώ με τη σειρά μου, όχι μόνο κατόφερα να ξεδιαλύνω τις ιδιότητες της, αλλά πήρα την υπόσχεση της, πως, όποιο κι' αν ήταν το αποτέλεσμα του αγώνα, θα με κερνούσε ένα μπουκάλι Jack Daniel's (που στη μαύρη αγορά του Ολύμπου κόστιζε περισσότερο απ' όσα είχα οικονομίες).

Το άλλο πρωί, λοιπόν, ξεκίνησα για το ταξίδι μου στη γη. Μα το σύστημα πλοήγησης των φτερογώνων μου παθαινει θλάση μικρή μόνο απόσταση απ' τη χώρα του προορισμού μου. Έτσι αναγκάζομαι να προσγειωθώ αγκαλιά μ' ένα θνητό, που εκείνη τη ώρα πετούσε μ' αλεξίπτωτο, αφού στο νησί όπου θα γεννιόταν δεν υπήρχε Πελαγοδρομίο. Το χειρότερο όμως έμελλε να συμβεί λίγους μήνες αργότερα, όταν οι "γονείς μας" αποφάσισαν να με χωρίσουν απ' τ' αδελφάκι μου, παραδίδοντας με στη "γιαγιά" για να με μεγαλώσει. Αυτό δεν μπόρεσα να το καταλάβω ποτέ, μα ούτε και να το ξεχάσω, κι' ας έχουν περάσει τριάντα χρόνια από τότε.

* * *

Τύπανα και ταμπούρα στην αρχή. Κι ύστερα φωνές, πολλές φωνές διαδοχικά πιο υστερικές καθώς τα πανιά αναρτούνται στα κατάρτια υπό τη συνοδεία καλοπροαίρετων θαλασσινών ανέμων. Μετά θεαματικής πομπής (που θα ζήλευε και το καρναβάλι του Ρίο), εισέρχεται ο Πρώτος Άρχοντας της Γης. Σε λίγο, θα σαλπάρει, αποφασισμένος για να διεκδικήσει τη θέση του Θεού επί Γήινων Θεμάτων. Για χρόνια τώρα, αυτός ο Θεός αγνοούσε τις εισηγήσεις του Πρώτου Άρχοντα. Όποτε ερχόταν καιρός για αναφορά στον Όλυμπο, αυτός ερμήνευε τα πράγματα σύμφωνα πάντοτε με τα δικά του συμφέροντα.

Τώρα, εκτός απ' τη θέση του Θεού επί γήινων θεμάτων, ο Πρώτος Άρχοντας διεκδικεί και ανασυγκρότηση του πλανητικού συστήματος έτσι ώστε η γη να περνά μέσα από διάφορους χρωματισμούς κατά τη διάρκεια του εικοσιτετράωρου, να μην είναι δηλαδή έτσι ξερά ημέρα και νύκτα. Θέλει λέει, παρεμβολές στο ηλιακό σύστημα που θα δώσουν νέες πινελιές

χρώματος. Ο Πρώτος Άρχοντας απαιτεί μωθ ουρανούς!

Ακόμη ένας, λοιπόν, θνητός, φωτισμένος υπό μορφή σωτήρα, παίζεται σαν τ' άλογα απ' τους Θεούς καθώς επίσης και απ' τους πολιτικούς και θρησκευτικούς ηγέτες της γης, που είναι και οι μόνοι θνητοί που μπορούν να ποντάρουν κάτι τι. Συνήθως, ποντάρουν σε είδος παρά σε ρευστό, αφού το χρήμα τους δεν συναλλάσσεται στα χρηματιστήρια του Ολύμπου. Εξ' άλλου, οι θρησκευτικοί ηγέτες πρέπει να κρατήσουν το παιχνίδι τους μυστικό αφού το gambling αποτελεί ασυδοσία ανειδίκευτων, τι-

μωρουμένην υπό αυστηρήν διαίταν, ίσως και διακοπήν ερωτικών σχέσεων αναλόγως του ποσού (ποιος θα τους τιμωρήσει όμως δεν μας λένε ποτέ).

Εν τω μεταξύ, η γη ολόκληρη έχει γεμίσει με πράκτορες των θεών. Δεν αργεί να διαδοθεί πως αρκετοί θεοί έχουν ποντάρει μέχρι και το σώβρακο τους σ' αυτό τον αγώνα (παρ' όλο που δεν συντηθίζουν να φορούν σώβρακο, ή ίσως επειδή δεν φορούν σώβρακο). Ακούεται μάλιστα πως μερικοί απ' αυτούς έχουν κατέβει οι ίδιοι στη γη, μεταμφιεσμένοι βέβαια και έτοιμοι να δώσουν τη δική τους μάχη για το αποτέλεσμα που θ' αυξήσει το κασέ τους (σε γήινη απόδοση: χρήμα κι εξουσία). Η γη πληττεται από Ολυμπιακά λόμπι!

* * *

Και όχι μόνο! Οι επιβαρύνσεις κάθε κράτους για την προετοιμασία της εκστρατείας του Πρώτου Άρχοντα, φθάνουν στα ύψη. Οι καμημένοι οι θνητοί πληρώνουν το στοίχημα χωρίς να το λένε έτσι. Αντί αυτού, λένε άμυνα, Φ.Π.Α., προφυγικό, οικιστικό, κ.ο.κ. Φυσικά όλα αυτά έχουν τον αντίκτυπο τους σε μια κοινωνία του γελασμάτου, ή εξαιρουμένης και της πολιτικής της πτέρυγας, αφού εξ' άλλου σ' αυτή ανήκει και η γιαγιά μου η Αναστασία. Απ' όλα τα επίθετα, το μόνο που της λείπει αυτής της τρελογιγιάς είναι το Πρώην Αριστερή! Η Αναστασία υπήρξε πάντοτε σκληροπυρηνική Δεξιόφρων Καπιταλίστρια.

Μάλιστα, η γιαγιά μου η Αναστασία. Η οποία τώρα θέλει λέει να με κάνει Πρώτο Άρχοντα. Γι' αυτό λέει, μ' έχει αναγκάσει να επιστρέψω, απ'

την Αμερική, που από δικό της λάθος βρέθηκα εκεί κατ' αρχήν. Όταν ήμουν μικρός, με ρώτησε κάποιος σε ποιο εξωτικό μέρος του κόσμου θα' θελα να ταξιδέψω και εγώ απάντησα, στην Αρκτική. Η γιαγιά, θαρύκη όπως ήταν, νόμιζε πως είπα Αμερική, και τó' κανε ευχή να με στείλει εκεί. Τώρα μου λέει πως έχει μεγάλα σχέδια για μένα. Είναι καιρός να αποδώσει καρπούς ο κόπος της να με μεγαλώσει, να με ντύσει, να με μορφώσει, να μ' ευλογήσει με τις ευχές της να ταξιδέψω όπου θέλω... και να επιστρέψω καρaboκέρης... ή τουλάχιστον γιατρός.

Εκτός από τα σχέδια της για μένα, η γιαγιά Αναστασία έχει και τις δικές της "αυτοκρατορικές" απαιτήσεις, τις οποίες κάνει ξεκάθαρες απ' την αρχή, αυτό να λέγεται. Φυσικά, μ' έχει υπνωτίσει λίγο καθώς τις απαριθμεί, διότι, έτσι κι αλλιώς, θα χρειάζομαι διερμηνεία για να καταλάβω τις περισσότερες της κουβέντες. Μόνο δυο - τρεις προτάσεις μπόρεσα να καταλάβω, κι' αυτές οίγουρα διαστρεβλωμένες απ' το υποσυνείδητο μου που μου τόχει βγάλει στο σερβάνι, η τρελόγρια. Τελοσπάντων, θέλει λέει όταν γίνω Πρώτος Άρχοντας, να ξε-ταρχειώσω το Λένιν, αυτό το' πιασα ολόκληρο. Εγώ ούτε που γνώριζα πως υπήρξε τέτοιος Φαραώ. Τουταγκάμων ήξερα και Ραμσή, αλλά Φαραώ Λένιν πρώτη φορά άκουα.

Η γιαγιά Αναστασία κουνά την αφυδατωμένη της πρόσοψη και κατορθώνει να γλιστρώ για λίγο απ' την υποβολή των ματιών της. Μέχρι να συνέλθω όμως, η πρόσοψη της γιαγιάς παίρνει τη μορφή μιας καταδιωγμένης φοράδας που με ψάχνει με το ένα της μάτι.

Τι κακό έκανα εγώ στον Όλυμπο για να μου τύχει τέτοια λαχτάρα! Το χρειάζομαι όμως πολύ το Jack Daniel's εκεί πάνω. Πως αλλιώς θα τά' βγαζα πέρα μ' όλους εκείνους τους υπναλέους θεούς. Ο ένας το κοντό του, ο άλλος το μακρύ του, ο τρίτος το φιλό του, όλο καμώματα πανάθεμα τους. Και δεν μπορείς να εμπίστευθεις κανένα τους' ούτε θεό, ούτε ημίθεο, ούτε καν το μυρμηγκάκι που κάνει ορεοβασία στα στήθη μιας θεάς γιατί μπορεί αυτό το μυρμηγκάκι, έτσι που το βλέπετε, νάναι ο Θεός Απόλλων που μεταμορφώνεται για κανένα μικροστοιχηματάκι, έτσι για να περάσει το απόγευμα του δηλαδή. Τόση ανία επικρατεί στον Όλυμπο.

Η γιαγιά Αναστασία συνεχίζει να απαριθμεί τις απαιτήσεις της κι εγώ περιμένω με υπομονή γιατί ξέρω, πως το χορό δεν μπορεί να το χορέψει μόνη της. Θάρρει η στιγμή που θα το καταλάβει και τότε θάρρει η δική μου σειρά να μιλήσω. Και τότε, άντε να της δώσω να καταλάβει πως για μένα δεν έχει καμία σημασία το αν γίνω ή αν δεν γίνω Πρώτος Άρχοντας. Ίσως θα πρέπει νά' χω σχοινί έτοιμο να τη δέσω, αν χρειαστεί ακόμη και να τη φιδώσω. Αποκλείεται να καταλάβει η καλόγρια. Το ξέρω. Πρέπει να γίνει το δικό της. Είμαι ο εγγονός της, της ανήκω τώρα.

"Σκαμός!" Κραυγάζει η Αναστασία κτυπώντας το πόδι της στο πάτωμα.

Αμέσως εμφανίζεται η πιστή της γραμματέας για να δει αν είναι εντάξει το αφεντικό.

"Ναι, παιδί μου, πήγαινε και κλείσε την πόρτα πίσω σου", αναγγέλει ευπροσήγορα η γιαγιά. (Νάτην, άμα θέλει ξέρει να μιλά η αλεπού). Κι' αρχίζει πάλι κάτι κραυγές σαν να είχε διαβάσει την τελευταία μου σκέψη.

"Θα κάνεις ότι σου λέω εγώ κερατά, δε σε ανάγινωσα, δεν σε σπούδασα για να σταθείς στην

Απόγευμα

άκρη και να βλέπεις τα μυξάρικα κάθε νε-
όφερτης να μασούν σαν τες κασέλες τη δόξα
που μας ανήκει. Ακούς”;

Παίζει νευρικά με το μπιστούνι της κι εγώ αρ-
χίζω να σκέφτομαι πως δεν θα τό βαζα πέρα
από τις δυνατότητες να το χρησιμοποιήσει
απάνω μου. Πώς να ξεφύγω; Πρέπει να στείλω
μήνυμα στη Θεά Αγνώστων Ιδιοτήτων να' ρθει
να με γλυτώσει από τα χέρια της.

“Απόψε θα σε παρουσιάσω στους συνεργάτες
μου κι αύριο θα βάλουμε μπρος την καμπάνια
σου. Ακούς; Πήγαινε να ετοιμαστείς”.

‘Ασ’ την να ξεθυμάνει, λέω από μέσα μου, κι
απόψε τα ξαναλέω. Πού νάξερα πως μέσα σ’
ένα δεκαπεντάλεπτο, το σπίτι της κωλόγριας
θα γέμιζε με παντός είδους θλαμμένους. Και
πως τα κατάφερε αυτή να αλλάξει εμφάνιση σε
δεκαπέντε λεπτά και να παρουσιαστεί σαν μια
μαυροφορεμένη, ξερακιανή mama μία ενός
νονού της μαφίας, καθισμένη πάνω σε τε-
λεταίου τύπου μοντέλο αναπηρικής καρέκλας!
Απίστευτο.

“Εσύ” μου φωνάζει να την ακολουθήσω καθώς
τηλεκατευθύνει το καρρότι της σαν ζαλισμένη
γάτα ανάμεσα στους τρελλούς καλεσμένους
της.

Εγώ ούτε που γνώριζα ότι υπήρξε τέτοιος Φαραώ. Τουταγκάμυν ήξερα και Ραμσή αλλά Φαραώ Λένιν πρώτη φορά άκουα.

“Έλα δω εσύ”, επιμένει όταν σταματώ για να
χαιρετήσω μια όμορφη ύπαρξη που σεργιάνει
ποτά.

“Σκόψε να μην μας ακούσουν. Πάρε αυτό το
σκάτο απ’ τα χέρια μου”. Μου δίνει το τη-
λεχειρίστηριο. “Άλλο κουμπί πατώ κι’ άλλοι με
παίρνει”, συνεχίζει.

“Απόψε θά’σαι ο συνόδός μου”, μου λέει έπει-
τα, ρίχνοντας μου μια ματιά γλυκύτερη κι από
ζάχαρη. Βρε τη σαγηνεύτρα!

“Εμπρός πάμε”, με διατάσσει ξαφνικά. Κι εγώ
σκέφτομαι πως ήρθε η ώρα να βάλω σε εφαρ-
μογή το σχέδιο μου.

Την οδηγώ από δωμάτιο σε δωμάτιο, χαι-
ρετώντας τους πάντες χωρίς να δίνουνε ιδιαί-
τερη σημασία σε κανένα τους. Στον κήπο της
είναι που θα τα πούμε εμείς οι δυο, αποφασίζω.

“Τι θάλεγες για λίγο φρέσκο αέρα”, εισηγούμαι.

“Όχι έξω. Δε γίνεται”.

“Όλα τα μυρίζεται η κωλόγρια. Αυτή τη φορά
όμως δεν πρόκειται να την ακούσω.

“Μου χρειάζεται το οξυγόνο, γιαγιά”. (Ξέρω
πως της αρέσει να τη φωνάζω “γιαγιά” γι’ αυτό
το λέω).

“Έτσι μπράβο, γιε μου. Γιαγιά σου λοιπόν. Και
τη γιαγιά σου πρέπει να τη σέβεται και να της
ακούς ότι σου λέει”.

“Άλλοι να τα πουλάει αυτά, Αναστασία”.

Τί ήθελα και το είπα; Τι σεισμός έγινε, τι κα-
ταιγίδα, τι ανεμοστρόβιλος! Σηκώστηκε η Ανα-
στασία από την αναπηρική της κι’ άρχισε να με
κυνηγά με το μπιστούνι της από δωμάτιο σε
δωμάτιο.

“Έλα δω θρε ανεπρόκοπε να σου δείξω πως να
σέβεται τους μεγαλύτερους σου...”. Στριγγιλιές
η Αναστασία που έφταναν μέχρι τον Όλυμπο!
“Πιάστε μου τον να του δείξω εγώ ποια εν η
Αναστασία”.

Και στο “εν η Αναστασία” μένει ξερή σαν το
άγαλμα, συνειδητοποιώντας ξαφνικά τη μεγάλη
της γκάφα. Ξέχασε πως, όταν φουντώσει, ξε-
χνάει τη γλώσσα που επιβάλλεται από το κόμμα
της. Οι καλεσμένοι της σταματούν απότομα τη

φλυαρία τους κι’ αρχίζουν να της
ρίχνουν λοξές ματιές. Κι ενώ αυτή
κρατά ψηλά στον αέρα το μπι-
στούνι της, τ’ αφήνει να πέσει, σφι-
κταγκαλιζώντας ταυτόχρονα τα
στήθη της σαν νά’ χει πάθει καρ-
διακό επεισόδιο κι’ αρχίζει να
βογγά.

“Είδες τι μου έκανες, ανε-
πρόκοπε”, φωνάζει ενδιόκεμα.

Δυο-τρεις θλαμμένοι κουβαλούν
την αναπηρική της καθώς αυτή
γέρνει σαν κομμένος κορμός δε-
ντρο απάνω σε δυο τρεις άλλους
θλαμμένους. Έτσι σοφίστηκε άλλο ένα τέ-
χνασμα για να τραβήξει αλλού την προσοχή των
παρευρισκομένων, που, κατά την ταπεινή μου
γνώμη, ήταν στην πλειοψηφία τους ηλίθιοι.

“Ναι, αλλά αυτοί θα σε κάνουν Πρώτο Άρχοντα
αύριο” μου λέει αργότερα η Αναστασία.

Το πάρτι τελείωσε και βρίσκεται στο δωμάτιο
της όπου αναπαύεται μετά το μικρό πε-
ριστατικό. Μ’ είχε φωνάξει για να μου μιλήσει.
Μου ζητά να της διηγηθώ ότι έκανα στο πα-
ρελθόν, ενόσω σπούδαζα στην Αμερική, όταν
ήμουν στο στρατό, κ.ο.κ., έτσι για νάναι σί-
γουρη πως αν υπάρχει κάτι στο “ποινικό μου
μνημόνιο”, που χρειάζεται διόρθωση να το τα-
κτοποιήσει. Αυτή είναι η δουλειά της άλλωστε.
Τακτοποιήτρια, της αρέσει να αυτοαποκαλείται
έτσι. Τώρα πως τα κατάφερε να φτάσει μέχρι
εδώ είναι μυστήριο άλυτο, ή μάλλον ακατάλυτο
αφού στα σγρόντα της συνεχίζει να τυγχάνει
του σεβασμού και της υπόληψης κάθε μαλάκα
πολιτικού μέχρι τέτοιου βαθμού που αυτός ο
ίδιος ο Πρώτος Άρχοντας δεν κάνει θήμα αν
δεν περάσει πρώτα να τη δει.

Μήπως δεν είναι αυτή που σκάρωσε και την εκ-
στρατεία του εναντίον του Θεού Επί Γήινων Θε-
μάτων; Να το ξεφορτωθεί η έδρα. Της έκανε
φαίνεται νάζια τελευταίως, πήρε πολύ απάνω
του, κι αυτή δεν σηκώνει κάτι τέτοια. Έξω, λοι-
πόν, αυτός και μέσα εγώ, το απολωλός πρό-
βατο, το άσωτο παιδί του γιου της του μο-
νάκριθου που επέστρεψε στα πάτρια εδάφη δια
να διεκδικήσει την υψηλή του καταγωγή που
‘χασε στη ξενιτιά... Και μπλά, μπλά η Αναστασία
μέχρι που στο τέλος αυτοπνιγίζεται κι αρχίζει
το ροχαλητό.

Κι εγώ ακόμη να της πω πως δεν πρόκειται να
πάρω κανενός τη θέση γιατί δεν ανήκω σ’
αυτόν τον κόσμο. ‘Ηρθα κι εγώ μεταμφιεσμένος
στη γη όπως κι άλλοι θεοί, όλοι για να κερ-
δίσουμε το στοίχημα που παιχτηκε στον Όλυ-
μπο πριν τριάντα χρόνια. Πώς να της το εξη-
γήσω τώρα αυτό;

* * *

Λίγο πριν την τελική αναμέτρηση μεταξύ Πρώ-
του Άρχοντα και Θεού, η γιαγιά Αναστασία με
πλησιάζει και μου ξαναπαριθμεί τις απαιτήσεις
της.

“Κάτσε να δούμε πρώτα ποιος απ’ τους δυο θα
νικήσει”, τη διακόπτω, πράγμα που της σπάει
τα νεύρα.

Με κοιτάζει με μάτια κουκουθιάγια. “Δεν μπο-
ρούσε να σε κάνει πιο έξυπνο ο τζύρης σου;”
Μ’ αντικρούει η Αναστασία, χωρίς να ξεκολλά
τα μάτια της από πάνω μου.

Καιρός να της το ψάλλω, λέω από μέσα μου. Με
προλαβαίνει όμως αυτή, όπως πάντα.

“Είναι με δυνατόν, ένας θεός να νικηθεί ποτέ
που τον Πρώτον Άρχοντα, ε;”

Η αλεπού τα ξέρει όλα, ή μάλλον νομίζει πως τα
ξέρει όλα. Τ’ αυτιά της, από το πολύ κερί που
χουν μαζέψει μοιάζουν με φελλούς πάνω σε
μουκαλές κρασιού. Τι να της πω λοιπόν αυτής
της ξερακιανής γριάς, που χωρίς μασέλλα μοιά-
ζει με γαλήνα και που θέλει σώνει και καλά να
με κάνει Πρώτο Άρχοντα; Πως εμείς εκεί πάνω
στον Όλυμπο, δεν είμαστε τόσο άπρωτοι κι’ ανί-

κητοι όσο νομίζει; Μέχρι όμως να διαπεράσει η
φωνή μου όλο εκείνο το κέρινο τείχος, αυτή θα
μας έχει βγάλει άπρωτους κι ανίκανους. Άντε, να
συνεννοηθείς μαζί της.

Η Αναστασία δείχνει αποφασισμένη ν’ αντι-
σταθεί μέχρι τέλους: “Όποιος κι’ αν νικήσει,
εσένα δεν σου πέφτει λόγος. Όταν σου λέω
εγώ πως θα σε κάμω Πρώτο Άρχοντα, σημαίνει
έγινε κιόλας. Γι’ αυτόν, άκου ότι σου λαλώ τζιαι
σιώπα”.

Η κωλόγρια, όσο θυμώνει, τόσο πιο πολύ γυρίζει
η γλώσσα της τη διάλεκτο πούναι απα-
γορευμένη από το κόμμα της. Αν την άκουγαν
οι συνεργάτες της να μιλά έτσι, ίσως να μην της
το συγχωρούσαν τόσο εύκολα αυτή τη φορά.
Αυτό πρέπει να τό χω υπόψη μου.

“Τι χαζεύεις, ρε;”

Έρχεται η φωνή της Αναστασίας σαν τούβλο
κατευθείαν στο κεφάλι μου. Και μετά: “Θέλω να
μου υποσχεθείς πως μόλις, μα μόλις ορκιστείς
Πρώτος Άρχοντας, θα ζητήσεις να γίνει δη-
μοψήφισμα ν’ απαλλαγεί το κράτος που το
πτώμα του Λένιν...”

“Πάλε αυτός ο Λένιν...”

“Σκασμός! Να τον κάψουν ρε αν θέλουν ή να
τον θάψουν, εν με κόπτε. Αν θέλουν ας τον κά-
μουν κομματούθκια να τον πουλούν όπως έκα-
μουν τζιαι με το τείχος του Βερολίνου. Ακούεις;”

“Κι εγώ τι θα κερδίσω αν κάμω όλα αυτά που
ζητάς;” τη ρωτά φωνακτά, προτού μ’ αναγκάσει
να ξεράσω απάνω στη ξεθωριασμένη μαύρη της
ποδιά που την κρύβει απ’ άκρη σ’ άκρη. Ολόιδια
μαύρη γαλήνα, η κωλόγρια.

Άκου να τον κάμουν κομ-μα-τού-θκια να τον
πουλούν! Αλήθεια, τι τέρατα έχουν γίνει οι θνη-
τοί.

Την κοιτάζω και σκέφτομαι πόση ώρα θ’ άντε-
χαν μαζί της άλλοι θεοί που κατέβηκαν με-
ταμφιεσμένοι. Φαντάσσομαι να’ πεφτε κανενός
νευρικού θεού η Αναστασία για γιαγιά. Θα την
έκανε κουτσουκούτα και θα την έριχνε μέσα σε
κανένα υπόνομο πριν περάσουν πέντε λεπτά.

“Άσα το πουλάκι μου!” Εμφωνίζει η Αναστασία.
“Βλέπω ξέρεις να χρησιμοποιάς το μυαλούδάκι
σου άμα θέλεις. Και τόσο καιρό μου τό παίζεις
υπεράνω συμφέροντος όπως ο κακομοίρης ο
παπισμός σου, που χαράμισε μια ζωή για το καλό
του δημοσίου συμφέροντος, θεός μακαρίσει
τον”. (Το φανταζόμουν πως τον μισούσε αυτή
τον άντρα της. Αλλά άλλοι τους φαίνε κι άλλοι
πληρώνουν, έτσι είναι με το σόι της, γιατί αυ-
τούς που μισούν, τους φοβούνται κι από πάνω.
Γι’ αυτό πληρώνουν τα παιδιά ή τα εγγόνια
τους, εξαρτάται).

“Τι θέλεις, ρε ανεπρόκοπε, να ξεχρώσω εγώ τα
χρέη σου επειδή σου εγούσταρε να ζεις σαν τον
πρίγκηπα του παραμυθιού; Να το κάμω, γιόκα
μου. Νομίζεις πως εν μπορεί; Πέμου πόσα θέ-
λεις να σου γράψω τώρα αμέσως επιταγή”.

“Άκου γιαγιά. Δεν θέλω τα λεφτά σου”.

“Εγώισταρε”!

“Γιαγιά, δυο πράγματα θέλω που σένα. Θέλω να
μου εξηγήσεις γιατί... ΕΝ... στο σέρι σου να με
κάμεις Πρώτο Άρχοντα...”

“Άτε πάλε”, μουμουρά η κωλόγρια.

"... το δεύτερο. Το δεύτερο, γιαγιά, είναι πως για να δεκτώ να παρουσιαστώ στη δεξίωση που ξέρω πως ετοιμάζεις για χάρη μου θέλω να μου υποσχεθείς πως αντί σαμπάνια, θα σερβίρεις Jack Daniel's".

"Ίντα πράμα;"

"Άσε, που ...ΕΝ... νάρθει ώρα εξηγήω σου".

"Πάντως ό,τι τζάν έμαθες στην Αμερική, γιόκα μου, εξέμαθες τη γλώσσα σου... Τελοσπάντων, εν ήταν μες τα σκέδια να σου το πω, αμμά τώρα που βλέπω πως σκέφτεσαι, εν να σου το πω: Τον Πρώτο Άρκοντα έβαλα μι-σω-τούς να τον παίξουν..."

"Τί; Πότε; Πού;!!!"

"Τη νύκτα σαν τζοιμάται".

"Πριν γίνει ο αγώνας".

"Πριν, γιόκα μου, πριν, μιαν τζάι καλήν να ξυμπερτέφκουμεν που λλόδουτου."

(Κωλόγρια, Κωλό-γρια, ΚΩΛΟΓΡΙΑ!)

"Ίντα εκό-τοίνηρες έτσι, ρε";

(Πάει, τέλειωσε, πρέπει να ειδοποιήσω τον Όλυμπο).

"Όσο για το άλλο πράμα που θέλεις στη δεξίωση, εν ηξέρω ίντα πούνει", συνεχίζει αυτή ακάθεκτη, "αμμά αν τόχουν τα μαχαζιά εν να σου το φέρω, εν έσ-σιει πρόβλημα".

"Ναι, ναι", λέω εγώ καθώς αυτή αυτοϋπνωτίζεται για άλλη μια φορά.

Ευκαιρία, λοιπόν να δραπετεύσω!

***

Ντύνομαι σαν Τσιγγάνα κούκλα και βγαίνω στους δρόμους του Τελ Αβίθ. Ξέρω πως αργά ή γρήγορα θα πέσω απάνω σε κανένα μεταμφιεσμένο θεό σε τούτη την πόλη. Εδώ τα στοιχήματα δίνουν και παίρνουν. Άσε που το Τελ Αβίθ έχει τέτοιο γλέντι που πολλοί θεοί και ημίθεοι κατεβαίνουν εδώ για να σπάσουν λίγο τη μονοτονία του Ολύμπου.

Σε κάποιο πεζοδρόμιο, λοιπόν, του Τελ Αβίθ, εκεί που σταματώ για να διασταυρώσω, σταματά ένα αμάξι με δύο άντρες μέσα, νεαρούς, ο ένας γύρω στα είκοσιπέντε, ο άλλος τριάντα, τριανταπέντε.

"Μόνη τέτοια ώρα, δεσποινίς"; ρωτά ο συνοδηγός. "Δεν θάταν καλύτερα να σας συνοδεύσουμε κάπου";

Από ευγένεια, το παιδί πρωτεύει. Καλού κακού, εγώ τους μελετώ εξονυχιστικά μήπως και μου επιφυλάσσουν παγίδα.

"Ναι!" συμπληρώνει ο οδηγός του αμαξιού, σκύθοντας απάνω στο συνοδηγό για να με δει καλύτερα.

Τα παιδιά φαίνονται ακίνδυνα. Απλοί θνητοί κι' οι δυο τους. "Εξαρτάται από που θα με συνοδεύσετε," απαντώ τέλος εγώ. "Βλέπετε, είμαι καινούργια στην πόλη σας και δεν θά 'λεγα όχι σε μια περιήγηση".

"Εκεί που πάμε, δεν θα βρεις καλύτερα", με διαβεβαιώνει ο νεότερος της παρέας που κρατά και το τιμόνι.

Μετά από μερικούς σταθμούς σε διάφορα μπαράκια του Τελ Αβίθ, οι δυο τους εισιγούνται να πάμε κάπου για χορό. Εγώ αυτό περίμενα ν' ακούσω.

Σε λίγο, φτάνουμε σε μια ξεμοναχιασμένη, ακατοίκητη γειτονιά γεμάτη δυορόφες και τριρόφες κατοικίες δίχως πόρτες και παράθυρα. Στο υπόγειο μιας τέτοιας κατοικίας βρίσκεται μια δισκοθήκη. Στην είσοδο της, στέκουν δυο-τρεις πεταίνο-ντυμένες αγριόφατες που θα μάς σταμπάρουν το χέρι αφού πρώτα πληρώσουμε. Τα παιδιά είναι πολύ γενναίοδωρα, δεν μ' αφήνουν να πληρώσω τίποτα.

Από τη στιγμή, λοιπόν, που μπαίνω μέσα στη δισκοθήκη, το μυρίζομαι. Εδώ υπάρχουν κι άλλοι

"Αν θέλουν ας τον κάμουν κορματούχια να τον πουλούν όπως έκαιαν τζάι με το τείχος του Βερολίνου"

πολλοί σαν εμένα! Δυσκολεύομαι να κρατήσω μέσα μου τη χαρά που νοιώθω.

Οι δυο συνοδοί μου όμως, δεν φαίνονται και τόσο ενθουσιασμένοι. Ίσως άρχισαν να υποπτεύονται πως δεν πρόκειται να μείνω μαζί τους. Εδώ μέσα σίγουρα θα με χάσουν. Αφού πριν καν προσεγγίσω την πίστα, έλαβα τρεις ή τέσσερις προσκλήσεις, να χορέψω, κι' άλλα τόσα, ίσως και παραπάνω, φλερτ και μιλούμε μισοσκόταδο!

Στέκομαι στην άκρη της πίστας και χαζεύω. Θαμνώνες όλων των ειδών και ποιότητων χορεύουν στο ρυθμό μιας καταπληκτικής μουσικής. Που τέτοιο γλέντι στον Όλυμπο.

"Με συγχωρείτε", ακούω κάποιο να μου λέει, "νομίζω πως σας ξέρω από κάπου".

Έχει μια φωνή ο κερατάς που τραντάζει το έδαφος κάτω από τα πόδια μου. Δυο μέτρα γκόμμενος, και δάλε. Δεν με πολυ-συγκινεί όμως η πρώτη του κουβέντα, την έχω ακούσει ξανά, έτσι δεν του δίνω και πολύ σημασία.

"Ναι, σίγουρα, αυτά τα όμορφα μάτια μου είναι γνώριμα", επιμένει αυτός.

Αυτά τα θνητά κομπλιμέντα μου τη δίνουν. Καμιά σημασία λοιπόν στον κύριο.

"Αυτό το γλυκό χαμόγελο πως θα μπορούσα να το ξεχάσω". Ατού αυτός.

Οπότεν το πράμα αρχίζει να φτηνίζει πολύ και σηκώνομαι να φύγω. Τότε αυτός με αρπάζει ξαφνικά και κοιταζόμαστε για μια στιγμή. Ύστερα, αυτός αρχίζει να γελά ενώ εγώ στέκομαι απέναντί του σε πλήρη αμηχανία.

"Πολύ σου πάει το φουσανάκι, κούκλα. Μόνο που θάπρεπε ν' αφήσει καμιά τραβεστί με πείρα να σε μακιγιάρει", λέει όταν σταματά επιτέλους το γέλιο. "Πάντως πολύ σε γουστάρω, κούκλα".

Και τότε, μου κλείνει το ένα μάτι και προσθέτει: "Τί θάλεγες για ένα Jack Daniel's, έτσι για προθέρμανση δηλαδή;"

Βρε την πονηρούλα τη θεά Αγνώστων Ιδιοτήτων, πως μου την έσκασε έτσι! Αυτή εδώ σαν λεβέντης γκόμμενος κι' εγώ πρώτης τάξεως Ανατολίτικο μανούλι!

"Μπράβο", της λέω, "δεν τόξερα πως τό' χες μέσα σου. Πώς νοιώθεις λοιπόν εκείνο το πράμα που κρέμμεται απ' τα σκέλη σου. Σ' αρέσει, σ' αρέσει;"

Σειρά μου να γελάσω. Εδώ που είμαστε, οι τύποι είναι περιττοί.

Έτσι λοιπόν, ο γκόμμενος κι' εγώ χορεύουμε για λίγο, έτσι για να παραπλανήσουμε τυχόν κατασκόπους, κι' ύστερα καθόμαστε σε μια γωνιά και τα λέμε. Της ζητώ να κάνει κάτι για να κερδίσουμε το στοιχήμα, αφού πρώτα της διηγηθώ τις περιπέτειές μου, πως έμπλεξα με την Αναστασία, το Πρωτο-Άρχοντίκι της κ.ο.κ.

Η θεά αρχίζει να δείχνει εκνευρισμένη. Φαίνεται να γνωρίζει την Αναστασία.

"Πάμε να φύγουμε από δω μέσα, κούκλα", με παροτρύνει ο γκόμμενος. "Πάμε κάπου πιο ήρεμα, να μπορέσουμε να γνωριστούμε καλύτερα".

Πολύ πειστικός γκόμμενος η θεά.

Κι' εγώ δεν τα πηγαίνω άσχημα. Σαν καλή τσιγγάνα που είμαι, του ζητώ να με περιμένει στην είσοδο· πρέπει πρώτα να αποχαιρετήσω τους δυο μου συνοδούς.

"Μην αργήσεις", μου ψυθιρίζει η θεά, "πρόκειται να επιστρέψω στον Όλυμπο απόψε".

Λίγο αργότερα, θρισκόμαστε αγκαλιασμένοι δίπλα στον παραλιακό δρόμο του Τελ Αβίθ. Εκεί, η θεά μου εξηγεί πως η Αναστασία δεν είναι και τόσο θνητή όσο νομίζω.

"Είναι τουλάχιστον ημίθεα. Μπορεί και να χέι γίνει θεά, δεν είμαι βέβαιη".

"Βέβαιος! Είσαι γένος αρσενικού τώρα", την υπενθυμίζω, ψυθιρίζοντας της στ' αυτί.

"Βέβαιη!" φωνάζει αγριεμένα η θεά, "τι πάει να πει δεν ήσουν βέβαιη όταν ήρθες μαζί μου".

"Έτσι μπράβο", της ψυθιρίζω, καθώς προσπερνούμε ένα νεαρό ζευγάρι που περπατά ανέμελο, δίπλα από μια λάσσι, η οποία σφραγίζεται τα πόδια όλων των περαστικών.

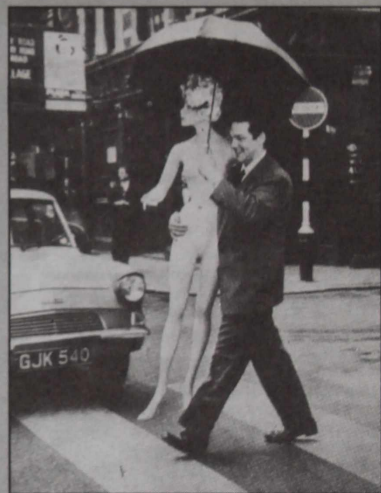
Όταν μας θλέπει εμάς, χωρίς όμως να μπορεί να μας μυριστεί - αφού οι θεοί είναι άσμοι - σαστίζει κι' αρχίζει να γαυγίζει.

"Πάμε να φύγουμε από δω προτού γίνουμε θέαμα και μας πάρουν ειδηση άλλοι θεοί".

Η θεά φαίνεται πολύ ανήσυχη.

"Πρέπει να πάω πίσω αμέσως", μου τονίζει. Κι ύστερα, με ακόμη πιο σοβαρό ύφος: "Εσύ, θα μείνεις εδώ, εγγονός της Αναστασίας, και θα κάνεις ό,τι σου λέει μέχρι να ξεδιαλύνω τη γνησιότητα του..."

"Του βουρβου", ευτυχώς την προλαβαίνω. Αν έλεγε του στοιχήματος, μπορούσε να την πατούσαμε άσχημα, μ' όλους αυτούς τους κατασκόπους που βρίσκονται στο Τελ Αβίθ.

"Του ποιου"; ρωτά αχάμπαρη αυτή.

"Του Jack Daniel". (Αυτό μου δίνει μια ιδέα για ύστερα).

"Ναι, ναι. Πρέπει να φύγω τώρα αμέσως. Θα πάμε πίσω στη γειτονιά της δισκοθήκης, θα κρυφτούμε σ' ένα από κείνα τα άδεια σπίτια να ετοιμαστώ", ψυθιρίζει τέλος η θεά.

Σε λίγο, ενώ αυτή βγάζει τη θνητή της περιβολή για ν' ανέβει πίσω στον Όλυμπο, κι' εγώ μεταμορφώνομαι από τσιγγάνα σε εγγονό της Αναστασίας, γυρίζω και της λέω πόσο πολύ τη γούσταρα σαν γκόμμενο. Κι' αυτή, λίγο πριν χαθεί μέσα στα σύννεφα, αποκρίνεται:

"Δεν τέλειωσα ακόμη μαζί σου, κούκλα".

***

"Που εγύριζες ούλλη νύκτα, ανεπρόκοπε;" με μαλώνει το επόμενο πρωί η Αναστασία. "Ούλλα τα μαθαίνω, ούλλα! Εκατάλαδες;"

Θέλω να της πω να σκάσει και να πάει στο διάολο, μα αντί αυτού ξεραίνει. Ήνια πολύ παλιάτικο γήινο κρασί το προηγούμενο θράδυ και δεν ήμουν συνηθισμένος.

"Πρόσεξε πολλά καλά. Που δαμέ τζιαι να πάει εν να κάμνεις ότι σου λαλώ εγώ". (Παράξενο, αυτό μου τό πε κι' η θέα)! "Τζιαι πρώτα - πρώτα εν να κόψεις ούλλην τζίνην την ασου-λούπωτην μαλλούππα τζιαι να γενείς άδρω-πος..."

Η γιαγιά Αναστασία, πρώτη και καλύτερη στη δεξίωση, μες την κατάμαυρη τουαλέτα της, καθιστή στην αναπηρική της, μοιάζει με επιτάφιο δίχως άνθη.

Πάει, λοιπόν, η γιαγιά. Χάνεται στα έγκατα της θνητότητας της. Και θεά νά' ναι, με τέτοια διάλεκτο δε νομίζω να επιστρέψει στον Όλυμπο.

"Γιαγιά", της λέω εγώ, προσπαθώντας να θρω τι άλλο εκτός από γιαγιά μπορεί να είναι αυτή η μουμεμισμένη υπόσταση με καμπούρα σε σχήμα φτυαριού.

"Σταμάτα να μου γλυκομιλάς, ψεύτη, τζιαι πεμου ποιον είδες ειφές", συνεχίζει, εκβιάζοντας με με το μπιστούνη της.

"Ωραία, αφού επιμένεις", απαντώ. "Ε-ψές εγγώριας μιν ωραίαν ύπαρξη, ήπιαμε λίγο παραπάνω και μετά πήγαμε σ' ένα ξενοδοχείο και..."

"Σκάσε, σκάσε εν θέλω να ξέρω", ξελαρυγγίζεται η Αναστασία. Όταν συνέλθει, με ρωτά αν μας είδε κανένας άλλος.

"Τι κι' αν μας είδε κανένας..."

"Ρε αθεόφοβε", ξανα-ξελαρυγγίζεται αυτή σε σημείο που αρχίζει να ακούεται σαν μια μακρινή φωνή μέσα στα παράσιτα ενός τηλεοπτικού σταθμού πού' χει πάθει θάλαση: "Εν να κό-μεις, ό,τι λαλώ εγώ, ει-δε-μί εννά σε πε-τά-ξω έξω να σε φάν οι σοί-λοι...", κ.ο.κ.

Με τέτοιους εκβιασμούς, ποιος θα μπορούσε να τα θγάλει πέρα με την Αναστασία; Συμφωνώ, λοιπόν, ν' ακολουθήσω πιστά τα σχέδια της. Και πρώτα απ' όλα η δεξίωση. Μάλιστα, για να με υποδείξει ποιος άλλος... η κωλόγρια η Αναστασία - ως τον επόμενο Πρώτο Άρχοντα!

"Και εις ανώτερα, γιαγιάκα! Αφού με θέλεις Πρώτο Άρχοντα, σκατένη, κάμε με Πρώτο Άρχοντα. Μα η φωνή σου δε θγαίνει, αλλά και νά' θγαίνα θα μας έκανε όλους ρεζίλι. Γι' αυτό πάμε τους εκφοβισμούς σου, κωλόγρια, κι άκου τι θέλω από εσένα".

Η γιαγιά σαν νά' χει πάθει ηλεκτροσόκ απάνω στον τελευταίο τύπου αναπηρική της καρέκλα.

"Πα-πα-πα...", τώρα όχι μόνο μοιάζει με γαλήνα, ακούεται και σαν γαλήνη. "Πάρ-ταρ-δε", θέλει να πει μπάσταρδε αλλά η φωνή της δεν θγαίνει.

"Τίποτα δεν θγαίνει πια, γιατί προσπάθησες να παίζεις το φασιστικό σου παιχνιδι πάνω μου, νομίζοντας πως πάνω πάντα κερδά αυτός που φωνάζει παραπάνω. Να τώρα που την έπαθες επειδή εγώ δεν είμαι σαν τον κωλόγερο τον άντρα σου που σε περνούσε για σάρκα υπηρεσίας κι εσύ, αντί να ξεοπάς πάνω του, τα 'θγαζες πάνω σ' εκείνους που δεν έφταγαν."

Αυτό ήταν. Η γιαγιά Αναστασία παθαίνει αμόκ. Καταπίνει τη μασέλα της, εγείρεται απ' την αναπηρική της καρέκλα και πέφτει μπρούμυτα μπροστά στα πόδια μου.

"Με θέλεις Πρώτο Άρχοντα, ε! Πάρε, λοιπόν μια γεύση από Πρώτο Άρχοντα".

Τα χείλη της κινούνται απεγνωσμένα σαν να θέλουν να με δαγκώσουν αντί αυτού, σχηματίζουν τη λέξη κα-τα-λα-μέ-νε.

Η γιαγιά αγαλλιόζεται απ' την παρουσία τέτοιου παίδαρου, κι ως την έχει πει αναισθησία!

"Παρακαλώ, περάστε," ακούεται ξανά το μαγνητόφωνο της Αναστασίας.

Κι' η Πρέσβειρα με τη συνοδεία της κατευθύνεται προς το πίσω μέρος του σπιτιού όπου οι παρευρισκόμενοι απολαμβάνουν νόστιμα εδέσματα - μεταξύ άλλων και ψητό κόκκορα απ' τα ίδια τα χέρια της γιαγιάς.

(Τώρα, φτάνουμε στο παρα-πέντε των αποκαλύψεων που μπορώ να πω θα ζήλευε ακόμη κι' ο Άγιος Ιωάννης). Η γιαγιά, μισοκοιμισμένη

ακολουθεί την Πρέσβειρα και τους συνοδούς της και σε λίγο ξαναπατά το μοχλό. Το μαγνητόφωνο, που βρίσκεται κρυμμένο κάτω απ' τη φούστα της αρχίζει να παίζει άλλη μια φορά: "Θα μας κάνετε την τιμήν να δοκιμάσετε τα εδέσματα μας και να πείτε εις υγιείαν του νέου Πρώτου Άρχοντος ένα Τζοκ Ντάνιελ!

Ακούγοντας αυτό η Πρέσβειρα, πέφτει στο έδαφος απ' το γέλιο, και λίγο αργότερα πέφτει από πάνω της η γιαγιά Αναστασία, πού' χει στο μεταξύ ξυπνήσει απ' τα χάχανα της πρώτης. Και σαν να μην έφτανε αυτό, η γριά επαναθρίσκει τη χαμένη της φωνούλα, θεός φυλάξει!

"Ποια νομίζεις πως είσαι, σκύλλα", ξεφωνίζει η γριά καθώς αρπάζει την Πρέσβειρα απ' τα μαλιά

Άλλοι τους φταίνει και άλλοι πληρώνουν, έτσι είναι με το σόϊ της, γιατί αυτούς που μισούν τους φοβούνται και από πάνω, γι' αυτό πληρώνουν τα παιδιά ή τα εγγόνια τους, εξαρτάται.

φτάνουν στ' αυτά μου σαν φράσεις που ακούει κανείς σε αγώνες υποδομίας: "Πάτα του Ασύλληπτη, Έλα Πέντε, Βάλε πρώτη Σουήτ Λίλυ" κ.ο.κ.

Η γιαγιά Αναστασία, πρώτη και καλύτερη στη δεξίωση, μες τη κατάμαυρη τουαλέτα της, καθιστή στην αναπηρική της, μοιάζει με επιτάφιο δίχως άνθη. Ο προσωπάρχης της θρήκε την τέλεια λύση για το χάσιμο της φωνής της. Αφού δωροδοκήθηκε από τον υποφαινόμενο εγγονό της, της ετοίμασε μια κασέτα με πρώτης τάξεως "καθαρευουσιάνικα". Με τη βοήθεια ενός μοχλού που βρίσκεται κρυμμένος στο μανίκι της θα μπορεί να κάνει όλο το διάλογο που χρειάζεται για να τα θγάλει πέρα με όλους τους καλεσμένους της.

Δυστυχώς όμως, ο προσωπάρχης της, καθότι βλήμα, έσχάσε να αποφύγει τα γέννη αρσενικού και θηλυκού. Κι έτσι, το πρώτο πρόβλημα παρουσιάζεται όταν καταφθάνει η Πρέσβειρα των Ηνωμένων Πολιτειών. Η γιαγιά πατά το μοχλό κι' αρχίζει να παίζει το μαγνητόφωνο: "Καλώς ήρθατε κύριε Πρεσβευτά. Μεγάλη μας τιμή..." κ.ο.κ.

Η Πρέσβειρα, ήδη σατισμένη απ' τη μακάβρια εμφάνιση της Αναστασίας, τα χάνει προς στιγμή και γυρίζει πίσω προς τους σωματοφύλακες της, γεμάτη αμηχανία. Ένας απ' αυτούς - ουρανοζύστης ο άτιμος - προσπερνά την Πρέσβειρα, παίρνει το χέρι της γιαγιάς, το ασπάζεται και της λέγει: "Κκα-λόους σας θρήκκαμι, κκυρρία Ανε-στη-σία".

κι αρχίζει να τη δαγκώνει. "Μια πουτάνα είσαι, τίποτε παραπάνω".

"Πουτάνα!"

Και δώστου δαγκωμάτις η Αναστασία, μέχρι που της θγαίνει η μασέλα πάνω στη σάρκα της λιπόθυμης Πρέσβειρας.

"Κύ-λα! Κύ-λα!"

***

Κανένας από εμάς δεν μπορούσε να τη γλυτώσει απ' τα χέρια της Αναστασίας. Μόνο ο Δίας μπορούσε. Γιατί στην πραγματικότητα, η Πρέσβειρα των ΗΠΑ ήταν η θεά Αγνώστης Ιδιοτήτων, η οποία υπήρξε κάποτε θνητή και την οποία επήδησε ο Δίας ο карапузотрукач και εγέννησε, μεταξύ άλλων, τον Κάστωρ πούινγε Πρώτος Άρχοντας της Γης...

"Άκουσε εκεί Κάστωρ, ούτε σκύλλος νά' ταν" ψυθιρίζω κι' έπειτα αρχίζω να γελάω.

Οπότε αρχίζει ένας δεύτερος τρικούβερος καυγάς. Μόνο που αυτή τη φορά, θύμω είναι ο Πρώτος Άρχοντας και θύμα του, εγώ!

Κερατάδες θεοί, σώβρακο δεν έχετε να φορέσετε, αλλά το στοιχηματάκι σας το παίζετε. Ας πάρει, λοιπόν, τη θέση μου ο Κάστωρας. Έτσι, για να σας δω να χάνετε κι εσείς μια φορά. Εγώ προτιμώ να μείνω εδώ πέρα, ακόμη κι' αν πρέπει να κρατήσω την υπόσχεση μου στην κωλόγρια να ξε-ταριχέω τον Λένιν. Άλ-λωστε, τι Πολυδεύκης θά' μουν!

(Στο επόμενο τεύχος: Ποια ήταν στην πραγματικότητα η Αναστασία).

ΠΕΡΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

Η Ανατολική Μεσόγειος είναι μια σοβαρή υπόθεση. Στην **ευρύτερη** της έννοια η Ανατολική Μεσόγειος ξεκινά από τα Βαλκάνια δυτικά και φτάνει μέχρι την Περσία Ανατολικά. Βόρεια, φτάνει μέχρι τη μαύρη θάλασσα και νότια μέχρι την Αιθιοπία. Στην αμεσότερη γεωγραφική κλίμακα είναι οι περιοχές που περιβάλλουν βασικά την Κύπρο: Νότια Τουρκία (αρχαία Κιλικία), Συρία, Λίβανος, Ισραήλ / Παλαιστίνη, Αίγυπτος.

Όπως και να το κοιτάξεις, είναι μια περιοχή με παράξενη μοίρα. Εδώ διασταυρώθηκαν για αιώνες τα ρεύματα 3 κόσμων - του Αφρικανικού, του Ασιατικού και του Ευρωπαϊκού. **Πολιτιστικά** είναι μια περιοχή με θάρεα, ασήκωτη κληρονομιά. Σ' αυτήν την περιοχή δημιουργήθηκαν οι πρώτες πόλεις της γνωστής αρχαιότητας. Εδώ μονομάχησαν οι μεγάλοι πολιτισμοί και οι μεγάλες αυτοκρατορίες. Ο Χαμουράμπι έγραψε τον πρώτο νομικό κώδικα. Οι Αιγύπτιοι έφτιαξαν τον πρώτο μεγάλο πολιτισμό. Οι Πέρσες εφεύραν (ή μετέφεραν από την Ανατολή) τον δυισμό του καλού και του κακού. Οι Εβραίοι δημιούργησαν το μονοθεϊσμό του δικαίου Θεού. Οι Φοίνικες εφεύραν το αλφάβητο. Οι Κύπριοι αντιστάθηκαν μέχρι τέλους στην πατριαρχία δημιουργώντας τη λατρεία της Ερωτικής Θεάς. Οι Έλληνες δημιούργησαν την ορθολογική φιλοσοφία

κατά την οποία οι Ευρωπαίοι αυτοδικαιολογούσαν τον Ιμπεριαλισμό τους με την ιδεολογία του "εκπολιτισμού" των βαρβάρων, χρειαζόταν αυτή την περιοχή. Ο Ναπολέοντας, σαν διάδοχος του Καίσαρα, πήγε στην Αίγυπτο, κουβαλώντας μαζί του επιστήμονες και λόγιους για να ανακαλύψουν "τις ρίζες". Ο Ευρωπαϊκός Ρομαντισμός, όμως, που ακολούθησε, θα ανέτρεπε τη δεδομένη γνώση αιώνων. Ο πιο αρχαίος πολιτισμός, η ρομαντική αρχή της Δύσης, δεν ήταν ο Αιγυπτιακός και ας έλεγαν ότι ήθελαν οι αρχαίοι. Πώς θα μπορούσαν οι μαύροι Μουσουλμάνοι να είναι πνευματικοί προγόνι των Λευκών Χριστιανών αποικιοκρατών; Η αρχή του πολιτισμού, όπως περιγράφει με λεπτομέρεια ο Bernal στο βιβλίο του **Black Athena**, μεταφέρθηκε τον 19ο αιώνα στη χερσόνησο της Μεσογείου όπου βρισκόταν η Αθήνα. Έτσι όταν οι Ρώμοι των Βαλκανίων εξεγέρθηκαν το 1821, οι ρομαντικοί ποιητές έτρεξαν να τους βοηθήσουν και η Ιερά Συμμαχία (το NATO της εποχής) που είχε συσταθεί ακριβώς για να εμποδίσει τις επαναστάσεις, τελικά παρέμβηκε και δημιούργησε το νεοελληνικό κράτος. Ένα κράτος - προτεκτοράτο της Δύσης, του οποίου οι ιθαγενείς, έπρεπε να μάθουν ότι ήταν - πνευματικοί προγόνι των Ευρωπαίων. Οι δικές τους αντιστάσεις, τα

Αγγλογάλλους σήμανε και την επίσημη ένταξη της στον Μοντέρνο Χρόνο - και την άμεση συμμετοχή της στις διαλεκτικές του καπιταλιστικού συστήματος. Έτσι τη δεκαετία του 1920 στην Κύπρο δημιουργήθηκε το Κομμουνιστικό Κόμμα. Αγροτικό κίνημα και συνεταιρισμοί. Ανάμεσα στους Εβραίους η ένταση ανάμεσα στους υποστηρικτές της συμβίωσης με τους Άραβες και στους υποστηρικτές ενός εθνικού Εβραϊκού κράτους αυξήθηκαν. Οι Άραβες, των οποίων οι εξεγέρσεις μετά 1918 καταστάθηκαν, προσπαθούσαν να καταλάβουν τη νέα εποχή, τη νέα δυναμική. Η Τουρκία στην οποία άρχισε να συγκροτείται ένα εθνικό κράτος εντάχθηκε γρήγορα στον πολιτιστικό χώρο και χρόνο της Δύσης. Οι κομμουνιστές σκοτώθηκαν στον Βόσπορο και ο Κεμάλ κινήθηκε αμέσως προς την δημιουργία ενός νέου κοσμικού, αυταρχικού εθνικισμού - του τουρκικού. Εβδομήντα χρόνια όμως μετά ένας Τούρκος πολιτής θα επιμένει δηλώνοντας στον National Geographic (αυτό το επίσημο έντυπο των media για την καταγραφή του χώρου): "Κοιτάξε μας. Είμαστε ένα μίγμα τουρκων, αράβων, εβραίων, ελλήνων, ιρανών, αρμενίων, κούρδων." Και στην Ελλάδα κυκλοφορούν σαν underground ακαδημαϊκή μελέτη δύο τόμοι με τίτλο: Η στενή εθνολογική συγγένεια των σημερινών Ελλήνων, Βουλγάρων, Τούρκων. **Απόχοι...**

Όπως και να το κοιτάξεις είναι μια περιοχή με παράξενη μοίρα... Εδώ διασταυρώθηκαν για αιώνες τα ρεύματα 3 κόσμων... Η ανατολική Μεσόγειος ήταν πάντα ένας πολύτιμος, νευραλγικός, σημειολογικός χώρος....

και τη δημοκρατία της πόλης. Εδώ γεννήθηκε ο Στωϊσμός που έμπνευσε αυτοκράτορες και επαναστατημένους δούλους στη Ρώμη. Ο Χριστιανισμός και ο Μουσουλμανισμός. Ο Αραβικός πολιτισμός. Η οθωμανική περίοδος της ανοχής.

Ακόμα κι αν δεν είχε πετρέλαιο, η Ανατολική Μεσόγειος θα ήταν πάντα ένας χώρος πολύτιμος σημειολογικά. Και εξ' ανάγκης, η μεταμοντέρνα εποχή και ο καπιταλισμός της, θα ανακάλυπταν εδώ ένα χρυσορυχείο - σε μια εποχή εμπορευματοποίησης των συμβόλων, εδώ είναι μια φλέβα χρυσού. Η Μεσόγειος σαν το κυρίαρχο σύστημα άρχισε να χάνει τη δύναμη του, όπως παρατηρεί ο Bradel, με την άνοδο του καπιταλισμού, τον 15ο αιώνα. Η κυρίαρχη θάλασσα έγινε τότε ο Ατλαντικός και σήμερα είναι ο Ειρηνικός. Η Ανατολική Μεσόγειος, ωστόσο, παρέμεινε καίρια, έστω και στην υποβαθμισμένη σχέση της Μεσογείου με το παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα. Εδώ οι Ευρωπαίοι τοποθετούσαν μέχρι τον 19ο αιώνα την αρχή, τη γέννηση του πολιτισμού τους. Σε μια εποχή ιστορική

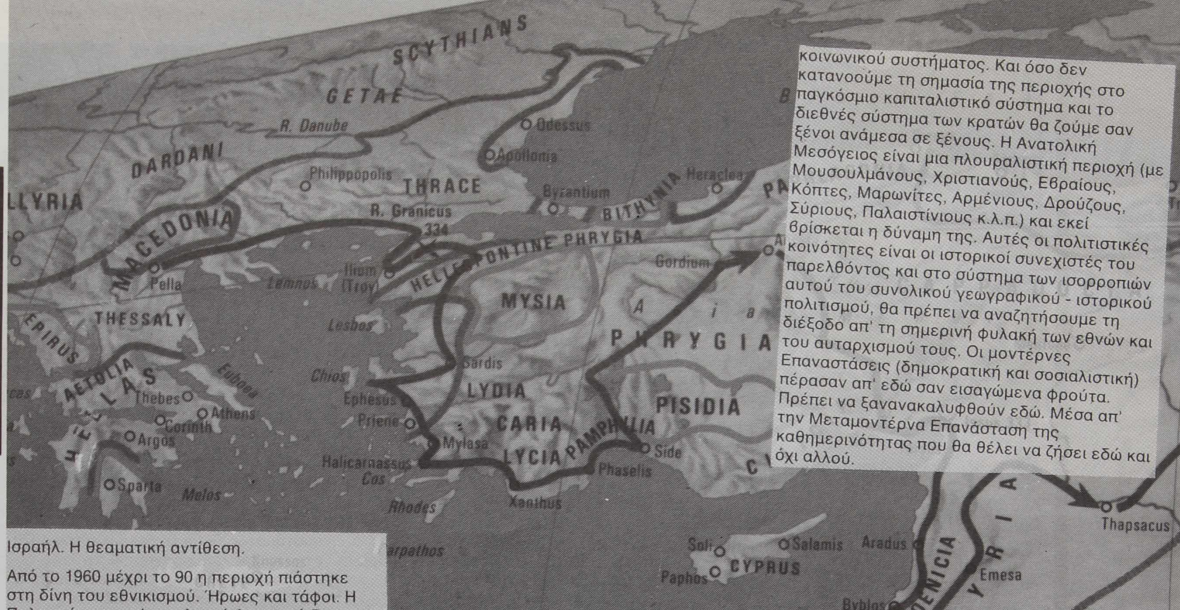
οράματα που Ρήγα για Βαλκανική ομοσπονδία καταπιέστηκαν στο αποικιακό παιχνίδι της πολιτικο-οικονομικής εξάρτησης και της καλλιέργειας τοπικών, ανταγωνιστικών εθνικισμών. Έτσι τα Βαλκάνια μετατράπηκαν στην πολιτική ορολογία της Δύσης σε "Ανατολικό πρόβλημα".

Ο εθνικισμός απλώθηκε στα Βαλκάνια, καταστρέφοντας με απίστευτη θιασώτητα την συνύπαρξη λαών, θρησκειών και γλωσσών που υπήρχαν εκεί για αιώνες. Η Ανατολική Μεσόγειος όμως παρέμεινε για ακόμα λίγο έξω από το παιχνίδι. Ωστόσο ήρθε η διώρυγα του Σουέζ, η ανακάλυψη των πετρελαίων και το αποικιακό βλέμμα της Δύσης - the orientalist look όπως το ονόμασε ο Said.

Το 1978 και το 1882 η Κύπρος και η Αίγυπτος πέρασαν στη Βρετανική σφαίρα επιρροής. Από τις αρχές του 20ού αιώνα άρχισε ο αποικισμός της Παλαιστίνης από Εβραίους - Ευρωπαίους που αναζητούσαν τη "γη της Παγγεγίας". Η οριστική συντριβή της οθωμανικής Αυτοκρατορίας το 1918 και το πέρασμα της περιοχής στους

Τη δεκαετία του '30 η Κύπρος και η Παλαιστίνη εξεγέρθηκαν και απέτυχαν. Και ξαφνικά τη δεκαετία του '40 η κοινωνική επανάσταση φάνηκε να έρχεται στην Ανατολική Μεσόγειο από τα Βαλκάνια και πάλιν. Η αντίσταση στον φασισμό φαινόταν να δημιουργεί τις προοπτικές μιας ευρύτερης Επανάστασης. Οι Κύπριοι στην "ανώμαλη" πορεία του εκμοντερνισμού τους ταυτίστηκαν με το όνειρο της δημοκρατίας του ΕΑΜ. Οι "προστάτες" όμως έστειλαν τα τανκς στην Αθήνα το 1944 και τις ναυαλμ στον Γράμμο ενώ η σταλινική πειθαρχία "αυτοκτονούσε" τον Βελουχιώτη. Η περιοχή έμεινε στον νεοαποικιακό χρόνο. Ο συνεργάτης των Άγγλων στη σφαγή της Ελληνικής Επανάστασης των Βαλκανίων, ο Γρίβας, θα εμφανιζόταν σε μια δεκαετία σαν αντι-βρετανός στην Κύπρο. Νεοαποικισμός στην οικονομία αλλά και στην πολιτική και την κουλτούρα. Η νεοαποικισμός και βρυσκοάλακες. Ανατολικά άνοιξε η πληγή της Παλαιστίνης. Δημιουργήθηκε το εθνικό κράτος του Ισραήλ το 1948. Οι Άραβες και οι Κύπριοι κέρδιζαν την Ανεξαρτησία τους την δεκαετία του '50. Ανακάλυψαν όμως ότι το παιχνίδι παιζόταν στην σκακιέρα άλλων. Ρώσοι και Αμερικάνοι μοίραζαν σφαίρες επιρροής. Οι Ρώσοι υποστήριζαν τον ανταποικιακό αγώνα των Αράβων και την προσπάθεια εκμοντερνισμού. Οι Αμερικάνοι τη δημοκρατία και το "σοσιαλισμό", του

Ισραήλ. Η θεαματική αντίθεση.

Από το 1960 μέχρι το 90 η περιοχή πιάστηκε στη δίνη του εθνικισμού. Ηρωες και τάφοι. Η Παλαιστίνη και η Ισραηλιτική Αριστερά δεν ήξεραν πως να μιλήσουν καθώς ήταν αιχμάλωτοι ανάμεσα στον πόλεμο των πετρελαίων και των συμβόλων. Οι Εβραίοι έφτιαχναν τον ουτοπικό σοσιαλισμό των Kibbutz και οι Παλαιστίνιοι την αντίσταση των φενταγίν. Ακόμα και οι Ελληνοκύπριοι και οι Τουρκοκύπριοι που είχαν ένα κοινό ταξικό κίνημα δεν κατάφεραν να σταματήσουν τους εθνικιστές. Σφαίρες επιρροής και ιθαγενείς. Η Ελληνική και η Τουρκική Αριστερά ούτε καν συζήτηση δεν έκαναν. Ήταν και οι δυο σίγουροι ότι ο Αμερικανικός Ιμπεριαλισμός υποστήριζε τους "άλλους".

Είναι ανάγκη να επιστρέψουμε στη γεωγραφία από τον παραλογισμό του εθνικιστικού χρόνου που έκανε τους Κύπριους να νομίζουν ότι η χώρα τους ήταν λίγο ανατολικά της Αθήνας ή απλά λίγο νότια της Αγκυρας. Που έκανε τους Ισραηλίτες και τους Άραβες να νομίζουν ότι πολεμούν σε πολέμους της Παλαιάς Διαθήκης και του Κορανίου. Η άνοδος του Εθνικισμού και η δημιουργία εθνών κρατών είναι η πολιτιστική διάσταση της Αποικιοκρατίας. Η πολιτική ή ακόμα και η οικονομική Ανεξαρτησία (η εθνικοποίηση του Σουέζ, των πετρελαιοπηγών), δεν θα σημαίνουν τίποτα όσο η Ανατολική Μεσόγειος θα κατοικείται από ιθαγενείς που θα σκοτώνονται μεταξύ τους και θα αναζητούν την υποστήριξη των μεγάλων δυνάμεων απέναντι στους Άλλους... Η κουλτούρα δεν είναι απλά εποικοδόμημα... είναι ο συνδετικός ιστός του

κοινωνικού συστήματος. Και όσο δεν κατανοούμε τη σημασία της περιοχής στο παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα και το διεθνές σύστημα των κρατών θα ζούμε σαν ξένοι ανάμεσα σε ξένους. Η Ανατολική Μεσόγειος είναι μια πλουραλιστική περιοχή (με Μουσουλμάνους, Χριστιανούς, Εβραίους, Κόπτες, Μαρωνίτες, Αρμένιους, Δρούζους, Σύριους, Παλαιστίνιους κ.λ.π.) και εκεί βρίσκεται η δύναμη της. Αυτές οι πολιτιστικές κοινότητες είναι οι ιστορικοί συνεχιστές του παρελθόντος και στο σύστημα των ισορροπιών αυτού του συνολικού γεωγραφικού - ιστορικού πολιτισμού, θα πρέπει να αναζητήσουμε τη διέξοδο απ' τη σημερινή φυλακή των εθνών και του αυταρχισμού τους. Οι μοντέρνες Επανάστασεις (δημοκρατική και σοσιαλιστική) πέρασαν απ' εδώ σαν εισαγόμενα φρούτα. Πρέπει να ξαναανακαλυφθούν εδώ. Μέσα απ' την Μεταμοντέρνα Επανάσταση της καθημερινότητας που θα θέλει να ζήσει εδώ και όχι αλλού.

Το αφιέρωμα που ακολουθεί είναι μια αποσπασματική παρουσίαση της ευρύτερης περιοχής με 2 στόχους.

* Μια πρώτη ανάγνωση του πλουραλισμού των αντιτάσεων

* Μια απόπειρα για την αρχή ενός διαλόγου γύρω απ' τις ευρύτερες δυναμικές της περιοχής.

Δημοσιεύονται 8 άρθρα / αναφορές σε μια προσπάθεια παρουσίασης της Ανατολικής Μεσογείου σαν υποσυστήματος.

ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ - ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΤΗΤΑ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

1. Αραβική Αναγέννηση; Πόνος και έκσταση
2. Ισραήλ: Μεγεθύνσεις στα σύνορα
3. Παλαιστίνιοι: Η ταυτότητα των συνόρων.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ

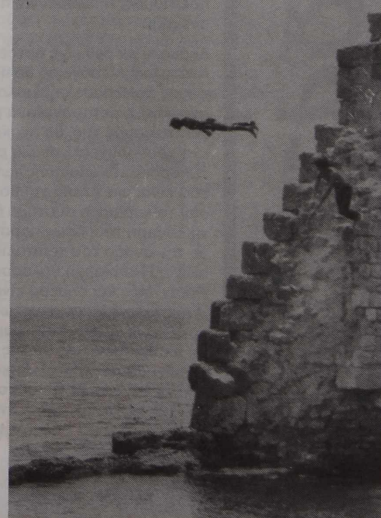
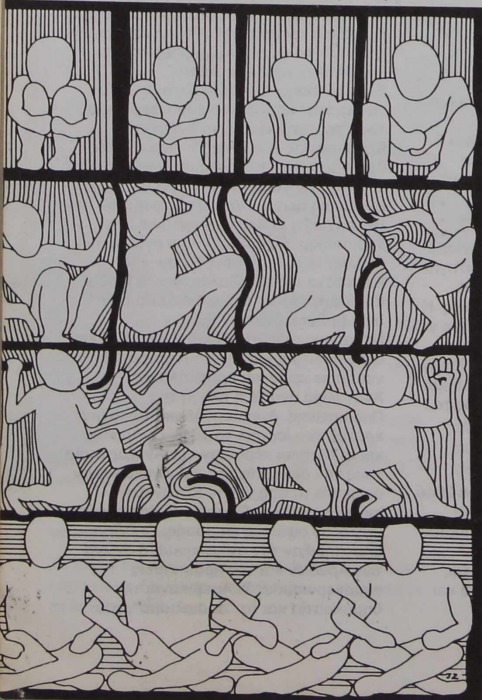
4. Υπάρχει Ισλαμικός κίνδυνος;
5. Το Σεράγεβο σαν σύμβολο αντίστασης του πλουραλισμού στον εθνικισμό
6. Το Ισραηλιτικό κίνημα Ειρήνης

ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΑΞΙΚΗ ΠΑΛΗ

7. Τα εργατικά συμβούλια της Κουρδικής Επανάστασης στο Ιράκ.

Ίδου λοιπόν το ερώτημα: Ποια γραμμή / γραμμές ενώνουν την αναζήτηση της ταυτότητας (λαών, ατόμων, κοινοτήτων, φύλων, ηλικιών) με την αντίσταση της oslodenze στο Σεράγεβο, με τα αντι-εθνικιστικά εργατικά συμβούλια της Κουρδικής επανάστασης; Και πως συνδέονται, με ποιες υπόγειες γραμμές, όλα αυτά με τα πολιτιστικά σύμβολα 10.000 χρόνων ιστορίας σε μια γέφυρα πολιτισμών;

Πώς θα διασταυρωθεί η φεμινίστρια με τον ιθαγενή της πατριαρχικής κουλτούρας, ο προλετάριος με τον διανοούμενο που κουβαλάει στην πλάτη του ή στην φαντασία του το βάρος μιας Ιερουσαλήμ, μιας Κύπρου, μιας Αθήνας, μιας Ινσταμπούλ, ενός Σεράγεβου; Ο οικολόγος με τον αγρότη που θέλει το φράγμα του Ασσουάν; Ο ομοφυλόφιλος με τη γυναίκα θεά, το φρικτό με τον σουφί; Πώς θα εφευρεθεί / δημιουργηθεί η νέα καθημερινότητα;

ΑΡΑΒΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

Το κείμενο που ακολουθεί είναι ένα απόσπασμα από το βιβλίο του Jacques Berque «Arab Rebirth: Pain and Ecstasy». Οι Άραβες αν και είναι ένας από τους μεγαλύτερους πληθυσμιακά και αρχαιότερους ιστορικά πολιτισμούς με τεράστια συνεισφορά τόσο στην ανάπτυξη της ορθολογικής - ανθρωπιστικής σκέψης όσο και στη διατήρηση του αρχαίου Ελληνιστικού - Ρωμαϊκού πολιτισμού παραμένουν (ή διατηρούνται) έντεχνα στο περιθώριο. Μέχρι τα μέσα του 20ού αιώνα ήταν υπό δυτική «κηδεμονία» - αποικιοκρατία μη μπορώντας να αντιμετωπίσουν (ή να κατανοήσουν αρχικά) το Δυτικό Μοντερνισμό στον οποίο συνεισφέρον μεν, αλλά δεν κατάφεραν να παρακολουθήσουν την εκρηκτική εξέλιξη του μετά τον 17ο αιώνα. Τα Αραβικά Εθνικά - αντιαποικιακά κινήματα μετά τον 2' παγκόσμιο πόλεμο αναλώθηκαν σε μια προσπάθεια αυταρχικού εκμονερνισμού μέσω του κράτους. Τα λαϊκά - ριζοσπαστικά επαναστατικά κινήματα που πυροδότησε η Παλαιστινιακή Αντίσταση τη δεκαετία του '60 αντιμετώπισαν τα τανκς των εθνικών επαναστατών της προηγούμενης δεκαετίας. Τα αδιέξοδα των προηγούμενων προσπαθειών (του Ναασερικού Παναραβισμού, του εθνικισμού των Μπασιθιστών) αλλά και η ήττα των Λαϊκιστικών κινήματων και η διαφθορά της εξουσίας (Αλγερία) οδήγησε τη δεκαετία του '80 στην εμφάνιση του Ισλαμισμού σαν αντιπολιτευτικού ρεύματος. Ταυτόχρονα, επανεμφανίστηκε και ένα λαϊκό - δημοκρατικό ρεύμα αν κρίνει κανείς από την εξέγερση στην Ιορδανία το '89, ανάλογες διαδηλώσεις στη Βόρεια Αφρική, την αντίσταση (σε λαϊκό επίπεδο) στον Ισλαμισμό στην Αλγερία κ.λ.π. Και πάλιν καταλύτης υπήρξε η λαϊκή εξέγερση των Παλαιστινίων - η Intifada. Οι εξεγερμένοι Ιορδάνοι φώναζαν το '89. «Αυτή είναι η δική μας Intifada».

Η ανάλυση του Berque δεν αγγίζει την πολιτική διάσταση των εξελίξεων στον Αραβικό κόσμο. Ο Berque προσπαθεί να δείξει ότι οι Άραβες δεν είναι θάρραροι ιδαινεγείς που θα πρέπει να κατανοηθούν μέσα από τα δυτικά εργαλεία σκέψης. Η δικιά του θέση είναι ότι ο Αραβικός πολιτισμός αναγεννάται μέσα από τη δικιά του παράδοση μετά την επαφή με την Ευρωπαϊκή νεωτερικότητα, τον Ευρωπαϊκό Μοντερνισμό. Οι Άραβες δημιούργησαν την δικιά τους Μοντέρνα εμπειρία μέσα από την ευρύτητα και την πολυπολότητα ενός πολιτισμού ανάλογου αλλά διαφορετικού απ' αυτού της Δύσης. Η πορεία της Αραβικής νεωτερικότητας είναι ένα τεντωμένο σχοινί ανάμεσα στο όλο και το συγκεκριμένο, το ορθολογικό και το πάθος, την πρόοδο και την επιστροφή στις «θασικές αρχές».

Δίπλα μας, πάλλεται ένας πολιτισμός και μεις κολλήσαμε εκεί να βλέπουμε την Ευρώπη, ξεχνώντας ότι ο δικός μας αντι-αποικιακός αγώνας ήταν μέρος του συνολικότερου αντι-αποικιακού αγώνα της Μέσης Ανατολής, ότι είναι ο Νάσερ που έμπνευσε τους Κύπριους τη δεκαετία του '50, ότι είναι η παλαιστινιακή αντίσταση που έμπνευσε τη νέα Αριστερά της δεκαετίας του '70... **Επιστροφή στη γεωγραφία:** Οι Άραβες δεν είναι μόνο φτώχεια. Είναι Πολιτισμός. Γειτονικός. Ίσως και δικό μας.

Πόνος και έκσταση Jacques Berque

Το δικαίωμα στα προβλήματα

Η ανεξαρτησία είναι το δικαίωμα στα προβλήματα. Είναι ένα δικαίωμα το οποίο οι Άραβες χρησιμοποιούν πολύ και, όπως τουλάχιστον τα βλέπω εγώ, είναι μια από τις καλύτερες ευκαιρίες που έχουν για το μέλλον.

Καμιά κριτική δεν μπορεί να είναι τόσο σκληρή όσο αυτή που υπηρετεί μια ταυτότητα... Τα Αραβικά έθνη είναι αντάξια μιας σκληρής συστηματικής κριτικής την οποία δεν θα άντεχαν πριν χρόνια, ούτε και θα μπορούσαν να είχαν προσφέρει αυτή τη δυνατότητα τότε, εφ' όσον πολλά απ' αυτά δεν είχαν αναλάβει ακόμα τις ευθύνες τους. (Σαν ανεξάρτητες οντότητες).

Η ακούραστη επιμονή της Αιγύπτου να ξεκινά συνεχώς με νέες άφετηριές, να κτίζει και να ξανακτίζει τον εαυτό της..., η ενέργεια των κατοίκων της Βόρειας Αφρικής (του Μαγκρέμπ) να παραμένουν οι ίδιοι παρά τις απώλειες, η πίστη των Παλαιστινίων να διδάσκουν στον κόσμο το ανίκητο της γης και του πόνου...

“Οι εχθροί τους μπορούν να λένε ότι θέλουν, αλλά οι Άραβες δεν μπορούν να εξαγοραστούν...”

(Αυτό είναι μέρος του ετερογενή πλούτου των σημερινών Αράβων... Της ντροπαλής και ίσως αδέξιας αλλά σαφέστατα δυναμικής επίδειξης του είναι τους στον σημερινό κόσμο).

Μπροστά το μέγεθος μιας τέτοιας επίδειξης οι αποτυχίες και οι επιτυχίες είναι σχετικές... είτε μας αρέσει είτε όχι οι Άραβες οι οποίοι ήταν για τόσο καιρό απομακρυσμένοι από τη διεθνή σκηνή κάνουν τώρα τη δικιά τους συνεισφορά και το κάνουν δυναμικά. Το μέλλον θα είναι αμείλικο με τους πολιτικούς ή τους μελετητές που θα αρνήσουν να το καταλάβουν αυτό.

Και θα είναι επίσης αμείλικο με αυτούς που αποδίδουν την πρόοδο (των Αράβων) στην αξιοποίηση μιας στρατηγικής περιοχής ή στα κοιτάσματα πετρελαίου. Γιατί ο χώρος δεν έχει αλλάξει... απλά απέκτησε νόημα... Το νέο δεν είναι τα υλικά αγαθά (τα οποία μπορεί και αγοράζει το πετρέλαιο των Αράβων) αλλά η ξαφνική σημειολογική σημασία... Αυτά που επηρεάζουν τους Άραβες δεν θα είχαν τόση σημασία αν δεν ανήκαν σε ένα από τους αρχαιότερους σημειολογικούς χώρους της ιστορίας - αυτού που έφερνε πάντα τη Δύση πρόσωπο με πρόσωπο με τους νότιους γείτονες της... Ένας άλλος λαός που συνονρεύει με την Ευρώπη - οι Τούρκοι - την έχουν προκαλέσει πιο επικίνδυνα στους μοντέρνους καιρούς. Ένας άλλος πιο απομακρυσμένος λαός - οι Πέρσες - μοιράζονταν αναμφισβήτητη μια κλασική αρχαιότητα με τους Άραβες, η οποία ήταν ταυτόχρονα συγγενική και ανταγωνιστική με τη δική μας. Αλλά σε σχέση με τη Δύση, είναι οι Άραβες οι οποίοι ήταν πιο κοντά και οι οποίοι αντιπροσώπευαν για το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα τις αρετές και τους κινδύνους της ομοιότητας και της διαφορετικότητας, του Άλλου. (Οι Άραβες) έχουν συνδεθεί με τη Δύση με μια διαλεκτική αντιπαράθεση, ανταλλαγής ή αδεσβατότητας.

Τώρα οι Άραβες έχουν την αίσθηση της ταυτότητας τους - μια ταυτότητα που βασίζεται σε 15 αιώνες ιστορίας και μιας ιδιαίτερης κουλ-

Αιφρώπη

τούρας - της οποίας η ένταση συγκρίνεται μόνο με την τάση των Αράβων για ένα παγκόσμιο ανθρωπισμό. Η δημιουργία ενός πλανητικού πολιτισμού θα βρει στους Άραβες μερικούς από τους πιο πεπεισμένους συμμετέχοντες, γιατί νοιώθουν τις αξίες του γενικού και του ειδικού με τον ίδιο ενθουσιασμό... Νοιώθουν ότι οι πολύτιμες εμπειρίες που απέκτησαν σε σχέση με ξένες γλώσσες και κουλτούρες συμπληρώνουν την αφοσίωση τους στη δικιά τους κουλτούρα. Έστω και αν για την ώρα, κάτω από την επίδραση θραυπρόθεσμων πολιτικών, αυτή η διαλεκτική οδηγεί μερικές φορές σε αντιφάσεις και αδεσβατότητα παρά σε αμοιβαιότητα, αυτή η διπλή κίνηση της αυτο-διατήρησης και της συμμετοχής στον κόσμο, λειτουργεί ακόμα πιο ενηργητικά στην προσωπική και συλλογική συμπεριφορά.

Οι Άραβες σαν ένας αρχαίος κλασικός λαός έχουν εσωτερικεύσει στην hadaara ή την κουλτούρα (με την ανθρωπολογική έννοια του όρου) ένα περίπλοκο σύστημα από μνήμες και τάσεις, μια αισθητική για καλλιτεχνική έκφραση και εκλεπτισμένες κινήσεις, ισορροπημένες λύσεις και αυτό που το Κοράνι αποκαλεί ισορροπημένο άνθρωπο, al-bashan, al-sawing, μια αίσθηση που θα τους εμποδίζει πάντα από το να ικανοποιούνται με μια ακρωτηριασμένη πρόοδο. Κάθε άποψη ότι τα μεγάλα έργα, η αύξηση των εισοδημάτων και η άνοδος του βιοτικού επιπέδου θα τους στρέψουν μακριά από φαινομενικά λιγότερο συγκεκριμένες και χειροπιαστές διεκδικήσεις - όπως οι διεκδικήσεις για ελευθερία και δικαιοσύνη - είναι πολύ λανθασμένες. Οι εχθροί τους μπορεί να λένε ότι θέλουν, αλλά οι Άραβες δεν μπορούν να εξαγορασθούν. Δεν θα συγχωρήσουν ποτέ τους ηγέτες τους για συμβιβασμό σε ορισμένες αξίες...

Η συμμετρία ανάμεσα στους διάφορους τομείς του κοινωνικού δυναμικού είναι μια αναγνωρισμένη ανάγκη, γι' αυτούς, και η συγκριτική τους διάθεση είναι συνέχεια σε εγρήγορη για επιτεύγματα που στερούνται. Δεν θα πούμε, όπως λεγόταν κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου, ότι είναι ακλόνητοι του Πνεύματος ενώ η Δύση ανήκει στην 'Υλη. Ξέρουμε όλοι σε τι αντιστοιχεί αυτή η αντίθεση ανάμεσα στο ρυθμικό και το maada και καμιά κοινωνία δεν μπορεί να είναι ικανοποιημένη - ακόμα και αν ήταν

Αφ'έρωμα

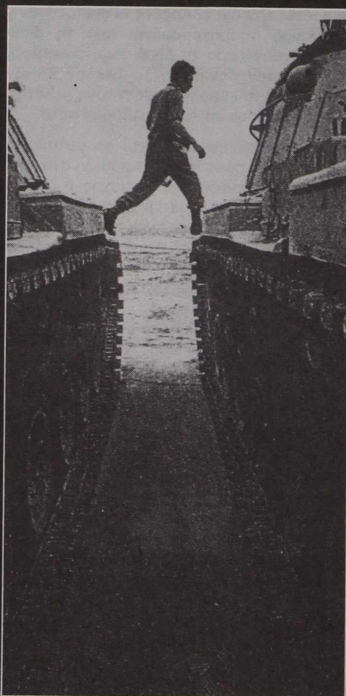

ΜΕΓΕΝΘΥΝΣΕΙΣ ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

Ing Smadar Levie

Η τριτοκοσμική πλειοψηφία των Ιθαγενών στο Ισραήλ

Το Ισραήλ είναι ο μεγάλος άγνωστος. Λίγοι ξέρουν ότι 70% των πολιτών του Ισραήλ είναι Παλαιστίνιοι ή Εβραίοι που κατάγονται από αραβικές χώρες. Τρίτοκοσμικοί (θαγαρείς που έζησαν και ζουν ακόμα την εθνική αποικιοκρατία του Ευρωπαϊκού εθνικισμού - της ονειρεμένης, εθνικά καθαρής, ομοιογενούς κοινωνίας που αναγεννήθηκαν Εβραϊκού έθνους - που αρχικά μάλιστα ήταν και σοσιαλιστικό. Το κείμενο αυτό ακολουθεί την ένα ντοκουμέντο πρώτης γνωριμίας του άρθρου της S. Lavie καθώς φάχνουν για ταυτότητα μέσα στις εμπολικές των συνόρων και ένα ευρωκεντρικό ταξικό, ιδεολογικό και κρατικό σύστημα, μπορεί να φανούν γνώριμες. (Το άρθρο που ακολουθεί είναι το πρώτο μέρος ενός μεγαλύτερου κειμένου).

«Ω βαρύ μου όνειρο, κανένα κλωνάρι δεν θα ξε-
πεταχτεί από τη ρίζα σου. Ήρθα πίσω στο χωριό,
για να ξεφύγω από την πόλη και τους ρυθμούς

της, μα έφτασα, και ήταν σαν να ερχόμουν από τη μια εξορία στην άλλη».

Ο Naim Araidi, γεννημένος στην Παλαιστίνη, δεν είναι Εβραίος. Η πρώτη του εξορία ήταν να αφήσει το πατρικό του χωριό για να σπουδάσει στη Χαίφα. Αυτή η εκπαίδευση τον έφερε σε μια «χωρική» και «χρονική» πολιτιστική εξορία, ζώντας ανάμεσα στην προνομιούχα εβραϊκή ελίτ. Μετά απ' αυτό αντιλαμβάνεται την επιστροφή του στο χωριό σαν μια εξορία από την εξορία. Η ισραηλινή «πατρίδα» είναι επίσης μια εξοριακή αραβική πατρίδα για την πλειοψηφία των ισραηλινών εβραίων, τους Mizrahim που ήρθαν στο Ισραήλ από χώρες του Τρίτου Κόσμου. Ο Albert Swissa ήρθε στο Ισραήλ παιδί από την Καζαμπλάνκα του Μαρρόκου, και δημοσίευσε ένα μνημειώδες μυθιστόρημα, «Το όριο». Σ' αυτό περιγράφει την αποσύνθεση των Μαρκοβίνων κοινοτήτων μετά τον ερχομό τους στο Ισραήλ.

«Οι γέροι ξύπνησαν την πικρία του κ. Παζουέλλο. Τους είδε σαν ευφρερισμένους όρνιθες... βεβηλαμένους... σσκαρισμένους... αθώους σε βαθμό αποθαλάκωσης. Αντιστρέφονε κόμμε. Μερικοί από αυτούς ξυλοφορτώθηκαν από τους ίδιους τους τους γιους, που αυτή την στιγμή είναι ακόμα στα κρεβάτι τους. Μια γενιά που σθύνει ακολουθούμενη από μια γενιά που καταστρέφεται από μόνη της. Εξορία. Δεν υπάρχει άλλη λέξη. Εξορία στην άγια γη αυτή καθ' εαυτή».

Διαπραγματευόμενοι την πατρίδα και το συναρό

Το σύγχρονο κράτος του Ισραήλ αυτοδιακηρύσσεται σαν η πατρίδα τριών κοινωνικών ομάδων. Από τα 4,3 εκατομμύρια Ισραηλινών πολιτών, περίπου το 20% ανήκουν στην πρώτη ομάδα τους οποίους η κυβέρνηση ονομάζει «Άραβες πολίτες του Ισραήλ» ή «Ισραηλινούς πολίτες» αποφεύγοντας έτσι να αναφέρει την Παλαιστινιακή τους ταυτότητα. Θα αναφερθώ σε αυτούς με το όνομα που οι ίδιοι προτιμούν - «Παλαιστίνιοι πολίτες του Ισραήλ» ή «Παλαιστίνιοι Ισραηλίτες». Είναι τα κατάλοιπα ενός μεγαλύτερου πληθυσμού μωαμεθανών χριστιανών Δρούζων και Βεδουίνων Παλαιστινίων που χάθηκε με τη δημιουργία του κράτους του Ισραήλ το 1948.

Η δεύτερη ομάδα είναι οι Mizrahim (κυριολεκτικά σημαίνει «ανατολικοί» στα Ιουδαϊκά) που καταλαμβάνουν το 68% του Εβραϊκού πληθυσμού και το 54% όλου του πληθυσμού του Ισραήλ. Ήρθαν στη χώρα τη δεκαετία του 50 κυρίως από τον αραβικό κόσμο. Αυτονομαζόνταν Sephardim (Εβραίοι από την Ισπανία) αλλά Mizrahim ή Άραβες Εβραίοι είναι ο όρος που χρησιμοποιούν όταν υπερασπίζονται τα δικαιώματά τους έναντι της κυβέρνησας ελίτ του 26% των Ισραηλινών Εβραίων, τους Ashkenazi.

Αυτή η τελευταία ομάδα κατάγεται από την κεντρική και ανατολική Ευρώπη και μιλούσαν yiddish. Μερικοί άρχισαν να έρχονται στην Παλαιστίνη γύρω στην αρχή του αιώνα, αλλά οι περισσότεροι έφθασαν μετά το ολοκαύτωμα. (8' παγκόσμιος).

Επειδή οι Ισραηλίτες έχουν ένα από τα μεγαλύτερα ποσοστά αναγνώστων στον κόσμο, η λογοτεχνία παίζει ένα σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της Ισραηλινής εθνικής ταυτότητας και κοινότητας. Η Ιουδαϊκή λογοτεχνία ιδίως στην αναβιώσιμη βιβλική της γλώσσα ήταν κεντρική στη δημιουργία της νέας εθνικής συνείδησης. Από την αρχή της ανατολικοευρω-παϊκής εβραϊκής μετανάστευσης, ο Σιωνισμός ήταν η επίσημη ιδεολογία των εβραίων εθνικιστών που αποικούσαν στην περιοχή. Το να γράφεις στα ιουδαϊκά αντί τα γερμανικά, πολωνικά, ρωσικά ή yiddish ήταν γι' αυτούς μια ισχυρή πράξη αντίστασης έναντι της διασποράς, ένας επικός αγώνας για επιστροφή σε μια ουτοπική βιβλική πατρίδα. Λογοτέχνες και ποιητές τιμούσαν τον πάνθεον των σιωνιστικών πρωτοπόρων. Ο τυπικός ήρωας που δημιούργησε η φαντασία αυτών των μυθιστοριογράφων ήταν ένας καινούργιος εβραίος, γεννημένος στο Ισραήλ, ο Sabra. Στα αραβικά «sabra» σημαίνει παπουτσόουκο, και σαν το φρούτο, οι Sabras υπο-

«Το σύγχρονο κράτος του Ισραήλ αυτοδιακηρύσσεται σαν η πατρίδα 3 κοινωνικών ομάδων... των «Παλαιστινίων Ισραηλιτών» (20%), των Mizrahim - Ανατολικών των Εβραίων από Αραβικές χώρες (54%) και των Ashkenazim, των Εβραίων Ευρωπαϊκής καταγωγής (26%)

τίθεται πως είναι αγκάθια απ' έξω μα γλυκοί από μέσα. Σε αντίθεση με την ταπεινοφροσύνη των εβραίων της διασποράς, οι Sabras είναι ευθείς και ντόμπροι, ακόμη και αγενείς αν είναι ανάγκη. Είναι ειρωνικό το ότι οι παπουτσόουκοι δεν είναι φυτά εγγενή στην περιοχή αλλά έχουν εισαχθεί από το Μεξικό από τους Ισπανούς. Ακόμα πιο ειρωνικό είναι ότι αυτοί οι κάκτοι χρησιμοποιούνταν σαν φράκτες από τους Παλαιστίνιους αγρότες πριν από το 48 για να οριοθετήσουν τα χωράφια των διαφόρων οικογενειών.

Η εθνική ταυτότητα των Sabras συμπεριλαμβάnei διάφορες κύριες τροπές: Πρώτον οι σιωνιστές εισήγαγαν μια ευρωπαϊκή πολιτιστική τεχνολογία και για να ενισχύσουν την ανωτερότητα τους και εκθαμβώσαν τους τόπακες Παλαιστίνιους. Δεύτερον ήταν το τολημρό κοινωνικό πείραμα της καθαρής κοινοκτημοσύνης των Kibbut. Τρίτον ήταν ο μύθος του Δαυίδ και του Γολιάθ για να ενισχύσουν τον στρατιωτικό ηρωισμό. Είναι η εικόνα του μικρού και νέου εβραϊκού κράτους, που αντιμετωπίζει σαν το Δαυίδ με τη σφεντόνα του το Γολιάθ της συνδιασμένης στρατιωτικής δύναμης των «φανατικών» αραβικών κρατών, που ορκίστηκαν να ρίξουν το Ισραήλ στη θάλασσα. Μια τέταρτη είναι το ολοκαύτωμα που μπορεί να ελξηθεί μόνο με το να ξαναφανταστούν οι εβραίοι την ταυτότητα τους πάνω στο πρότυπο του Massada, ενός φρουριού όπου οι εβραίοι υπερασπίστης προτίμησαν να σκοτωθούν μόνοι τους με τιμή, παρά να πέσουν στα χέρια των Ρωμαίων πολιορκητών. Παρ' όλα αυτά οι Sabras είναι αποφασισμένοι να αποτρέψουν και ένα νέο Massada ακόμα. Όλες αυτές οι τροπές εμφανίζονται στη θεομοποιημένη (canonical) λογοτεχνία, δηλαδή αυτή των Ashkenazim. Αυτά τα βιβλία έχουν κύρια θέση στη σχολική ύλη και είναι επίσης καυτό εμπόρευμα στην αγορά.

Οι περισσότεροι «κανονικοί» (canonical) συγγραφείς, κριτικοί και εκδότες κατάγονται από την ανατολική Ευρώπη. Σαν μέρος του ουτοπικού σιωνιστικού προγράμματος, πολλοί από αυτούς άλλαξαν τα ονόματά σε Εβραϊκά sabra - ονόματα βιβλικών επαναστατών, βιβλικών λουλουδιών, δέντρων, θάμνων, ή ακόμα και βιβλικών αρετών όπως αντίσταση. Στο μέσο Ισραηλίτη είναι άπιστο ότι έργα συγγραφέων με αραβικά ονόματα όπως το Swisso ή το Araidi είναι δυνατόν να δημοσιεύονται. Στη δεκαετία του 60 άνθρωποι με τέτοια ονόματα μάλλον θα ήταν υπέρτεροι στους λογοτεχνικούς κύκλους, ή δεδομένης της αγροτικής καταγωγής τους θα τους κλάδευαν τις τριανταφυλιές. Μα στις μέρες μας, ο Araidi και ο Swissa είναι δυο από τους εικοσιπέντε περίπου πιο αναγνωρισμένες φυσιογνωμίες των γραμμάτων του Ισραήλ, που η μητρική τους γλώσσα είναι τα αραβικά αλλά γράφουν στα ιουδαϊκά. Αυτές οι φυσιογνωμίες είναι μια μειονότητα διανοούμενων με επιρροή που ξεπροβάλλει από την παραμερισμένη πλειοψηφία των κατωτέρων και μέσων μεσοανατολικών κοινωνικών στρωμάτων.

Παρά τις θρησκευτικές τους διαφορές, Mizrahim και Παλαιστίνιοι Ισραηλίτες συγγραφείς μοιράζονται μια αραβική κουλτούρα και μια «υποδαίστερη» θέση κάτω από τον αποικισμό. Οι ανατολικοεβραίοι, οι περισσότεροι από τους οποίους ήταν περιορισμένοι στα γκέτος, είχαν μόνο σποραδική και ακανόνιστη επαφή με τη δυτική κουλτούρα, πριν από την εγκατάστασή τους στο. Αντίθετα οι Παλαιστίνιοι και εβραίοι από τον τρίτο κόσμο είχαν πιο άμεση επαφή με γαλώνοντας και σπουδάζοντας στα αστικά κέντρα των Γαλλικών και Βρετανικών αποικιών. Άραγε τα γραφικά των τριτοκοσμικών αυτών Ισραηλιτών ακολουθούν την επική παράδοση των Sabras, ή μήπως η μη ευρωπαϊκή καταγωγή τους σημαίνει ότι η Ιουδαϊκή τους λογοτεχνία θα έχει μια τοποθέτηση έξω από αυτούς, τους φαντασιακούς ήρωες;

Η ιστορία της πατρίδας στην εξορία

Οι Παλαιστίνιοι πολίτες του Ισραήλ είναι εξορισμένοι στη δική τους πατρίδα. Μια μακριά ιστορία απαργής της γης, τους έχει μετατρέψει από αγρότες σε χειρωνακτικούς εργάτες, που ζούσαν κάτω από στρατιωτικό νόμο και κέρφους μέχρι και το 64. Παραμένουν το πιο άδύνατο κομμάτι της ισραηλινής κοινωνίας υποφέροντας διακρίσεις σ' όλους τους τομείς, ιδιαίτερα στην απασχόληση, απλά γιατί δεν είναι εβραίοι.

Το γεγονός ότι αποτελούν το 20% περίπου των ισραηλιτών πολιτών, θα έπρεπε να μεταφραστεί σε εκλογική δύναμη, αλλά οι επτά παλαστίνιοι, μέλη της Κνεσέτ ελέγχουν μόνο το 6% της νομοθετικής εξουσίας. Ακόμα και αυτή η αρνητική δυσανάλογη αντιπροσώπευση κινδυνεύει τώρα με τη μαζική μετανάστευση των σοβιετικών εβραίων.

Έτσι το πατρογονικό σπίτι του Αραϊνι μοιάζει με ξενοδοχείο. Σ' ένα μεγαλύτερο βαθμό μετατόπισης (dislocation), οι άραβες ισραηλίτες Mizrahim όπως τον Swisso, που νόμιζαν ότι επιτέλους έφευγαν από τη διασπορά τους στον αραβικό κόσμο, και επέστρεφαν σε μια μυθική πατρίδα, κατέληξαν στην πραγματικότητα σε μια νέα αραβική διασπορά μέσα στο ευρωκεντρικό ιουδαϊκό κράτος. Μερικοί επέστρεψαν γιατί μετά την κατάρευση της Βρετανικής αποικιοκρατίας, τα αραβικά εθνικιστικά καθεστώτα ήταν εχθρικά απέναντι στο σιωνισμό που αναπτυσσόταν τότε στις αστικές αραβοεβραϊκές κοινότητες. Άλλοι ήρθαν γιατί η Mossad - και οι άρχες μετανάστευσης στο Ισραήλ κατόφεραν να παρουσιάσουν το σιωνισμό σαν την κίνηση της χιλιετιδίας. Επί πλέον η Mossad κινητοποίησε τρομοκρατικούς κύκλους στο Ιράκ και την Αίγυπτο που έβαλαν δόμβες σε αραβικά και εβραϊκά ιδρύματα δημιουργώντας πανικό, και προκαλώντας έτσι μαζικές εβδόδους. Σε κάποιες περιπτώσεις η κυβέρνηση του Ισραήλ πλήρωσε μέχρι και λύτρα για να βγάλει εβραίους έξω από τις προκείμενες χώρες.

Όταν αυτοί οι άραβες ισραηλίτες έφτασαν στο Ισραήλ το σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα ήταν στην εξουσία. Στηρημένοι πάνω σε συμβουλές που έδωσαν επιφανείς ισραηλίτες κοινωνιολόγοι για το πως να δυτικοποιηθούν τους άραβες ισραηλίτες, χρησιμοποιώντας δηλαδή, την ευρωπαϊκή πολιτιστική τεχνολογία, η κυβέρνηση τερμάτισε σκοπεμένα τις εκταταμένες οικογενειακές δομές και τις κατέταξε σε πιο μεγάλες κοινότητες. Αυτό έγινε για να ενταχθεί πιο γρήγορα η πυρηνική οικογένεια στο συγκεντρωτικό σοσιαλιστικό κράτος - έθνος.

Η κυβέρνηση σκόρπισε μικρά απομεινάρια των μεγάλων οικογενειών σε διάφορες συνουριακές πόλεις, μετατρέποντας τις έτσι σε ανθρωπίνες ασπίδες. Αφού η κυβέρνηση παρείχε μόνο βραχυχρόνια απασχόληση, τελικά κατέληξαν χειρωνακτικοί εργάτες για τους ιδεαλιστές γείτονες των kibbut. Όπως τους Παλαιστίνιους Ισραηλίτες, έτσι και οι Mizrahim που είναι πλειοψηφία έχουν μόνο μια μικρή μειονότητα αντιπροσώπευσης σε όλους τους εθνικούς, πολιτικούς και πολιτιστικούς θεσμούς.

Τα ποσά που πλήρωσε η Γερμανία σ' αυτούς που επιβίωσαν το ολοκαύτωμα για επαναπατρισμό έχουν παραμορφώσει ακόμα περισσότερο την ταξική δομή του Ισραήλ, δίνοντας ακόμα πιο πολλή οικονομική ισχύ στους Ashkenazim. Οι Mizrahim και οι Παλαιστίνιοι Ισραηλίτες δεν είχαν τους ανάλογους πόρους και έτσι με-

τατράπηκαν σε φτηνή εργατική δύναμη για να επενδυθεί γρήγορα και αποτελεσματικά το κεφάλαιο των Ashkenazim. Όσο και αν αυτές οι πληρωμές ήταν περισσότερο τυπικές, δεδομένα του πόνου που υποφέραν οι Εβραίοι, εν τούτοις ήταν ο κύριος λόγος που οι Ashkenazim εγκαθίδρυσαν την ηγεμονία τους στο Ισραήλ και μετέφεραν εκεί την υψηλή τέχνη της δυτικής Ευρώπης. Έτσι οι Mizrahim και οι Παλαιστίνιοι Ισραηλίτες με δυτική μόρφωση, υποβιβάστηκαν οι καλύτερη τάξη μετά τη δημιουργία του κράτους το 1948, όταν αντιμετώπισαν πλέον τη θεσμολογική διάκριση εναντίον τους από τους Ashkenazim. Αυτή η κυρίαρχη κουλτούρα εξαράδωσε και εκθάρβωσε τους Παλαιστίνιους και τους Mizrahim πολύ περισσότερο από ότι ήταν η πραγματική τους υβριδία αραβική / αποικιακή ταυτότητα, κατηγορώντας τους ότι είχαν την ίδια πρωτογενή κουλτούρα με τον εχθρό.

Το 1977 έγινε μια σημαντική πολιτική μετακίνηση όταν ο σκληρός Mezhrahim Begin και το δεξιό κόμμα της Likud γήγχαν στην εξουσία με τους ψήφους των Mizrahim. Οι τελευταίοι ψήφισαν τη δεξιά σαν διαμαρτυρία εναντίον της ολιγαρχίας των Ashkenazim της αριστεράς του εργατικού κόμματος, παρ' ότι οι περισσότεροι αρχηγοί της Likud είναι και αυτοί Ashkenazim. Παραδόξως οι Mizrahim συμπεριζόνταν την αντιαραβική ιδεολογία του Begin διότι το Εργατικό Κόμμα, στην προσπάθειά του να τους εντάξει στο Έθνος / Κράτος του Ισραήλ τους έμαθε να μισούν τους εαυτούς τους και την καταγωγή τους από τον Αραβικό κόσμο. Η κυβέρνηση Begin ήταν όμως τόσο καθαρά αντιαραβική που οι Παλαιστίνιοι Ισραηλίτες άρχισαν να χρησιμοποιούν μεθόδους πολιτικής διαμαρτυρίας που πριν μόνο οι Εβραίοι διέθεταν: συλλαλητήρια, διαδηλώσεις, απεργίες, λόμπι και ιδιωτικές εφημερίδες. Χρησιμοποιούσαν αυτά τα μέσα για να εκφράσουν μια Ισραηλιτική ταυτότητα που ήταν ξεχωριστή όχι μόνο από τον Σιωνισμό αλλά και από τον Ιουδαισμό.

Μια αντίστοιχη πολιτιστική μετακίνηση όμως δεν ακολούθησε την πολιτική αλλαγή. Παρ' όλα αυτά οι Ashkenazim άρχισαν να χάνουν τη θέση του μοναδικού καθοριστικού παράγοντα στη μοίρα του Ισραήλ. Αντιπρόσωποι της τριτοκοσμικής πλειοψηφίας άρχισαν να διαβρώνουν την ελίτ το Ashkenazim. Δεδομένης της δημογραφίας αν οι Mizrahim συνδυάζονταν με τους Παλαιστίνιους Ισραηλίτες, τότε με το 70% του πληθυσμού θα μπορούσαν να στριμώξουν τους Ashkenazim σε υποχώρηση. Αλλά οι Mizrahim είναι πολιτικά κομματιασμένοι. Οι πιο πολλοί πιστεύουν τη Σιωνιστική κρατική ιδεολογία βασισμένη στο θρησκευτικό διαχωρισμό μεταξύ Εβραίων και μη Εβραίων. Ψηφίζουν τη Likud όχι γιατί αντιθενται στο Εργατικό Κόμμα και τον αντι Mizrahim ρατσισμό του, αλλά γιατί ταυτίζονται με τους Εβραίους αντί με μια τριτοκοσμική κουλτούρα που έχει αποικισθεί από τη δύση.

Σε αντίθεση οι Παλαιστίνιοι Ισραηλίτες, κατ'εφεραν να ράψουν κάποιες από τις ραφές των ερειπίων της κουλτούρας τους γιατί ο διαισμός του Εαυτού / Άλλου σ' αυτούς είναι πιο καθαρός από τους άλλους Ισραηλίτες. Σχεδόν αυτοί είναι ο απώτερος Άλλος: δεν είναι Εβραίοι και ούτε έχουν έρθει στο Ισραήλ από αλλού. Εκφράζουν μια γραμμική αφήγηση της καταπίεσης τους εναντίον του Σιωνιστικού κράτους / έθνους. Η υπηκοότητα τους όμως σ' αυτό το κράτος κομματίζει αυτή την αφηγηματική ευθεία και καταρρίπτει το διαισμό του Εαυτού / Άλλου σε πολλαπλές υποκειμενικές θέσεις. Αυτό το κομμάτισμα συμβαίνει όταν ο λόγος τους αντιπαράκειται με το λόγο των άλλων Παλαιστίνιων - ακόμα πιο αποξενωμένων και θυματοποιημένων από το Ισραήλ, όπως είναι οι Άραβες των κατεχομένων περιοχών, η Παλαιστινιακή διασπορά στο Αραβικό κόσμο και τη Δύση.

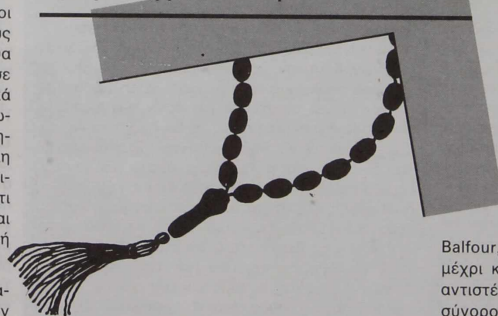
Οι Mizrahim βρίσκονται στο χάσμα ανάμεσα στην υποκειμενική εμπειρία των συμπαγών κοινοτήτων πριν από τη μετανάστευση και της αντικειμενικής ιστορίας των Εβραϊκών διωγμών μια

από τις τροπές των Sabra. Το βρίσκουν πιο δύσκολο να αναστηλώσουν οτιδήποτε από τα ερείπια της κουλτούρας τους γιατί σαν Εβραίοι και μετανάστες όπως είναι οι Ashkenazim νοιώθουν υποχρεωμένοι σαν ομάδα να ενταχτούν στην κρατική ιδεολογία. Έτσι δεν μπορούν να εγκαθιδρύνουν ένα καθαρό διαχωρισμό ανάμεσα στο Εαυτό / Άλλο όπως τους Παλαιστίνιους Ισραηλίτες. Οι αμφιλεγόμενοι πολλαπλές υποκειμενικότητες εμποδίζουν την προσπάθειά τους να καθορίσουν ξεκάθαρη αφηγηματική έννοια καταπίεσης εναντίον του κράτους. Κάτι που θα τους έφερνε κατ' ευθείαν σε σύμβαση με τους Παλαιστίνιους Ισραηλίτες στη δημιουργία μιας τριτοκοσμίας αντιπολίτευσης. Το μόνο που έχει μείνει στους αριστερούς διανοούμενους και από την Παλαιστινιακή Ισραηλιτική ομάδα και από τους Mizrahim, είναι να διεισδύουν στην Ελίτ ένας ένας.

Παρόλη την διαστατικότητα της ελίτ να τους δεχτεί η διαδικασία αυτή προχωρεί σχετικά γοργά οι πιο πολλοί από τους λογοτέχνες των κατωτέρων ταυτοτήτων άρχισαν να γράφουν και να δημοσιεύουν τα χρόνια που το Εργατικό κόμμα άρχισε να καταρρέει και η Likud να ανεβαίνει. Μερικοί πέρασαν αυτά τα κρίσιμα χρόνια στις ΗΠΑ και τη Δ. Ευρώπη παρακολουθώντας τη μεταλλαγή της εξουσίας από μακριά. Μόνο έξω από το Ισραήλ επέτρεψαν στον εαυτό τους να αρχίσουν να εξερευνούν τους κομματιασμένους Άραβες εαυτούς τους και να τους εκφράζονται με λογοτεχνικές φόρμες.

Δεδομένης της τροπής των Σάμπρα, η νοσταλγία για οτιδήποτε πριν από τον Σιωνισμό είναι ταμπού για την επίσημη λογοτεχνία. Αλλά οι τριτοκοσμικοί συγγραφείς επειδή δεν ανήκουν σ' αυτή την κατηγορία, δεν χρειάζονται να ακολουθούν αυτό τον κανόνα. Μάλιστα το κα-

“Παρά τις θρησκευτικές τους διαφορές οι Παλαιστίνιοι Ισραηλίτες και οι Mizrahim λογοτέχνες μοιράζονται μια αραβική κουλτούρα και μια υποδέστερη θέση στην αποικιακή διάρθρωση της ισραηλιτικής κοινωνίας”

τεστημένο τους θέλει να παράγουν έργα που είναι νοσταλγικά, εθνικιστικά και ευγενή στην περιοχή - μια λογοτεχνία που μπορεί να συμπεριλαμβάνει τους Σιωνιστές σε μια προ-αποικιακή ιστορία της Μ. Ανατολής. Μα αυτοί δεν το κάνουν. Στην πραγματικότητα, αντιστέκονται. Σε σχέση με τον εθνικό κανόνα, η λογοτεχνία τους απορρίπτεται σαν σκέττο φολκλόρ.

Σ' αυτό το άρθρο όμως θα θέσω το επιχειρήμα ότι τα γραπτά των τριτοκοσμικών Ισραηλινών συγγραφέων καθώς επίσης και οι προσωπικές και ιδιωτικές τους ζωές παρουσιάζουν μια νέα λογοτεχνία η οποία αντιστέκεται στην ηγεμονία της τροπολογίας των Sabra. Θα δείξω πως αυτοί οι συγγραφείς προσπαθούν να διαπραγματευτούν την εκπάτρινση των σπιτιών τους στα σύνορα να εκφράσουν τον τόπο και τη διεργασία των αλληλεπιδράσεων όπου Άραβες και Ευρωπαίοι, Παλαιστίνιοι και Ισραηλίτες, Misrahim και Ashkenazim συγκρούονται και συγχωνεύονται.

Ο λόγος της μειοψηφίας πλειοψηφίας και το έθνος Αυτοκρατορία

Σχεδόν όλοι οι Ισραηλίτες κοινωνιολόγοι και ανθρωπολόγοι είναι Ashkenazim και μερικοί έχουν κάνει διεθνή καριέρα μελετώντας τους Παλαιστίνιους και τους άλλους Άραβες Εβραίους της διασποράς στο Ισραήλ σαν εθνιστικές ομάδες (ethnicities). Ο David Lloyd όμως διαχωρίζει τον εθνισμό (ethnicity) και τη μειονότητα ως ακολούθως: «Μια εθνιστική (ethnic) κουλτούρα μετατρέπεται σε κουλτούρα της μειονότητας μόνο με τη δημιουργία μιας κυρίαρχης κρατικής μορφής που απειλεί να την καταστρέψει είτε με τη βία είτε με τη συγχώνευση». Ο σιωνισμός προσπάθησε να καταστρέψει την Παλαιστινιακή κουλτούρα με βία και να συμπτύξει βία τους Mizrahim, προσθέτοντας έτσι περισσότερα σώματα εναντίον της αραβικής απειλής. Ο Lloyd ισχυρίζεται ότι ο λόγος της μειοψηφίας σχηματίζεται από την ανάγκη της να ανταποκριθεί στην κρατική καταπίεση με μια κριτική της κυρίαρχης κουλτούρας. Οι προκείμενοι τριτοκοσμικοί συγγραφείς παράγουν αυτό το λόγο, άγκα και η έκφραση τους ξεπερνά την απλή ανταπόκριση. Στην πραγματικότητα αντιπροσωπεύουν τη διωμένη εμπειρία της Ισραηλιτικής πλειοψηφίας.

Εν τούτοις το Ισραήλ είναι η δημιουργία του εθνικισμού μιας μειονότητας, της σιωνιστικής ιδεολογίας, που γεννήθηκε από τον αντισημιτισμό της Ευρώπης. Άγκα και η Βρετανία υποστήριξε τη δημιουργία ενός Εβραϊκού κράτους στην Παλαιστίνη από το 1917, με τη διακήρυξη

Balfour, η Παλαιστίνη ήταν Βρετανική αποικία μέχρι και το 1948 και οι Ισραηλίτες εθνικιστές αντιστέκονταν στον Ιμπεριαλισμό εκεί. Όμως το σύνορο του νέου έθνους είναι ο Αραβικός κόσμος και αυτός έπρεπε να δαμασθεί με τον καθιερωμένο τρόπο όλων των αυτοκρατοριών. Έτσι η διάκριση ανάμεσα στο έθνος και την αυτοκρατορία συγχίζεται, όπως επίσης και η διάκριση ανάμεσα στα σύνορα του έθνους και τα όρια της αυτοκρατορίας.

Είναι μήπως αυτή η κυρίαρχη μειονότητα των Ashkenazim, το Εβραϊκό Έθνος, ο φανταστικός ασφαλισμένος χώρος, το τελευταίο τολμηρό καταφύγιο όπου οι Εβραίοι (Ευρωπαίοι ή όχι) κατέφυγαν από τους διωγμούς; Ή μήπως είναι το Ισραήλ η αυτοκρατορία, ο κρατικός μηχανισμός που φέρνει τον Ευρωπαϊκό τεχνολογικό πολιτισμό στην καρδιά του Αραβικού κόσμου σκοπεύοντας να αποαραβικοποιήσει τους Mizrahim συγχωνεύοντας τους, και θαρβαρίζοντας τους μη Εβραίους πολίτες, μετασχηματίζοντας έτσι τα ακαθόριστα σύνορα με τον Αραβικό κόσμο σε όρια μιας αυτοκρατορίας;

Ο Benedict Anderson ισχυρίζεται ότι υπάρχει μια εσωτερική - αντίφαση (incompatibility) ανάμεσα

στο έθνος και την Αυτοκρατορία. Το Ισραήλ όμως συγχίζει σκόπιμα τα όρια ανάμεσα στον πολιτιστικό εθνικισμό του, που προήλθε από την Ευρωπαϊκή καταδίωξη των εβραίων και την καταπιεστική πρακτική του κράτους εναντίον των Mizrahim και Παλαιστινίων. Παρ' όλον που οι Ashenanzim οι ίδιοι είναι εθνιστικά υβρίδια από διάφορες κοινότητες της Ανατολικής Ευρώπης μπορούν να παραβλέπουν τη δική τους μικτή καταγωγή λόγω της οικονομικής και πολιτικής ισχύος, η οποία μεταφορέθηκε σε επίδραση πάνω στη λαϊκή και την «ψηλή» κουλτούρα, δημιουργία τη φανταστική μορφή των Sabras, μια ψεύτικη ουσία. Η τον Λόγο των Sabras και παρέχει τη δυνατότητα στους Ashenazim να «συνωμωτούν» με τη σύγχυση των ορίων ανάμεσα στο Έθνος και την Αυτοκρατορία: Ο Εβραϊκός εθνικισμός προστίθενται στην καταπιεστική μηχανή της Ισραηλινής Αυτοκρατορίας.

Οι Τριτοκοσμικοί λογοτέχνες συνειδητοποιούν τις καταπιεστικές συνέπειες της θεώρησης του Ισραήλ σαν έθνος και Αυτοκρατορίας μαζί. Επισημαίνουν ότι πολλοί Ashkenazim απορρίπτουν τη δική τους μικτή καταγωγή με το μυθικό Sabra, τον υψηλό ξανθό γαλανομάτη, τετραγωνικό νέο Αδάμ, που γεννήθηκε από τη θάλασσα χωρίς γένος και καταγωγή. Το γεγονός ότι η τροπή των Sabra υπάρχει ήδη σαν «ουσία» (essence) ανοίγει ένα χώρο για τους τριτοκοσμικούς συγγραφείς για να κάνουν συγκυριακούς συσχετισμούς (conjunctions). Επειδή μπορούν να εναντιωθούν στον κυρίαρχο Λόγο μπαίνουν στη θέση να αναγνωρίζουν τη δική τους πολύπλοκη μικτή καταγωγή: Ήδη νοιώθουν τη σχέση μεταξύ Αραβικών και Ισραηλιτικών αναπαραστάσεων της δύσης. Έτσι μπορούν να χρησιμοποιήσουν αυτή την αίσθηση νοθείας για να δημιουργήσουν νέα δουλειά στην Ισραηλινή λογοτεχνία. Βάζουν σαν σκοπό τους την αφαίρεση της υπόστασης των συνόρων της Ιουδαϊκής γλώσσας, κουλτούρας και Χώρου.

Δεκαετίες πριν την εγκαθίδρυση του Ισραήλ οι σιωνιστές όχι μόνο περιφράζουν ένα κομμάτι Ευρωπαϊκού γρασίδιου στην καρδιά της Αραβίας αλλά καταφέρνουν να εκπληρώσουν το φαινομενικά αδύνατο πρόγραμμα να αναδιώσουν τα αρχαία Ιουδαϊκά σε εθνική γλώσσα. Εδημιούργησαν τα Ιουδαϊκά των Sabras με το να «αποσιμιοποιήσουν» την παλιά γλώσσα, το ρυθμό της και την προφορά της. Οι Τριτοκοσμικοί γράφουν ούτως ώστε να γίνουν τα Ιουδαϊκά μια σημιακή γλώσσα πάλι, όπως τα Αραβικά. Αυτό αφαιρεί από τη γλώσσα την τοπική της υπόσταση, θάζοντας την έξω από τις σιωνιστικές διεκδικήσεις.

Οι Τριτοκοσμικοί συγγραφείς όχι μόνο απορρίπτουν τη σιωνιστική τους αποστολή να γράφουν νουσταλγικό φολκλόρ που θα νομιμοποιούσε το Ισραήλ των Sabras σαν μια παρουσία στην περιοχή αλλά επίσης υπονομεύουν τις Σιωνιστικές διακηρύξεις ότι είναι η μόνη νόμιμη Ισραηλινή κουλτούρα. Με το να γράφουν τη δική τους διωμένη εμπειρία σε νέες λογοτεχνικές φόρμες, εκφράζουν εναλλακτικές απόψεις του κόσμου: Γράφουν χρησιμοποιώντας μια αφήγηση βασισμένη στις Αραβικές ιστορίες και θρύλους αλλά αντιπαράθετοντας την με μια άλλη αφήγηση που αποκαλύπτει την αποξένωση τους από το Ευρωκεντρικό αρνητικό πρόγραμμα για το κτίσιμο του έθνους. Κάποιοι συγγραφείς προσπαθούν να συνδυάσουν αυτούς τους δυο αφηγηματικούς κόσμους. Άλλοι τους αφήνουν να αντικαθρεφτίζονται ώσπου να φωτίσουν ο ένας τον άλλο με την εκτυφλωτική λάμψη της Θεαματικής λογοτεχνίας. Οι συνεχόμενες αντιπαραθέσεις δημιουργούν σύνορα ανάμεσα στις πλοκές, όπου εικόνες και ιδέες συναντιούνται εκρηκτικά στο κείμενο, υποσκάπτοντας την κουλτούρα των Sabra. Επειδή αυτοί οι συγγραφείς μεγενθύνουν και τη γλώσσα των Sabra αλλά και την κουλτούρα τους, επανεμβάλουν το Ισραήλ, αυτό το Ευρωκεντρικό νησί, πίσω στον Αραβικό Κόσμο.

Πρότυπα συνόρων

Η Gloria Anzaldua και η Homi Bhabha παρουσιάζουν δυο μοντέλα πολιικά αντίθετα, όσον αφορά τη συγγραφή της διωμένης εμπειρίας του υβριδίου στα μικροσκοπικά όρια ανάμεσα στο έθνος και την αυτοκρατορία. Και τα δυο μοντέλα υποστηρίζουν ότι η αμφίροπη στάση του υβριδίου απέναντι στο Έθνος και στην Αυτοκρατορία, λειτουργεί σαν καταλύτης στην επανατοποθέτηση του ζρωφών συνόρων ανάμεσα τους. Ο Bhabha ισχυρίζεται ότι η **δυσκολία που αντιμετωπίζουμε τα υβρίδια στην προσπάθεια τους να αποδείξουν την αυθεντικότητα ενός προαποικιακού αξιοπρεπούς παρελθόντος είναι η επικίνδυνη ευκολία με την οποία πέφτουν σε ουσιαστικοποιημένη νοσταλγία.** Έτσι οικοδομεί τη μικτή καταγωγή σαν απομίμηση της μορφής των ηγεμονικών γραφών του Ευρωκέντρου. Αυτό είναι ένα πρότυπο της μικτής καταγωγής βασισμένο στην ανταπόκριση. Του λείπει ο φορέας, γιατί το υβρίδιο δεν έχει καμιά δύναμη. Το αποτέλεσμα είναι ένα τεμαχισμένο άλλο στο υβρίδιο. Τα κομμάτια του Άλλου όμως μπορούν να ενωθούν δημιουργώντας ραφές, ώστε να μπορούν να αφηγηθούν με ένα Καρτεσιανό γραμμικό τρόπο.

Αμφιροπές

Η Ισραηλτική αριστερά, αποτελούμενη από γιάππες που κρατούν αρκετά λεφτά για να είναι προοδευτικοί φαίνεται να είναι σχεδόν αποκλειστικά Ashkenazim. Δεν έχουν ανακαλύψει ακόμα τον πολιτιστικό, πλουραλισμό ή σχετικισμό. Λένε: «Τι μπορούμε εμείς να κάνουμε όταν έχουμε ένα κοπάδι ηλιθίων πιθήκους που ήρθαν από την Αφρική και την Ασία». Λέει ο Ben Dron Yemeni, αρθρογράφος και αρχισυντάκτης του Σφυριού «της εφημερίδας που θα σου ανοίξει το κεφάλι», μια εβδομαδιαία των Mizrahim.

«Η ηθική της αριστεράς αρχίζει εκεί που σταματά η δεξιά - δηλαδή η δεξιά ασχολείται με τους Εβραίους και η αριστερά με τους Παλαιστίνιους, ιδιαίτερα των κατεχομένων περιοχών». Ο Yemeni σταματά και μετά αναστενάζει: «Για τους Mizrahim, κανένας δεν ενδιαφέρεται».

Οι πιο πολλοί συγγραφείς με τους οποίους μιλήσαμε, τον Yemeni - με τα υαλιά του αλά John Lennon, σαν των άλλων της ελίτ των Ashenanzim - τον θεωρούν το αποκορύφωμα της τριτοκοσμικής συμμετοχής στην εξουσία. Αλλά αυτός λέει: **Ζω στη νεκρή ζώνη.** Είναι οδυνηρό για μένα να συνειδητοποιώ ότι κατάληξα να είμαι το φύλλο συκής, να αντιπροσωπεύω τα γκέτος της νότιας πλευράς σ' όλα αυτά τα πάρτυς που πάω στο Τελ Αβίβ. Ξέρω ότι πάντα θα είμαι υπό περιορισμό, αλλά λένε: Βλεπετε. Υπάρχει ελευθερία στην ομιλία. Ακόμα και ο Ben Dron Yemeni γράφει για μας...

Λίγο πιο κάτω από το σπίτι του Yemeni ζει ο Shimon Ballas.

Γεννήθηκε στη Βαγδάτη, μετανάστευσε στο Ισραήλ νέος στις αρχές της δεκαετίας του 50, και τώρα είναι καθηγητής της Αραβικής λο-

Απερίωτα

γοτεχνίας στο πανεπιστήμιο της Χαΐφα. Είναι ένας πολύ παραγωγικός συγγραφέας που έγραψε και μυθιστορήματα και ακαδημαϊκά άρθρα, καθώς επίσης και ένας άνθρωπος του πολιτικού αγώνα ιδιαίτερα υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Παλαιστινίων.

Αναφερόμενος στο πως αποφεύγει τη νοσταλγία λέει: «Όταν εμφανίστηκαν τα πρώτα μου γραπτά είχα συνέντευξη με κάποιον στο ραδιόφωνο και αυτός είπε: «Αυτές είναι πολύ όμορφες ιστορίες δύσκολο να καταλάβεις ότι είναι Εβραϊκές που τις έγραψε. Δεν είναι απλώς το θέμα του κουμμουνισμού μου (Ο Ballas ήταν ενεργό μέλος του Κ.Κ. του Ιράκ και μετά του Ισραήλ μέχρι το 1961). Είναι ορισμένα πράγματα που είναι αναμενόμενα από ένα Εβραίο συγγραφέα που έρχεται από τη διασπορά. Λοιπόν τον θέλουν να γράφει για τα γκέτος, αλλά τα γκέτος τέλειωσαν με το ολοκαύτωμα είναι η πιο αντίθετη τροπή των Sabras. Είναι ντροπή για ένα Sabra να γράφει νουσταλγικά για αυτά τα πράγματα. Αλλά ένας Mizrahim συγγραφέας μπορεί να γράφει για τα Mizrahim γκέτος - είναι πιο ασφαλίσμενη νουσταλγία. Μπορεί να γράφει για ξέρω γω... φαί ή διακοπές. Αλλά αυτό δεν είμαι εγώ. Ο νουσταλγικός μου Ιουδαϊσμός και η διασπορά είναι διαφορετικά. Δεν νοιώθω ότι πρέπει να γράφω για το Ιράκ.

Στο τελευταίο του μυθιστόρημα «Και αυτός είναι ένας άλλος» ο πρωταγωνιστής είναι ένας Ιρακινός Εβραίος που έχει ψηλή θέση στο καθεστώς του Σ. Χουσεϊν. Μέσα από τον πρωταγωνιστή του ο Βάλλας κάνει κριτική στον τρόπο με τον οποίο Άραβες διανοούμενοι στη μοντέρνα Μέση Ανατολή, όταν πεθυμούν τη χρυσή εποχή του Μεσσηνιακού Ισλάμ μιμούνται τη Δυτική νουσταλγία για την ανατολή. Ο πρωταγωνιστής του, που μορφώθηκε στις ΗΠΑ δεν θέλει να νοιώθει τέτοια νουσταλγία για τις δικές του Αραβικές ρίζες.

Σε αντίθεση με τον πρωταγωνιστή του ο Ballas πήγε στο Ισραήλ. Λέει: «Η μεγαλύτερη μου κρίση ήταν η μεταφορά από το Ιράκ στο Ισραήλ. Ήταν η μεταφορά από τα αραβικά στα Ιουδαϊκά. Νοιώθω ότι αν πήγα να από το Ιράκ στη Γαλλία θα μετακινούμουν από μια γλώσσα στην άλλη αλλά θα διατηρούσα την σπασμένη μου ταυτότητα. Αλλά πηγαίνοντας από τα αραβικά στα Ιουδαϊκά ένιωσα την ανάγκη να ξεμαρκαίσω τα Αραβικά μου και να επανασχηματίσω την ταυτότητά μου.

Ένωσε τα λεπτά του χέρια πίσω από το κεφάλι του, μετά έσκυψε και ακούμπησε τους αγκώνες πάνω στα γόνατά του.

«Το βράδυ πριν να εκδοθεί το πρώτο μου βιβλίο στα Ιουδαϊκά δούλενα σαν τυπογράφος σε εφημερίδα ως αργά. Έτυχε να πέσει στα χέρια μου ένα βιβλίο του Taha Hussein. Αρχισα να το διαβάω, έτσι απλά, δεν θυμούμαι γιατί. Ήταν σχεδόν σουρεαλιστικά. Έσθυσα το φως. Θέλω να κοιμηθώ. Δεν μπορώ να κοιμηθώ. Λέξεις, Φράσεις. Ποιήματα που έμαθα. Μου επιτίθονταν. Βούιζαν στο κεφάλι μου Αραβικά. Προσπάθησα πολύ να κοιμηθώ. Δεν μπορούσα. Μέχρι το πρωί. Όλα ήρθαν πίσω έτσι ξαφνικά. Αναστημένα από το θάνατο. Κατά τη μετακόμιση

Ο λόγος της μειοψηφίας σχηματίζεται από την ανάγκη να ανταποκριθεί στην κρατική καταπίεση με μια κριτική της κυρίαρχης κουλτούρας. Οι... τριτοκοσμικοί συγγραφείς παράγουν αυτό τον λόγο... Στην πραγματικότητα αντιπροσωπεύουν την διωμένη εμπειρία της Ισραηλινικής πλειοψηφίας.

στα Ιουδαϊκά, τα έκρυψα σε μυστικό μέρος. Αλλά με κτύπησαν κατάμουτρα όταν διάβασα τον Tala Houssein. Από τότε, συνειδητοποίησα ότι καλύτερα να γράφω σαν υβρίδιο. Αραβικά και Ιουδαϊκά. Τώρα γράφω Ιουδαϊκά. Κάποτε όταν γράφω Αραβικά, το διασκεδάζω. Σαν να συναντάς την πρώτη σου αγάπη στην πόλη όπου γεννήθηκες».

Το αποκορύφωμα της διφορούμενης έννοιας των συνόρων του Ballas ήρθε όταν με συνόδευσε ως την πόρτα.

«Θέλω να σε πάρω ως το γραφείο σου στο Πα-νεπιστήμιο; (Του Τελ Αβίβ). Εγώ πάω στο σούπερμαρκετ του Ραμάτ Αβίβ για ψώνια.

«Γιατί ψωνίζεις στο Β. Τελ Αβίβ; Ζεις δίπλα στην αγορά», το ρώτησα ενθουσιάζοντάς τον. Αποσπάσματα από διάφορες κουβέντες με τους Ashkenazim θαμώνες του Ρο-Μο Εαζέ και τις περιπέτειες τους στο Sour.

«Υποθέτω γιατί εκεί έχει σύστημα κλιματισμού». Έτσι κατά τη διάρκεια της καριέρας του ο Ballas κατάφερε να βρει ένα χώρο ανάμεσα στα σύνορα, μεταξύ του έθνους και της αυτοκρατορίας, όπου ζει και δημιουργεί. Όμως η συγκεντρωτική δύναμη του Ευρωκέντρου απορρόφησε άλλους συγγραφείς οι οποίοι προσπάθησαν να γίνουν Sabras, και ανακάλυψαν μετά, αφού έκαμαν ότι απαιτούσε το κέντρο, ότι το κέντρο δεν θα τους δεχόταν ποτέ σαν κομμάτι του. Τότε άρχισε το ταξίδι τους πίσω στον περιθώριο και το γράψιμο ανάμεσα στα σύνορα.

Οριο και Φυλή:

Η φυλή σύνδρομο που χάνεται

Την Άνοιξη του 1991, ο Erez Bikon διορίστηκε πρόεδρος του Ιουδαϊκού Συνδέσμου συγγραφέων. Μετανάστευσε στο Ισραήλ από το Μαρόκκο όταν ήταν παιδί και τώρα είναι ποιητής και αρχισυντάκτης του Ασπίρηον ενός λογοτεχνικού περιοδικού. Δηλωμένος του σκοπός είναι να εκφράσει τις Μεσογειακές τάσεις της Ισραηλιτικής κουλτούρας και να προσφέρει ένα εκφραστικό μέσο στο Μεσανατολικούς διανοούμενους. Το Ασπίρηον υποστηρίζεται οικονομικά από το Πολιτιστικό και Εκπαιδευτικό Κέντρο του Hisradout, του Ισραηλιτικού συντάκτου που ιδρύθηκε και ελέγχεται από το Εργατικό Κόμμα. Ο Bikon έχει επίσης μια εβδομαδιαία στήλη σε μια δεξιά εφημερίδα που ελεγχόταν τότε από τον Robert Maxwell. Ίσως γι' αυτή την αντίθεση, όταν ο Bikon πήγε για δουλειά στο Sukkoth το 1987 βρήκε την πόρτα του γραφείου καλυμμένη με graffiti: «Ξεπολυζή των Mizrahim, γλύφτη των Ashkenazim, θάρρηι η σειρά σου μαριακέ - πρόδοτη».

Παρ' όλες τις κοινωνικοπολιτικές αντιφάσεις, ο Bikon αγωνίζεται να μετατοπίσει τη νοσταλγία του, με την προσπάθειά του να αντιπροσωπεύσει την αναπτυσσόμενη πόλη Lod, όπου ανέθηκε στη μεσαία τάξη και όπου ζουν οι οικογένειες των αδελφών του. Παρ' όλον που του αρέσει η ζεστή σχέση που έχει με την οικογένεια, έχει μια αμφίρροπη στάση προς την παλιά του πατρίδα. Σε ένα ποίημα περιγράφει τον νομαδισμό του, πραγματικό και συμβολικό, ανάμεσα στους οικισμούς από τσιμεντόπετρα στο Lod, και το λογοτεχνικό περιβάλλον του Τελ Αβίβ που συχνάζει στο Cafe Roval στην οδό Dizengoff. Σκόπιμα γράφει το όνομα του δρόμου λάθος, όπως θα το πρόφερε ένας Εβραίος από το Marocco.

Ψωνίζοντας στην οδό Dizengon
Αγόρασα ένα μαγαζί στη Dizengon
για να φυτέψω μια ρίζα,
για να αγοράσω μια ρίζα

για να βρω ένα σημείο στο Royal
αλλά
αυτός ο κόσμος στο Royal
ρωτώ τον εαυτό μου
ποι'ί είναι όλοι αυτοί στο Royal
τι το σπουδαίο με αυτούς στο Royal
τι γίνεται με αυτούς στο Royal.
Δεν πλησιάζω τον κόσμο του Royal
όταν γυρίζουν προς εμένα,
μιλώ γοργά
λόγια καθαρά
μάλιστα κύριε

“Έσθησα το φως. Θέλω να κοιμηθώ. Δεν μπορώ να κοιμηθώ. Λέξεις. Φράσεις. Ποιήματα που έμαθα. Μου επιτίθονταν. Βούιζαν στο κεφάλι μου αραβικά. Όλα ήρθαν πίσω έτσι ξαφνικά. Κατά την μετακόμιση στα Ιουδαϊκά τα έκρυψα σε μυστικό μέρος. Αλλά με κτύπησαν κατάμουτρα όταν διάβασα τον Tala Hussein. Από τότε συνειδητοποίησα ότι καλύτερα να γράφω σαν υβρίδιο. Αραβικά και Ιουδαϊκά.

παρακαλώ κύριε
τα πιο latest (μοντέρνα) Ιουδαϊκά
και τα ψηλά διαμερίσματα εδώ
στέκουν πάντα από μέσα εδώ
και τα ανοίγματα εδώ
είναι κλειστά για μένα εδώ
στη σκοτεινή ώρα
στο μαγαζί στη Dezengor
πακετάρω πράγματα
για να πάω πίσω στο ghetto
στην Άλλη Ιουδαία.

πρώτη φορά λέω αυτά τα πράματα. Ίσως επειδή έρχεσαι από το εξωτερικό είναι πιο εύκολο να σου λέω πράγματα για τα οποία κάπως ντρέπομαι. Αν τα έλεγα αυτά σε ένα Asherazi εδώ - θα ήταν κάπως αβέβαιο το τέλος.

Μετάφραση: Γιάννος Οικονόμου

Καθισμένος στο γραφείο μιλά για την αναζήτηση ενός σπιτιού. «Είμαι τόσο μόνος. Δεν μπορώ να συνδυάσω ένα κοινό χώρο για να αναπτυχθώ και για την οικογένεια μου. Όταν άρχισα να ψάχνω για σπίτι έψαξα και έψαξα. Ίσως θα έπρεπε να μείνω στο Τελ Αβίβ. Ίσως στο διπλανό Ramak Cian. Αλλά το Ramak Cian δεν είναι κοντά στη θάλασσα. Μετά έπιασα τον εαυτό μου να κάνει σχέσεις με αντικείμενα όπως τις πολυκατοικίες, τη θάλασσα, άνκα μεγάλωσα για να έχω σχέσεις με ανθρώπους, γείτονες, την κοινότητα. Έτσι θα ζήσω στο Lod, μαζί με τους αδελφούς μου. Αλλά μετά λέω στον εαυτό μου «Τι!». Θα μεγαλώσουν τα παιδιά μου σε μια φτωχή, αναπτυσσόμενη πόλη; Και το να-ζω με τους αδελφούς μου, σημαίνει να σταματήσω στους διανοουμενιστικούς διαλόγους μου, όπως τώρα ή με τη γυναίκα μου. Και μετά μου ήρθε. Έχασα τους αδελφούς μου. Δεν είναι ακριβώς ότι τους έχασα - ακόμα πίνουμε κανένα ούζο και διασκεδάζουμε μαζί και προσπαθούμε να έχουμε κάποιες αυθεντικές εμπειρίες μαζί. Αλλά δεν δουλεύει».

Σταμάτησε για λίγο. Με το καλό του χέρι άγγιξε την πρόσθεση, μια αντικατάσταση του χεριού που έχασε όταν ήταν παιδί παίζοντας με μια χειροβομβίδα στα εγκαταλεημένα χωράφια γύρω από τη Lod, πρώην Lydda, μια πλούσια Παλαιστινιακή πόλη. Η φωνή του βράχνιασε καθώς έψαχνε για λέξεις.

«Δεν νομίζω ότι έχω μια συγκεκριμένη πολιτική έκφραση που είναι δικιά μου. Πάντα ένιωθα ότι τα νανουρίσματα ίσως είναι οι πιο αυθεντικές εκφράσεις μιας κουλτούρας δίχως ραφές. Αλλά όταν γεννήθηκε ο γιος μου δεν είχα νανουρητό να του τραγουδήσω γιατί έχασα αυτά της μάνας μου, και η Ισραηλιτική κουλτούρα δεν πρόσφερε τίποτε για να τα αντικαταστήσω. Στην τρυφερή στιγμή που τον έθαζα να κοιμηθεί, ποθούσα κάτι οργανικό αλλά δεν είχα τίποτε. Έτσι του διάβαζα Lorca. Παραπλησιάζοντας, προσθέτει πιο άνετα τώρα, για

Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Οι Παλαιστίνιοι ιθαγενείς μέσα απ' την ευλογία ή κατάρτα της γεωγραφίας θρέθηκαν να κατοικούν σε ένα από τους ιερότερους σημειολογικούς χώρους του κόσμου - Παλαιστίνη, Ιερικά, Ιερουσαλήμ. Η ύπαρξη τους θεωρήθηκε βέβηλη και αόρατη για τη Δύση. Οι πρόγονοι των Παλαιστινίων σφάκθηκαν από τους σταυροφόρους στο όνομα του ενός και μοναδικού Θεού της αγάπης. Το 19-20 αιώνα οι Ευρωπαίοι αποικιοκράτες αρνήθηκαν να αναγνωρίσουν ε' αυτούς τους μελαψούς, κατά πλειοψηφία μουσουλμάνους, αγρότες το λαό του Μεσαία της Ναζαρέτ. Το '48, τα Ηνωμένα Έθνη του Ευρωπαϊκού πολιτισμού, αποφάσισαν να αποζημιώσουν ένα λαό που τον οδήγησαν στα κρεμνατόρια με την παραχώρηση της μισής Παλαιστίνης. Οι εξεγέρσεις των ιθαγενών ανηθήκαν. Οι Ευρωπαίοι επέμεναν να θέλουν στην περιοχή "ένα κενό χώρο" - όπως άλλωστε έκαναν με την Αμερική και την Αυστραλία πριν μερικούς αιώνες. Οι ιθαγενείς ήταν αόρατοι στο αποικιακό μάτι.

Έτσι οι Παλαιστίνιοι θρέθηκαν στη δίνη ενός πρωτόγονου Μοντερνισμού, Ξεριζωμένοι αγρότες σε καταυλισμούς προσφύγων σε τόπους ξένους ή και αδελφικούς. Η αστικοποίηση απ' την πολιτική βία αντί απ' την οικονομική αναγκαιότητα. Η Μοντέρνα εποχή σαν εισβολή αντί σαν εσωτερική επανάσταση. Η πόλη σαν προσφυγικό καταυλισμό. Οι ιθαγενείς περίμεναν για όλη τη δεκαετία του '50 το Μυθικό Άραβα πολέμιστή - τον απελευθερωτή. Τη δεκαετία του '60 άρχισαν να οργανώνονται. Ο μύθος του Άραβα πολέμιστή έσθθησε με την ήττα του 1967. Οι ιθαγενείς της Παλαιστίνης, οι εξόριστοι στους καταυλισμούς έγιναν τότε η εσωτερική μηχανή του Αραβικού Μοντερνισμού. Η Παλαιστινιακή επανάσταση: Ένας λόγος ριζοσπαστικός από ένα πληθυσμό χωρίς ρίζες, χωρίς αφέντες, χωρίς κράτος... Στους καταυλισμούς γεννήθηκε ο άγγελος εκδικητής της τρομοκρατίας, η γυναίκα της επανάστασης, ο Παναραβισμός σαν λαϊκή εξέγερση των Αραβικών μαζών.

Οι Αραβικές ελίτ και τα εθνικά κράτη αντέδρασαν μπροστά στην αυτόχθονα Αραβική νεωτερικότητα των καταυλισμών και των φτωχογειτιών. Ο Ιορδανικός στρατός επιτέθηκε στους φενταγιν και έδωσε τους ένοπλους επαναστάτες απ' την χώρα στα τέλη της δεκαετίας του '60. Λίγα χρόνια μετά ξέσπασε η επανάσταση που κατάντησε εμφύλιος στο Λίβανο. Το 1976 η Συρία ανέλαβε το ρόλο της σφαγής των Επαναστατών, με άμεση στρατιωτική επέμβαση. Οι πρόσφυγες - Επαναστάτες στον καταυλισμό Τελ-Αλ-Ζαατάρ πέθαναν μέχρι τον τελευταίο σε μια σδιέξοδη αντίσταση. Τουλάχιστον δεν τους ξερίζωσαν για τρίτη φορά. Ο Λίβανος μεταβλήθηκε σε ένα παράλογο πόλεμο γλωσσικών και θρησκευτικών διαφορών. Η Παλαιστινιακή Επανάσταση που έμπνευσε (και εκπαιδευσε στην ένοπλη αντίσταση) όχι μόνο τους Άραβες προλετάριους αλλά και την Ευρωπαϊκή νέα Αριστερά θρέθηκε αιχμάτλη ανάμεσα σε κράτη και έθνη - σύνορα και όρια. Η εισβολή του Ισραήλ στο Λίβανο το 1982 ολοκλήρωσε το κλείσιμο των περασμάτων. Οι Παλαιστίνιοι να υπερασπίζονται μόνο μια ξένη πόλη, τη Βηρυτό, απέναντι στον Ισραηλινό στρατό. Ο Αράφατ στον τηλεοπτικό καθρέφτη να απορεί με τον πόνο του ιθαγενή που ανέλαβε ένα ιστορικό χρόνο που ποτέ δεν βέλησε: "Που να πάω; Το σπίτι μου είναι στη Jaffa". Αλλά η Jaffa δεν υπάρχει πλέον.

Και εκεί που φαίνονταν να κλείνει ο κύκλος, να κλείνει ο ουρανός εμφανίστηκε το τελευταίο πέραςμα. Μια νέα γενιά Παλαιστινίων διανοούμενων στην εξορία που άρχισε να δίνει μαθήματα στους Δυτικούς για τη νέα τους εμπειρία: Τη μεταμοντέρνα. Ποιοι άλλοι θα μπορούσαν να εξηγήσουν στους Ευρωπαίους που ανακάλυψαν τη Μοντέρνα εμπειρία, την ουσία του Μεταμοντέρνου Pastische, την εμπειρία του dislocation, του ιθαγενή στο παγκόσμιο ηλεκτρονικό χωρίο, εκτός από τους Παλαιστίνιους; Ο Edward Said και η αποκωδικοποίηση του αποικιακού βλέμματος της Δύσης. Ταυτόχρονα μια νέα γενιά Παλαιστινίων - με Kaffiyehs και blue

Μετά τον τελευταίο ουρανό

Mahmoud Darwish

Η γη κλείνει πάνω μας, μας σπρώχνει στο τελευταίο πέραςμα και εμείς κόδουμε τα πλευρά μας για να περάσουμε.
Η γη μας συμπιέζει. Εύχομαι να είμαστε το σιτάρι της ώστε να πεθάνουμε και να ζούμε πάλι. Εύχομαι η γη να ήταν η μητέρα μας.
Τότε θα ήταν καλή μαζί μας. Εύχομαι να ήμασταν εικόνες στους βράχους για τα όνειρά μας. να μεταφέρονται σαν καθρέφτες.
Είδαμε τα πρόσωπα αυτών που σκοτώθηκαν από τον τελευταίο από εμάς στην τελευταία υπεράσπιση της ψυχής.
Κλάψαμε πάνω στα πανηγύρια των παιδιών τους. Είδαμε τα πρόσωπα αυτών που θα πετάξουν τα παιδιά μας έξω από τα παράθυρα αυτού του τελευταίου χώρου.
Το αστέρι μας θα κρεμάσει καθρέφτες που θα πρέπει να πάμε μετά τα τελευταία σου βρά; Που θα πρέπει να πετάξουν τα πουλιά μετά τον τελευταίο ουρανό;
Που θα πρέπει να κοιμηθούν τα δέντρα μετά την τελευταία ανάσα του αέρα; Θα γράψουμε τα ονόματά μας με κίτρινο καπνό
Θα κόψουμε το χέρι του τραγουδιού για να αποτελειωθεί με τη σάρκα μας θα φυτέψει την ελιά του.

jeans, -εξεγέρθηκε απρόσμενα στη Δυτική όχθη. Οι γυναίκες στους δρόμους. Μια νέα γενιά ιθαγενών που δεν έζησαν την ήττα αλλά την κατοχή. Μια γενιά που είχε μεγαλώσει στον Μοντέρνο και μεταμοντέρνο χώρο χρόνο. Η Παλαιστινιακή Infidada. Και πάλι το σύμβολο του Αραβικού ριζοσπαστισμού. Η Infidada σαν λαϊκό, μη ένοπλο, δημοκρατικό κίνημα επανεμφανίστηκε από την Τυνησία μέχρι την Ιορδανία. Οι Παλαιστίνιοι αντίγραψαν τους Εβραίους. Ο Δαυίδ απέναντι στο Γολιάθ στις τηλεοπτικές οθόνες ήταν τώρα Παλαιστίνιος. Το τέλος της κατοχής είχε έρθει αμετάκλητα. Οι Εβραίοι ξαφνικά ανακάλυψαν ότι δεν πολέμησαν τους Φιλοσταίους αλλά ένα λαό πολεμένο σαν αυτούς. Ο Woody Allen έμεινε άφωνος μπροστά στους χτενισούς ήρωες του. Η Παλαιστινιακή εμπειρία, αυτοί οι "Εβραίοι των Αράβων", είναι σίγουρα καθοριστική για την κατανόηση των Εξελίξεων της ριζοσπαστικής κριτικής στον Αραβικό πολιτισμό. Ταυτόχρονα όμως η ίδια η Παλαιστινιακή εμπειρία - η πολυδιάσπαση και η αναζήτηση ταυτότητας στην εξορία και διαμέσου των κρατικών συνόρων είναι επίσης καθοριστική για τη συνολικότερη εμπειρία της Ανατολικής Μεσογείου. Μετά την Ένοπλη Παλαιστινιακή επανάσταση των μαζών και την Infidada θα μπορούσε κάποιος πλέον να περιμένει να εμφανιστεί στην επιφάνεια και η πολιτιστική επανάσταση - η εμπειρία που αθόρυβα και αόρατα πυροδότησε αυτά τα πολιτικά κινήματα τα τελευταία 30 χρόνια.

ΟΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΟΙ

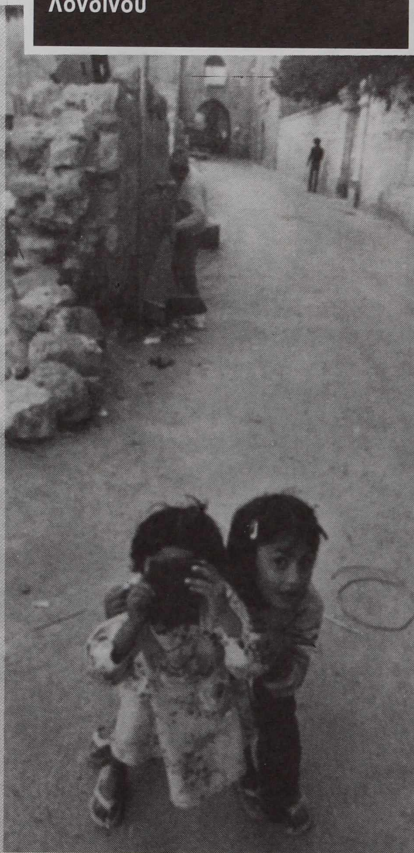
Αφιέρωμα

Δεν υπάρχει Παλαιστινιακή απογραφή πληθυσμού. Δεν υπάρχει γραμμή που να μπορεί να χαρακτηριστεί ανάμεσα σε δυο Παλαιστίνιους και η οποία να μην εμπλέκεται στα πολιτικά σχέδια των κρατών. Παρ' όλο που όλοι ζούμε ανάμεσα σε "φυσιολογικούς" ανθρώπους, ανθρώπους με ολοκληρωμένες ζωές, μας φαίνονται απελπιστικά απρόσιτοι με τις χώρες τους, την οικογενειακή τους συνέχεια, τη συμπαγή δομή των κοινωνιών τους. Πως να εξηγήσει ένας Παλαιστίνιος πατέρα στο γιο του ή την κόρη του ότι ο Λίβανος (η Αίγυπτος, η Συρία, η Ιορδανία, η Νέα Υόρκη) είναι ο τόπος που είμαστε αλλά όχι ο τόπος από όπου ερχόμαστε; Πώς μπορεί μια μητέρα να επιβεβαιώσει τις τρυφερές αναμνήσεις της Παιδικότητας στην Παλαιστίνη στα παιδιά της, τώρα, που τα γεγονότα, οι τόποι, ακόμα και τα ονόματα δεν επιτρέπεται να υπάρχουν;

Έτσι δανειζόμαστε και κολλούμε τα πράγματα μαζί. Οι Παλαιστίνιοι διατηρούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Jaffa, της Hebron, της Ιερουσαλήμ και άλλων πόλεων που έμειναν πίσω καθώς οι διάλεκτοι τους γίνονται αυτές της Βηρυτού, του Νητηρόιτ ή του Παρισιού. Ανακάλυψα και συνάντησα πολύ περισσότερους Παλαιστίνιους από όσους είχα συναντήσει ή θα μπορούσα να είχα συναντήσει στην Παλαιστίνη πριν το 1948. Για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα νόμιζα ότι αυτό οφειλέτο στο γεγονός ότι ήμουν παιδί τότε και κάπως προστατευμένο σαν μέλος μιας μειοψηφίας. Αλλά η εμπειρία μου επιβεβαιώθηκε από το γηραιότερο και στενότερο Παλαιστίνιο φίλο μου, τον Ibrahim Abu-Lughod. Παρ' όλο που έζησε περισσότερο, και άρα ανήκει περισσότερο στην Παλαιστίνη πριν το 1948... απ' ό,τι εγώ, επιμένει και αυτός ότι τώρα έχει πολύ περισσότερη επαφή με Παλαιστίνιους από τον καιρό που ήταν στην Παλαιστίνη. Γράφει: "Χάρη στη Μοντέρνα τεχνολογία οι Παλαιστινιακές οικογένειες, η Παλαιστινιακή κοινωνία σαν σύνολο, κατάφεραν να δημιουργήσουν πολυάριθμες ανθρώπινες, κοινωνικές και πολιτικές διασυνδέσεις. Μπαίνοντας σε ένα αεροπλάνο μπορώ να δω την πλειοψηφία των φίλων μου. Είναι γι' αυτό που παρέμεινε ενωμένη η οικογένειά μου... Εάν ήμουν στην Jaffa δεν θα έβλεπα τους συγγενείς μου που ζούσαν στη Γάζα".

Αλλά ο Ibrahim δεν γιορτάζει αυτή τη νέα κοινωνικότητα. "Συνεχώς βιώνω την αίσθηση ότι κάτι λείπει. Για να αντιμετωπίσω αυτή την απουσία πολλαπλασιάζω και εντείνω τις ανθρώπινες επαφές".

Δανειζόμαστε και κολλάμε τα πράγματα μαζί. Οι Παλαιστίνιοι διατηρούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Hebron, της Ιερουσαλήμ και άλλων πόλεων που έμειναν πίσω καθώς οι διάλεκτοι τους γίνονται αυτές της Βηρυτού, του Παρισιού, του Λονδίνου

Πάνω από το "κάτι" που λείπει μπαίνουν νέες πραγματικότητες. Τα αεροπορικά ταξίδια και οι τηλεφωνικές συνδιαλέξεις συντηρούν και συνδέουν τους τυχερούς, τα σύμβολα της παγκόσμιας ποπ κουλτούρας περιβάλλουν τους ευάλωτους.

Δεν υπάρχει μια λογική συνέχεια του χρόνου...

Υπάρχουμε; Τί απόδειξη έχουμε;

Όσο πιο μακριά φεύγουμε από την Παλαιστίνη του παρελθόντος μας, τόσο πιο αμφίβολη γίνεται η ταυτότητα μας, τόσο πιο διακεκομμένο φαίνεται το είναι μας, τόσο πιο παροδική φαίνεται η παρουσία μας. Πότε γίναμε "λαός"; Πότε σταματήσαμε να είμαστε ένα; Ή μήπως είμαστε στη διαδικασία να γίνουμε ένα; Τί έχουν να κάνουν όλες αυτές οι μεγάλες κουβέντες με τις προσωπικές μας σχέσεις, του ενός με τον άλλο και με τους άλλους; Συνήθως τελειώνουμε τα γράμματα μας με τις φράσεις "Παλαιστινιακή αγάπη" ή "Παλαιστινιακή φιλία".

Υπάρχουν πραγματικά τέτοια πράγματα όπως Παλαιστινιακή οικειότητα και αγκαλιές ή είναι απλά οικειότητα και αγκαλιές, εμπειρίες κοινές σε όλους οι οποίες δεν έχουν πολιτική σημασία ή ιδιαίτερότητα σε σχέση με ένα έθνος ή ένα λαό;

Αφαιρέστε τον κατά καιρούς δυναμισμό και την αίσθηση της επιθετικής σιγουριάς στην Παλαιστινιακή στάση και τότε θα δείτε μια πιο φευγαλέα αλλά τελικά πιο αντιπροσωπευτική και ανεπαίσθητη αίσθηση ταυτότητας. Μιλά σε γλώσσες που δεν έχουν διαμορφωθεί ακόμα, σε τόπους που δεν έχουν συγκροτηθεί... όπως την ντροπαλή ματιά ενός παιδιού που κρατά το πόδι του πατέρα της καθώς εξετάζει με περιέργεια τον άγνωστο που τη φωτογραφίζει. Το βλέμμα της φέρνει στην επιφάνεια το γεγονός της γέννας που δεν έχει εκτιμηθεί ακόμα, αυτή την ξαφνική απρόσμενη τοποθέτηση ενός μικρού εαυτού στο χώρο της Ανατολικής Μεσογείου. Μετά, έρχεται η πορεία της απαλλοτρίωσης, της στρατιωτικής και πολιτικής θίας. Και αυτή η μόνιμη, παράξενη εμπλοκή με την πιο εντυπωσιακή διάσταση της μονοθεϊστικής θρησκείας - τη Χριστιανική ενσάρκωση και Ανάσταση, την άνοδο του Προφήτη Μωάμεθ στον ουρανό τη συμφωνία του Ιεχωβά με το λαό του. Μύθοι και σύμβολα που είναι κεντημένα στην Ιερουσαλήμ, τον κλασσικό χώρο της Παλαιστίνης, του Ισραήλ και του Παραδείσου.

(από το βιβλίο, "After the last sky")

ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΜΕΡΙΚΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΕΡΒΑΤΙΚΩΝ ΘΕΟΛΟΓΙΩΝ ΤΗΣ ΓΗΣ ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ

A certain shepherd oppressed the sheep with cruel laws.

1. SHEEP WILL BE SHORN AND WOOL CONFISCATED.
2. SHEEP WITH POOR WOOL YIELDS WILL BE SLAUGHTERED.
3. SHEEP MAY NOT SPEAK EXCEPT TO SIVV

BAAAA

The sheep became unmanageable, so the shepherd was replaced.

The new shepherd gave his flock a Charter of Freedom.

1. Citizens have the Right to be Freed of wool.
2. Citizens lacking wool will be posthumously Honoured.
3. Citizens have absolute Freedom of Speech.

and all the sheep together voiced a loyal

BAAAA

ΙΣΛΑΜ

Ο κίνδυνος από την Ανατολή;

Η.Λ.

Η άνοδος το 1979 των ισλαμιστών στην εξουσία του Ιράν (Περσίας) σήμαινε και την άφιξη του πρώτου μοντέρνου θεοκρατικού κράτους. Από τότε το Ισλάμ έχει πάρει τη μορφή μιας δύναμης, ενός συστήματος αξιών, ενός πολιτικού συστήματος που αντιπαθείται στη Δύση και στο δυτικό σύστημα.

Ο Ισλαμικός κόσμος

Το Ισλάμ είναι μια από τις μονοθεϊστικές παγκόσμιες θρησκείες. Τα δυο κυριότερα δόγματα προήλθαν από σχίσμα στον 7ο αιώνα. Η διαφορά των δογμάτων είναι ανάλογη μ' αυτή που υπάρχει στα χριστιανικά δόγματα του καθολικισμού και του προτεσταντισμού. Οι shiite κληρικοί πιστεύουν ότι έχουν τη δύναμη να ερμηνεύσουν το λόγο του Θεού στους πιστούς, ενώ οι Sunni βλέπουν το ρόλο τους σαν οδηγικό και συμβουλευτικό.

Σήμερα η δράση του Ισλάμ επικεντρώνεται σε δυο περιοχές: Τη Μέση Ανατολή και Βόρειο Αφρική και την κεντρική Ασία. Από τις αρχές του 1990 το Ισλάμ παίζει το ρόλο της "αντιπολίτευσης" (όπου δεν είναι ήδη κυβέρνηση). Η ισλαμική διακυβέρνηση ενός κράτους σημαίνει θεοκρατία. Σημαίνει κατάργηση του αστικού δικαίου και αντικατάσταση από τον ω'αϊά - το νόμο όπως καταγράφεται μέσα στο Κοράνι.

Ισλαμική διακυβέρνηση σημαίνει τέλος σ' οποιαδήποτε μορφή πλουραλισμού και δημοκρατικών διαδικασιών.

Μ' αυτά τα δεδομένα και έχοντας σαν παράδειγμα χώρες όπως το Σουδάν, το Ιράν, το Πακιστάν ακόμα και τη φιλοδυτική Σαουδική Αραβία και το Κουβέιτ, δεν ήταν δύσκολο να προβλεφθεί ότι για τους εναπομείνοντες δυνατούς του ψυχρού πολέμου, ο νέος εχθρός θά' φερε τ' όνομα Ισλάμ. Ένας Ισλάμ προσωποποιημένο σ' ένα μεσανατολίτη fundamentalist μουσουλμάνο οπλισμένο με μια ριζοσπαστική ιδεολογία και πυρηνικά όπλα, με μοναδικό του σκοπό να καταστρέψει τη Δύση μ' ένα jihad (ιερό πόλεμο).

Ο πλουραλισμός και η ετερογένεια του Μουσουλμανικού κόσμου

Αν όμως κοιτάξουμε τη λογική αυτού του σεναρίου θα παρατηρήσουμε ένα βασικό λάθος. Το Ισλάμ δεν είναι ενοποιημένο ούτε πολιτικά ούτε και θρησκευτικά. Το Ισλάμ δεν παρουσιάζει μια μονολιθική εικόνα. Είναι ένα πολυεθνικό φαινόμενο που εκτείνεται από τη Γαλλία μέχρι τη Μαλαισία. Μέσα στους κόλπους του υπάρχουν "Ορθόδοξες" και "Φιλελεύθερες" κατευθύνσεις.

Η σημερινή κατάσταση στην πλειοψηφία των μουσουλμανικών χωρών, έχει στραφεί ενάντια σ' αυτόν που ονομάζουμε μουσουλμανικό fundamentalism. Στις δε χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης ο ισλαμισμός θεωρείται ο εχθρός από τους εναπομείναντες κομμουνιστικούς - ηγετικούς κύκλους.

Σ' αντίθεση από τον κομμουνισμό (τον προηγούμενο εχθρό), ο Ισλαμισμός δεν είναι μια παγκόσμια ιδεολογία που ανταγωνίζεται τη δημοκρατία. Ο Ισλαμισμός σήμερα μοιάζει πιο πολύ μ' ένα κομμάτι στο puzzle που δημιουργήθηκε μετά την πτώση του Σοβιετικού μπλοκ και του πολέμου στον Κόλπο.

Η πολιτική του Ισλαμισμού: Αντίδραση και εκμοντερνισμός

Η πολιτική των ισλαμιστών σήμερα εκπροσωπεί την απογοήτευση και το disillusionment από τα δυτικά πρότυπα πολιτικής και οικονομικής εξουσίας (συμπεριλαμβανομένων και των "ιδεωδών" του εθνικισμού και σοσιαλισμού), σαν μοντέλα επίλυσης των καιρών προβλημάτων της Μέσης Ανατολής. Η σχετική ελευθερία που παρέχόταν (και παρέχεται) στο τζάμι, και τους θρησκευτικούς αρχηγούς επέτρεψε στους χώρους αυτούς να μεταμορφωθούν σε podium έκφρασης δυσανεξίας με τους υπάρχοντες θεσμούς. Αυτό με τη σειρά του ανάγκασε τους θρησκευτικούς αρχηγούς να προτείνουν λύσεις, λύσεις που θα προέρχονταν από τους κόλπους της θρησκείας.

Η αναβίωση του ισλαμικού fundamentalism την τελευταία δεκαετία είναι μια αντίδραση στο κονφούζιο και το φόβο που προκαλεί ο (αναγκαίος πια) εκμοντερνισμός της κοινωνίας. Όπως τους χριστιανούς την περίοδο της Μεταρρύθμισης έτσι και οι ισλαμιστές προσαθούν να "φτάσουν" το λόγο του Θεού και να προσφέρουν μέσω αυτού μια νομιμότητα στις λύσεις για τη μεταρρύθμιση της κοινωνίας.

Η υστερία των δυτικών απέναντι σ' αυτή την αναβίωση, τους εμποδίζει να δουν τη διαφοροποίηση ακόμα και μέσα στα πλαίσια του fundamentalism. Οι ομάδες που προσκείνται στο fundamentalism έχουν σαν ηγέτες ανθρώπους εκπαιδευμένους σε δυτικά πανεπιστήμια, λαϊκιστές που συνδιάζουν αταβιστικές και ρομαντικές απόψεις, που αθετούν τις φιλελεύθερες οικονομικές απόψεις και τη δυτική τεχνολογία. (Μερικοί κληρικοί του Αγιατολλαχ Ruhollah υποστηρίζουν μονεταριστικές οικονομικές λύσεις, ενώ υποστηρίζουν στο ισλαμικό κράτος του Ιράν αρχικά προέρχονται

Ο Ισλαμικός κίνδυνος υπάρχει. Αλλά αυτοί που τον αντιμετωπίζουν είναι οι μουσουλμανικές κοινωνίες

PEACE

NOW

Το Ειρηνιστικό κίνημα στο Ισραήλ

Ανέκδοτα

Η συμφωνία ειρήνης ανάμεσα στο Ισραήλ και το PLO, παρά τις αμερικάνικες φανφάρες είναι μια συμφωνία που γεννήθηκε στην Ανατολική Μεσόγειο: Ήταν το αποτέλεσμα της Παλαιστινιακής Intifada και του Ισραηλτικού Peace Now. Το κίνημα ειρήνης του Ισραήλ στη μαζική του μορφή γεννήθηκε στις αρχές της δεκαετίας του '80 μετά την εισβολή του Ισραήλ στο Λίβανο και τις σφαγές των Παλαιστινίων στους κα-
ταυλισμούς Sabra και Shatila. Οχυρωμένοι στα σύνορα του Ισραήλ, οι Εβραίοι φάνταζαν για 30 χρόνια σαν ένα όργανο του Δυτικού Ιμπεριαλισμού. Η αχίζοφρένεια ενός τρομοκρατημένου πληθυσμού, η εκτεταμένη εσωτερική δημοκρατία στο εσωτερικό του Ισραήλ και τα σοσιαλιστικά πειράματα των Kibbutz ανησυχούσαν σαν τερτίπια των αποικιοκρατών. Το εσωτερικό σοκ των Εβραίων όταν ταυτίστηκαν με τους Αγγλοαμερικάνους στην επίθεση ενάντια στην Αίγυπτο το 1956 πέρασε ασχολίαστο. Και όμως δεν ήταν τυχαίος λαός ή πολιτισμός οι Εβραίοι. Είναι ο λαός που εφευρέ την έννοια της θεολογικής (ή συμπαντικής) δικαιοσύνης. Ένας λαός που γέννησε μερικούς από τους πιο γνωστούς μοντέρνους δικαστές και επαναστάτες: Φρόντ, Μαρξ, Τρότσκι, Έμμα Γκόντμαν, Άνταϊν, Chomsky. Ακόμα και σήμερα η τερσάτια πλειοψηφία των μελών του Κ.Κ.ΗΠΑ είναι Εβραίοι...

Όταν οι Εβραίοι είδαν στην τηλεόραση τη σφαγή στο Λίβανο ξεχύθηκαν στους δρόμους απαιτώντας δίκες και έρευνα για ευθύνες... Ήταν οι πρώτη φορά που ένοιωσαν ότι αυτοί ήταν ο Γολιάθ, οι Ναζί... Η αντιπαράθεση ανάμεσα στον Ισραηλτικό πληθυσμό πολώθηκε με την Intifada. Οι Εβραϊκές εθνικιστικές και η Εβραϊκή αίσθηση της δικαιοσύνης. Στις διαδηλώσεις του 1988 οι εθνικιστές φώναζαν στους ειρηνιστές διαδηλωτές των Kibbutz: "Έπρεπε να σας κάψει και σας στους φούρνους ο Χίτλερ". Η Εβραϊκή οικογένεια έσπασε. Οι ξένοι εγκαταστάθηκαν. Μια νέα Αριστερά άρχισε να απήχει την παγκόσμια ηχώ της Επανάστασης της καθημερινότητας. Στο κάτω κάτω και ο Κον Μπεντίτ και ο Άμπνι Χόφμαν ήταν Εβραίοι. Ακόμα και η παραδοσιακή Αριστερά του Εργατικού κόμματος άρχισε να μεταλλάσσεται.

Δημοσιεύουμε πιο κάτω δυο αποσπάσματα από το ειρηνιστικό κίνημα του Ισραήλ - και σαν δηλώσεις μιας νέας νοτοπίας αλλά και σαν μια βιωματική κριτική της εθνικιστικής υστερίας.

Το κείμενο του Kenan Amos το 1988 γράφτηκε το 1988. Είναι μια ανοικτή επιστολή στον Παλαιστινίο Επαναστάτη George Habbash. Ο Kenan ήταν στρατάρχης του Ισραηλτικού στρατού που κατέλαβε την πόλη του Habbash, την Lydda το 1948. Ο Kenan περιγράφει με ειλικρίνεια την υπεροψία και τις διατίσεις / διασμούς των Ισραηλινών νικητών στην πόλη. 40 χρόνια μετά ανακαλύπτει ότι ο Habbash, αυτός ο μυθικός εχθρός για όλα αυτά τα χρόνια, ήταν τότε στην πόλη, κοντά στην αδελφή του που πέθανε στα χέρια του. Την έβαψε με τα χέρια του. Ο Kenan τότε νόμιζε ότι πολεμούσε τους Φιλισταίους της Βίβλου. 40 χρόνια μετά, 40 χρόνια εκδίκησης. Ο Kenan είναι ένας εθνικιστής ήρωας που μιλά στον εχθρό του. Τον τρομοκρατή που "ήθελε να τον ρίξει στη θάλασσα". Ένα γράμμα για τον ηρωισμό και την αλιότητά της εθνικής φαντασίωσης. Το ράγισμα του καθρέφτη μέσα από το οποίο γεννήθηκε το Ισραηλινό Ειρηνιστικό κίνημα.

Το κείμενο του Amos Oz γράφτηκε το '93 με την ευκαιρία της υπογραφής της συμφωνίας Ισραήλ - PLO. Ο τίτλος του άρθρου είναι "μια Μεσανατολική ειρήνη χωρίς συναισθηματισμούς" άνκι για το πιο κάτω απόσπασμα χρησιμοποιήθηκε μια φράση του κειμένου. Ο Amos Oz, ηγετικό στέλεχος του κινήματος Peace now, κάνει ένα απολογισμό της αδυναμίας των 2 εθνικών εχθρών να αντιληφθούν την πραγματική εμπειρία του Άλλου. Και την κοινή τους μοίρα σαν θύματα της Ευρώπης. Σαν καίριοι - πολίτες της Ανατολικής Μεσογείου.

Απολογισμός των ηρώων:

4 δεκαετίες εκδίκησης αίματος

Amos Kenan 1988

Δεν υπήρξε και δεν θα υπάρξει ποτέ ακριβής εκδίκηση αίματος. Ποτέ δεν θα ξέρουμε ποιο μάτι βγήκε για ποιο μάτι, ποτέ δεν θα μάθουμε πόσα μάτια βγήκαν για πόσα μάτια. Αυτό που ξέρω σίγουρα όμως είναι ότι ήταν πολλοί αυτοί που προσπάθησαν και πήραν εκδίκηση. Και στο δικό μου μυαλό, μετά από 40 χρόνια, νομίζω ότι όλες οι εκδικήσεις έχουν γίνει. Μόνο η αποζημίωση και η ανακούφιση δεν ήρθε ακόμα.

Και εσύ και εγώ George έχουμε εκδικηθεί πολλές φορές - πριν, κατά τη διάρκεια και μετά το γεγονός. Και εσύ κι εγώ δε λυπηθήκαμε κανένα: ούτε άνδρα, ούτε γυναίκα, αγόρι ή κορίτσι, νέο ή γέρο. Ξέρω ότι δεν υπάρχει καμία διαφορά ανάμεσα στο να πατάς το κουμπι (βομβαρδισμός σε ένα πολεμικό αεροπλάνο) και το να πυροβολείς εξ' επαφής στο κε-

φάλι ενός ομήρου. Και δεν υπάρχει μεγάλη διαφορά ανάμεσα σε μια σφαγή που δεν ήταν σκόπιμη και μια που ήταν. Δεν υπάρχει διαφορά ανάμεσα στην δικαιοσύνη και τη δικαιοσύνη, την αδικία και την αδικία και δεν υπάρχει καθόλου διαφορά σ' αυτά που οι άνθρωποι - αδύναμα, παροδικά όντα, σίγουροι για τη δικαιοσύνη των τρόπων και των έργων τους - μπορούν να κάνουν σε ανθρώπους που συνολικά είναι ακριβώς οι ίδιοι με αυτούς.

Γέμισαν τα μάτια μου δάκρυα υπό τον όταν διάβασα για πρώτη φορά, σε 40 χρόνια, πως πέθανε η αδελφή σου. Πως άνοιξες το λάκκο του τάφου της με τα ίδια σου τα χέρια στην αυλή του σπιτιού της στη Lydda. Απλώνω το δικό μου βρώμικο χέρι, για το δικό σου - που δεν είναι ούτε αυτό καθαρό. Εσύ και εγώ πρέπει να πεθάνουμε ένα άθλιο, φυσικό θάνατο, ένα θάνατο για αμαρτωλούς που δεν έφταναν στην τιμωρία τους, ένα θάνατο από ηγλασία, ένα θάνατο αδύνατο και μη ηρωικό, ένα θάνατο για ανθρώπους που έζησαν μια ζωή αδικίας.

Και σε εμένα φαίνεται ότι αν εγώ και εσύ καταφέρουμε ένα άθλιο και μη ηρωικό θάνατο τότε ίσως να καταφέρουμε να ισοζυγίσουμε μια ζωή που βιώθηκε λες και δεν ήταν άθλια, λες και ήταν ηρωική.

Το αντίδοτο του πολέμου δεν

είναι η αμάθεια - είναι η ειρήνη

Amos Oz 1993

Για να κατανοήσει κανείς την Ισραηλτική ψυχή πρέπει να αντιληφθεί τους δικαιολογημένους φόβους και ανησυχίες των Ισραηλινών. Για 70 χρόνια ο Ισραήλ έζησε λίγο πολύ την εμπειρία ενός συλλογικού Salman Rushdie. Για 70 χρόνια υπήρχε μια συλλογική θανατική καταδίκη να κρέμονται πάνω απ' τα κεφάλια μας - μια καταδίκη που εκδόθηκε από τους ισλαμιστές και Άραβες πολιτικούς... Είναι κατανοητό ότι οι Ισραηλίτες έπαψαν να εμπιστεύονται και κατάντησαν νευρωτικοί. Μια τέτοια εμπειρία, όπως αυτή του Salman Rushdie, θα ήταν αρκετή για να οδηγήσει ακόμα και την πιο υγιή κοινωνία στον παραλογισμό - και σίγουρα δεν μπορώ να υποστηρίξω ότι το Ισραήλ είναι η πιο υγιής κοινωνία. Ξέρω ότι οι Παλαιστίνιοι έχουν αντίστοιχα αισθήματα αφού άκουγαν για δεκαετίες τους Ισραηλινούς να περιγράφουν τη χώρα τους, πριν τον Εβραϊκό εποικισμό, σαν "άδεια χώρα".

Είναι αναγκαίο να αναγνωρίσουμε ότι ένα από τα στοιχεία που είναι κοινά και στις δυο πλευρές, είναι ότι και οι δυο, με διαφορετικό τρόπο, έχουν θυματοποιηθεί μέσω της Αποικιοκρατίας, του Ιμπεριαλισμού, της καταπίεσης και της εκμετάλλευσης. Οι Εβραίοι έχουν θυματοποιηθεί από την Ευρώπη μέσω των διακρίσεων, των παγκρόμ και τελικά μέσω της μαζικής δολοφονίας. Δυο κακοποιημένα παιδιά ενός σκληρού πατέρα δεν αγαπούν κατ' ανάγκη ο ένας τον άλλο - κάποτε μισούν πικρά ο ένας τον άλλο, καθώς ο καθένας νοσταλγώντας τον άλλο βλέπει διαμέσου του, τον προηγούμενο καταπιεστή. Έτσι συμβαίνει με τους Άραβες και τους Ισραηλίτες. Οι Άραβες μας κοιτάζουν, εμάς τους Ισραηλίτες, και δεν μπορούν να δουν αυτό που πραγματικά είμαστε: Ένα μάτσο μισο-υστερικοί πρόσφυγες και επιβιώσαντες. Αυτό που βλέπουν όταν μας κοιτάζουν μέσα σε μια εφιαλτική εικόνα, είναι την προέκταση της λευκής καταπιεστικής, πανούργας, αποικιακής Ευρώπης που επανέρχεται στη Μέση Ανατολή για να καταπιεί και να εξευτελίσει και πάλι τους Άραβες. Όταν εμείς οι Ισραηλίτες,, από την άλλη, κοιτάζουμε τους Άραβες πολύ συχνά δεν καταφέρνουμε να τους δούμε σαν θύματα του αποικισμού, παραλυμένους από μια κρίση ταυτότητας και τυρρανικά καθεστώτα, σαν ένα καταπιεσμένο λαό. Αυτό που εμείς βλέπουμε θα

είναι τίποτα περισσότερο παρά μια μετανάστευση, την προηγούμενη καταπίεση μας: οι Κοζάκοι, οι οργανωτές των παγκρόμ, οι NAZI, έχουν μουστάκια τώρα και τυλιγουν τα κεφάλια τους με Kaffiyehs, αλλά ο στόχος τους είναι ο ίδιος όπως και πριν: να κοψούν το λαϊκό των Εβραίων...

Νομίζω ότι η Ισραηλινο-Παλαιστινιακή διαμάχη είναι μια τραγωδία με την ακριβή έννοια του όρου. Είναι η συγκρούση ενός πανίσχυρου αξιωματικού / διεκδικητή με ένα άλλο το οποίο δεν υστερεί καθόλου στη δύναμη των επιχειρημάτων ή της διεκδίκησης. Και είναι καιρός για τους τίμιους ανθρώπους έξω από την περιοχή να δουν αυτή την αντιπαράθεση σαν μια τραγωδία παρά σαν ένα show της Άγριας Δύσης με "καλούς" και "κακούς".

Οι τραγωδίες μπορούν να λυθούν με ένα από τους δυο τρόπους. Υπάρχει η Σαϊθηρική λύση και η Τσεκφική. Στο τέλος μιας τραγωδίας του Σαϊθηρ, η σκηνή είναι γεμάτη πτώματα και ίσως να υπάρχει κάποια αίσθηση δικαιοσύνης να αιωρείται στην ατμόσφαιρα. Μια τραγωδία του Τσεκφ, απ' την άλλη, τελειώνει με όλους τους πρωταγωνιστές να νιώθουν απογοητευμένοι, πικραμένοι, με ένα αισθήμα πόνο στην καρδιά και τη ψυχή - συντριμμένοι αλλά ζωντανοί. Θέλω μια Τσεκφική, αντί Σαϊθηρική, λύση της Παλαιστινιο-Ισραηλτικής τραγωδίας. Ίσως το πρώτο κοινό πράγμα που θα πρέπει να αναλάβουν οι Παλαιστίνιοι και οι Ισραηλίτες, μόλις εγκαθιδρυθεί η ειρήνη μεταξύ τους, να είναι η οικοδόμηση ενός μνημείου στην μοιραία μας θλακεία.

Δεν υπάρχει διαφορά ανάμεσα στη δικαιοσύνη και τη δικαιοσύνη, την αδικία και την αδικία... Αν εγώ και εσύ καταφέρουμε να έχουμε ένα άθλιο και μη φυσικό θάνατο τότε ίσως ισοζυγίσουμε μια ζωή που βιώθηκε λες και δεν ήταν άθλια, λες και ήταν ηρωική

Το Σεράγεβο σαν σύμβολο αντίστασης

OSLOBODENJE

ΣΑΡΑΓΕΒΟ
16 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1993

Το Σεράγεβο είναι μια πόλη που συνεχίζει την ιστορική παράδοση της συνύπαρξης στα Βαλκάνια. Η αντίσταση του στο Σερβικό εθνικισμό (χωρίς να σημαίνει ότι οι Σέρβοι είναι οι μόνοι υπεύθυνοι για το μακελειό της Βοσνίας) είναι σύμβολο μια εξίσου ιστορικής αντίστασης. Τα 2

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΒΟΣΝΙΑΣ

Διευθυντής: Salko Hasanefendic, Αρχιουντάκης: Kemal Kurspahic

κείμενα που ακολουθούν πάρθηκαν από τη διεθνή έκδοση της πολυεθνικής εφημερίδας της πόλης: Oslobođenje η οποία ξεκίνησε στα θούνια της Βοσνίας το 1943 σαν εφημερίδα των ανταρτών που πολεμούσαν τον τότε εθνικισμό του Ναζισμού, τους Κροάτες Ουσταζά και τους Σέρβους Τσέτνικ.

Τιμή: 800 BND

Αντίσταση

50 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

ΣΥΝΕΧΙΖΟΥΜΕ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ

Η εφημερίδα αυτή, που ιδρύθηκε στα θούνια της Βοσνίας, συμπληρώνει σήμερα πενήντα χρόνια έκδοσης κάτω από συνθήκες τελείως ιδιότυπες, όπως και τότε. Πενήντα χρόνια μετά από τον απελευθερωτικό πόλεμο εναντίον του ναζιστικού στρατού κατοχής, η Oslobođenje (Απελευθέρωση) βρίσκεται ξανά στο κέντρο της μάχης για την ελευθερία των λαών της Βοσνίας.

Χθες τα γραφεία της ήταν ένα από τα πιο καλά δείγματα της σύγχρονης αρχιτεκτονικής στο Σαράγεβο. Σήμερα δεν απομένει παρά ένας σωρός ερειπίων και στάκτης. Παρά τις συνεχείς διακοπές των παροχών ρεύματος και νερού, χωρίς τηλεφώνων και φαξ, χωρίς τα τηλεγραφήματα των πρακτορείων και το αναγκαίο υλικό, η εφημερίδα συνεχίζει να παράγεται κάθε νύκτα, ακόμα και κάτω από το φως των κεριών. Και κάθε πρωί οι κάτοικοι του Σαράγεβο μπορούν να την αγοράζουν στο δρόμο.

Παρά τις βαρύτερες απώλειες που είχε η σύνταξη - έξι συντάκτες σκοτώθηκαν, αγνοείται η τύχη τουλάχιστον δώδεκα άλλων και έχουμε περίπου τριάντα τραυματίες, δεν κάμφθηκε το ελεύθερο πνεύμα της εφημερίδας μας. Η σύνταξη της Oslobođenje ανταποκρίνεται πάντα στην πληθυσμιακή εικόνα της Βοσνίας - Ερζεγοβίνης: Κροάτες, Μουσουλμάνοι και Σέρβοι (όλοι τους Βόσνιοι) συνεχίζουν να εργάζονται από κοινού όπως πριν από τον πόλεμο. Μάχονται χωρίς διακοπή για να "θγάλουν" μιαν εφημερίδα που έχει γίνει το σύμβολο της αντίστασης του Σαράγεβο: το σύνολο του πληθυσμού της πολιορκημένης πολιτείας αυτοαναγνωρίζεται μέσω της Oslobođenje.

Η εφημερίδα μας κατόρθωσε να επιζήσει παρά τις φοβερές συνθήκες που της επέβαλε ο πόλεμος και χάρη στη διεθνή αλληλεγγύη των δημοσιογράφων. Όταν εξαγγίλλθηκαν τα αποθέματα χαρτί, διακόπηκαν οι τηλεπικοινωνίες και άρχισαν να λείπουν τα πιο αναγκαία τρόφιμα, στην Ευρώπη και σε όλο τον κόσμο οι δημοσιογράφοι έσπευσαν να μας βοηθήσουν. Η υλική αυτή βοήθεια ήταν αποφασιστική για όλους όσους εργάζονταν στην Oslobođenje.

Η ηθική και υλική ενίσχυση που μας παρέχεται είναι ιδιαίτερα σημαντική. Στις χειρότερες ημέρες της πολιορκίας, κάτω από τους φονικούς βομβαρδισμούς, το αίσθημα ότι δεν μας έχουν εγκαταλείψει και ότι ανήκουμε πάντα στη μεγάλη δημοσιογραφική οικογένεια μας επιτρέπει να επιζούμε.

Έχουμε εξάλλου την πεποίθηση ότι η ίδια αυτή διεθνής συναδελφική αλληλεγγύη θα μας βοηθήσει να ανοικοδομήσουμε τα γραφεία μας μόλις απελευθερωθεί η πόλη μας... Το νέο κτίριο θα θυμίζει σε όλους, όπως ορισμένα μνημεία, τον αγώνα μιας εφημερίδας που αρνήθηκε να πεθάνει και απέδειξε ότι τα όπλα δεν μπορούν να φιώσουν την ελευθερία του λόγου. Η ελευθερία αυτή που διατηρήθηκε με τόσο κόστος είναι η πιο επώδυνη αλλά και η πιο ωραία σελίδα που γράφτηκε στα πενήντα χρόνια ζωής της Oslobođenje.

Kemal Kurspahic,
αρχιουντάκης 16 Σεπτεμβρίου 1993

Το κράτος του μίσους

ΕΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΙΣΟΥΣ

Όσοι βγουν ζωντανοί από τον πόλεμο της Βοσνίας θα χρειασθεί να καταπολεμήσουν και το δικό τους μίσος και το μίσος των άλλων.

Φτάνοντας στη Βοσνία και αντιμετωπίζοντας την τραγωδία που εκτυλίσσεται οι περισσότεροι Δυτικοί (διπλωμάτες, δημοσιογράφοι, μέλη ανθρωπιστικών οργανώσεων) προσπαθούν να βρουν τις ρίζες του κακού. Όσο μένουν μαζί μας είναι επιφυλακτικοί ως προς τα συμπεράσματα τους. Όταν όμως επιστρέψουν στις χώρες τους όλοι σχεδόν δηλώνουν ότι στάθηκαν μάρτυρες ενός απίστευτου εθνικού μίσους.

Από τη στιγμή που ο πρόεδρος Κλίντον πείστηκε για τα του προαιώνιου εθνικού μίσους στη Βοσνία σημειώθηκε στη διεθνή κοινή γνώμη μια ψυχολογική στροφή που οδήγησε στην αλλαγή πλεύσης σχετικά με τη στρατιωτική επέμβαση εναντίον των Σέρβων της Βοσνίας. Και όμως το εθνικό μίσος δεν είναι βασικό μονοπώλιο. Κατά τη διάρκεια των πολιτάρχων αιώνων της συνύπαρξης μεταξύ Μουσουλμάνων, Σέρβων και Κροατών υπήρξαν δεκάδες στιγμές μίσους. Οι στιγμές αγάπης ήταν όμως οι περισσότερες. Ο εθνικιστής και υπεύθυνος για πολλά Καρατζίτς είχε παλαιότερα απειλήσει τους Μουσουλμάνους ότι θα εξαλείψει το λαό τους αν δεν δεχθούν να ζήσουν σε αυτή την κούτσουρα βρωμένη Γουγκουσκλά-θία του Μιλόσεβιτς. Σήμερα βεβαιώνεται ότι η συμβίωση με τους Μουσουλμάνους είναι αδύνατη.

Τον πόλεμο δεν τον προκάλεσε το εθνικό μίσος και ο πόλεμος αυτός δεν άρχισε ως εμφύλιος. Όμως η ιδιαίτερα θίγη σερβική επίθεση προκάλεσε αντιδράσεις: το μίσος και η θύληση εκδίκησης απέκτησαν οπδόμοιο. Ο πόλεμος θα έχει αναγκαστικά ως αποτέλεσμα συλλογικές αρνητικές αντιδράσεις που θα μας συνοδεύουν για πολλά χρόνια.

Οι αμοibaίες σφαγές Σέρβων από Κροάτες και Κροατών από Σέρβους αποτελούν ένα σημαντικό κεφάλαιο της ιστορίας του μίσους στα Βαλκάνια. Τώρα το μίσος επιβλήθηκε και στους Μουσουλμάνους, όμως η εκκίνηση δόθηκε από τους Σέρβους για μια εθνική κάθαρση που βέλησαν να αιτιολογήσουν καταγγέλοντας Κροάτες και Μουσουλμάνους για εγκλήματα εις βάρος των Σέρβων.

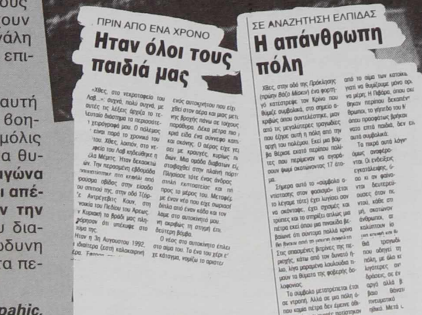
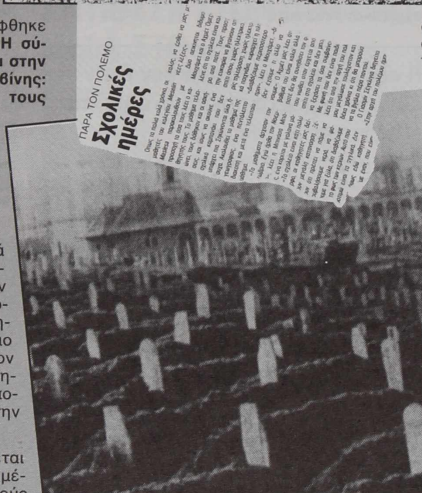
Η σερβική σκληρότητα στις επιχειρήσεις εθνικής κάθαρσης υπερβαίνει καθετί το νοητό, όποιο κι αν είναι το πολιτικό της κίνητρο. Στόχος ήταν να αποδειχθεί στους Δυτικούς ότι οι λαοί της περιοχής μας δεν μπορούν να συμβιώσουν. Πρέπει να δεχθούμε αυτό, δυστυχώς, ο Καρατζίτς πέτυχε πολλά ως προς αυτό, κι αυτό είναι η μεγάλη του, μοναδική νίκη σ' αυτόν τον πόλεμο. Υπάρχουν όμως θύλακοι όπου επιζεί το πνεύμα της πολυεθνικής συμβίωσης.

Το Σαράγεβο ήταν προπολεμικό παράδειγμα αρμονικής πολυεθνικής συμβίωσης προς την οποία προσέβλεπε η Ευρώπη. Όπως και οι άλλες, και η πόλη αυτή είχε τραυματισθεί, κατόρθωσε όμως να διατηρήσει τον κύριο κορμό της βοσνιακής παράδοσης.

Πριν από ένα χρόνο ο νέος ηθοποιός Νέρμιν Τουλνίτς τραυματίστηκε σοβαρά από οβίδα των επιτιθέμενων τη στιγμή που επέστρεφε στο σπίτι του από το γειτονικό θέατρο του. Έχασε και τα δυο του πόδια. Η γυναικά του είναι Σερβίδα και έχουν δυο κοριτσάκια. Ο Νέρμιν προσπαθεί να ασχοληθεί ξανά με την τέχνη του και λέει: "Αισθάνομαι απότομα ένα μίσος να με κυριαρχεί. Αυτή είναι η μόνη μικρή νίκη του Καρατζίτς ως προς το άτομο μου. Θα απελευθερωθώ, όμως, το μίσος αυτό θα το διώξω".

Όσοι επιζήσουν θα χρειασθεί μετά τον πόλεμο να δώσουν μάχη εναντίον του δικού τους μίσους και του μίσους των άλλων. Όμως η ώρα της συλλογικής θεραπείας φαίνεται ακόμη απόμακρη.

Gojko Beric
17 Ιουνίου 1993

ΤΡΙΤΟΚΟΣΜΙΚΟΙ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΟΙ:

Τα εργατικά συμβούλια της Κουρδικής Επανάστασης

ΔΕΚΑ ΜΕΡΕΣ ΠΟΥ ΣΥΓΚΛΟΝΙΖΑΝ ΤΟ ΙΡΑΚ

Ο πόλεμος του κόλπου δεν τερματίστηκε από τη στρατιωτική νίκη της Αμερικής και των συμμάχων. Τερματίστηκε από τη μαζική λιποταξία χιλιάδων Ιρακινών στρατολογημένων. Τόσο μεγάλη ήταν η άρνηση από πλευράς στρατολογημένων να πολεμήσουν για το Ιρακινό κράτος, ώστε ενάντια σε όλες τις προβλέψεις ούτε ένας στρατιώτης των συμμάχων δεν σκοτώθηκε από εχθρική πυρά στην τελική από εδάφους επίθεση ανακατάληψης του Κουβέιτ. Πράγματι, η απόλυτη έκταση αυτής της ανταρσίας δεν έχει προηγούμενο ίσως, στη σύγχρονη στρατιωτική ιστορία.

Αλλά αυτές οι μονάδες που στασίασαν δεν επέστρεψαν απλώς στο Ιράκ. Καθ' οδόν πολλοί από αυτούς έστρεψαν τα όπλα τους ενάντια στο Ιρακινό κράτος ανάθοντας τη φλόγα μιας ταυτόχρονης εξέγερσης στο νότιο Ιράκ όσο και στο Κουρδιστάν στο βορρά. Μόνον η κεντρική περιοχή της χώρας γύρω από τη Βαγδάτη παρέμεινε σταθερά στα χέρια του κράτους κατά τις εβδομάδες που ακολούθησαν τη λήξη του πολέμου.

Ήδη από την αρχή τα δυτικά ΜΜΕ είχαν παραμορφώσει την εικόνα αυτών των εξεγέρσεων. Η εξέγερση στο νότιο επικεντρώθηκε στη Βασόρα παρουσιάζοντάς την σαν στάση των Σιιτών Μουσουλμάνων. Ενώ η ανταρσία στο βορρά αναφέρθηκε ως αποκλειστικά εθνική "nationalist" Κουρδική εξέγερση που απαιτούσαν λίγο περισσότερο από ένα αυτόνομο Κουρδικό τμήμα μέσα στο Ιράκ.

Η αλήθεια είναι πως τόσο στο βορρά όσο και στο νότιο επρόκειτο για προτελαριακές εξεγέρσεις.

Η Βασόρα είναι μια από τις πιο "υλιστικές" secular περιοχές στη Μέση Ανατολή. Σχεδόν κανένας δεν πάει στο τζαμί στη Βασόρα. Οι ριζοσπαστικές παραδόσεις αυτής της περιοχής δεν είναι του Ισλαμικού φονταμενταλισμού αλλά μάλλον αυτές του Αραβικού εθνικισμού και του Σταλινισμού. Το Ιρακινό Κομμουνιστικό Κόμμα είναι το μόνο αστικό κόμμα με κάποια σημαντική επιρροή σε αυτή τη ζώνη. Οι πόλεις Βασόρα, Νάορια και Χίλα (Nasiriah, Hilla) υπήρξαν επί μακρόν γνωστές ως η περιοχή του Κομμουνιστικού Κόμματος κι έχουν μια μακριά ιστορία ανοικτής εξέγερσης ενάντια τόσο στο κράτος όσο και στη θρησκεία. Η "Ιρακινή" εργατική τάξη υπήρξε μια από τις πιο προβληματικές μέσα σε μια ρευστή περιοχή.

Στο βορρά υπάρχει μικρή συμπάθεια για τα εθνικιστικά κόμματα - το KDP και το PIK - και τους peshmerga (αντάρτες) τους εξαιτίας των επανειλημμένων αποτυχιών κατά τους συμβιβασμούς τους με το Ιρακινό κράτος. Αυτά είναι ιδιαίτερα αληθινά στην περιοχή της Sulaimania. Οι κάτοικοι αυτής της περιοχής υπήρξαν ιδιαίτερα εχθρικοί προς τους εθνικιστές από τότε που έγινε η σφαγή στο Χάλπετος το 1988. Οι peshmergas αρχικά εμπόδιζαν τον κόσμο να φύγει με μετά διέπραξαν λεηλασίες και βιασμούς εις βάρος αυτών που επέζησαν. Σαν αποτέλεσμα, πολλοί χωρικοί έχουν από τότε αρνηθεί να θρῆψουν ή να δώσουν καταφύγιο σε εθνικιστές αντάρτες peshmerga. Όπως και στο νότιο, το Κομμουνιστικό Κόμμα και οι αντάρτες του είναι πιο δημοφιλείς.

Η εξέγερση στο βορρά δεν ήταν εθνικιστική. Στα πρώτα στάδια Μπασάθι και εξωματούχοι και μυστικοί αστυνομικοί εκτελέστηκαν, τα αρχεία της αστυνομίας καταστράφηκαν και οι φυλακές κατελήφθηκαν εξ' εφόδου. Οι άνθρωποι ήσαν

ανοικτά εχθρικοί στην αστική πολιτική των Κούρδων Εθνικιστών.

Στη Sullamania οι εθνικιστές peshmergas αποκλείστηκαν από την πόλη και ο εξόριστος ηγέτης της Πατριωτικής Ένωσης του Κουρδιστάν (PIK) Τζελάλ Ταλαμπανί εμποδίστηκε να επιστρέψει στην ιδιαίτερη πατρίδα του. Όταν ο ηγέτης του Κουρδικού Δημοκρατικού Κόμματος (KDP) Μασούτ Μπαρζανί, πήγε στο Chamchamal, κοντά στη Sullamania δέχθηκε επίθεση και δυο σωματοφύλακες του σκοτώθηκαν. Όταν οι Εθνικιστές μετέδωσαν το σύνθημα "ήρθε η ώρα να σκοτώσουμε τους Μπασάθιες" ο λαός στη Sullamania απάντησε με το σύνθημα ήρθε η ώρα να κλέψουν αυτοκίνητα Porsche οι εθνικιστές" εννοώντας ότι οι εθνικιστές ενδιαφέρονταν μόνο για λεηλασίες.

Μια επαναστατική ομάδα, η "Κομμουνιστική Προοπτική", έπαιξε μεγάλο ρόλο στην ανταρσία. Στην έκδοσή τους "Προτελαριάτο" συνηγορούσαν υπέρ του σχηματισμού εργατικών συμβουλίων. Αυτό προκάλεσε φόβο και οργή μεταξύ των εθνικιστών όπως και στο Κομμουνιστικό Κόμμα και στις ομάδες που αποσχίστηκαν από αυτό. (...)

Η εξέγερση στο βορρά δεν ήταν εθνικιστική. Στα πρώτα στάδια, τα αρχεία της αστυνομίας καταστράφηκαν και οι φυλακές κατελήφθηκαν εξ' εφόδου. Οι άνθρωποι ήταν καθαρά εναντίον των Κούρδων εθνικιστών.

Το τελευταίο που ήθελε η Αμερικανική κυβέρνηση ήταν να οδηγηθεί σε μια παρατεταμένη στρατιωτική κατοχή του Ιράκ με σκοπό να καταστείλει τις εξεγέρσεις. Ήταν πολύ πιο αποδοτικό να υποστηρίξει το υπάρχον καθεστώς. Αλλά δεν υπήρχε χρόνος για να επιμείνει στην απομάκρυνση του Σαντάμ Χουσεΐν. Μόλις που μπορούσαν να αντέξουν την έκρηξη που κάτι τέτοιο θα προκαλούσε. Έτσι, σχεδόν σε μια νύχτα, η εχθρότητα του Μπους στο Χασάπη της Βαγδάτης εξανεμίστηκε. Οι δυο ανταγωνιστές χασάπηδες έγιναν συνεργάτες.

Ο πρώτος τους στόχος ήταν να συντρίψουν την εξέγερση στο νότιο η οποία διοικούνταν από τις τερστίες μάζες λιποτακτών που συνέρρεαν προς το βορρά από το Κουβέιτ. Ακόμη και αν αυτοί οι διαφευγόντες Ιρακίνοι στρατολογημένοι δεν αποτελούσαν καμιά στρατιωτική απειλή για τις συμμαχικές στρατιές, ή τον αντικειμενικό σκοπό της "απελευθέρωσης" του Κουβέιτ. Ο πόλεμος είχε παραταθεί ώστε να πληγούν με βομβαρδισμό ("was prolonged long enough for them to be carpet bombed") καθ' οδόν προς τη Βασόρα από τη ΎΑ, και την Αμερικανική πολεμική αεροπορία. Αυτή η εν ψυχρά σφαγή δεν εξυπνέτησε άλλο σκοπό από το να προστατεύσει το Ιρακινό κράτος από οπλισμένους λιποτακτῆσαντες στασιαστές.

Μετά τη σφαγή οι συμμαχικές δυνάμεις εδάφους έχοντας διασχίσει το νότιο Ιράκ για να κυκλώσουν το Κουβέιτ, σταμάτησαν κοντά στη Βασόρα και άφησαν εντελώς ελεύθερους τους Δημοκρατικούς Φρουρούς (*) - τα επίλεκτα αποσπάσματα πιστά στο Ιρακινό καθεστώς - για να συντρίψουν τους στασιαστές. Όλες οι προτάσεις για την επιβολή αποφασιστικής νίκης επί των Φρουρών ή για να προχωρήσουν μέχρι τη Βαγδάτη και να ανατρέψουν τον Σαντάμ γρήγορα ξεχάστηκαν. Κατά τις διαπραγματεύσεις για την κατάπαυση του πυρός οι συμμαχικές δυνάμεις επέμεναν να προσγειωθούν όλα τα αεροπλάνα αλλά η χρήση ελικοπτέρων, ζωτικής σημασίας για δράση ενάντια σε στασιαστές, επιτράπηκε για "διοικητικούς σκοπούς". Αυτή η "παραχώρηση" αποδείχτηκε σημαντική μόλις κατεστάλη η εξέγερση στο νότιο και η προσοχή του Ιρακινού κράτους στράφηκε στην καλπάζουσα ανταρσία του βορρά.

Ενώ η εξέγερση στην περιοχή της Βασόρα συνετρίβη σχεδόν μόλις άρχισε, η θόραξη εξέγερσης είχε περισσότερο χρόνο για να αναπτυχθεί. Αρχισε στη Raniah και απλώθηκε στις πόλεις Sullaimania και Kut και το μέγεθος της απειλούσε με εξάπλωση πέρα από το Κουρδιστάν μέχρι τη Βαγδάτη. Ο πρωταρχικός στόχος της εξέγερσης εκφράστηκε στο δημοφιλές σύνθημα "θα γιορτάσουμε τη νέα μας χρονιά με τους Άραβες στη Βαγδάτη"! Η ήττα αυτής της ανταρσίας οφειλόταν εξίσου στους Κούρδους Εθνικιστές όσο και στις Δυτικές δυνάμεις και το Ιρακινό κράτος.

Όπως όλα τα εθνικιστικά κινήματα έτσι και οι Κούρδοι εθνικιστές υπερασπίζονται τα συμφέροντα των ιδιοκτητριών τάξεων ενάντια στην εργατική τάξη. Οι πιο πολλοί Κούρδοι εθνικιστές ηγέτες προέρχονται από πολύ πλούσιες οικογένειες. Για παράδειγμα ο Ταλαμπανί προέρχεται από μια δυναστεία αρχικά οργανωμένη από τους Βρετανούς και οι γονείς του διαθέτουν πολυτελή ξενοδοχεία στη Βαγδάτη. Το KDP ιδρύθηκε από πλούσιους εξόριστους που εκδιώχθηκαν από το Κουρδιστάν κατά τις μαζικές εξεγέρσεις της εργατικής τάξης του 1958 όπου εκατοντάδες γαιοκτήμονες και καπιταλιστές καθαρίστηκαν. Ως επακόλουθο αυτών των ενοχλητικών γεγονότων μια συνάντηση εξόριστων αστών στη Bagdadia του Ιράν οργάνωσε εθνικιστικά αποσπάσματα θανάτου που να σκοτώνουν ταξικούς αγωνιστές του Ιρακινού Κουρδιστάν. Αργότερα διέπραξαν ρατσιστικούς φόνους Αράβων. Κατά τον πόλεμο Ιράν-Ιράκ πολύ λίγες λιποτακτές εντάχθηκαν στους εθνικιστές και το PIK αμνηστεύτηκε από το Ιράκ σε αντάλλαγμα για την καταστολή των λιποτακτών.

Αυτοί οι Κούρδοι εθνικιστές, όπως η διεθνής αστική τάξη, αναγνώριζαν τη σημασία ενός ισχυρού Ιρακινού κράτους με σκοπό να διατηρήσει τη συσσώρευση του κεφαλαίου ενάντια σε μια στρατευμένη "militant" εργατική τάξη. Σε τέτοιο βαθμό, ώστε ουσιαστικά το μόνο που ζητούσαν ήταν να παραχωρηθεί στο Κουρδιστάν το καθεστώς αυτόνομης περιοχής μέσα σε ένα ενωμένο Ιράκ.

Στην εξέγερση έκαναν ότι μπορούσαν για να υπερασπιστούν το Ιρακινό κράτος. Επενέβησαν

Ο πόλεμος στον Κόλπο έφτασε στο τέλος λόγω της άρνησης της Ιρακινής τάξης να πολεμήσει και των επακόλουθων εξεγέρσεων στο Ιράκ... Μετά την ήττα της εξέγερσης το ΜΜΕ της Δύσης παρουσίασαν τους προλετάριους σαν αβόητητα θύματα καταλλήλα για υποστήριξη με ελεημοσύνες.

ενεργά για να εμποδίσουν την καταστροφή των αστυνομικών αρχείων και της κρατικής ιδιοκτησίας, περιλαμβανομένων των στρατιωτικών βάσεων. Οι Εθνικιστές εμποδίσαν Άραβες λιποτάκτες να ενωθούν με την "Κουρδική" εξέγερση και τους έστειλαν πίσω στη Βαγδάτη για να συλληφθούν. Έκαναν ότι μπορούσαν για να εμποδίσουν την ανταρσία να διασπαρεί πέρα από τα "σύνορα" του Κουρδιστάν που ήταν η μόνη της ελπίδα για επιτυχία. Όταν το Ιρακινό κράτος άρχισε να στρέφει την προσοχή του στην εξέγερση στο Κουρδιστάν οι ραδιοφωνικές εκπομπές των Κούρδων Εθνικιστών δεν ενθάρρυναν ούτε συντάχθηκαν με την αντίσταση αλλά αντίθετα υπερτόνισαν την απειλή από τα εξαγριωμένα Ιρακινά αποσπάσματα που παρέμεναν πιστά στην κυβέρνηση και συμβούλευσαν τον κόσμο να φύγουν στα βουνά. Το οποίο τελικά έκαναν. Τίποτα απ' αυτά δεν είναι εκπληκτικό αν εξετάσουμε την ιστορία τους.

Ο πόλεμος στον κόλπο έφτασε στο τέλος λόγω της άρνησης της Ιρακινής εργατικής τάξης να πολεμήσει και των επακόλουθων εξεγέρσεων στο Ιράκ. Αλλά τέτοιες προλεταριακές ενέργειες συνεντρίβησαν από τις συνδυασμένες προσπάθειες διαφόρων διεθνών και εθνικών αστικών δυνάμεων. Άλλη μια φορά ο εθνικισμός χρησίμευσε σαν τρικλοποδιά της προλεταριακής εξέγερσης. Ενώ είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι η πολιτική της Μέσης Ανατολής δεν κυριαρχείται από τον Ισλαμικό φονταμενταλισμό και τον Αραβικό εθνικισμό όπως παρουσιάζει ο αστικός τύπος, αλλά στηρίζεται στις ταξικές διαμάχες πρέπει να ειπωθεί ότι οι άμεσες προοπτικές για την ανάπτυξη του ταξικού εργατικού αγώνα στο Ιράκ είναι τώρα ισχνές.

Ο πόλεμος όχι μόνο επέφερε την ήττα της Ιρακινής εργατικής τάξης αλλά επίσης αποκάλυψε την κατάσταση ήττας "ή ηττοπάθειας; state of

defeat" της εργατικής τάξης στις ΗΠΑ και σε ένα μικρότερο βαθμό στην Ευρώπη. Το δυτικό αντιπολεμικό κίνημα ποτέ δεν αναπτύχθηκε σε μαζική εργατική ταξική αντίθεση στον πόλεμο. Παρέμεινε κυριαρχούμενο από ένα ειρηνιστικό προσανατολισμό, αντιτιθέμενο στον πόλεμο με όρους ενός εναλλακτικού εθνικού συμφέροντος "Η Ειρήνη είναι Πατριωτική".

Ενώ εξέφρασε την αποστροφή του για το συμβατικό ολοκαύτωμα απέφυγε να κάνει οτιδήποτε για να το σταματήσει που θα το έφερνε (το κίνημα) αντιμέτωπο με το κράτος. Αντί γι' αυτό επικεντρώθηκε σε ανώφελες συμβολικές διαμαρτυρίες που απλώς έθρεψαν το αίσθημα της αδυναμίας μπροστά στην πολεμική μηχανή του κράτους.

Μετά την ήττα της εξέγερσης η διαστρέβλωση την Δυτικών ΜΜΕ συνεχίστηκε. Οι προλετάριοι παρουσιάστηκαν σαν αβόητητα θύματα, κατάλληλα για υποστήριξη με ελεημοσύνες, ευγνώμονες για τα θέματα των pop stars που σπιρούνιζαν το άλγο της "Live Aid" άλλη μια φορά. Γι' αυτούς που θυμούνταν την εξέγερση, ένα μπλουζάκι με το σύνθημα "Let it be ...Kurdistan" ήταν η προφανής απάντηση. Ενώ η εξέγερση ηττήθηκε δεν μπορούμε να επιτρέψουμε τη διαστρέβλωση των σκοπών της και του τρόπου που ηττήθηκε, χωρίς απάντηση: εξ ου και το παρόν κείμενο.

Η αποτυχία της εργατικής τάξης να αναγνωρίσει τα δικά της ταξικά συμφέροντα ως διαφορετικά από τα "εθνικά συμφέροντα" και να κλωσιεργήσει εις βάρος του πολεμικού εγχειρήματος μπορεί μόνο να βαθύνει τις διαιρέσεις μεταξύ της διεθνούς μας τάξης κατά μήκος των εθνικών συνόρων. Οι κυβερνήτες μας τώρα θα έχουν τόσο περισσότερη αυτοπεποίθηση στο να διεξάγουν χωρίς αντίθεση φονικούς πολέμους αλλού στον κόσμο, όση είχαν χάσει από τότε που η εργατική τάξη σταμάτησε τον πόλεμο στο Βιετνάμ με ανταρσίες, λιποταξίες, απεργίες και συγκρούσεις.

ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΙΡΑΚ

Έχει υπάρξει μια μακρά παράδοση ταξικού αγώνα στο Ιράκ, ιδίως από την Επανάσταση του 1958. Με τη μόνιμη εμπόλεμη κατάσταση ώστε να διατηρήσει την κοινωνική ειρήνη

αυτός ο αγώνας έχει πάρει συχνά τη μορφή μαζικής λιποταξίας. Κατά τη διάρκεια του πολέμου Ιράκ - Ιράν δεκάδες χιλιάδες στρατιωτών λιποτάκτησαν. Αυτό διόγκωσε την αντίθεση της εργατικής τάξης προς τον πόλεμο. Με την αναξιοπιστία του στρατού έγινε όλο και πιο δύσκολο για το Ιρακινό στράτος να καταστείλει τέτοιες ανταρσίες. Ήταν γι' αυτό το λόγο που ο Σαντάμ Χουσέιν χρησιμοποίησε χημικά όπλα ενάντια στην πόλη Χάλεππε το 1988.

Μετά την εισβολή στο Κουβέιτ έγιναν πολλές διαδηλώσεις με το σύνθημα "όχι στο Κουβέιτ! Θέλουμε μόνο τον Σαντάμ και το Ιράκ!" για να "καπελώσει" το αντιπολεμικό αίσθημα. Με τη δραματική άνοδο των τιμών στα είδη ανάγκης - μόνο τα τρόφιμα ανέβηκαν είκοσι φορές από τις τιμές πριν την εισβολή - υπήρχε λίγος ενθουσιασμός για πόλεμο. Η κοινή γνώμη στο Ιράκ ήταν ηττοπαθής "ή ντε-φакτιστική;

Παρά την αύξηση κατά 200% των πληρωμών η λιποταξία έγινε συνήθης. Μόνο στην πόλη Sullaimania υπήρχαν κατά τις εκτιμήσεις 30,000 λιποτάκτες. Στην Kut ήσαν 20,000. Τόσο μεγάλη ήταν η λιποταξία ώστε ήταν εύκολο για τους στρατιώτες να δωροδοκήσουν τους αξιωματικούς τους για να φύγουν από το στρατό. Αλλά αυτοί οι στρατολογημένοι από την εργατική τάξη δεν λιποτάκτησαν απλώς, αλλά οργανώθηκαν. Στην Kut χιλιάδες έκαναν πορεία στην τοπική αστυνομία αναγκάζοντας να μπει τέλος στους βασανισμούς λιποτακτών.

Δυο ημέρες μετά το ξεκίνημα του πολέμου ξέσπασαν αντιπολεμικές ταραχές στη Raniah και μετά στη Sullaimania.

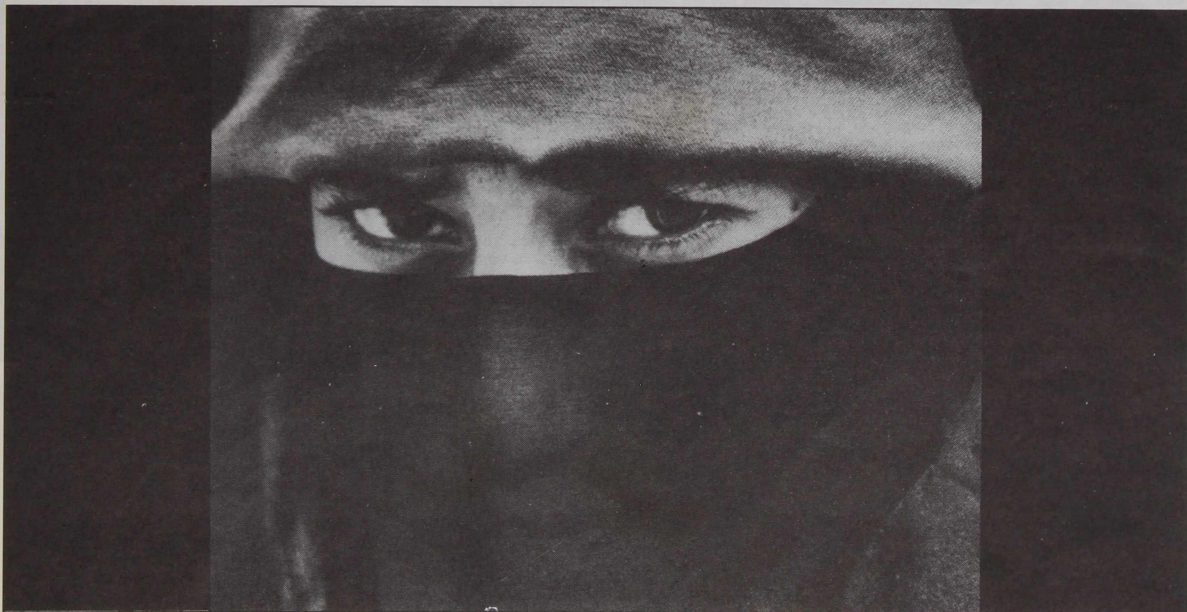
Αυτό το φυλλάδιο προέρχεται από επαναστάτες του Ιράκ και της Βρετανίας. Για περισσότερα αντίγραφα ή αλληλογραφία μπορείτε να μας ειδοποιήσετε στις εξής διευθύνσεις:

BM CAT, LONDON WC1N 3XX, UK
PO BOX 3305, OAKLAND CA 94609, USA

Θα εκτιμούσαμε προσφορές που να καλύπτουν το κόστος αυτού του φυλλαδίου.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Β. ΡΑΠΤΗΣ

Από το Ελληνικό περιοδικό Απέναντι Όχθη

ΟΙ ΡΙΖΕΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ ΚΑΙ Η ΗΧΩ ΤΗΣ ΑΜΑΘΟΥΝΤΑΣ

Συνέντευξη: Γόρης Γρηγοριάδης

Μια απόπειρα σημειολογίας του ανθρώπου και του χώρου

Ο Γόρης και η Μπουάτ του είναι μια παρουσία που δύσκολα μπορείς να αγνοήσεις. Ιστορικά, Γεωγραφικά, Σημειολογικά. Η Μπουάτ ή το μαράκι του είναι το πιο μακρόβιο στέκι (στη Λεμεσό και ίσως στην Κύπρο ολόκληρη) του οποίου ο πάγκος δεν κουβαλά απλά αλκοόλ αλλά είναι και χώρος διακίνησης ιδεών, απόψεων και πολιτικής παρέμβασης. Γεωγραφικά έχει οριοθετήσει την περιοχή στην οποία δημιουργήθηκε τα τελευταία χρόνια ο χώρος των στεκιών για αυτοχθόνους Λεμεσιανούς - κάτω απ' την καταιγισμένη απ' τα καμπαρέ Πλατεία πρώων προς την Αγίου Αντρέου. Και η σημειολογία του χώρου - του ανθρώπου. Έξω το ταμπλά με τους πίνακες του Γόρη (τον Πυθαγόρα) η ανακινώσεις του "κινήματος" του πάγκου - της Πράσινης ηχώ. Στον πλάγιο τοίχο graffiti. Μέσα ο Γόρης με τη σταθερή, στεντόρια προσφώνηση χαιρετισμό... "Φίλε μου..." Μοναδική εμπειρία να τον παρακολουθάς αποστασιοποιημένος. Θα ξεκινήσει απ' τη μια γωνία του πάγκου με συζήτηση για το φάσμα και τη θάλασσα, θα μετακινηθεί δίπλα με μια μύπα και μια συζήτηση για τα προβλήματα της Λεμεσού ή μια εκδήλωση του "κινήματος", παρά δίπλα θα αρχίσει μια συζήτηση για τον Πυθαγόρα ή τη μεταφυσική, πιο πέρα θα αρχίσει να μιλά για τον Πλουτί το Σέρβα ή την πολιτική σήμερα, πιο εδώ για την Αμαθούνα και την εναρμοσύνη του ήλιου πάνω απ' τους αρχαίους ναούς... Η γοητεία ενός μπάρμαν ή ο ιερέας - μύστης σαν μπάρμαν;

Πίσω είναι η αιδούσα των εκδηλώσεων - εδώ ακούστηκαν και ακούονται πρωτόγνωρα πράγματα... Πολιτικοί λόγους την εποχή που η ΕΟΚΑ Β απειλούσε ακόμα με τα καλασνίκωφ, μύστες

μάγοι και αντιπαραθέσεις θωμάτων. Στον τοίχο, απέναντι από την είσοδο μια κυπριακή σημαία... Πίσω από τον μπάρμαν το πρόσωπο και οι στίχοι του Δώρου Λοΐζου. Στο βάθος μια τεράστια φωτογραφία - ο Γόρης σαν ψαράς. Και ύστερα είναι η εικόνα του Γόρη στις πορείες. Ο Γόρης με το πράσινο μπερέ, ένας άνθρωπος μπροστά, που φαίνεται να βιώνει την πράξη και το είναι του σαν συμβολική κίνηση... λες και ο άνθρωπος είναι ένα κίνημα από μόνος του.

Ο Γόρης, από απόσταση φαίνεται γραφικός. Επιμένει σε ένα κόσμο που δεν είσαι και απόλυτα σίγουρος αν είναι του παρελθόντος ή του μέλλοντος - η μιας άλλης διάστασης. Είναι εκεί. Διατηρείται σωματικά και πνευματικά σχεδόν παρά τη πέρα απ' το χρόνο. Ένα σώμα αθλητικότητας και μια κορμιοστασία που σε κάνει να απορείς. Τι σόι μπάρμαν είναι αυτός που ούτε πίνει ούτε καπνίζει. Ασε που σου κάνει και αντικαπνιστική αναφορά άμα σου πούλα τοιγάρα. Και το ύφος... η απίστευτη σιγουριά του λόγου. Μιλά ή κροφτεί; Έλα ντε... Μπάρμαν ή εκφραστής ενός ονείρου...

Ήμουν στη Λευκωσία τη δεκαετία του '70 όταν ο Γόρης άνοιξε την ηχώ το '75 και τη μετέτρεψε στο στέκι της νεολαίας της αμφισβήτησης. Η ηχώ ακουγόταν. Όταν λειτουργούσε η Χρυσάλλιδα τη δεκαετία του '80 η "ηχώ" φάνταζε παρελθόν. Μια γενιά που δεν αντιλαμβάνονταν ούτε το ροκ ούτε την οργή της Αυτονομίας του '77. Το αντίστοιχο της γραφικότητας των χίπιηδων στην Αμερική. Και διηγώντας τα να κλαίει. Τι θα μπορούσε να πει ο *cid viscosus* στα παιδιά των Λουλουδιών; Και αντίστροφα. Και όμως η Ηχώ και ο Γόρης συνεχίσαν. Και ύστερα αρχίζει να ψάχνει για συνέχεια. Ιστορική συνέχεια. Η προσέγγιση και η διεκδίκηση του χώρου προϋποθέτουν γραμμές χρονικής συνέχειας. Ιστορικότητας. Η κυπριακή νέα Αριστερά και η γενιά της Αντίστασης. Ο Γόρης που δημιούργησε το κλασικό στέκι εκφρασης της γενιάς της Αντίστασης - την ηχώ '75. Και η οποία μεταλλάχθηκε τη δεκαετία του '80 σε Πράσινη ηχώ. Απ' την αντιφασιστική - αντιιμπεριαλιστική αντίσταση της δεκαετίας του '70 στην οικολογία τη δεκαετία του '80.

Μόδα; Μόδα παγκόσμια ή παγκόσμια μεταλλαγής; Και γιατί να είναι αυθεντικοί οι Γερμανοί και όχι ο Γόρης ο Πυθαγόρειος που θεωρούσε τον άνθρωπο μέρος της φύσης και τη φύση μέρος του ανθρώπου από τη δεκαετία του 60; Νάαι άραγε τυχαία η φίλια του με τον Πλουτί το Σέρβα; Ο ένας, πνευματικός πατέρας της κυπριακής εργατικής σοσιαλιστικής Αριστεράς... είναι άραγε ο Γόρης ο πνευματικός πατέρας της νέας κυπριακής Αριστεράς; Ή είναι εκπρόσωπος μιας παρχαίας παράδοσης - ο τελευταίος των Αμαθούνων που αντιτίθεται ακόμα; Ο ιθαγενής που ξέρε;

Γνωρίστηκα με το Γόρη στη διαδήλωση ενάντια στον πόλεμο του Κόλπου και στις κινητοποιήσεις για τα διατηρητέα στην παλιά Λεμεσό. Άλλος πολιτισμός σκέφτηκε. Με εντυπωσίασε όμως ένα παράξενο γνώριμο ήθος. Τον γνώρισα καλύτερα. Πήγα να του πάρω συνέντευξη απορώτας αν όλα τα κομμάτια του Γόρη στον πάγκο της ηχώ είχαν μια συνοχή - ένα εσωτερικό δέσιμο ή αν ήταν αποσπάσματα που συγκροτούσαν μια πολυκεντρική ταυτότητα κολλάζ... Μεταμοντέρνος ή κλασικός; Μη ξεροντας την απάντηση τοποθετήθηκε στο κέντρο - στο μοντέρνο χρόνο. Η βιογραφία του Γόρη σαν μια διασταύρωση με τον Μοντέρνο χρόνο της χώρας.

ΚΑΤΑΒΟΛΕΣ:

Η Λεμεσός που χάνεται και αντιαποικιακές μνήμες

Γεννήθηκε το 1939 στις παραμονές μιας δεκαετίας που θα σφράγιζε την Κυπριακή ιστορία σαν η περίοδος που τα πρωτοποριακά θιώματα των μοντεριστών της δεκαετίας του 1920 θα γίνονταν μαζική εμπειρία. Εργατικό κίνημα. Εκδημοκρατικοποίηση. Αντιαποικιακός αγώνας. Εθνικισμός. Κομμουνισμός. Τροτσκισμός. Ο Γόρης θυμάται έντονα τη γεωγραφία ενός κόσμου που θα ισοπεδώσουν μετά οι πολυκατοικίες.

"Γεννήθηκα εδώ. 50 μέτρα πιο κάτω από τον χώρο που μιλούμε. Σε ένα παλιό αρχοντικό... Η περιοχή ήταν τότε γνωστή με ένα ωραίο τοπωνύμιο, η περιοχή του Πλάτανου, όπως την ήξεραν και οι παλιοί Λεμεσιανοί. Δυστυχώς ο Πλάτανος κόπηκε και αυτός για να γίνει σήμερα μια πολυκατοικία κάποιου από τους καταστροφείς της Λεμεσού". Μετρά και τονίζει τις λέξεις του. Ένας βέρος Λεμεσιανός. Θυμάται τα καλοκαίρια που πήγαινε στην Κακοπετριά... την παλιά Κακοπετριά, τη φύση... "Ήταν ένα όνειρο και ένα παραμύθι ταυτόχρονα... Και ο χρόνος; Η δεκαετία του Πλουτί το Σέρβα στη Λεμεσό.

"Τον είδα για πρώτη φορά στα δημοτικά λουτρά της Λεμεσού... επέσπευξε την κουβέντα και είχα αργήσει να επιστρέψω στο σπίτι, τζάι κάποιος μου έκλεψε τα ρούχα και όταν επέστρεψα σπίτι έφασα το ξύλο της χρονιάς μου, το οποίο έχει σημάδι κάποιου την όλη μου ψυχούνη... ήταν μια θάναση μεταχείριση κάτι το οποίο δεν μπορεί να διανοηθώ να γίνεται σε οποιονδήποτε".

Ο συμβολισμός των συμπερισεων. Η απόρριψη της βίας και η πρώτη συνάντησή με το Σέρβα. "Στο γυ-

μνάσιο πήγα στην εμπορική Ακαδημία και μπήκαν στον απελευθερωτικό αγώνα που ήταν πραγματικά ένα καθαρό ζήτημα της εφηβικής μου ηλικίας".

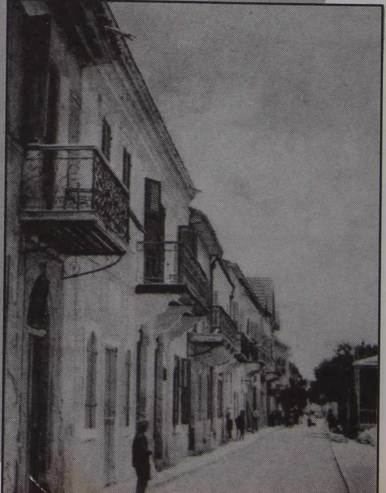
Ο Γόρης, το αντιαποικιακό κίνημα και η ΕΟΚΑ. Το ρωτώ προσπαθώντας να καταλάβω το πνεύμα μιας γενιάς. Τι σήμαινε απελευθερωτικός αγώνας τότε; "Ο κόσμος γενικά έβλεπε τον απελευθερωτικό αγώνα σαν μια αποπνιγμένη του αγγλικού ζυγού, δηλαδή, ήθελαν οι Κύπριοι πιστεύω, να γευτούν το δικαίωμα εκείνο, της ελευθερίας του ανθρώπου και το δίκαιο αν θέλεις".

"Ο Παλιός Πλάτανος κόπηκε για να γίνει μια πολυκατοικία ενός από τους καταστροφείς της Λεμεσού"

Καλά, και τι εσήμαινε τότε η ένωση με την Ελλάδα; "Την εποχή που εμπίκα στον απελευθερωτικό αγώνα δεν επήγα με το πως κάποιος ήθελε να τροχοδρομήσουν τον αγώνα τότε, στα μέτρα της δεξιάς προς την Ελλάδα με κάποιους τρόπους, να πολεμήσουν τον κομμουνισμό παράλληλα, διότι πρέπει να πω ότι για να έμπαινε κάποιος στην ΕΟΚΑ τότε έπρεπε να περάσει από κάποιον, ας πούμε εξέταση, από κάποιους, ότι δεν ήταν στην περιοχή της αριστεράς για να έχει μετά από τον αγώνα δικαιώματα να πει "μα τζάι εμείς εκάμαμε αγώνα", δηλαδή αυτό το πράγμα το είχαν προσέξει, αλλά εγώ δεν είχα τόσο προσωπική ανάμειξη στις διαχωριστικές κομματικές παρατάξεις. Έβλεπα όμως ότι πραγματικά ο αγώνας εκείνος ήταν πολύ περισσότερο για να φύγουν οι Εγγλέζοι από την Κύπρο. Αυτό το λέγω διότι έτσι το ένοιωθα. Τώρα ότι εφώναζαν και περί ενώσεων, ίσως ήταν κάτι που έπρεπε να φωνάζομε για να δοθεί η αντιβρετανική διάσταση..."

Οι Άγγλοι το συλλαμβάνουν σαν διοργανωτή διαδήλωσης και το βάζουν υπό κατοίκους περιορισμό. Το 1957 φεύγει για την Αγγλία για να σπουδάσει. Στο Λονδίνο παρά τις προειδοποιήσεις των αρχών "...εβρέθηκα 2-3 φορές να ρίχνω φυλλάδια στους κεντρικούς δρόμους του Λονδίνου". Γράφεται στο Pitman's college για εμπορικά παρά το ότι ο ίδιος θέλει να σπουδάσει ζωγραφική - η οικογένειά επιμένει να σπουδάσει εμπορικά ή μηχανικός.

"Άρχισα να νοιώθω ότι αχρηστεύομαι στην κυριολεξία και μάλιστα δεν έγραφα οποιονδήποτε μάθημα που έπρεπε να γράφω αλλά εγέμιζα τα τετράδια με ζωγραφιές. Οπότε σε κάποια εξέταση που έγινε μέσα σε 15 μέρες ανακάλεψαν ότι ήταν γεμάτα από σχέδια τα τετράδια και δέχτηκε δριμύτητα επίληξη από τους υπεύθυνους. Άντεξα για μερικά τρίμηνα που ήταν πληρωμένα και μετά εδραπέτευσα".

Ανακαλύπτοντας την εξέγερση του Underground και η πίστη στην αρμονία

Αρχίζει να ψάχνει δουλειές στο Λονδίνο για να μαζέψει λεφτά να πάει σε σχολή ζωγραφικής. Δεν τα καταφέρνει. Θα πάρει 3 διπλώματα μετά, όταν θα επιστρέψει στην Κύπρο. Στο Λονδίνο όμως υπήρχαν και άλλα, ελεύθερα Πανεπιστήμια.

“Έκαμνα συνέχεια ότι εμπορούσα για να βρίσκομαι με τον κόσμο της τέχνης, όπου υπήρχαν εκθέσεις, γκαλερί, μουσεία όπου υπήρχε κόσμος που ασχολείτο. Επήνεα όποτε έβρισκα ευκαιρία και εκάθουμουν με τις ώρες με τους ζωγράφους των πεζοδρομίων του κεντρικού Λονδίνου... ήταν ένα ανοικτό κολλέγιο τέχνης”.

“Ήταν η πρώτη φορά που είδα άτομα, μέσα στην καρδιά του χειμώνα, να είναι με φανέλες ριγέ, ξεμασχαλές και να ζωγραφίζουν στο δρόμο... Μετά από κάποια χρονιά είδα να θγαίνει μια μορφή κοινωνικής επανάστασης από τα πράγματα που έκαναν εκείνοι οι, ας το πούμε, πρωτεργάτες... Την επερίπατησα αυτήν την τάση, τότε και μπορούσες να δεις ότι μέσα από την τέχνη κάποιον ανθρώπων εκδηλώνονταν μια κοινωνική μορφή έντονης επαναστατικής διάθεσης η οποία μετά εκαρποφόρησεν”.

Γοητευμένος μεν απ' την επαναστατικότητα παρέμεινε πιστός ωστόσο σε μια άλλη τεχντροπία της ζωγραφικής. “Επίστευα πάντοτε εις την μορφική τέχνη... Εκεί όπου δοκιμάζεται η ικανότητα του καλλιτέχνη να αγγίζει ότι πιο υψηλό, πιο δύσκολο... να μπαίνει απέναντι στη φύση και να προσπαθεί να τη μιμηθεί... Η κλασική ζωγραφική μου άφηνεν τη δυνατότητα να ανταγωνιστώ τα μεγάλα ονόματα ακόμα και της Αναγέννησης. Πίστευα και πιστεύω ότι η δική μου παρουσία στον κόσμο της τέχνης θα ήταν να παραβώ τους μεγάλους”.

Το ρώτησα, υπό την μορφή σχολίου, αν ταυτιζόταν με την αριστοκρατική παράδοση - Αντιδρά έντονα στην ταξική έννοια της λέξης. “Πιστεύω εις τον άνθρωπον όταν εναρμονίζεται μέσα στην ουσία της φύσης και η φύση είναι από μόνη της τέλειον είδος. Τώρα αν κάποιος επιωφελεύμενος κάποιων πραγμάτων, ίσως για να επιβάλλουν τη δική τους παρουσία, εκμεταλεύοντουσαν το ψηλότερο σημείο για να απομακρύνουν και να υποθαμβίζουν την αδυναμία της κατώτερης τάξης, που την έχουν καταντήσει κατώτερη, αυτή είναι πιστεύω μια άλλη υποθέσει. Για να είμαι πιο συγκεκριμένος. Για μένα το κλασσικό μπαλέτο είναι μια υψηλή ανθρώπινη διάσταση, καθαρά πνευματική. Εάν σπουδάζουν μόνο οι κόρες των πλουσίων μπαλέτο, αυτό δε σημαίνει ότι το μπαλέτο από μόνο του είναι κάτι το υψηλό για τις ανώτερες τάξεις μόνο”.

Παρατήρησα ότι “αριστοκρατικό” μπορεί να σημαίνει και την κυριαρχία του “άριστου” πολιτιστικά. Πολλοί αναρχικοί του 19ου αιώνα και των αρχών του 20ού θα μπορούσαν να θεωρηθούν “αριστοκράτες” στο στυλ, την αισθητική διάσταση. “Αν είναι έτσι, ναι”.

Η αισθητική διάσταση της τέχνης σαν εξέγερση αλλά μια εξέγερση που πρέπει να καταλήξει τελικά στην Αρμονία; “Ακριβώς σε τούτον πιστεύω είναι η ουσία... Η τέχνη για τον άνθρωπο είναι σημείο λυτρωτικό και ταυτόχρονα ανυψωτικόν”.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ:

Ο Πυθαγόρας η μεταφυσική και η κοσμική εξέλιξη

Τον ένοιωσα να κινείται προς το κέντρο της οπτικής του, της φιλοσοφίας, της θρησκείας του... Στον Πυθαγόρα. Τι είναι λοιπόν ο Πυθαγόρας για το Γόρη;

Τα βαθιά νερά της μεταφυσικής. Προσπαθούσα να καταλάβω αυτήν την επαναλαμβανόμενη άποψη για ενότητα του είναι. “Ας δάλουμεν ορισμένες λέξεις. “Κατ’ ομοίωσιν του όλου”. Τι σημαίνει αυτό το πράγμα; Έχουμε μέσα μας τη δική μας μικροκοσμική μονάδα - τη δυνατότητα του απείρου αλλά εάν περιμένωμεν ότι το άτομο μέσα στη δική του διάσταση θα μπορέσει να προσκαθεί εκεί που είναι το απόλυτον, δεν θα μπορέσει...”

Αρχίζει να μου εξηγά μια φιλοσοφία της ιστορίας. “Ο άνθρωπος στην πνευματική του ανέλιξη ακολουθεί μιαν εξελικτική πορεία όπου ύλη και πνεύμα είναι το ίδιο και το αυτό πράγμα. Ο πρωτόγονος όταν φτιάχνει τα διάφορα βασίλεια συντελεί σε μια υλική-πνευματική ανέλιξη. Και ο άνθρωπος - άτομο, σε οποιοδήποτε σημείο της εξελικτικής - ιστορικής πορείας, πεθαίνει μεν, δεν είναι αθάνατος, αλλά δεν πάει σε κόλασεις και παραδείσους, μεταβάλλεται σε κάτι άλλο στην εξελικτική πορεία του όλου...”

Ένας χίπυς στη γειτονιά μας. Η κοσμική αλήθεια και η εξέλιξη της ανθρώπινης κοινωνίας. Ποιος τελικά θα ανακαλύψει την αλήθεια - ο μύστης ή ο ακτιβιστής; Επιμένει στη δυνατότητα αλληλοεξάρτησης. Στο κάτω κάτω η ερώτηση ζητά να υπερασπιστεί τη συνοχή των 2 πλευρών του είναι του. “Ο Μύστης δεν είναι αυτός ο οποίος απομακρύνεται από το κοινωνικό σύνολο... Ας πάρουμε τον Πυθαγόρα σαν παράδειγμα. Ο Πυθαγόρας ίσως ήταν ο πιο σωστός κομμουνιστής στην ουσία διότι εμίλησεν πρώτος και έζησεν πρώτος το κοινοδικόν πλαίσιο. Δεν εδεχόταν να μπει κανένας στο κοινωνικό του πλαίσιο, την σχολή του, αν δεν άφηνε στο κοινό ταμείο όλα τα υπάρχοντα του. Η διδασκαλία του επικεντρωνόταν στην ανάπτυξη της συνειδήσεως του ανθρώπου για τις πράξεις του. Η συνειδητή πράξη, η συνειδητή ζωή. Η απελευθέρωση του πνεύματος από την ύλη. Το οποίο επιστρέφει στη συζήτηση που είχαμε προηγουμένως για την ιστορική εξέλιξη. Ο πρωτόγονος άνθρωπος αγωνιζόταν να επιβιώσει. Σε κάποιο στάδιο αρχίζει όμως να ανακαλύπτει, μέσα από μια κοινωνική ζωή, κάποια πράγματα τα οποία αναλογούν σε πιο ψηλές πνευματικές καταστάσεις. Επέρχεται μια εξέλιξη. Μερικοί το εκμεταλεύτηκαν και το εκμεταλεύονται αυτό για να επιβάλλουν την εξουσία τους.

Ο μάγος της πρωτόγονης κοινωνίας λ.χ. σαν γνώστης αυτής της ανώτερης εξέλιξης μπορεί να το εκμεταλεύτει για να επιβληθεί στους άλλους. Υπάρχει και υπάρχει όμως και ο καθαρά πνευματικός άνθρωπος ο οποίος ήθελε και θέλει να θλέπει την κοινωνία με δικαιοσύνη. Η

έννοια της δικαιοσύνης είναι καίρια. Μέσα σ’ αυτήν εναρμονίζεται η δραστηριότητα του ανθρώπου και έρχεται μέσα εις την ίδια τη φύση και μπαίνει ακριβώς στις ίδιες διαστάσεις, διότι η φύση είναι από μόνη της εναρμόνιση των διαφόρων συστατικών της”.

Προσπαθώ να καταλάβω:

Τελικά, έστω και σε ένα διαφορετικό πλαίσιο ανάλυσης, δεν μιλάμε ουσιαστικά για τη μετάβαση από το χώρο της ανάγκης στο χώρο της ελευθερίας, εξελικτικά; Η ιστορική διαλεκτική του Μαρξισμού - είτε κομμουνισμός, είτε αναρχία είτε οτιδήποτε ονομάζεται ο χώρος της ελευθερίας. Η μετάβαση από την οικονομία στην πραγματική ανθρώπινη ιστορία;

Ο Γόρης ενθουσιάζεται: “Εδώ υπάρχει ένα ισχυρό σημείο. Να σου απαντήσω φίλε μου. Κάποτε αντιμετώπιζα τη λέξη αναρχική κοινωνία. Αυτό το πράγμα σήμαινε μια κατάσταση τελείωσης ως προς την ανθρώπινη διάσταση... Γιατί να υπάρχει δικαστής όταν δεν θα υπήρχε λόγος για δική; Με αυτή την έννοια ο Μαρξ εμίλησεν για την τελευταία βαθμίδα της ανέλιξης στην οποία μπορεί να φτάσει η κοινωνία και ο άνθρωπος σαν τέλειον ον”.

Ο Γόρης ενθουσιάζεται, όλο και περισσότερο, σαν ένας ολοκληρωμένος άνθρωπος. Με πολλές εκφράσεις: ο αθλητικός ψαράς, ο μάγαν που θυμίζει μυστή, ο ακτιβιστής ο ακολουθούσε το Πυθαγόρα. Απόψεις και βιώματα που στριζίζονται όμως σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα αντίληψης και εμπειρίας του είναι και του χρόνου. Λοιπόν, δεν είναι κολλάζ. Ανήκει στο είδος των κλασσικών. Επιμένει στον Πυθαγόρα.

“Ο Πυθαγόρας ήταν ένας πνευματικός άνθρωπος ο οποίος εκπαλεψήθη από την εκκλησία... Είναι μια προσωπικότητα που καίει... Θα μπορούσαμε να τον παραλληλίσουμε, σε θρησκευτικά πλαίσια με το Χριστό”.

Το ρώτησα για τον Αττεσλή, το γνωστό μάγο της Κύπρου, τον οποίο φιλοξένησε στην Μπουάτ σε 2 εντυπωσιακές παρουσιάσεις. Νοιώθει αποστασιοποιημένος από τον Αττεσλή σήμερα. “Κατευθύνεται προς την Εβραϊοπεριοχή... Είχαμε καλή επικοινωνία αλλά στο τέλος εδρήκα ότι ανήκα εις την καθαρά ελληνικήν, όχι Ελλαδικήν, για να είμαι ξεκάθαρος δηλαδή, όταν έρω μιλώ για την Ελλάδα δεν μιλώ καθόλου για Ελληνικόν κράτος, μιλώ για το Ελληνικό πνεύμα, τον πολιτισμό, τον αρχαίο αν θέλεις. Την πνευματική εκείνη περιοχή. Με αυτή την έννοια νιώθω ότι ενώ και ο Αττεσλής κινούμαστε σε διαφορετικές περιοχές”.

Θεωρεί τον Πλάτωνα σαν κάποιον που προσπάθησε να εκλαϊκώσει τον Πυθαγόρα. Αντίθετα θεωρεί το Σωκράτη “βιωματικό” όχι “ετερόφυτο”. Για το Ζήνωνα και το Στωϊκισμό: “Ασπάζομαι πολλά από το Ζήνωνα. Θα πρέπει να πω ότι είναι από τα βασικά μου αποφθέγματα το “κατά φύσιν ζειν, τούτεστιν κατά αρετήν ζειν”. Αυτό που ζει σε αρμονία με τη φύση τούτος είναι που ζει, αν θέλεις, τη σωστήν “κατά αρετήν” ζωή των αείων”. Ίσως λοιπόν η οικολογική μετάλλαξη της ηχώ σε πράσινη ηχώ να έχει βαθιές ρίζες - φιλοσοφικά και βιωματικά.

Επιστρέφουμε στον Μοντέρνο Χρόνο. Γυρίζει από το Λονδίνο το 1959 και αρχίζει να δουλεύει σαν διαφημιστής ενώ σπουδάζει ζωγραφική με αλληγορογραφία. Έχει τώρα 3 διπλώματα αλλά επιμένει: "ουδέποτε γίνεσαι ζωγράφος εάν δεν έχεις μέσα σου την έφεση".

Στα πρώτα χρόνια της Ανεξαρτησίας και ιδιαίτερα μετά τα γεγονότα του '63 "φτάνω στο ανώτατο σημείο του ΣΑΠΕΛ μέχρι το 64-65". Και ένα άσχημο "ξύπνημα". "Είδα πραγματικά καταστάσεις που μάλλον με είχαν απογοητεύσει. Δηλαδή εδλεπα άτομα που ήταν με τη μορφή του αγωνιστή, όπως ονομαζόντουσαν, να έχουν πλούσια τα ελέη και ύστερα έβλεπα κάποιους άλλους που είτε γιατί αδικήθηκαν, είτε γιατί δεν μπορούσαν μάλλον να ανεθούν όπως ανέθηκαν οι άλλοι οικονομικά, να έρχονται σε σύγκρουση μεταξύ τους. Εγώ δεν μπορούσα να παίζω το παιχνίδι κανενός και απομακρύνθηκα".

Ήταν και η περίοδος της πίεσης για διπλή ένωση, της καθόδου της μεραρχίας... "Ήμουν τότε στην εθελοντική ενδοφρουρά και μάλιστα ήμουν και από τους συνόδους που ευσυνόδευσαν τους Έλληνες στρατιώτες στα διάφορα στρατόπεδα.

Είδα όμως και τη χούντα να έρχεται και τους κάποιους ανθρώπους να εκδηλώνονται εδώ πέρα να να ωρύνονται, να λυσσομανούν είτε για τους κομμουνιστές, είτε για τους οποιοσδήποτε προοδευτικούς είτε ακόμα και για το Τουρκοκυπριακό στοιχείο, ότι έπρεπε, έλεγαν, να επανλάβουμε το τι είχε κάνει η Κρήτη και εκεί άρχισα πλέον εσωτερικά, στην κυριολεξία, να επαναστατώ, δηλαδή να μη δέχομαι το φαί που μου έδιναν. Το έκαμνα εμετό. Δεν με έπειθαν πλέον και πήρα τη μεγάλη απόφαση να απομακρυνώ το συντομότερο. Και απομακρύνθηκα. Γύρω στο 65-66. Έβλεπα και τι γινόταν στην Ελλάδα. Άρχισα να καταλαβαίνω ότι υπήρχε κάτι το σάπιο και απομακρύνθηκα τελείως. Περιορίστηκα στα προσωπικά, καλλιτεχνικά μου πράγματα εξ' ου και κάποια δημιουργία μου έντονη είχε εκδηλωθεί εκείνη την περίοδο. Από το 65-66 μέχρι το '74".

Κυκλοφορεί τότε σε μπουάτ καλλιτεχνών ανκαι τον πλησιάζουν διάφοροι να μπει στις "ομάδες των κάποιων" μέχρι και η ΕΟΚΑ Β' "είχαν το θράσος να μου προτείνουν. Τους απέπεμψα και μάλιστα με αυστηρόν, αν θέλεις, τόνο που δεν το συννιζώ".

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ:

Η Αντίσταση στη Λεμεσό στις 15 Ιουλίου

15 Ιουλίου και η βιογραφία του Γόρη θα διασταυρωθεί παράξενα πάλι με την Ιστορία. Θα βρεθεί επικεφαλής της αντιφασιστικής διαδήλωσης στη Λεμεσό. "Όταν εκδηλώθηκε το πραξικόπημα ένιωθα ότι είχα γευτεί ποτήρι δηλητήριο. Ήταν μια κατάσταση ψυχικής κρίσης. Η είδηση ότι ο Μακάριος ήταν νεκρός με είχε συγκλονίσει. Με όλα τα λάθη του, και ήμουν απ' αυτούς που έλεγαν ότι όμα λυθεί το κυπριακό θα ήμουν στο αντίθετο στρατόπεδο με το Μακάριο, ιδιαίτερα για μια δήλωση του στο Σινά για αναβίωση του Βυζαντίου, ο Μακάριος ήταν ένα ατού για την Κύπρο. Αλλά ένιωσα και την ιδέα τη δημοκρατικότητας μου, ένα βαθιά ριζωμένο αίσημα, να εξεγείρεται. Άντεξα μέχρι τις 12. Έκασα με την οικογένεια μου 'εφάρμεν και μετά εγρήκα χωρίς να πω τίποτα σε κανένα. Μερικοί νεαροί 15-16 χρονών και κοπέλες ακόμα, με ακολουθήσαν. Φτάσαμε στην Καθολική όπου είχαν ήδη μαζευτεί περίπου 200 με 300 άτομα μεταξύ αυτών και πολλές γυναίκες. Ήταν εναντίον του πραξικοπήματος. Μόλις με είδαν, δεν ξέρω γιατί, φαίνεται ότι εθμυρήθηκαν κάποιοι ότι είχα κά-

ποιους ρόλους σε κάποια πράγματα, ήρθαν και μου είπαν αμέσως "Αδέλφιν, όπλα". Λες και ήμουν εγώ ο άνθρωπος που θα εμοίραζε όπλα εκείνη τη μέρα. Κτύπησα την πόρτα της μητρόπολης και εμφανίστηκε ο τότε Διάκος ο Ανδρέας. Ρώτησα αν υπήρχε οπλισμός στη μητρόπολη. Δεν υπήρχε. Σκέφτηκα τότε ότι έπρεπε τουλάχιστο να εκδηλώσουμε έστω και χωρίς όπλα την απόφασή μας για μιαν αντιφασιστική, αντιχουντική κατάσταση...

Έπρεπε να κἀμμεν ότι εμπορεύσαμε για να δείξουμε ότι η δημοκρατία θα έκαμνε αγώνα. Είπα τότε στο διάκο να ηγηθεί μιας διαδήλωσης. Πήγε πάνω ρώτησε τον Μητροπολίτη και ήρθε πίσω. Πήραμε τη φωτογραφία του Μακαρίου και τη σημαία για να ξεκινήσουμε. Ένας νεαρός εμούνηταν στα μικρόφωνα και άρχισε να βρίζει τους φασίστες, την ΕΟΚΑ Β. Του λέω "φίλε μου, εδώ είναι ιερόν, όπως τώρα και το κἀμμεν εν εν σωστόν να βρίζεις. Τώρα που θα θυγούμε έξω, λείεις τα πράγματα". Βάλαμε τη σημαία μπροστά. Έρχεται τότε μια γυναίκα που δεν ξέρω αν ζει ακόμα, γιατί ήταν μεγάλης ηλικίας, ήταν η πρώτη γυναίκα που εδούλεψεν στους δρόμους, έκαμνε ασφαλτο, ονομαζόταν Ειρήνη τζαι κάποιοι την ελέαν Ειρηνιά, ήταν μια χοντρόφωνη γυναίκα με κάτι χέρια που αξίζουν 10 εργάτες και όταν εγρήκα μπροστά μου λέει: "Κύριε αν θα θυγούμε σε αυτή τη διαδήλωση, θα θυγούμε με Κυπριακή σημαία".

Αν όμως βγαίναμε με την Κυπριακή απέναντι σ' αυτούς, που ήταν εκείνη των ώρα οι φασίστες, διότι όσοι έπιασαν όπλα την 15η του Ιούλη και αποτόλμησαν να κατέβουν κάτω από την περιοχή της λεωφόρου είχαν οδηγήσει φασιστικές και ας μην λέμε τα πράγματα όπως τα θέλουν κάποιοι ότι εξεγελόστηκαν ή επαρσούρησαν. Εκείνη τη στιγμή ήταν ο φασισμός εις τα χέρια κάποιων που αποφάσισαν να πιάσουν τα όπλα εναντίον της Κύπρου. Αυτό πιστεύω. Μέσα στην κάποια σύγκρουση που δημιουργήθηκε πριν ξεκινήσει η πορεία η-θέση μου ήταν ότι η Κυπριακή σημαία θα τους προκαλούσε ακόμα περισσότερο. Υπήρχε ίσως ελπίδα κάποιοι να συνειστούσαν αν έδλεαν Ελληνική σημαία απέναντί τους.

Ένοιωθα και μια ευθύνη αν θέλεις μιας και 'γω εισηγήθηκα τη διαδήλωση. Μετά την αποκατάσταση της Δημοκρατίας ήμουν ο πρώτος που ύψωσε την κυπριακή σημαία σ' αυτό το σπίτι. Τέλος πάντων άρχισε η διαδήλωση. Ενε κυκλοφόραν τίποτα. Αρχίσαμε συνθήματα ενάντια στον φασισμό, την ΕΟΚΑ Β. Ανοίγαν τα παραθυρόφυλλα και έβλεπε ο κόσμος. Κάποιοι άρχισαν να ενσωματώνονται στην πορεία. Όταν ανέβηκα προς την Τζιμούα είδα τον δρόμον ότι είχε γεμίσει. Έρχετον κόσμος. Όταν φτάσαμε στην αστυνομία εκείνοι που ήταν μέσα άρχισαν να ρίχνουν πυροβολισμούς στον αέρα από τη χαρά τους, από τον ενθουσιασμό τους ότι οι δημοκρατικές δυνάμεις άρχισαν να εκδηλώνονται ενάντια στο πραξικόπημα. Αναπερνώθηκε το ηθικό τους. Δυστυχώς όμως ούτε εκεί υπήρχαν όπλα για τον κόσμο.

Η αντίσταση της Λεμεσού, και αυτό είναι ένα ακόμα λάθος του Μακαρίου, εμπορούσε να αποτρέψει το πραξικόπημα εάν υπήρχε κάποια μέριμνα, κάποια μέτρα για αντιμετώπιση της κα-

τάστασης. Αποφάσισα τότε να συνεχίσει η διαδήλωση και να περάσει μέσα από την κεντρική Λεμεσό ξανά, να δοθεί το μήνυμα της αντίστασης στον κόσμο - με την ελπίδα ότι θα ερχόταν ενισχύσεις. Καθώς επηγαίναμε προς την Αγία Φυλάξεως έφτασε κάποιος και μας είπε ότι ερχόνταν ενισχύσεις από την Πάφο με οπλισμό. Το τι έγινε δεν περιγράφεται. Ήταν μια έκρηξη ενθουσιασμού που τον κόσμο. Έβλεπε πραγματικά εκείνη την ώρα την διάθεση για αγώνα. Την ελπίδα ότι θα ενικούσαν τον φασισμό. Καθώς προχωρούσαμε όμως στέφτηκε την πρώτη επίθεση από την ΕΟΚΑ Β. Μας είδαν από το καφέ Παρί στη Λεωφόρο όπου είχαν συγκεντρωθεί. Άρχισαν τότε οι διαφωνίες κατά πόσον έπρεπε να συνεχίσουμε ή να διαλυθούμε. Μερικοί το πήραν τελείως στο αλήφιστο και ήθελαν να πάνε να τους αντιμετωπίσουν πρόσωπο με πρόσωπο. Εκείνοι όμως ήταν ένοπλοι και εμείς άοπλοι.

Υποστήριξα την άποψη ότι εφ' οσον δεν είχαμε όπλα θα γινόμαστε εύκολα θύματα. Θα έπρεπε να διαλυθούμε, να σκορπιστούμε περιμένοντας να δούμε τι θα γίνει... Το μήνυμα της Αντίστασης είχε δοθεί. Μερικοί όμως επέμεναν "δεν θα τολμήσουν να πυροβολήσουν". Στο "δεν θα τολμήσουν" έπεσαν οι πρώτοι πυροβολισμοί και θλέπομεν να ξεκινούν με ιλιγγιώδη ταχύτητα 3 μικρά αυτοκίνητα και οι φασίστες είχαν βγάλει τα όπλα απ' τα παράθυρα και μας πυροβολούσαν. Κινηθήκαμε προς την Αγία Ζώνης αλλά δυστυχώς υπήρχαν ένοπλοι στο καμπαρνάρι που έβαζαν επίσης εναντίον μας. Δεν υπήρχε πλέον δυνατότητα να συνεχίσουμε τη διαδήλωση. Τους είπα να σκορπιστούν. "Μέχρι εδώ ήταν σήμερα η διαδήλωση". Με κάποια ομάδα απ' τα παιδιά της γειτονιάς μου πήγαμε στο σπίτι του πάτερ Επιφάνιου οι αδελφές του οποίου ήσανε στη διαδήλωση. Έρχεται τότε ένας από τους τελευταίους δικούς μας και μας λέει "κτυπήθηκε κάποιο παιδί στην κανουνάδα". Πήγαμε αλλά δεν το βρήκαμε. Είπαν ότι επήεν η άμμουλα. Στο σπίτι του Επιφάνιου ακούσαμε την ομιλία του Μακαρίου από τον σταθμό της Πάφου. Ένοιωθα εκείνη τη στιγμή ότι τα πράγματα είχαν θα-

**"Έρχεται τότε μια γυναίκα, ήταν η πρώτη που εδούλεψεν στους δρόμους, έλεαν την Ειρήνη και μου λέει...
"Κύριε, αν θα θυγούμε σε αυτήν την διαδήλωση, θα θυγούμε με Κυπριακή σημαία"**

Λασσωθεί από τον ίδιο τον Μακάριο που δεν είδε σωστά την κατάσταση. Βγήκα στην αυλή του σπιτιού και έκλαια φίλε μου, το λέω έκλαια, και έλεα δυστυχώς Μακαριότατε τα έκαμες θάλασσα, δεν είχες τη διορατικότητα δεν είχες εκείνη την αυτήν, να προλάβεις να δεις τι θα σου έκαμναν".

Οι ενισχύσεις από την Πάφο ήρθαν τελικά αλλά καθυστερημένα. Οι φασίστες είχαν οχυρωθεί στις μισοκτιστές πολυκατοικίες της παραλίας. Η μεγάλη σύγκρουση ή το μεγάλο μακελειό. Και οι δολοφόνοι κυκλοφορούν σήμερα με μια ιστορική αμνησία που δεν τους επιτρέπει και να νιώσουν το ανθρώπινο αίσθημα της ενοχής. Ο κάθε άνθρωπος και το ήθος του στο κάτω κάτω.

Η "μάχη της παραλίας" έγινε ουσιαστικά απ' τη γειτονιά του Γόρη μέχρι τον κήπο. Και ο ίδιος έχει ακόμα να ενθύμια της. "Δεν ξέρω πως το έμαθαν αλλά η ταμπέλα έξω από το σπίτι μου εδεκτικεν 30 με 40 σφαίρες. Την άφηκα από τότε και δεν θα τη θγάλω μέχρι να πεθάνω". Ήταν τότε που άκουσε για το Λουσσερίδη και ένιωσε να τον δένει ένας σεβασμός βαθύτατος:

"Άκουσα για κάποιες εστίες αντίστασης στο Κάιμακλί και είναι εκεί που άρχισα να καταλαβαίνω την προσφορά του Λουσσερίδη - ότι εστάθηκε σωστός σε κάποιες αρχές και διακηρύξεις εναντίον της δικτατορίας, εναντίον του φασισμού. Και είναι εκεί πέρα που έδωσα και δίδω μέχρι σήμερα στο Λουσσερίδη τη δική μου αναγνώριση και αγάπη. Στον αντιφασιστικό, αντιδικτατορικό αγώνα του που ετίμησε την Κύπρο ολόκληρη".

ΜΠΟΥΑΤ:

Η ταυτότητα μιας γενιάς

Μετά το πραξικόπημα, την εισβολή, τον πόλεμο η οικονομία βρίσκεται υπό διάλυση. Ο Γόρης εργάζεται μέχρι και αχθοφόρος στα αυτοκίνητα του Ερυθρού Σταυρού. Ώπου αποφασίζει το 1975 να ανοίξει την ηχώ.

“Στο τέλος είπα ότι θα μετατρέψω το χώρο αυτό, που ήταν δικός μου μεν, αλλά ήταν ένα σπίτι αρκετά ερειπωμένο και θα κάμω ένα χώρο όπου θα συναθροίζεται η νεολαία για να πάρωμεν κάποια πράγματα μέσα στην κοινωνική, την πολιτική, στην πολιτιστική κατάσταση και να κάμωμεν μίαν κίνηση, διότι ο κόσμος εχρησιάζεται ακόμα εμψύχωση. Δεν θα ξεχάσω τον πρώτο χρόνο. Εβγάλαμεν 100 επίσημες εκδηλώσεις. Οι 50 ήταν καθαρά πολιτικές ή κομματικές γιατί πολλές φορές ερχόνταν και τα διάφορα κόμματα. Παρά το ότι μερικοί έλεγαν ότι ο χώρος είναι της ΕΔΕΚ, ίσως λόγω της εκτίμησης μου για την Αντίσταση του Λυσσαριδή, ίσως γιατί τον εκάλεσα να μιλήσει σε μια εποχή που η ΕΟΚΑ Β απειλούσε ακόμα, και με απείλησαν, ίσως γιατί η ΕΔΕΚ έκφραζε το πνεύμα το νέο, όπως και νάχει το πράγμα, τους εκaloύσα όλους, και έρχονταν και συζητούσαν με τον κόσμο. Οι άλλες 50 εκδηλώσεις ήταν καλλιτεχνικές με επαναστατικό τραγούδι. Δεν έμεινε δίσκος του Θεοδωράκη που να μην παρουσιαστεί. Ο Μαρκόπουλος, ο Μάνος Λοΐζος. Επαίσαμε τους δίσκους αλλά είχαμε και τα παιδιά που έπαιζαν... το Ντίμη, το Λώρη, τον Πανίκο, τον Τριμικλινιώτη... όλη εκείνη η φουρνιά απ' εδώ θγήκαν. Ήταν ίσως η πιο ωραία, η πιο δυναμική, η πιο καθαρή περίοδος...

Ο χώρος εδώ, ήταν ο χώρος δράσης της νεολαίας. Ακόμα και το όνομα αν θέλεις, Ηχώ - αντίλαλος, είχε τη διάσταση της έκφρασης εκείνου του δυναμισμού, της επαναστατικότητας. Αν φωνάξεις δυνατά και καθαρά ο ήχος θα έρθει πίσω - η απάντηση θα είναι το ίδιο και το αυτό. Ο χώρος σαν μια ηχώ στη γενικότερη κοινωνία.

Υπήρχαν θέματα και τα τηλεφωνήματα, οι απειλές, οι προειδοποιήσεις ακόμα και προς την οικογένειά μου, ότι θα με τινάξουν στον αέρα, ότι θα με σκοτώσουν. Μέχρι του σημείου που εκδηλώθηκαν “προειδοποιητικά”, εμπίναμε μέσα στο χώρο και εξεκόμισαν τα καθίσματα εττούμπαραν τα ποτά. Πρέπει να ήταν τη χρονιά που ήρθε ο Θεοδωράκης στην Κύπρο, το 1975. Τα εδιάλωσαν όλα. Τότε ούτε καν τα κόμματα δεν τολμούσαν να κάμουν οτιδήποτε είχε σχέση με το φασισμό ή με τη χούντα στην Ελλάδα. Ήταν πολύ προσεκτικοί. Εμείς εκάμαμε βραδυές για το Πολυτεχνείο και το πρώτο επίσημο μνημόσυνο του Δώρου Λοΐζου έγινε εδώ. Εδημιουργήθηκε μια ταυτότητα εδώ. Της Αντίστασης. Μια φωνή αποφασιστική ενάντια στο φασισμό και την ΕΟΚΑ Β - η οποία υπήρχε σαν απειλή και μετά την επιστροφή του Μακαρίου.

Καλά οι 6 μήνες πριν την επιστροφή του, ήταν μια συνέχεια της διαδήλωσης της 15ης Ιουλίου. Η πρώτη μαζική διαδήλωση, τον Αύγουστο ή Σεπτέμβριο για επιστροφή του Μακαρίου έγινε στη Λεμεσό. Ζωγράφισα τότε μια τεράστια προσωπογραφία του Μακαρίου, σαν πανώ, για την εκδήλωση. Και το υπέγραψα. Ελέγαν μου τότε, γιατί να εκτεθείς, γιατί να βάλεις το όνομα σου, τον εαυτό σου μπροστά; Είπα τότε ότι είναι καιρός να πούμε ο καθένας εκείνο το οποίο θέλουμε να πει και να κάμωμεν εκείνο το οποίο θέλουμε να κάμουμε. Εζήσαμε τη σιωπή και στο τέλος είδαμε τα αποτελέσματα. Ναι, ο Γόρης έκαμεν την προσωπογραφία του Μακαρίου δημόσια. Αν θέλεις τούτον ήταν το πνεύμα που γέννησε και τη μπουάτ - και εκ μέρους μου και εκ μέρους της νεολαίας. Τούτη ήταν και είναι η ταυτότητα του χώρου”.

Είπα τότε ότι είναι καιρός να πούμε ο καθένας εκείνο το οποίο θέλει να πει και να κάμωμεν εκείνο το οποίο θέλουμε να κάμουμε. Εζήσαμε τη σιωπή και στο τέλος είδαμε τα αποτελέσματα.

Η ΦΑΣΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΤΕΛΕΙΩΣΕ:

Αναζητώντας τον πολιτισμό της αρχαίας Κύπρου

Η μπουάτ επέκτεινε το πεδίο δράσης από τον αντιφασισμό στα προβλήματα της πόλης και της ανάπτυξης που απώθηκε σαν λαίλαπα στη Λεμεσό, τη δεκαετία του '80. Από την μπουάτ ξεκίνησε η πρώτη διαδήλωση ενάντια στην περιφράση των παραλιών. Φωνές και αγώνες για το ψαρολίμανο, τη Φραγκοεκκλησιά, το ΓΣΟ. Απορούσες ώρες ώρες τι τον έτρωγε εκείνο τον άνθρωπο και παιδεύονταν. Ο Γόρης φαινόταν να πολεμά ένα επικό αγώνα.

Η γειτονιά του στην οποία εισέβαλαν οι πολυκατοικίες. Τα διατηρητέα. Η καταστροφή των παραλιών. Είναι σαν μια γειτονιά, η παλιά Λεμεσός, που αγωνίζεται να αντέξει μια επίθεση που απειλεί να την εξαφανίσει. Ο Γόρης στο μπαρ κηρύσσει ή φέρνει ποτά. Τη δεκαετία του '80 μπήκε και σε άλλα μονοπάτια. Της Αρχαίας Ιστορίας της Κύπρου. Ανακάλυψε ότι οι 3 ναοί που είναι αφιερωμένοι στην Αφροδίτη και τον Άδωνη στη νοτιοδυτική Κύπρο σχηματίζουν ένα ισοσκελές τρίγωνο. Μια ανακάλυψη που τον οδήγησε σε ένα ανταρ-

τοπόλεμο με τους εθνικά ορθούς επίσημους αρχαιολόγους του κράτους που τρώνε από τους πόρους μας για να αποδείχνουν ότι είμαστε απλά αποίκια των Αχαιών.

Ο Γόρης επιμένει στην ύπαρξη ενός ανεπτυγμένου πολιτισμού με θαθεία σοφία στις τελετουργίες γύρω απ' την λατρεία της ερωτικής θεάς, της Αφροδίτης. Η Αφροδίτη σαν η θηλυκή μορφή της φύσης, ο Άδωνης σαν ο ανθρωπίνος αγωγός της κοσμικής συνουσίας; Τι θα μπορούσε να ήταν ένας ερωτικός πολιτισμός; Πώς θα μπορούσε να ήταν ένας πολιτισμός εναρμονισμένος με τη φύση; Ο Γόρης μετρά την εναρμόνιση του ήλιου πάνω απ' τους ναούς γιατί πιστεύει ότι οι αρχαίοι βίωναν την απίστευτη ομορφιά της ανατολής του ήλιου στην Αμαθούντα. Η ανατολή δημιουργεί μια “λεωφόρο” φωτός λέει ο Γόρης προς το ναό της Αμαθούντας. Αλλά αυτό είναι ένα θέμα που αξίζει ένα κείμενο από μόνο του - από το Γόρη. Ίσως η ανακάλυψη του πολιτισμού της αρχαίας Αμαθούντας να είναι μέρος της “εξελεκτικής” πορείας αυτού του ανθρώπου. Όμως η συνολικότερη του πρόταση και η εμπειρία της ηχώ είναι μέρος της ιστορίας της νέας κυπριακής Αριστεράς. Από τον αντιαποικιακό αγώνα, στον εμετό του “σάπιου φρούτου”, στην Αντίσταση, στον αγώνα για την πόλη και μια οικολογία ριζωμένη στην εναρμόνιση του ήλιου με τους ναούς για τον έρωτα που έφτιαχναν παλιά οι κάτοικοι της Κύπρου. Η ιστορία μας όπως λένε...

Ο ΜΕΤΑ-ΑΠΟΙΚΙΑΚΟΣ ΑΝΕΡΩΠΟΣ

Του Α. Παναγιώτου

Είμαστε παιδιά τότε... ώρες, ώρες
απορούσαμε τι να σήμαινε η Ένωση...
Θα έκτιζαν καμιά γέφυρα από τον
Ακάμα μέχρι την Αθήνα ή
θα έβαζαν
κανένα

...τι να σήμαινε η Ένωση...
...καμία γέφυρα από τον
...την Αθήνα ή
...και τώρα γονατίζει σαν δουλοπαροικος μετροτά στον νέο αποικιακό
...από τον κατόπιν των Αθηνών. Τι ήταν άλλωστε το ίδιο το κράτος
...αυτά τα χρόνια παρά ένα νεοαποικιακό καθεστώς;
...τα έβλεπε αυτά... Σε εκείνους τους
...έκτακτη μετάθεση στην Μέ
...αυτός που

[illegible]

...τις σαν το θάνατο...
...αυτοί θα μπορούσαν να...
...της Κυπριακής εθνικοφροσύνης...
...αυτός από τα πολιτικά εγρήγορτα των μαζο...
(Α+Β) και το πρόσδεσμά...

Η εθνικοφροσύνη ενστάλαξε μια δουλοπρέπεια σε μια μερίδα της κυπριακής κοινωνίας - τους έκανε να εσωτερικεύσουν ένα αφέντη, τον Άδελφο Πολιτή... Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι ένας ηγέτης ιδεολογικών φα-... Ο...
...Ελληνα... Δεν είναι καθόλου τυχαίο της Κυπριακής εθνικοφροσύνης...
...σιστας, ο Γούδας, ήταν ηγέτης της Κυπριακής εθνικοφροσύνης... Κα...
...γέρο βρεσάκι γονατίζει... ο αυτός το σύμβολο της αναστάσεως...
...αφούς γιατί βλέπει ο' αυτούς τον βλέπουν σαν ημι-βαρβαρό "αδει...
...αποσπερματά αυτοί οι νεαροί τον βλέπουν σαν ημι-βαρβαρό "αδει...
...φύ", ένα αφιρίκινο ιδιότροπο...

...1960... όταν συναντάς τα ίδια σύνδρομα σήμερα... τι να πεις...
...από τον γέρο βρεσάκι γονατίζει...
...αφούς γιατί βλέπει ο' αυτούς τον βλέπουν σαν ημι-βαρβαρό "αδει...
...αποσπερματά αυτοί οι νεαροί τον βλέπουν σαν ημι-βαρβαρό "αδει...

Αντά το 1960... όταν συναντάς τα ίδια σύνδρομα σήμερα... τι να πεις; Αυτοί που υποχρέωναν, μέσα από μια πλήρη εξαγλώση, μέσα από μια διαδικασία θαγενοποίησης, αυτόν το γέρο βράχι να γονατίσει σαν δουλοπάροικος μπροστά στα νεοταξικά στρατευμένα του ΝΑΤΟ, θέατε τοιςάκροντα να ντρέπονται... είναι όμως δυνατόν το νόημα της ελευθερίας να διαπεράσει τη θωράκιση της εθνικιστικής δουλοπρεψίας; Ποιες είναι οι ενόχες και οι ανιστορίες που κοιμίζουν ακόμα στην Κύπρο προκρινά εμφάνιρα και φανταστικά Α-

Η φωτογραφία της ντροπής

[illegible][illegible]

άμματα του ΡΙΚ τότε με αγγλικά τραγούδια... Τι επεισόδιο και αυτό το ΡΙΚ τότε... ένα εθνικά ορθό ίδρυμα όπως το Υπουργείο Παιδείας του Σπυριδάκη (του απερίγραπτου εκείνου κυρίου που είπε το αμίμητο "η Κύπρος δεν ανήκει στους Κυπρίους, ανήκει στον Ελληνισμό", τόσο μίσος πια για τους ιθαγενείς;)... Η Κυπριακή γλώσσα ήταν εγκλωβισμένη σε ένα ημίωρο scetch κάθε Κυριακή... τα "λαϊκά", (η σημερινή "εθνική μουσική", Καζαντζίδης και Ρεμπέτικα) επίσης εγκλωβισμένα σ' ένα ημίωρο - στο λαϊκό κομπολόι. Και εκείνη η ακατάσχετη προπαγάνδα για την Χούντα, το εθνικό κέντρο, τα έργα του Πατακού... τα βιβλία στο σχολείο με το πουλί της Χούντας... Ζούσαμε μια παράξενη κατοχή - την κατοχή αυτών που υποτίθεται μας απελευθέρωσαν... των Ελληνοχριστιανών εθνικιστών...

Ίσως αν ζούσαμε σε άλλες εποχές να μην μας ενοχλούσε... Αν μέναμε σε απομονωμένα χωράκια, αν μαθαίναμε μόνο αυτά που ήθελε η εξουσία, αν ... όμως όπως λέει και ο Αζίζ Νεσίν, **τα πράγματα έτσι ήρθαν αλλά έτσι δεν θα πάνε για μας...** Εμείς και όσοι γεννήθηκαν μετά την παγκόσμια αντι-αποικιακή Επανάσταση στα μέσα του 20ού αιώνα είχαμε μπλέξει τα μυώτια μας με τη μοίρα, με την Ιστορία... Είμαστε τα παιδιά της Επανάστασης, έτσι μας είπαν, και μας υποσχέθηκαν ελευθερία...

Ποιός θυμάται άλλωστε (πόσοι από μας είχαμε

Είμαστε η γενιά που απαίτησε να πάψει η ζωή να είναι αλλού. Φάγαμε πρωινές φέτες ψωμιού και σούπα στα συσσίτια του ΟΗΕ αλλά ξέραμε ότι ο μαγικός κόσμος της τηλεόρασης υπήρχε κάπου στον πλανήτη. Οι φαντασιώσεις μας κυμαίνονταν σε ένα παράξενο μήκος κύματος ανάμεσα στους βιετκόγκ και τους χίππιδες.

γεννηθεί τότε) τη "ΜΑΧΗ" του Σαμπών, τότε στις αρχές της δεκαετίας του '60 που έβγαине με πρωτοσέλιδα "Viva Fidel". Ακούσαμε και μεις για το Fidel, για τον Che Guevara, για τους βιετκόγκ... Μαθαίναμε έξω απ' τα σχολεία.

Ζούσαμε, όπως ο μυθικός ήρωας του Salman Rushdie στους "Σατανικούς στίχους" τη δικτατορία των εθνικών ηρώων... Ίδού λοιπόν ο μεταποικιακός, άνθρωπος: Ο άνθρωπος που ακολουθώντας το ίδιο το πνεύμα της αντι-αποικιακής εξέγερσης αρνείται να υποταχτεί στους νέους ντόπιους αφέντες. Ο άνθρωπος που δεν δέχεται στο όνομα της ιδεολογίας και της θυσίας του Αυξεντίου να καταπιέζεται από τους δήθεν (ή τους πραγματικούς) συντρόφους του. **Είμαστε η γενιά που απαίτησε να πάψει η ζωή να είναι αλλού. Φάγαμε πρωινές φέτες ψωμιού και σούπα σε συσσίτια του ΟΗΕ αλλά ξέραμε ότι ο θαυμαστός κόσμος που δέχινε το γυάλινο κουτί στο καφενείο του χωρκού (ή στο σπίτι όταν καταφέραμε να αγοράσουμε και μεις τηλεόραση) υπήρχε σ' αυτόν τον πλανήτη. Οι φαντασιώσεις μας κυμαίνονταν σε ένα παράξενο μήκος κύματος ανάμεσα στους διενταμένζους αντάρτες και τους χίππιδες...** Εμείς, έστω και χωρίς να το καταλαβαίνουμε, δεν είμαστε πλέον οι ιθαγενείς που εγκλώβισε το αποικιακό (Βρετανικό, Ελληνικό, Τούρκικο) βλέμμα στην υποανάπτυξη. Είμαστε Κύπριοι Πολίτες.

Γενιές Ανεξαρτησίας

ΜΝΗΜΕΣ ΚΑΙ ΝΤΡΟΠΕΣ

Γεννήθηκα το 1957 στην ενορία Σεκάρια Αμμοχώστου (Τ/Κ συνοικία των κατοίκων, Τ/Κ. Μετά τον αγώνα για ΕΝΩΣΗ ήρθε το 1960 η Ανεξαρτησία. Μέχρι το 1963 ζούσαμε ειρηνικά, μαζί και εμείς οι μικροί των 5-6 χρόνων. Οι πρώτες μου λέξεις τούρκικες αφού ήμουν ο μόνος ελληνόφωνος της παρέας. Το 1963 αναγκάζομαστε να φύγουμε αφού μας φυγαδεύουν από τη στέγη Τ/Κ γείτονες και να μετακομίσουμε σε καθαρή Ε/Κ συνοικία της Αμμοχώστου.

(Κάτω Βαρώσι). Έντονα στη μνήμη η Εθνικιστική - φασιστική περίοδος του 1970-1974 σαν μαθητής στο Α' Γυμνάσιο Αμμοχώστου. Μετά το πραξικόπημα για ΕΝΩΣΗ βρεθήκαμε πάλι στο δρόμο. Το αποτέλεσμα γνωστό. Πολλά γράφτηκαν, αποτέλεσμα γνωστό. Πολλά γράφτηκαν, λέχθηκαν, γράφονται και λέγονται για την κατάντια και τραγωδία της Κύπρου και του λαού της.

Η μεικτή γειτονιά στην οποία μεγάλωσα παραμένει ανεξίτηλα χαραγμένη στη μνήμη μου. Ο Κυπριακός λαός ανεξάρτητα από καταγωγή, γλώσσα, η θρησκεία ζούσε ειρηνικά χωρίς κανένα πρόβλημα. Από το

1950 άρχισαν όλα να αλλάζουν με αποκορύφωμα το 1974. Ποιοι οι λόγοι; Κατά την άποψη μου το εισαγόμενο σύνθημα της ΕΝΩΣΗΣ μαζί με τον Ελληνικό Εθνικισμό. Το πουλί της χούντας στα σχολικά βιβλία. Το σύνθημα της γριβικής νεολαίας "Ελλάς, Ελλάς σκέπασε και μας". Ο Ελληνικός εθνικισμός για Ένωση έφερε τον Τουρκικό για Διχοτόμηση. Σήμερα τη μισή Κύπρο την κατέχουν οι Τούρκοι σαν αποτέλεσμα του πραξικοπήματος. Ένα μέρος το κρατούν οι Άγγλοι μετά την δράση της ΕΟΚΑ για ένωση. Οι Κύπριοι πολίτες σήμερα έχουν τα πιο λίγα δικαιώματα ελεύθερης διακίνησης. Οι ξένοι απείρως περισσότερα.

Ένας Αμερικάνος πάει όπου θέλει. Ένας Ελληνόφωνος δεν μπορεί να πάει στην Καρπασία, ένας Τουρκόφωνος δεν μπορεί να πάει στη Λεμεσό. Τι μπορεί να αισθάνεται σήμερα ένας Κύπριος; Ντροπή για την κατάντια μας, αγανάκτηση για τη συνεχή ανικανότητα αυτού του λαού να εκτιμήσει σωστά το παρελθόν του και να τροχιοδρομήσει σωστά το μέλλον του.

Σαν Κύπριος που βίωσε τα τελευταία 30 χρόνια, μελέτησε την πραγματική ιστορία της Κύπρου και όχι αυτή που γράφεται, διδάσκεται στα σχολικά βιβλία είμαι πεπεισμένος ότι η ζωή των Κυπρίων περνά από το κατά πόσο ο κάθε Κύπριος θα αγαπήσει την Κύπρο σαν τη μια και μοναδική του πατρίδα και κατά συνέπεια από το αν η Κύπρος θα ανήκει σε αυτούς που γενιούνται μεγαλώνουν και την ποτίζουν με τον ιδρώτα και το αίμα τους.

Έτσι δηλαδή όπως την ονειρευόταν και ο πραγματικός αγωνιστής - ήρωας της ΕΟΚΑ Κυριάκος Μάτσης.

Ελληνόφωνος - Κύπριος

ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ '68

Γενικές Ανεξαρτησίας

Το '68 μας άλλαξε τόσο ριζικά που ίσως μέχρι σήμερα να μην το καταλαβαίνουμε... Εκείνος ο παράξενος παπάς στον οποίο είχαν εναποθέσει οι μεγάλοι την ελπίδα για ελευθερία... Ο Μιχαλάκης από την Παναγιά, ο βοσκός... που είχε πάει έξω στον κόσμο και είχε γίνει ίσως με εκείνους τους μεγάλους που βλέπαμε στην τηλεόραση... Ο Μακάριος... ο εκλεκτός γιος μιας κρυφομητρικής κοινωνίας... άνοιξε την αυλαία της πραγματικής Κυπριακής Επανάστασης του 20ού αιώνα... Το εφικτό και το ευκαίριο... δύσκολες λέξεις για μια βαθιά εμπειρία... Βαπτίζοντας και χαιρετίζοντας την "Ένωση" σαν ευκαίριο, ο Μακάριος και η πλειοψηφία αποχαιρετούσε αυτή την δουλοπρεπή φαντασίωση που ταύτιζε την ελευθερία με την προσάρτηση στο κράτος των Αθηνών. Ο Μακάριος επέστρεψε δειλά στην πραγματικότητα - στο εφικτό. Στη γεωγραφία της Ανατολικής Μεσογείου, στην εμπειρία της Ανεξαρτησίας... στην πραγματικότητα ότι η Κύπρος δεν ήταν νησάκι η μεγαλόνησος - αλλά χώρα.

Ξανάγιναν εκλογές στην Κύπρο τότε κι άρχισαν οι διακοινοτικές συνομιλίες. Οι εκλογές έγιναν μέσα στο ίδιο κλίμα τριτοκοσμικής υστερίας όπως το 1960. Μόνο που τότε οι ενομένοι καπετάνιοι της ΕΟΚΑ δήλωναν απροκάλυπτα ότι αν έχαναν τις εκλογές "υπήρχαν και τα αυτιά" ενώ το '68 οι καπετάνιοι που βολεύτηκαν στο κράτος ακόνιζαν τα μαχαίρια με τους καπετάνιους που δεν βολεύτηκαν. Σε σύγκριση με την τρομοκρατία, τις δολοφονίες και τις απειλές της περιόδου '58-62, η υστερία του '68 ήταν ήπια... Έπεσαν γιαούρτια και φωνές... Με ένα ειρυνικό τρόπο ο Μακάριος κέρδισε και τις 2 φορές σαν σύμβολο της Ανεξαρτησίας - το 1960 με το "ΝΕΝΙΚΗΚΑΜΕΝ" που απέκλειε την Ένωση και το 1968 με το "Εφικτό" που νομιμοποιούσε την Ανεξαρτησία σαν την ιστορικά αναγκαία πραγματικότητα.

Με διαφορετικούς ιστορικούς συμμάχους όμως. Ενώ το 1960 ο Μακάριος του "ΝΕΝΙΚΗΚΑΜΕΝ" ήταν ο υποψήφιος της κεντροδεξιάς το '68 είχε γίνει ο λαϊκός ήρωας της κεντροαριστεράς. Οι μεμονωμένες φωνές των φιλελευθέρων αστών (του Κληρίδη το '60, του Ευδόκα το '68) και των προλεταρίων διανοουμένων (όπως ο Σέρβας) που μιλούσαν για τις βάσεις τουλάχιστον της Αιτιακής Δημοκρατίας είχαν πάρει δεύτερη θέση μπροστά στη σύγκρουση που ερχόταν... είχαμε μπει για καλά στην τροχιά του παγκόσμιου χρόνου... Ψυχρός πόλεμος, το ΝΑΤΟ ήθελε την Κύπρο αβύθιστο αεροπλανοφόρο και το Μακαριακό - ανεξαρτησιακό κίνημα ταυτιζόταν με τους Άραβες και τους αδύναμους σε ένα παιχνίδι που έμοιαζε με ισορροπία στην κόψη του ξυραφιού...

Η Αριστερά παρά την τρομοκρατία και τα φακέλωμα επέμενε να είναι η πιο μαζική πολιτική δύναμη, να διαδηλώνει ενάντια στις βάσεις, να υπάρχει... Ήταν τότε που ο Λυσσαρίδης και η ΕΔΕΚ, σαν το κόμμα "των ομάδων του γιατρού", οργάνωνε εκδηλώσεις ενάντια στη Χούντα και δεχόταν τις επιθέσεις των εθνικοφρόνων...

Εμείς σαν παιδιά θέλαμε και μεγαλώναμε... Ακούσαμε για κάποιον Λέλλο Δημητριάδη που είπε "Η Κύπρος για τους Κυπρίους" και ξεσηκώνω θύελλα αφορισμών... και εσύ να απορείς σε ποιον άλλο θα μπορούσε να ανήκει η Κύπρος; Η αντεπανάσταση ξεκίνησε γρήγορα... το εθνικό μέτωπο, η ΕΟΚΑ Β, ο Γρίβας, τα εθνικόφρονα σωματεία, οι σύνδεσμοι αγωνιστών... όλοι αυτοί, όπως λένε οι κοινωνιολόγοι, που ένοιωσαν να απειλείται η κοινωνική και ιδεολογική τους θέση από την Ανεξαρτησία... οι εκπρόσωποι της εθνικής δικτατορίας... Σε λίγο άρχισαν οι συγκρούσεις των ενόπλων... Μια βόμβα δεξιά μια βόμβα αριστερά... Και ο πρώτος νεκρός... ο Κόκος Φωτίου... Ξαναβήκαμε

Η ΓΕΝΙΑ ΤΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

δεκαετία του '70

στους δρόμους... για το Μακάριο, για το Γρίβα... για το μέλλον, για το παρελθόν... Οι μαθητές στην Κύπρο ήταν η νεολαία αφού η εθνική δικτατορία δεν μας άφισε να φτιάξουμε πανεπιστήμιο...

Η Ελλάδα σαν ιερή φαντασίωση απομακρυνόταν μέρα με τη μέρα... Όσοι την είδαν, σε μια σχολική εκδρομή, σαν φοιτητές, έπαθαν σοκ... Η Αθήνα ήταν μια καταθλιπτική φτωχόπολη... Τα ξερονήσια και ο μπάτσος στη γωνιά ήταν σκληρές πραγματικότητες γι' αυτούς που πίστευαν τις "λαοθάλασσες" που υποδέχονταν τον Πατάκκο στα "Ελληνικά επίκαιρα" που προβάλλονταν ανελλιπώς στα σινεμά...

Η σύγκρουση στην Κύπρο, ήταν σύγκρουση Κυπρίων... Και ανάμεσα στις διαδηλώσεις για το Μακάριο και το Γρίβα άφηναν οι μεγαλύτεροι φαβορίτες ή μαλιά, φορούσαν παντελόνια καμπάνα, έφτιαχναν ροκ συγκροτήματα στο Βαρώσι και τη Λεμεσό... μπουτά καλλιτεχνών... και ο Πασαρίδης απορούσε τότε με τους καλαμαράδες που ζητούσαν να "παραδοθούμε"... "δίκως λόγια και αντιρρήσεις και άλλα ανάλογα".

"Τέτοιους όρους ούτε οι Πέρσες στα χρόνια εκείνα τα σκληρά δεν έθεσαν με τέτοιο ύψος και απευθείας. Και ετούτοι, αδελφοί προς αδελφούς! Αθηναίοι προς Σαλαμινίους! Έτσι πέρσαν μέρες μες την απειλή. Και γήγχε ο λαός στην αγορά και φώναζε. Κατέθηκαν απ' τα χωριά και τις πόλεις".

Εκείνες τις μέρες του 72-74 τα πράγματα φαίνονταν να φτάνουν σε οριακά σημεία. Κάθε νέα δολοφονία της ΕΟΚΑ Β αυξάνανε τις χιλιάδες που συνέρρεαν έξω από την Αρχιεπισκοπή ή στην πλατεία της ΠΑΣΥΔΥ απαιτώντας από το Μακάριο να τολμήσει... Ο φανταστικός ομφάλιος λώρος με την Αθήνα είχε καταντήσει καρκίνωμα, έρχονταν φήμες για νέα σχέδια για διπλή Ένωση, και οι σύνδεσμοι αγωνιστών γιόρταζαν τους εθνοσωτήρες της 21 Απριλίου τους οποίους καλούσαν να απλώσουν τα φτερά του πουλιού τους στην Κύπρο. Ο Μακάριος διάταζε... ο θυζαντισμός ενός αρχιεπισκόπου που έλπιζε να κερδίσει ολοκληρωτικά το παιχνίδι με τους Τουρκοκύπριους και οι αναστολές του μικρού Μιχαλάκη από την Παναγιά να έρθει σε πλήρη ρήξη με τις εικόνες των παιδικών του χρόνων. Επέμενε, στα μπαλκόνια, να μιλά λες και ενδιέφερε κανένα πλέον η Ένωση... Ίσως γιατί η ιδεολογία της Ένωσης ήταν η νομιμοποιητική ιδεολογία του κράτους το οποίο επάνδρωναν οι μηχανισμοί που έφτιαξαν οι καπετάνιοι της ΕΟΚΑ από το '60... Στο δρόμο τα συνθήματα πλήθαιναν... Η Κύπρος για τους Κυπρίους... Έξω η Χούντα...

Στις αρχές του '74 πέθανε ο Γρίβας... Τον έκλαψαν απαρηγόρητα εκείνοι που είχαν μείνει ακόμα στα οδοιποδία του ιθαγενή που αναζητούσε μητέρα - αφέντη. Η αντιπαράθεση συνεχίστηκε... από τη μια η ΕΟΚΑ Β της Ελλάδας, του Ελληνοχριστιανισμού, της χούντας... Στις 19 Ιουνίου το κλίμα ανάμεσα στον κόσμο είχε φτάσει σε οριακό σημείο... συγκροτήθηκε παγκύπριο συλλαλητήριο με στόχο να πάει στο προεδρικό και να απαιτήσει από το Μακάριο να ολοκληρώσει την Επανάσταση που εξαγγέλιε το '68. Να στείλει στην Ελλάδα τους Χουντικούς αξιωματικούς... Μύριζε εξέγερση ή ατμόσφαιρα. Ο Μακάριος άφησε το προεδρικό και "πήγε να τους βρει". Διαβεβαίωσε τον κόσμο ότι το "τείχος του λαού" θα σταματούσε το φασισμό και πήγε, μετά, στο γραφείο του και έγραψε στον Γκιζίκη την επιστολή για ανάκληση των Ελλήνων αξιωματικών από την Κύπρο. Είχαμε μπει πια σε τροχιά πολέμου, απεναντίας, επανότατος... Ο Πιλοτής ο Σέρβας, ο οποίος (σαν προλεταριος διανοούμενος) δεν συμπαθούσε ποτέ το Μακάριο, έγραφε για το συγκρότημα της λαϊκής οργής στις 19 Ιουνίου 1974:

"Ορατό και βροντερό ήταν το τείχος του λαού. Όμως άορατη και νυσταδαή η θούληση του Ηγέτη, όσο ωραία και διεγερτικά κι αν ήταν αυτά που έλεγε. Ουσιαστικά ο Ηγέτης ήταν ο αναποφάσιτος. Εξακολουθούσε να μην πιστεύει σ' αυτά που πίστευε ο λαός..."

Ο Μακάριος δεν ήταν πια ηγέτης. Ήταν το σύμβολο ενός κινήματος αλλά ο ίδιος έστω και αν ήταν ποιητής αδυνατούσε ακόμα να αρθρώσει τους στίχους της αλήθειας... Ένα μήνα αργότερα στις 19 Ιουλίου στο συμβούλιο Ασφαλείας, του ΟΗΕ, θα έλεγε τα πράγματα με το όνομα τους (για την Ελληνική εισβολή, για την Ανεξαρτησία) αλλά είχε αργήσει...

Εμείς οι μισοί ξέραμε ότι οι καλαμαράδες επερίβαιναν μας. Τα είδαμε στην ποδοσφαιρική "ένωση". Όταν η ομόνοια νικούσε τον Παναθηναϊκό 2-0 μέσα στην Αθήνα και έχασε τα τελευταία 10 λεπτά με 4-2 με 2 πέναλτυ... Τα σημάδια των καιρών ερχόνταν από παντού...

Όμως είχε ωριμάσει ήδη το πρώτο κομμάτι της γενιάς της Ανεξαρτησίας. Στις ένοπλες ομάδες της ΕΔΕΚ αλλά και στη νεολαία του κόμματος, άρχισε να εμφανίζεται μια νέα γενιά εκτός από τους παραδοσιακούς οπαδούς - μέλη των ομάδων του Λυσσαρίδη. Η ΕΔΕΚ τότε ήταν η δυναμική μορφή της Αντίστασης στο φασισμό. Μια νέα γενιά με αποήχους από το παγκόσμιο και το ευρωπαϊκό '68 άρχισε να αναζητά το νέο (και να το δημιουργεί) σ' αυτή την γωνιά της Ανατολικής Μεσογείου.

“Θα βγω στους δρόμους, στις πλατείες με ντουφέκια, φωνές”

Το πραξικόπημα της 15ης Ιουλίου ήταν μια αντεπαναστάση που προκάλεσε μια αυτοχθόνη Επανάσταση. Μόλις ακούστηκαν τα νέα για την κίνηση του στρατού η αντίδραση, αρχικά μωδιασμένη, απέκτησε μετά Επαναστατική δυναμική. Η φυγάδευση του Μακαρίου από το πολιορκούμενο προεδρικό και η άνεση με την οποία κυκλοφορούσε μέχρι να φτάσει στην Πάφο ήταν χαρακτηριστική. Το πραξικόπημα ήταν μια εισβολή της Χούντας - Ελληνικού κράτους την οποία υποστήριζε η ΕΟΚΑ-Β. Σήμερα το διακηρύσσει και η ίδια η ακροδεξιά για να αποφύγει τις δικές της ευθύνες. Οι Κύπριοι φασίστες παρασύρθηκαν, λέει... σάπα...

Οι Κυπριαίοι αλληλοφυγαδεύονταν. Ήδη όμως στη Λευκωσία, στην Αρχιεπισκοπή στις φτωχογειτονίες του Κάιμακλίου άρχισε η ένοπλη αντίσταση. Στα βουνά του Τροόδους συγκροτούνταν ένοπλες ομάδες. Στη Λεμεσό είχε ήδη καταληφθεί η στρατιωτική διοίκηση και μια αυθόρμητη διαδήλωση ζητούσε από τη μητρόπολη και την Αστυνομία όπλα... Στην Πάφο, όταν έφτασε ο Μακάριος και βγήκε στο μπαλκόνι να χαιρετήσει το πλήθος της πόλης που είχε ήδη απελευθερωθεί με την επίθεση του κόμμου στα στρατόπεδα, αντιμετώπισε ένα πρωτόγνωρο θέαμα:

“Υπήρχαν εκατοντάδες, ίσως χίλιοι ένοπλοι, οι οποίοι μόλις είδαν το Μακάριο σήκωσαν τα όπλα στον αέρα σε ένα αγωνιστικό χαιρετισμό... ήταν συγκλονιστικό θέαμα... Υπήρχε μια ατμόσφαιρα εξέγερσης” είπε μετά από χρόνια ο κ. Ομήρου (εκφωνητής τότε στον ελεύθερο σταθμό της Πάφου) καθώς περιέγραφε την ατμόσφαιρα στην Ελεύθερη Πάφο τον Ιούλη του '74. Ήγιναν μάχες στη Λεμεσό και τη Λάρνακα. Τελικά ο Μακάριος, για να αποφύγει τον “εμφύλιο” έφυγε. Οι ένοπλοι κρύφτηκαν. Άλλοι εκτελέστηκαν. 5 μέρες μετά, το Τούρκικο κράτος έδωσε τη δικιά του παρουσία. Νέα παρέμβαση - εισβολή. Όλα έμοιαζαν με ένα καλοστημένο παιχνίδι. Οι δικοί μας οι φασίστες, μετά οι δικοί τους. Η Αθήνα η Άγκυρα και η σκιά των σχεδίων του ΝΑΤΟ (από το '65) για διχοτόμηση - διπλή ένωση / προσάρτηση. Ο κόσμος τελικά δεν υποτάχτηκε. Μετά τον πόλεμο ξαναβγήκε στους δρόμους. Και όχι μόνο στην Κύπρο. Ο Ελληνικός λαός ανέτρεψε τη Χούντα με μια πολιτική απεργία ενάντια στην επιστράτευση. Αυτή τη φορά πολύ λίγοι περίμεναν την Ελληνική αεροπορία. Όταν μάλιστα μερικοί Έλληνες στρατιώτες κατάφεραν να έρθουν με ένα αεροπλάνο, το αεροπλάνο καταρρίφθηκε

ΑΝΤΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΝ ΙΟΥΛΙΟ ΤΟΥ '74

από τους Ελληνοκυπρίους... που δεν ήξεραν. Ο Ελληνικός λαός έκανε επιτέλους τη δικιά του δημοκρατική Επανάσταση. Στην Κύπρο το πραξικόπημα συνεχίστηκε για μερικούς μήνες... Τον Αύγουστο δολοφονήθηκε από τους φασίστες, με αστυνομικά όπλα, ο Δώρος Λοΐζου - το σύμβολο της νέας γενιάς που ωριμάζε μεσα στην ΕΔΕΚ... Ένας ποιητής στον οποίο άρεσαν τα Μίκυ Μάους...

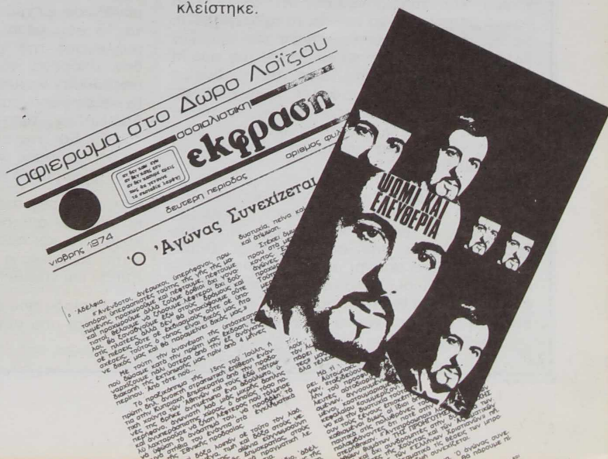
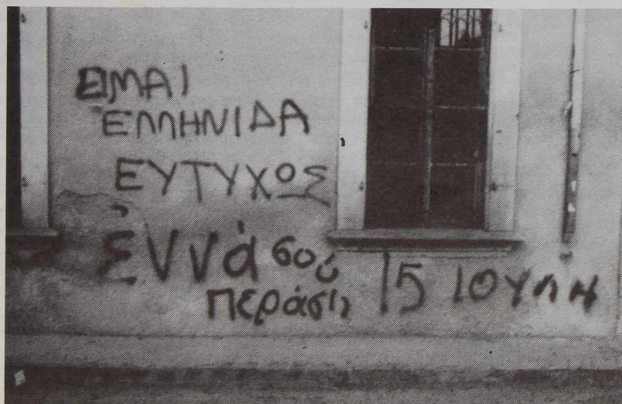
Ο Μακάριος γύρισε το Δεκέμβρη σε μια θριαμβευτική ατμόσφαιρα. Τα επόμενα 5-6 χρόνια ήταν η ολοκλήρωση μιας διαδικασίας που υπογράφηκε το '60, διακηρύχτηκε το '68 αλλά έγινε δημόσιο βίωμα τότε... με πρωτοπορία της νεολαίας της ΕΔΕΚ και την ευρύτερη Αριστερά. Λίγα πράγματα άλλαξαν στο κράτος αυτό καθ' αυτό - εκτός ίσως από την άνοδο των Μακαριακών δεξιών στη θέση των γριβικών.

Η Ανεξαρτησία όμως και η αξιοπρέπεια που συνεπάγεται έγιναν θιώματα. Παρά τις απειλές των υπολειμμάτων της ΕΟΚΑ Β που εξακολουθούσαν να έχουν τα κρυμμένα καλασνίκους, οι μπουάτ και τα στέκια της εποχής έπαιζαν με σχεδόν μανιοκαταθλιπτική τάση Θεοδωράκη και πολιτικά τραγούδια. Το outfit της νέας γενιάς των επαναστατών: Γένια, στρατιωτικό ποκάμισο, παλαιστινιακό σοσιόλι. Διάβαζαν Ραϊχ και Τρότσκι (παρά Μάο όπως στην Ελλάδα) και γέμιζαν οι τόποι με κούζες και πιθάρια σε μια αναζήτηση μιας κυπριακότητας που είχε καταπιεστεί για δεκαετίες. Οι μουσικοί ανακάλυψαν την κυπριακή δημοτική και μεσαιωνική μουσική. Ακόμα και οι Τουρκοκύπριοι ξεναμπίχθηκαν ορμητικά στο προσκήνιο της Ιστορίας μας μετά τη συντριβή της Ελληνοκυπριακής υπεροψίας το '74. Η μαζική Αριστερά του ΑΚΕΛ είχε άλλωστε πολλά να πει - στα συλλαλητήρια κυριαρχούσε το σύνθημα “Η Κύπρος ανήκει στο λαό της” “Οι Τουρκοκύπριοι δεν είναι εχθροί μας, οι Τουρκοκύπριοι είναι αδελφοί μας”

Ήρθε στην Κύπρο ο Τούρκος σκηνοθέτης Γκιμαζ Γκιουνέι να συμπαρασταθεί στον “Κυπριακό λαό”. Ο κ. Χαλαραμπίδης πόζαρε τότε ένοπλος στις αφίσες της ΕΔΕΚ και τραγούδησε το “τέσσερα τζιτζι τέσσερα” σαν εθνικό ύμνο. Ο Κώστας Γραϊκός έγραφε τότε την “Κυπριακή ιστορία” που θα αποτελούσε το underground best seller στα τέλη του 20ού αιώνα στην Κύπρο και την πιο σημαντική επανερμηνεία της Κυπριακής Ιστορίας εμπειρίας, αυτόν τον αιώνα. Ήταν μια πολιτιστική Επανάσταση. Μια Επανάσταση μέσα στον πόντο της τραγωδίας και το θυμό μιας αξιοπρέπειας που δεν τη σεβάστηκε κανένας. Εμείς μεγαλώσαμε... θγαίναμε διαδηλώσεις ενάντια στους Άγγλους και κάποτε περνούσαμε και θρίζαμε από την Ελληνική προεδρία. Και διαδηλώσεις υπέρ του Σοφianoύ που ήταν τότε υπουργός Παιδείας και ήθελε να αναμορφώσει το εκπαιδευτικό σύστημα...

Η εξουσία είχε αλλάξει πολύ λιγότερο. Όμως οι συνεργάτες του Μακαρίου επεκράτησαν πλήρως. Ακόμα και η ακροδεξιά είχε ενταχθεί στο κόμμα του Κληρίδη, του Mr. Marmelade, του ανθέλληνα, του άθεου που δεν παντρεύτηκε Ελληνίδα... σύμφωνα με την προ του '74 εθνικοφροσύνη. Μετά το θάνατο του Μακαρίου το '77, ο διάδοχος, ο κ. Κυπριανού “βοηθήθηκε” από μια μυστηρία απαγωγή του γιου του για να εκλεγεί άνετα Πρόεδρος. Ο Λυσσαρίδης και η ηγετική κάστα της ΕΔΕΚ άρχισαν να αποβάλλουν τους αριστεριστές της σοσιαλιστικής νεολαίας. Η νεολαία της δεκαετίας του '70 πραγματοποιήσε τις διακηρύξεις και μετά αποκλείστηκε.

“Υπήρχαν εκατοντάδες, ίσως χίλιοι ένοπλοι, οι οποίοι μόλις είδαν το Μακάριο σήκωσαν τα όπλα στον αέρα σε ένα αγωνιστικό χαιρετισμό ... ήταν ένα συγκλονιστικό θέαμα... Υπήρχε μια ατμόσφαιρα εξέγερσης” στην ελεύθερη Πάφο τον Ιούλη του 1974

Γενές Ανεξαρτησίας

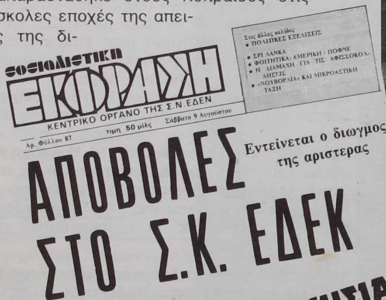

Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 80

Εισαγωγή στην κοινωνία του
θεάματος:

*"δύηκε λοιπόν σεργιάνι το
χαρτεδοτούρνο αυτοί που
αποτελούν τον εθνικό κορμό"*

Η εξουσία αποκατέστησε την κυριαρχία της τη δεκαετία '80. Αλλά μπήκαμε και σε μια νέα εποχή - αυτή του θεάματος, της αντεστραμμένης εικόνας. Από τη μια ήταν η οικονομική ανάπτυξη χωρίς το φόβο των καλασνίκωφ. Από τη άλλη ήταν η επιστροφή του Ελληνικού κράτους στον νεοποικιακό του ρόλο. Η άνοδος του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία λειτούργησε σαν "ύστατη ελπίδα" για τις φαντασιώσεις όσων είχαν μείνει ακόμα με τα συμπλέγματα του ιθαγενή. Το ΠΑΣΟΚ "αντιπροσώπευε την Ελληνική Αριστερά" που συμπαραστάθηκε στους Κυπραίους στις δύσκολες εποχές της απειλής της δι-

Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

Δεν ξέρω, αλλά νομίζω, ότι θα πρέπει να αποτελούμε μοναδικό φαινόμενο ανα το παγκόσμιο. Όλος ο άλλος ο κόσμος δεν έχει πρόβλημα να ταυτίζεται με τη χώρα του: Ινδός, Ιρλανδός, Μαλτέζος, Καναδός, Αυστραλός.

Εδώ θέλουν ντε και καλά να μας κάνουν να νοιώθουμε άθολα, αντιεθνικά, μη πατριώτες, γιατί, απλά δηλώνουμε πρώτα Κύπριοι και μετά...Κύπριοι! Το σίγουρο είναι ότι γι' αυτό που νοιώθω σήμερα ο τελευταίος που μπορεί να κατηγορηθεί είμαι εγώ. Η αλήθεια είναι ότι όλοι, εκτός πιθανόν ο πατέρας μου κι η μάνα μου, προσπάθησαν με όλα τα μέσα να με κάνουν να νοιώσω πρώτα και μόνον Έλληνας! Η ευρύτερη οικογένεια, φανατικοί εθνικόφρονες όλοι, λάτρεις της Ελλάδας αλλά και πιθανοί δολοφόνοι αν μάθαιναν ότι το παιδί τους σκέφτηκε να παντρευτεί καλαμαρά ή καλαμαρού!

Το σχολείο, που έντυσε με ότι καλύτερο χρώμα και χρησιμοποίησε ότι υπερθετικό βαθμό υπήρχε για να τονίσει τα προτερήματα, τις αρετές και τα κατορθώματα των αρχαίων Ελλήνων, αλλά προσπερνούσε σε μια αράδα τα ελαττώματα, τα επιλήψιμα, τις προδοσίες και τις κατακτήσεις της φυλής. Η κοινωνία με τις σημειμένες γιορτές του έθνους, τα μπλμπλά και τα φρου-φρου στις διάφορες επετείους, τα ψεύτικα μηνύματα μέσα από τα μέσα που λιάζεστε.

Βλέπετε, είχαμε την τύχη και ταυτόχρονα την ατυχία να γεννηθούμε μέσα στον αγώνα της ΕΟΚΑ και να μεγαλώσουμε μετά την ανεξαρτησία, μετά την αποικιοκρατία. Οποίο μπερδεύμα! Ενώ από τη μια νιώθαμε την προσπάθεια να γίνουμε ανεξάρτητη κοινωνία, να έχουμε μια ανεξάρτητη πολιτεία, να μας σέβονται όλοι, ταυτόχρονα δε χάναμε ευκαιρία

πλής ένωσης τη δεκαετία του '60 - ο Α. Παπανδρέου είχε τότε υποστηρίξει το Μακάριο ενάντια στους "Αγγλοαμερικάνους". Οι Κυπριοί ανακάλυψαν πιο γρήγορα απ' τους Έλληνες ότι οι κυβερνήσεις και οι ιδεολογίες της αλλάζουν αλλά το κράτος μένει. Το ΠΑΣΟΚ επέμνε στη θεωρία του "Εθνικού Κέντρου".

Ο "χώρος" της νέας αριστεράς, μπήκε σε κρίση. Πολλοί απ' τους επαναστάτες της δεκαετίας του '70 έφυγαν (για σπουδές ή περιόδεες στον κόσμο που ήταν αλλού) αποβλήθηκαν, περιθωριοποιήθηκαν, πήγαν σπίτι τους... και άλλοι συνέχισαν στα υπόγεια... τα

συμβολικά ή τα πραγματικά. Υπήρχε και ένα ιδεολογικό αδιέξοδο και η διαμόρφωση μιας νέας πραγματικότητας.

Ο "αντιιμπεριαλιστικός αγώνας" έφτασε και εδώ μπροστά στην αδιούρητη πραγματικότητα της μοναξιάς. Οι διαδηλώσεις άρχισαν να αραιώνουν... Τα αδιέξοδα της καθημερινότητας άρχισαν να κτυπούν την πόρτα της κυπριακής νέας Αριστεράς που δεν ήξερε τι να απαντήσει... Όπως και αλλού άλλωστε... Υπήρχε όμως και μια δομική αλλαγή. Ο στρατιωτικός διαχωρισμός των 2 κοινοτήτων που επεβλήθη με το '74 οδήγησε σε μια παράλληλη αυτόνομη

να γινόμαστε περίεργο στην προσπάθεια να δηλώσουμε βασιλικότεροι του βασιλιά. Περισσότερο Έλληνες από τους Έλληνες! Αυτό που θυμάμαι είναι ότι σ' όλη τη διάρκεια της μαθητικής μου ζωής, μόνο ένας συμμαθητής μου ο Ρήγας, έδειχνε κάποιο σεβασμό σ' αυτά που άκουγε περί Ελλάδας και τα γνωστά.

Για τους υπέλοιπους, και σίγουρα δεν ήταν όλοι Εδωνιτάκια, πιο πολύ ήταν, όσες ήταν, ξερές ιστορικές γνώσεις παρά οτιδήποτε άλλο. Γνώσεις για την ύλη του διαγωνισμού της επόμενης μέρας. Ταυτόχρονα δεν μπορώ να ξεχάσω τη δίψα που δείχναμε όλοι, για γνώση της κουτσουρεμένης ιστορίας του νησιού μας, της χώρας μας. Με πόσο πραγματικό ενδιαφέρον περιμέναμε ανάμεσα στα διάφορα ιστορικά γεγονότα ν' ακούσουμε και τη λέξη Κύπρος. Λίγα, φτωχά λόγια μόνο, έτσι γιατί έπρεπε κάτι να μας πουν.

Το περίεργο είναι ότι ενώ μεγάλωσα μέχρι τα 18 μου μέσα σε δεξιούς συλλόγους της γειτονιάς μου, ποτέ μου δεν μπόρεσα να νοιώσω αυτό που προσαβούσαν να μου εμφυσήσουν μέσα από τις δεκάδες φωτογραφίες των ηρώων του 21, των βασιλιάδων, των χουντικών και των ηρώων του 55. Και στις εκδηλώσεις, πιο πολύ ένοιωθα ότι ο κόσμος πήγαινε σε μια κοινωνική συγκέντρωση παρά σε εθνικά αναβαφτίσματα!

Μας μοίρασαν στα δυο και μετά στα τρία. Τα κατάφεραν όποιοι κι αν τα σχεδίασαν. Εθνικόφρονες και προδότες και μετά σε βορρά νότο. Κι όμως, ο μέσος Κύπριος αγαπά την Κύπρο και νοιώθει Κύπριος.

Την περίοδο που έζησα στην Ελλάδα θυμάμαι ότι αυτοί που συμμετείχαν στη ζωή του Ελ-

ληνικού λαού, τους αγώνες του για δημοκρατία και δουλειά για μόρφωση και ψυχαγωγία, αυτοί που συμμετείχαν στις εκδηλώσεις για τα μεγάλα ιστορικά γεγονότα του Ελληνικού λαού, ήταν οι αριστεροί Κύπριοι φοιτητές κι εργαζόμενοι. Κατά ένα παράξενο τρόπο οι δεξιόι απέσχαν και μάλιστα ομαδικά. Για το πανεπιστήμιο, οι πρώτοι που έσπαζαν κι αποχές των ελληνικών συλλόγων ήταν οι Κύπριοι δεξιόι φοιτητές! Κι όμως οι Έλληνες δεξιόι φοιτητές συμμετείχαν συνήθως! Υπερβάλλουν ζήλος κι αδιαφορία για το τι συνέβαινε στη μητέρα πατρίδα; Πολλές φορές αναρωτήθηκα, για το τι τελικά εννοούν αυτοί που λένε Ελλάδα, Έλληνες. Πόσο συγκεκριμένο τόχουν στο μυαλό τους και πόσο άσμο είναι, μια απλή συνήθεια, ένα καπρίτσιο, ένα σύνδρομο.

Οι αριστεροί της Κύπρου αγάπησαν την Ελλάδα μέσα από τη μουσική του Θεοδωράκη, του Ξαρχάκου του Λεοντή. Όπως αγάπησαν και όλες τις χώρες μέσα από τα τραγούδια τους, τους αγώνες τους, τα προβλήματα τους. Με όσους δεξιούς μίλησα, την Ελλάδα την αγαπούν πλατωνικά, δεν τους αγγίζει και δεν την αγγίζουν γιατί στο βάθος-βάθος αγαπούν μια Ελλάδα όχι αυτήν που είναι, αλλά των ψεύτικων φτιαχτών λόγων. Αγάπησαν κι αγαπούν μια μουσική Ελλάδα. Ναι, τώρα το νοιώθω πιο έντονα, ότι, όταν φουρτσοσμένα στο στρατό σε ανάγκαζαν να φωνάζεις για την Ελλάδα πιο πολύ το έκαναν για να τη μισήσεις παρά το αντίθετο!

Ας είναι, έτσι και αλλιώς κατάφεραν, όλοι αυτοί οι φανατικοί λάτρεις της μητέρας Ελλάδας, να στείλουν την "ιδέα" στο στρατιωτικό πλέγμα της πράσινης γραμμής.

Κωστής

εξέλιξη των Ε/Κ και Τ/Κ. Μετά το '74 η Τουρκοκυπριακή κοινότητα θρήθηκε μπροστά στην πραγματικότητα του εθνικού οράματος που έγινε εφιάλτης. Οι Τουρκοκύπριοι μπορούσαν να κοιμούνται ήσυχοι χωρίς το φόβο του σχέδιο "Ακρίτας" - μιας ξαφνικής επίθεσης των Ελληνοκυπρίων και μιας μαζικής σφαγής. Και θρέθηκαν τώρα μπροστά στον κίνδυνο εξαφάνισης από το "σωτήρα" - την Τουρκία. Η ίδια η αποκατάσταση της κοινότητας σε συνθήκες ασφαλείας άρχισε να διαβρώνει την ενοπλή ηγεμονία των εθνικιστών. Οι Τουρκοκύπριοι διανοούμενοι άρχισαν να ασφυκτιούν και να τονίζουν την κυπριακή διάσταση της ταυτότητας τους. Στις εκλογές του '81 η αντιπολίτευση κέρδισε τη ψηφοφορία και μόνο μετά από παρέμβαση της Τουρκίας κατάφεραν να παραμείνουν οι εθνικιστές στην εξουσία. Ήδη όμως είχε διαμορφωθεί μέσα από την υπόσχεση ελευθερίας του αγώνα των εθνικιστών και τη διαπίστωση ότι αυτή η ελευθερία, η ανεξαρτησία, κινδύνευσε ακριβώς απ' αυτούς που είχαν αρθρώσει την υπόσχεση, μια νέα Τουρκοκυπριακή γενιά της Ανεξαρτησίας.

Η Ελληνοκυπριακή γενιά του '60, η Τουρκοκυπριακή του '74. Και οι δυο παιδιά μιας υπόσχεσης ελευθερίας και μιας εμπειρίας κυπριακής Ανεξαρτησίας.

Στην Ελληνοκυπριακή κοινότητα το τέλος της πολιτικής των κατεναντών και των καλασνίκωφ, ο πόλεμος στο Λίθvano, οι ξένες επενδύσεις και η έμμεση συμμετοχή (κοινοβουλευτική στήριξη βασικά) της Αριστεράς στην κεντροαριστερή κυβέρνηση Κύπριανού (μέχρι το '85) οδήγησαν σε μια αλματώδη οικονομική ανάπτυξη και στη δημιουργία ενός υποτυπώδους κράτους πρόνοιας. Πολλοί αφομοιώθηκαν - στο κράτος, στην κοινωνία των νεόπλουτων. Ίσως να ήταν και δικαίο. Να δικαιούνταν τα παιδιά της στέρησης και των συσσιτίων του ΟΗΕ τα πλούτη που τους υποσχέθηκε η τηλεοπτική εικόνα. Αργά αλλά σταθερά η Ελληνοκυπριακή κοινότητα πέρασε απ' την στρατευμένη οικονομία, στην οικονομία της καταναλωσης και μετά στην κοινωνία του θαύματος.

Η ιστορία είχε σταλώσει. Σε σχέση με την περίοδο πριν το '74 η μετέπειτα περίοδος έλαμπε με την απουσία ιστορικών γεγονότων... Λεπτομέρειες της Ιστορίας. Οι Τουρκοκύπριοι εθνικιστές ανακήρυξαν κράτος ακούσις τζάι εσού, στην Βόρεια Κύπρο υπό τη σκιά του Τούρκικου στρατού κατοχής. Το '85 οι συνομιλίες πλησίασαν σε λύση ώσπου ξεπετάχτηκε ο Ανδρέας των Αθηνών ή είδε κάποιο φάντασμα ο Κυπριανού και δεν υπογράφηκε. Το Κυπριακό και η Τουρκία ήταν για το ΠΑΣΟΚ το απαραίτητο αντιστάθμισμα για τα Βαλκανικά του ανοίγματα. Ο εχθρός βρισκόταν στην Ανατολή όχι στο Βορρά. Αριστερός εθνικισμός. Το ΠΑΣΟΚ σαν διαχειριστής του Αθηναϊκού κράτους επέστρεψε στην νεοαποικιακή πολιτική απέναντι στην Κύπρο. Με αριστερό προφίλ. Ρεμπέτικο και ΕΑΜικό Kitsch. "Η Ελλάδα που αντιστέκεται... και που δεν ξέρει που πατά και που πηγαίνει". Ο Σαβόπουλος εθνόκαφρος. Οι Κυπριαίοι εθνικόφρονες να ψαχνουν να βρουν σχέση ανάμεσα στον Άρη Βελουχιώτη και το Γρίβα, τον ΕΛΑΣ και την ΕΟΚΑ. Χαμολαιοντισμοί. Και εσύ που έκανες μαθητικές γιορτές για το ΕΑΜ τότε που οι εθνικοί ορθοί καθηγητές μιλούσαν για Εαμβουλόγλους να σκέφτεσαι ότι είναι κρίμα που δεν άφησαν το Βελουχιώτη να μπει στην Αθήνα το 1944 και να κάνει το Γρίβα μια μάτσα ρεπανόφυλα... να ησυχασουν κι αυτοί και εμείς.

Οι αντεσραμμένες εικόνες δεν ήταν βέβαια τυχαίες. Μπαίναμε σε μια νέα ιστορική στιγμή: **Η κοινωνία του θαύματος, η ψευτοαντίθεση, η αντεστραμμένη εικόνα...** Ξαφνικά ήταν μπροστά μας. Η Ελληνική πρεσβεία (στην οποία υπηρέτησαν τότε οι κύριοι Δούντας και Στοχορόπουλος - ο δε τελευταίος υποστηρίζει τελευταία ανοικτά τη διπλή ένωση / αποδοχή της διχοτόμησης) άρχισε να αναζητά τώως επαναστάτες για να τους συνταξιοδοτήσει στον εθνικό αγώνα της Αθήνας να ξαναεπιβάλει την

κυριαρχία, την νεοαποικιακή επιρροή της στην Κύπρο. Ο Κυπριανού αποδοχάθηκε όπως μικροί παιδί του Μακαρίου. Τότε το '72, υπό τη σκιά του Μακαρίου, τόλμησε να αντισταθεί στη χούντα, την τότε Ελληνική κυβέρνηση.

Τη δεκαετία του 80, μόνος του, πρόεδρος, δεν άντεξε, γονάτισε. Γαντζώθηκε στην Αθήνα. Η ΕΔΕΚ, το κόμμα της αντίστασης, μετατράπηκε σε παράρτημα του ΠΑΣΟΚ. Μια ηγεσία άσχετη με τον κόσμο που εκπροσωπούσε. Παρέμεινε σταλμένη στο 9-10% του '74 - οι ψηφοφόροι του 74 που στην αδιαφορία της εποχής συνεχίζαν να ψηφίζουν ένα κόμμα που γινόταν το αντίθετο του αυτού του.

Η ακροδεξιά παρέμεινε στο κόμμα του Κληρίδη που υποστήριζε τον ιστορικό συμβιβασμό. Το ΑΚΕΛ έκανε την ιστορική μεταλλαγή από τον μακροχρόνιο, αντιιμπεριαλιστικό κλπ αγώνα στην ομοσπονδία και την άμεση λύση το '85. Σαν εργατικό κόμμα είχε τις δικές του αντιεθνιστικές παραδόσεις... και άντεξε τον πειρασμό.

Οι αντιστάσεις διαχύθηκαν στην κοινωνία. Ήδη στη Λεμεσό ο "χώρος" είχε κάνει μια ριζική μεταλλαγή από τον αριστερισμό σε μια διάχυτη αντιεξουσιαστική - εναλλακτική νοοτροπία, από τις αρχές της δεκαετίας του '80 σε μια βραχύβια αλλά καθοριστική σειρά μαζικών σε μια γκαλερί που ονομάστηκε κκιλίμ... και άρχισαν ήδη οι πρώτες κινήσεις για αντίσταση στην οικοπεδοποίηση των παλαιών της πόλης... Σ' όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του '80 η Λεμεσός θα λειτουργούσε σαν ο χώρος της εναλλακτικής σκηνης... πορείες με μοτόρες... ροκ συγκροτήματα ή απόπειρες... αντιεθνιστικές πρωτοβουλίες... πρωτοβουλίες ενάντια στον κοινωνικό ρατσισμό... οικολογία, πράσινες ηχώ και μπαράκια...

Στη Λευκωσία αντίθετα η εθνική μουντάδα μιας μοιρασμένης πόλης πήρε νέες διαστάσεις με την άνοδο του θαύματος. Η παρεξηγημένη ερμηνεία της Κυπριακής εμπειρίας από τον Έλληνα ιστορικό Νίκο Ψυρούκη και η αναζήτηση του εύκολου νέου, όπως του εύκολου κέρδους, οδήγησε στην εμφάνιση ενός "χώρου" ενωτικίζοντος Αριστερισμού... Αιγίο, Αυτοδιάθεση, Ένωση... Ανάμεικτος κόσμος... Γέφυρα προσαρμογής για ανθρώπους που γύρισαν στην Κύπρο απ' την Αθήνα και αδυνατούσαν να δουν τη σημειολογία μιας άλλης χώρας... επιμένοντας ότι αφού η Κύπρος δεν ήταν όπως η Αθήνα, ήταν επαρχία και αφού δεν έμοιαζε με Ελληνική Επαρχία τότε ήταν αλλοτριωμένη...

Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Ο κύριος rapper του Λονδίνου Haji - Mike γεννήθηκε το 1960 - τη χρονιά της Ανεξαρτησίας - και μεγάλωσε στους δρόμους της κυπριακής παροικίας της Βρετανίας. Ο Vragaman όχι σαν καταναλωτικό προϊόν αλλά σαν πολυπολιτιστική ταυτότητα αποσπασμάτων. Ο ρατσισμός που αντιμετωπίζει ο μετανάστης και η αναζήτηση της ταυτότητας του ιθαγενή. Το ποίημα Mihalakis (που παρουσιάστηκε μουσικά στη συναυλία στη Λεμεσό) είναι η φωνή ενός πόνου που μεταβάλλεται σε οργή... Να σε αποκαλούν με όλα τα ονόματα, τις δότες ταυτότητες, εκτός απ' αυτήν που εσύ θα ήθελες, την τρυφερή φωνή μιας γλυκερικής αποδοχής... Μιχαλάκης...

ΜΙΗΑΛΑΚΙΣ

At school,
They gave us all kinds a names,
Dished out every lesson,
On playing pitches
And over stormy dining tables.
They called me many names,
I had more nicknames than the year has days,
More nicknames than the sun has rays.
They call me...
"Colour!"
Call me paki, diego, whop, spik and darkie.
They call me...
"Class!"
Said I should work like my parents,
Long hard hours, sweating buckets, present-past.
They call me...
"Intelligence!"
Said I was linguistically backward,
Taught me rugby and football
And maintained that my maths and history were
"Dodgy and awkward".
They also call me...
"Culture!"
Said I was skitzofrenik,
Trapped in some kind of bi-cultural panic,
Lost in Britain and not proud of it.

Call me colour,
Call me class,
Call me all kinds of
Rabania yia mas!!!

But they never called me,
Mihalakis,
By my name,
For that,
Was all,
I ever,
Asked.

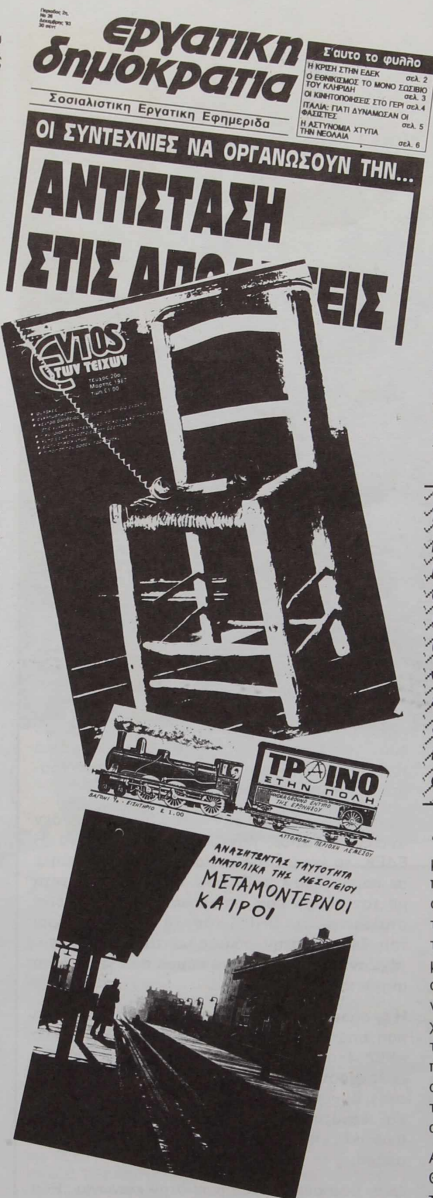
© 1988 HAJI-MIKE

Γενεές Ανεξαρτησίας

Άλλοι αναζητούσαν βάλασμο στην πληγή του '74. Άλλοι έλπιζαν ότι υπήρχε πραγματικά ένας άλλος Ελληνικός πολιτισμός. Υπήρχε αρχικά κάτι ανθρωπινό ανάμεικτο με τη λαφαζανιά στην ακραία κυπριακή της εκδοχή. Οι θαμώνες βέβαια επέμεναν Ελληνικά. Και όσο η Κυπριακή πραγματικότητα επέμενε να αλλάζει στο δικό της ρυθμό, στο δικό της ιστορικό χρόνο που δεν θυμίζει Αθήνα (η Κύπρος ποτέ δε θυμίζει Αθήνα) η αδυναμία κατανόησης μετατράπηκε σε υστερία. Μίσος. **Αντεστραμμένη εικόνα.** Ένας κόσμος που έκανε διακοπές στα εξάρχεια και στην Κύπρο ήταν συνειδητά η συνειδητά όργανο του Ελληνικού κράτους. Άλλοι θυμήθηκαν τα εοκαθητικά τους χρόνια και άρχισαν να μοιράζουν απειλές. Η "επίκαιρη" (εφημερίδα ανώνυμου χρηματοδότη) που εισήγαγε το δημοσιογραφικό χαφιεδισμό. Και ο αγαπητός Λάζαρος αδυνατούσε και αδυνατεί θεαίως να αντιληφθεί το μέγεθος της αντίφασης ή της υποκρισίας να αγωνίζεται από τη μια ενάντια στη βία της αστυνομίας ενάντια στους Ελληνοκύπριους και μετά να ενθαρρύνει τη βία ενάντια στους Τουρκοκύπριους και τους μη εθνικά σκεπτόμενους. Ο φιλάτος Β.Ν. Πτωχόπουλος να υμνεί την εκκλησία (την μαγκιά της φυλής) να γράφει "καλός Τούρκος, νεκρός Τούρκος" σε ακροδεξιές φυλλάδες και να επιμένει να το παίζει Αθηναίος αριστεριστής. Καλά εδώ είναι οι Ζουλού; Τόσο ιθαγενείς είναι οι θαμώνες;

Μπορεί κάποιος να τα χρηματοδοτούσαν όλα αυτά, όπως φημολογείται. Οι περισσότεροι όμως μάλλον δεν ήξεραν. Στη θετική του πλευρά ο "χώρος" των "Ενωτικών Αθηναϊζόντων" της Λευκωσίας ήταν τουριστικό attraction - μια νότα Αθήνας στη θλίψη της Λευκωσίας. Ήρθαν μερικά καλά συγκροτήματα στο Αιγαίο. Νέες λέξεις, νέο στυλ. Μια νέα προσπάθεια των Ελλήνων της Κύπρου να δημιουργήσουν αντί να μισούν αυτή τη χώρα; Μπα... Το μίσος για κάθε τι κυπριακό παρέμεινε αμείωτο - για την ιστορία, την γλώσσα, τους αυτόχθονες. Ίσως κάτι να βγει στο μέλλον... Την δεκαετία του '80 ωστόσο αυτός ο χώρος ήταν η τέλεια αντεστραμμένη εικόνα του κυπριακού θεάματος. Ένας χώρος που σύναζε η Εξουσία και το έπαιζε φολκλορικά "εναλλακτικός". Οι μόνοι που πείστηκαν ήταν οι ίδιοι οι λειτουργοί του θεάματος - οι δημοσιογράφοι της Λευκωσίας που είχαν σαν επάγγελμα την αναπαραγωγή της αντεστραμμένης εικόνας. Σαν τέλειοι γιάπηδες γαντζώθηκαν από τα θετικά των εισαγωγών από την Αθήνα για να κρύψουν το γεγονός ότι στην Κύπρο εκπροσωπούσαν ότι πιο συντηρητικό, δουλοπρεπές και ρατσιστικό...

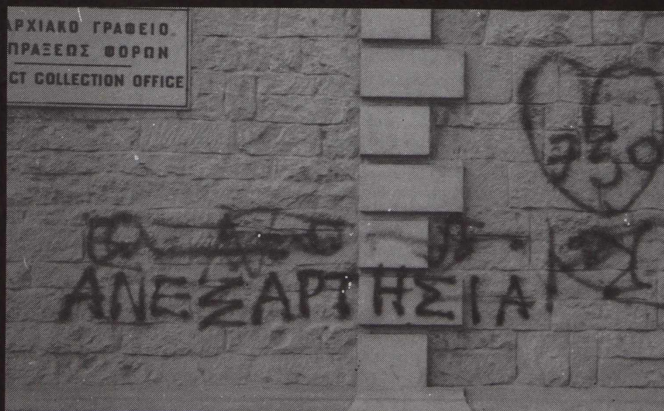

Οι δομικές αλλαγές και η εκδημοκρατικοποίηση της περιόδου Βασιλείου (η ολοκλήρωση του ιστορικού σχεδίου της εκμοντερνιστικής Κεντροαριστεράς του '40) ξύπνησε την ίδια λυσσασμένη αντίδραση όπως των εθνικοφρόνων της δεκαετίας του '40. Οι εισαγόμενοι επαναστάτες εξ Αθηνών μετατράπηκαν σε θιασώτες του "Πατρίς, θρησκεία, οικογένεια". Η αντεστραμμένη εικόνα και πάλιν. Ο Λ. Μαύρος να μιλά για ανθρώπινα δικαιώματα κάνοντας εκστρατεία ενάντια στον έρωτα του Τζέγκις και της Αλεξίας. Για μερικούς υπήρξε το ίδιο σύνδρομο που κινητοποίησε τον κόσμο της ΕΟΚΑ Β στις αρχές του '70. Κοινωνιολογική και ιδεολογική ανασφάλεια. Η αίσθηση απώλειας ή μη επιτυχίας ενός status που πίστευαν ότι θα έπρεπε να έχουν σαν οπαδοί του Αθηναϊκού κράτους. Όπως πολύ γλαφυρά το έθεσε ο Σάββας Παύλου το 1992 στη συζήτηση στην Πράσινη Ηχώ για το κλείσιμο της εκπομπής "Χωρίς Πλαίσια".

Η ιστορία είχε σταλώσει. Σε σχέση με την περίοδο πριν το '74, η μετέπειτα περίοδος έλαμπε με την απουσία ιστορικών γεγονότων... Μπήκαμε έτσι στην κοινωνία του θεάματος, την εποχή των αντεστραμμένων εικόνων. Το εθνικιστικό Kitsch και η εθνικόφρων Soap Opera ξαναγύρισε σαν καταναλωτικό προϊόν... Στα υπόγεια όμως συνέχισαν οι άλλες διαδρομές.

"Να μην κλείσει το Χωρίς Πλαίσια. Να έρθετε μαζί μου να απαιτήσουμε να το κάνω ΕΓΩ το πρόγραμμα". Η δίψα για εξουσία μιας φαίδης συνομοταξίας που αυτοβαπτίστηκαν ελληνοκεντρικοί, της ενόθητας του Ελληνικού κράτους, του Ματαφιά και των ΜΑΤ όταν στην Αθήνα οι μπάσοι δολοφονούσαν τον Καλτεζά. Αλλά αυτοί πήγαιναν για τουρισμό στα εξάρχεια. Είναι να απορείς όντως για το τι νοιώθει ο Β. Ν. Πτωχόπουλος με αυτόν τον περίγυρο. Μπορεί και να τον παρεξηγήσαμε... Στο μαγαζί του στήθηκε η πρώτη μεγάλη soap opera του κυπριακού θεάματος. Η μεταλλαγή της παραδοσιακής σε μεταμοντέρνα εθνικοφροσύνη. Στη λογική της αμπελοφιλοσοφίας του νεοφασισμού.

Αυτοί που είχαν ήθος κρατήθηκαν μακριά. Ο Θέμος Δημητρίου συνέχισε να αγωνίζεται, με τους άλλους, στην **Αριστερή πτέρυγα** και να

οραματίζεται την Ένωση της Αριστεράς και την ομοσπονδία των λαών της Ανατολικής Μεσογείου. Ο Κωστής ο Αχνιώτης στάθηκε ηρωικά στην παλιά Λευκωσία εκδίδοντας το περιοδικό **εντός των τειχών** που συγκέντρωσε και έκφρασε για ένα διάστημα το πνεύμα της πολιτιστικής επανάστασης του '70 και την γενιά της αντίστασης. Ένα έντυπο σαν μια ιστορική καμπί. Το τελευταίο εκδοτικό ανάγναιτο το μέλλον. Οι αριστεροί του ΑΚΕΛ κατέλαβαν την ΕΔΟΝ και μέσα από την εφημερίδα τους, τη **Νεολαία**, άνοιξαν συζητήσεις πρωτάκουστες για την κυπριακή Αριστερά σε δημόσιο επίπεδο - για τις δολοφονίες των μασκοφόρων του Γρίβα το '58, για την Κυπριακή συνείδηση. Μια άλλη ομάδα Τροτσκιστών έφτιαξε την **Εργατική Δημοκρατία** που παρά το δογματισμό της υπήρξε μια από τις πιο συγκροτημένες (και στενοκέφαλες) Μαρξιστικές-λενινιστικές ομάδες των τελευταίων δεκαετιών. Στη Λεμεσό ο Πιερής, η Αντωνία και ο Δήμος δοκίμασαν να φτιάξουν εναλλακτικές καλλιέργειες - και τελικά έφτιαξαν και τη **Χρυσάλλιδα** που λειτούργησε σαν σημείο αναφοράς του αναρχίζοντος, εναλλακτικού χώρου της πόλης που προσπάθησε να χωνέψει τις πιο ετερογενείς επιδράσεις από την Ευρώπη και την Αμερική. Εκεί γεννήθηκε και το Τραίνο. Λίγα μέτρα πιο κάτω, ο Γόρης αναζητούσε την πόρτα για τον αρχαίο Ερωτικό πολιτισμό της Κύπρου. Και υπήρξαν και ένα σωρό άλλα μπαράκια, στέκια, ομάδες και άτομα που αναζητούσαν και αναζητούν το νήμα που συνδέει την εμπειρία της Ανεξαρτησίας με το πνεύμα της Αντίστασης του '74 της πολιτιστικής Επανάστασης της δεκαετίας του '70 και τη μεταμοντέρνα εμπειρία της παγκοσμιοποίησης που μας περιβάλλει. Μέχρι και κυπριακά underground έντυπα εμφανίστηκαν στη Νέα Υόρκη (**Κοκκινোসκουφίτσα**) και την Αθήνα (**Αρκούδα**).

ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΓΚΟΝΤΟ

Οι μενιές μετά το 1980

Και ύστερα είναι αυτοί που μεγάλωσαν μετά το '80. Η πρώτη γενιά υλικής αφθονίας σε μια Ανεξάρτητη χώρα. Που δεν έμαθε για την Ιστορία των αγώνων που δημιούργησε την έστω υποτυπώδη δημοκρατία που δίδανε. Μια γενιά που δεν έζησε μεγάλα ιστορικά γεγονότα. Που κατά καιρούς την τραβάνε στην πράσινη γραμμή για να φωνάξει στους αγνώστους, που ανακαλύπτει σιγά σιγά την επαναστατική δυναμική του συνθήματος "Η Κύπρος ανήκει στο λαό της". Αυτοί ξέρουν ότι έχουν δικαιώματα.

Είναι όμως μια γενιά μη - πολιτική. Βιώνει τα υπαρκτικά προβλήματα που θεωρητικοποιήθηκαν τη δεκαετία του '70 από τη νέα Αριστερά και που δημιουργήθηκαν μαζί με τις μεταμοντέρνες μεταλλαγές της δεκαετίας του 80. Νέες φωνές, νέα σώματα. Λικνίζονται σε νεολογιστικά στέκια. Μπερδεύουν τους μουσικούς ήχους - ανατολή και ροκ, Ελληνικά, αγγλικά, κυπριακά. Προβολοδούν την αστυνομία στα γήπεδα, στα στέκια τους. Ίσως κοινωνιολογικά να ζούμε τη μεταπολεμική γενιά των αρχών του 60 στη Δύση.

Μια γενιά που αφού χόρτασε (από φαί και παρμενθία) ανακαλύπτει ότι η ζωή είναι πολύ περισσότερα πράγματα από ένα γεμάτο στόμα και ένα τηλεοπτικό clip. Το ιστορικό replay θέβαια δεν γίνεται. Αυτή η γενιά είναι μέρος της παγκόσμιας γενιάς του 1990. Όμως κρατώντας τις αντιστοιχίες θα πρέπει να ανακαλύψει τις θεωρίες και τα οράματα των υπογείνων της δεκαετίας του '80 - της νέας Αριστεράς που γεννήθηκε με την Αντίσταση του '74. Ίσως αυτή η γενιά ίσως η επόμενη γενιά... θα έρθει μια γενιά που δεν θα αγωνιστεί πια για τα φαντάσματα του παρελθόντος - αλλά για τον εαυτό της, για τα συμφέροντα μιας γενιάς που εκπροσωπεί το μέλλον όχι τους γονιούς τους, τους παππούδες τους, τα κόκκαλα και τις θυσίες του πάθε της τάδε. Μια γενιά που θα ολοκληρώσει το ιστορικό project (ναι, έτσι, αγγλικά) των γενιών της Ανεξαρτησίας.

ΤΑΚΗΣ ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΕΣ

ΠΕΡΙ ΘΛΙΨΕΩΣ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ

Κι αφού συχνά μου συμβαίνει, όταν αποφασίσω να ασχοληθώ με ένα θέμα, να συναντώ στην καθημερινή μου κίνηση, πράγματα τόσο κοντινά προς αυτό που σκέφτομαι, έτσι κι αυτή τη φορά, μετροφυλλώντας το τελευταίο τεύχος του περιοδικού "ΤΡΑΙΝΟ" (ενός underground έντυπου της ερωνήσου) έπεσα - κατά πως λεν στη γλώσσα τους οι μη κατέχοντες τα ελληνικά απτάισως - πάνω στο ακόλουθο κείμενο, με τίτλο "Η θλιμμένη πόλη":

"Μια φορά και ένα καιρό (...) ήταν μια θλιμμένη πόλη, η πιο θλιμμένη από όλες τις πόλεις, μια πόλη τόσο καταστραφένικη θλιμμένη, ώστε να ξεχάσει το όνομα της. Βρισκόταν δίπλα σε μια πένθιμη θάλασσα, γεμάτη ανοστούφαρα που η γεύση τους ήταν τόσο άθλια που έκανε τους ανθρώπους να ρέοντα από μελαγχολία...

Στα θόρεα της θλιμμένης πόλης-θρίσκόται τα μεγάλα εργοστάσια που κατασκευάζουν (...) την ίδια τη θλίψη. Ύστερα τη συσκευάζαν και την έστελναν σε ολόκληρο τον κόσμο που φαίνεται δεν τη χόρτανε ποτέ. Μαύροι καπνοί ξεχνούνταν απ' τα φουγάρα των εργοστασίων της θλίψης και κρέμνονταν πάνω απ' την πόλη σαν κακά μαντάτα".

"Ο Χαρούν και η θάλασσα των Παραμυθιών".

Η θλιμμένη πόλη λοιπόν. Η πόλη μας. Όπου οι μόνοι άνθρωποι είναι τα παιδιά, και οι ανόητοι, κι αυτοί που μας έκλεψαν, αυτοί που γέμισαν τις κωλότσεπες με εκατομμύρια και τάχουν καταθέσει στις Ελβετίες, δίνουν καπάτοιο που μας έπαιρναν το θιος την ώρα που εμείς ένκενεν θλίψεως στρέφαμε αλλού τα μάτια. Οι μόνοι πραγματικά χαρούμενοι άνθρωποι σ' αυτή τη θλιμμένη πόλη είναι τα παιδιά, οι ανόητοι, οι κλέφτες και οι αώοι. Όσοι έχουν απομείνει από τους τελευταίους.

Όλοι οι υπόλοιποι, εμείς το Μέγα πλήθος έχουμε σκυψει τον αυχένα στους ανόητους και τους κλέφτες. Στα όρνεα και τα ανθρωποειδή. Πώς άλλωστε ν' αντισταθεί κανείς στη θλακεία, πως να αντισταθεί στον χαρούμενο ανόητο που σε καταδυναστεύει κάθε μέρα, πως ν' αντισταθεί στη

θλακεία που σε περιτριγνίζει, και πως ν' αντιμετωπίσεις τους λαθροχειριστές της ζωής σου, ή άλλους, αυτούς που χειρίζονται λαθρα τις τυχές σου. (Διπλό βεβιάσι το νόημα).

Όμως γιατί τάχατε τέτοια και τόσο θλίψη;

Επειδή πρώτα απ' όλα οι ανόητοι και χαρούμενοι, οι ανίδεοι και χορτάτοι έχουν το πάνω χέρι.

Επειδή οι ορατιστές εξοστρακίστηκαν. Όχι όμως πέραν της πόλεως. Απλώς έχουν καταδικαστεί σε κακόκον περιορισμόν.

Επειδή όποιος εκφέρει λόγον παλληκαρισίω θεωρείται αυθάδης.

Επειδή οι διανοούμενοι αυτολογοκρίνονται. Έχουν κλεισθεί κι' αυτοί, χωρίς λόγο τις πιο πολλές φορές, στα μικρά τους δωμάτια και παρακολουθούν κι' αυτοί θλιμμένοι τους ομιλητές.

Και επειδή όσοι θωρούν δεν μπορεί παρά να θλιβούνται. Δεν είναι δα και τόσο δύσκολο να δεις το αύριο μέσα από τη θεωρία της ιστορίας που επαλαμβάνεται. Αύριο, όλοι εμείς θα βρεθούμε στην πρώτη γραμμή του πυρός. Σαν από σύνθημα εσωτερικό θα παραταχθούμε στο μέτωπο της αντίστασης. Την ίδια ώρα που αυτοί οι άθλιοι μεγαλοσχήμονες, οι καταφερτζήδες, οι ρήτορες των μπαλκονιών, οι δήμεν πατριώτες, οι ριψάσπιδες και οι ένοχοι, θα βρεθούν καθάλλα στα κόττερα τους και στα αεροπλανάκια τους, σαν έτοιμοι από καιρό, σαν ικανοι αναχωρητές την ώρα της Αλήθειας, θα σαρπάρουν για άλλες πολιτείες. Την ίδια ώρα που εμείς, οι σημερινοί θλιμμένοι, θα βρεθούμε αντιμετώπιση με το βαθύ νόημα της πατρίδας.

Κι' αν ακόμα υπάρχουν κάποιον από μας που διερρωτούνται για το βάσιμο των επιχειρημάτων μας, θάθελα απλώς να απαντήσουν στο ερώτημα: Ποιοίς λόγους έχουμε σήμερα ως λαός για νάμαστε χαρούμενοι;

Στο ίδιο εύστοχο ερώτημα Κύπριοι δημοσιογράφοι απαντούσε προχθές διάσημη ελληνίδα τραγουδίστρια λέγοντας πως πραγματικά δεν βλέπει λόγους για νάναι οι έλληνες χαρούμενοι. Πολύ περισσότερο λοιπόν εμείς.

Ο λυπημένος λαός της Κύπρου, που καταδυναστεύεται από τα μουγκρήτα και τα βομβαρδισμάτια των ασπόνδυλων, από την εξουσία της μονοφωνικής πολυφωνίας από τα αγενή χαμόγελα των διεθυνδόντων, από την αλαζονεία, την ημίμαθεια και τον εμπαισμό.

Όχι μεσαιωνισμός κάποι εδών γύρω.

Κάποτε θα ψυλλιαστούμε ό τι η εικόνα στον τηλεοπτικό καθρέφτη είναι αντεστραμμένη

Την "επικράτηση" των Μετα-αποικιακών ανθρώπων - των ελεύθερων ανθρώπων. Τότε ίσως να πάψουν να μας δουλεύουν, οι πολιτικάντηδες που γεννήθηκαν το 1930, να αντιληφθεί ο αρχιεπίσκοπος ότι η δουλειά του είναι στις εκκλησίες, να αντιληφθεί το κεφάλαιο ότι το παρμενθίο του εθνικού προβλήματος παρατράβηξε σαν δικαιολογία, να αντιληφθούν οι ξένες προεσίες ότι άλλο διπλωμάτια και άλλο εισβολές... Και αν δεν το αντιληφθούν θα υπάρχει ένα κίνημα ζωής να τους αντιμετωπίσει. Διότι όπως και να το κάνουμε, έστω και χωρίς το Λένιν, έχουμε κόψει στάδια. Το κίνημα που είναι αναγκαίο στη σημερινή πραγματικότητα της Κύπρου είναι μια επανάσταση της καθημερινότητας. Αντιλαμβανόμενοι την Ιστορία και τη γεωγραφία στην οποία ζούμε. Είναι για αυτό που θα μπορούσε κάποιος να πει ότι η γενιά της Αντίστασης του '74 ήταν η πρώτη νεολαία της Κύπρου σε 50 χρόνια, που λειτούργησε αυτόνομα, σαν γενιά. Προσπάθησε να συγχρονισθεί με τον ιστορικό χρόνο των Ευρωπαϊκών μητροπόλεων. Ψάχνοντας τις ιστορικές αντιφάσεις της Κύπρου, ταυτιζόμενη με την Παλαιστινιακή Αντίσταση - με τη γεωγραφία που μας περιβάλλει. Ήταν ένα κίνημα ανάμεσα στο Βιετνάμ και την καταλλήνη Σορβάνη. Γέφυρα. Ένα νεολογιστικό πολιτιστικό-δημοκρατικό κίνημα αξιοπερίερας σε μια γέφυρα πολιτισμών. Είμαστε, όπως λένε, νεοαρχαϊκός χώρος. Στο κέντρο της Ανατολικής Μεσογείου. Και σε ένα ενοποιημένο κόσμο οι νεοαρχαϊκές γέφυρες πρωτοπορούν κάποτε.

Μπορεί βεβαίως όλα αυτά να είναι φαντασιώσεις και όνειρα κάποιου που επιμένει με κυπριακό πείσμα ότι ο Μάρης του '68 άλλαξε όλα τα δεδομένα... ότι η Επανάσταση της καθημερινής ζωής μπορεί να αναδεικνύεται και από εδώ... Το πείσμα του Μετα-αποικιακού ιθαγενή. Κάποτε θα ψυλλιαστούμε και μες ό τι η εικόνα στον τηλεοπτικό καθρέφτη είναι αντεστραμμένη.

Οι εικοσάρηδες στην αυλή των θαυμάτων

BRAZIL

Ένα ποίημα χωρίς τέλος

Γεια σου. Ποιος είσαι;
Εγώ είμαι η Στέλλα.
Είμαι λυπημένη βροχή.
Των παλιότων η βασιλίτσα.
Αυτοί όλοι είναι οι παλιότοι,
εγώ η βασιλίτσα τους.
Μόνο που με άφησαν μόνη μου, μόνη μου, μόνη μου.
Το Cabaret ονομαζόταν Brazil.
Γεια σου είμαι η Στέλλα.
Ήρθες να αγοράσεις λίγη ψευδαίσθηση;
Όχι τη δική μου.
Η δική μου ψευδαίσθηση δεν αγοράζεται.
Η δική μου ψευδαίσθηση, είναι αληθινή.
Εσύ, είσαι ιπτάμενος, έχεις ιπτάμενα μάτια.
Η Claudia είναι αόρατη. Με ακούς;
Η Claudia έχει μελαγχολικά μάτια, είναι αόρατη,
εσύ ιπτάμενος. Δεν μπορείς να την αγγίξεις.
Η Ρίτα σε φτύνει. Η Ρίτα σε φτύνει!
Η γκόμμενα με τα κόκκινα, είναι τσουλί.
Καλωσορίσας στο Cabaret Brazil.
Απόψε βρέχει. Είμαι λυπημένη βροχή.
Θα σας καταβρέξω. Θα σας αρρωστήσω.
Θέλω να κρυσώσετε.
Η Claudia και η Ρίτα, δεν θά'ναι εκεί
να σας ζεστάνουν.
Θέλω να κρυσώσετε.
Είμαι λυπημένη, παγωμένη βροχή.
Μέσα στο Brazil,
μπορείς να αγοράσεις ότι θέλεις.
Σάρκα, ούισκυ, ψυχές, ύπνο, συνειδήσεις,
μαγνητισμένες επιθυμίες, προγραμματισμένες κινήσεις.
Δεν μπορείς όμως να αγγίξεις
την Claudia και τη Ρίτα.
Ο άλλος, μαστουρωμένος,
μου είπε υποφέρω.
Κοιτάζαμε τα φώτα που έπαιρναν το δρόμο
και έτρεχαν, γινόταν σχήματα.
Καρδούλες, ζώα, γυναίκες, αντράκια,
κοιτάζαμε τα φώτα που όλα μαζί με μια κίνηση,
σηκώνονταν προς τα πάνω, για που;
Σβήσαμε τα φώτα
και ταξιδεύαμε στα σκοτεινά.
Όμορφο, όμορφο, γλυκό, ανατριχιαστικό σκοτάδι.
Σβήσαμε τα φώτα και δεν ξέραμε που πηγαίναμε,
ή ποιος ερχόταν σε μας.
Σβήσαμε τα φώτα και δεν ξέραμε αν θα υπήρχαμε,
το επόμενο δευτερόλεπτο.
Ίσως ν' ακουγότανε ένα μπουμι και να χανόμασταν.
Όμορφο, όμορφο, γλυκό, ανατριχιαστικό σκοτάδι,
έλα, έλα τώρα που είμαι βυθισμένη,
θύθισε με πιο πολύ, πιο πολύ.
Θέλω να με βυθίσεις στα βάθη σου πιο πολύ.
Αυτός με κοιτάζε.
Το ξέρω πως υποφέρεις
Το ξέρω πως υποφέρεις!
Θάθελες τώρα να σκουπίζεις τα φύλλα στην αυλή σου;
Όχι.
Σου αρέσει, που υποφέρεις πίστεψε με.
Αυτός άναψε τα φώτα.
Έξω στις λεωφόρους της αναζητήσης,
αυτός άναψε τα φώτα.
Γελάσαμε δυνατά, τρανταχτά.
Σου αρέσει που υποφέρεις;
Όταν κάνεις έρωτα, δεν υποφέρεις;
Δεν πονείς από τον πόθο;
Όταν κάνεις έρωτα η επιθυμία,
δεν σε πονά;
Απάντησε μου. Εσύ είσαι ο γυναικάς.
Γελάσαμε δυνατά.
Ναι, υποφέρω, η επιθυμία προκαλεί πόνο, πόνο.
Γλυκό πόνο, γλυκό πόνο.
Και σένα Αντρέα σου αρέσει που υποφέρεις.
Και μένα, μου αρέσει που υποφέρω.
Όχι, δεν θάθελα με τις ριγαντές μου πιτζάμες,
να σκούπιζα τα φύλλα στην αυλή.
Αυτός που σκούπιζε τα φύλλα,
ήταν ο κακόμοιρος ανθρωπάκος,
που αιωρείται κάτω στις λεωφόρους της ανυπαρξίας.
Σου αρέσει αυτή η μαστουρωμένη στιγμή;
Ναι.

Υπόφερε την λοιπόν όσο μπορείς, είναι ωραία.
Δάγκωσε την να μη σου φύγει, γιατί είναι πουτάνα.
Γελάσαμε δυνατά.
Ένα γέλιο ατέλειωτο που άγγιζε τα περιθώρια,
των καλουπωμένων ανθρώπων.
Πίσω στο Brazil.

Ο Σούπερ Μάφια τύπος,
με ρωτά αν μπορεί να μου φιλήσει το χέρι.
Ναι, μπορείς.

Μου παίρνει το χέρι,
δεν ήταν φίλη αυτό, ήταν γλύφιμο.
Δεν μίλησα.

Ο Αντρέας έπιασε τη σκέψη μου.
Αντρέα, φεύγουμε, θέλουν να με γαμήσουν!

Ξέρω. Απάντησε η σκέψη.

Και ήξερα πως ο Σούπερ Μάφια τύπος,
έξω από τις ερωτικές του φαντασιώσεις,
με είχε αδελφή.

Και ήξερα πως ο Σούπερ Μάφια τύπος,
θα ήταν κοντά μου, όταν θα έτρεξαν,

τα δόντια τους οι λύκοι.

Και ήξερα γιατί δεν μπορούσε να καταλάβει.
Και ήξερα γιατί η γιατί δεν μπορούσε να καταλάβει.

Και εκτιμούσα, το πονηρό το βλέμμα του.
Με κοιτάζε όπως ακριβώς, ήθελε να με κοιτάζει.

Χωρίς φραγμούς.

Ήξερε να ακούει τα λόγια μου,
κέρασε ποτό στην Claudia.

Μεσ' το δάσος περπατώ.

Λύκε, λύκε είσαι δω;

Ο Αντρέας είναι έξω από τα όρια,

δεν τα ξεπέρασε. Είναι έξω, έξω, έξω από τα όρια.

Μπορείς να τον δεις;

Ναι.

Και δεν ήξερα, αν έλεγε αλήθεια.

Ήμουν αίσουρη όμως, πως θάθελε να ήξερε την αλήθεια.

Στο Brazil, στο Brazil, στο Brazil,

έγινα λυπημένη παγωμένη βροχή.

Με είδε μόνο ο Αντρέας.

Οι άλλοι νόμισαν ότι με είδαν.

Φύγαμε, φύγαμε, φύγαμε.

Δεν μίλησαμε για πολλή ώρα.

Ήξερα ότι μιλούσαμε με τις σκέψεις.

Δεν μιλήσαμε για πολλή ώρα

και είχαμε όμως τόσο βαθιά εισχωρήσει,

ο ένας στο βάθος του άλλου,

που ένοιωσα ηρεμία και τρόμο, μαζί.

Αντρέα, μην πάθεις κακό.

Εκεί έξω από τα όρια,

δεν ξέρεις τι να περιμένεις.

Η φωτεινή επιγραφή του Brazil,

τις νύκτες ανάβει με περριέρα μικρά φωτάκια.

Τις μέρες σβήνει, τις μέρες σβήνουν.

Η φωτεινή επιγραφή του Brazil,

μας έχει όλους χεσμένους,

σε ιστορικές περιγραφές απροσδιόριστων στιγμών.

Είμαι έξω.

Δεν υπάρχουν όρια, δεν υπάρχουν σύνορα,

δεν υπάρχουν όρια, δεν υπάρχουν όρια,

δεν υπάρχουν όρια, δεν υπάρχουν όρια.

Οι παλιότοι μου, έγιναν ξαφνικά μελαγχολικοί.

Επείστησαν.

Δεν ξέρω πως να τελειώσω αυτό το ποίημα

Θέλω να με καταλάβεις.

Θέλω, θέλω θέλω να με καταλάβεις

Πού κρύβεσαι;

Έβγα έξω.

Ο Ρομπέρτος φαινόταν αληθινός.

Αλήθεια, ήτανε άραγε.

Ο Σπύρος μέσα στην αρμύρα

των φτιαχτών του επιδιώξεων.

Αμέτοχος. Αμέτοχος.

Αντρέα, πάμε να φύγουμε;

Αντρέα, θα με καταλάβεις;

Δεν ξέρεις.

Αυτό το ποίημα δεν έχει τέλος.

Όχι δεν έχει τέλος, το αποφάσισα.

Το Brazil, θα τελειώσει.

Ο Σούπερ Μάφιας τύπος, θα χαθού.

Το τσουλί με τα κόκκινα, η Ρίτα, η Claudia,
Εγώ, ο Αντρέας, ο Σπύρος, ο Ρόμπας, ο Ρομπέρτος,
οι θαμώνες, οι ουτοπίες, τα γέλια μας τα δυνατό,
που κούφισαν την ίδια τη σιωπή.
Όλα θα τελειώσουν κάποια μέρα,
αλλά αυτό το ποίημα,
θα μείνει στ' αλήθεια ατέλειωτο,
αυτό το ποίημα δεν θα βρει ποτέ ηρεμία.
Γιατί στ' αλήθεια πίστεύω,
πως κάποια άλλα Brazil ψέματα,
θα κτίζονται πάνω στις γέφυρες της γης.

Το κείμενο "γενιές Ανεξαρτησίας" γράφτηκε από Ελληνόφωνο Κύπριο που έζησε μέσα στην Ελληνοκυπριακή κοινότητα και εκφράζει εξ ανάγκης την εμπειρία του συγγραφέα. Η Τουρκοκυπριακή εμπειρία παράλληλη και ταυτόχρονη πέρασε δίπλα μας.

Από το '63 άρχισαν να κλείνονται ή να τους κλείνουν σε γκέττο και ήταν μια άορατη παρουσία. Μετά το '74 οι δυο κοινότητες χωρίστηκαν στρατιωτικά. Οι πορείες υπήρξαν παράλληλες... Διαφορετικές εκδόχες της κυπριακής εμπειρίας. Η Τουρκοκυπριακή γενιά του '74 όπως και η Ελληνοκυπριακή νέα Αριστερά εξεγέρθηκε με οργή ενάντια στο παρελθόν...

Αναζητώντας τους κρυφούς δρόμους για την εμπειρία χωρίς όνομα - την κυπριακή εμπειρία που εμπεριείχε την προοπτική της καθολικότητας.

Τα κείμενα που ακολουθούν είναι αποσπάσματα από τις μελέτες που παρουσιάστηκαν σε ένα συνέδριο που έγινε στο Λονδίνο το 1987 και που εκδόθηκαν σε

βιβλίο (Turkish Cypriot identity and literature). Η μετάφραση τους έγινε με στόχο να καλυφθεί το κενό της εμπειρίας της άλλης κοινότητας αλλά και σαν πρακτική προσπάθεια να ανοίξουν ακόμα μερικές τρύπες στο τείχος. Έγινε και ανάμεσα στους Τουρκοκύπριους μια πολιτιστική Επανάσταση τις δεκαετίες του '70-80.

ΠΕΡΙ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

Από την εισαγωγή του βιβλίου
"Τουρκοκυπριακή Ταυτότητα
και λογοτεχνία"

Από πότε ξεκινά η ιστορία αυτού του μικρού νησιού με τα μεγάλα προβλήματα; Σε ποιο κομμάτι του χρόνου βρίσκονται τα απολλωθέντα της ταυτότητας αυτών των νησιωτών; Από την αρχή συμπίεστηκαν ανάμεσα σε επαναλαμβανόμενες κατοχές και αναγκάστηκαν, χωρίς τη θέληση τους, να είναι κάποιοι άλλοι (ή να προσπαθούν να βρουν την ταυτότητα τους). Έχουν αυτοί οι άνθρωποι, των οποίων οι σελίδες της ιστορίας έχουν γραφτεί με αίμα, μια αξία δική τους, δημιουργημένη από τους ίδιους, ζωντανή για τους εαυτούς τους...;

Ερωτήσεις και πάλιν ερωτήσεις.

Σ' αυτό το μικρό νησί με το μαύρο παρελθόν και μια πρόσφατη ιστορία καλυμμένη με καντό και σκόνη, ολόκληροι κόσμοι αλλάζουν από το χτες στο σήμερα... Οι νέες πολιτικές και κοινωνικές δομές του σήμερα αναγκάζουν τους Κύπριους - στο σημείο της ύπαρξης ή του κινδύνου εξαφάνισης - να ξανασκεφθούν. Τυλάχιστον αυτή η σοβαρή αλλαγή είναι η πραγματικότητα για τους "Τουρκοκύπριους". Μετά απ' την προσπάθεια να απαλλαγούν από τις προκαταλήψεις, μερικοί προσπαθούν να ταποθετήσουν τους εαυτούς τους σαν ζωντανά υποκείμενα στα σθημένα είδωλα των σκουριασμένων καθεπτών της ιστορίας τους.

Βέβαια αυτή η καθυστερημένη αναζήτηση έχει τα δικά της προβλήματα. Μερικές φορές είναι τα παιγνιώμενα λάθη που απλώνουν το χέρι τους από το παρελθόν. Συντομία και ανυπομονησία που φτάνουν στα όρια άγχους. Και μερικές φορές η αθεβαιότητα που προκαλείται από το πολιτιστικό κενό δημιουργεί καταγίγδες. Παρ' όλα αυτά και παρά τις διαφορετικές προσεγγίσεις όλοι συμφωνούν σε ένα σημείο: ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ. Αυτό το "προσωπικό-κοινωνικό" πρόβλημα τοποθετείται συνήθως λανθασμένα και παραμένει πιστό στο έθιμο της λατρείας μαρκινών, ξένων Θεών. Εξακολουθεί να είναι το αντικείμενο της έρευνας των άλλων. Ειδικότερα, αυτή η αρρώστια της αναζήτησης της αποδοχής των άλλων, οδηγεί την αυτοσυνείδηση στην απραξία και την εξαφάνιση. Είναι ακριβώς για αυτό το λόγο που υπάρχει μια ατέλειωτη σειρά από αξιωματούχους, ειδικούς σε πολιτιστικά-καλλιτεχνικά θέματα, επισημόνες, πολιτικούς και συγγραφείς που επισκέπτονται τελευταία το νησί. Συναγωνίζονται για να γίνουν οι πατέρες ενός παιδιού το οποίο θεωρούν ορφανό και το οποίο δεν ξέρουν καν ακόμα, αλλά το οποίο θέλουν πάση θυσία να βαφτίσουν.

Τα κόλπα που εφευρίσκουν... όλοι μιλούν και μόνο ο Κύπριος δε λέει τίποτα. Φαίνεται λες και η δύναμη της θέλησης που δόθηκε στο νησιώτη από την ιστορία που έρχεται απ' έξω είναι μέρος μιας αναλλοίωτης μοίρας...

Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΧΩΡΙΣ ΟΝΟΜΑ

Mehmet Yiasin

Εάν οι άνθρωποι μας δεν νοσταλγούν τα χωρία τους στη νότια Κύπρο όπου γεννήθηκαν, εάν δεν αναστενάζουν και με τη σκέψη ακόμα του Hala Sultan Tekkesi, εάν όντως μπορούσαν ξαφνικά και αποφασιστικά να ξεχάσουν τη μισή τους χώρα, ή ακόμα χειρότερα, όταν η νοσταλγία για τη νότια Κύπρο, που είναι η μισή μας γη, θεωρείται "προδοσία του έθνους" αυτή η τρομακτική ψυχολογική κατάσταση πρέπει να συνδέεται με την ιστορική ψυχολογία της μειοψηφίας...

Μπορείτε να μου πείτε τι έγραψαν οι συγγραφείς μας για τα σπίτια ή οτιδήποτε αφέσαμε στην άλλη πλευρά των συνόρων; Και την αντίδραση τους στις λίγες γραμμές που γράφτηκαν; Η μήπως εκείνοι οι τόποι στους οποίους ζήσαμε για αιώνες και οι οποίοι βρίσκονται τώρα στην άλλη πλευρά των συνόρων, δεν μας ανήκαν ποτέ; Δεν ήμασταν τότε εκεί; Η ταυτότητα ενός λαού εκφράζεται από τις ιστορικές - κοινωνιολογικές - πολιτιστικές πτυχές, με τα σπίτια και τα χωράφια και τη θέση που έχουν στη σχέση με και στην ίδια την παραγωγή. Λοιπόν, δεν είχαμε μια ταυτότητα εκεί πέρα;

50% του πληθυσμού ήρθε, αφήνοντας πίσω μισή τους, ιστορίες, σπίτια και γη στην άλλη πλευρά του οδοφράγματος. Ποια είναι η ταυτότητα των ανθρώπων που έφεραν - δε λώω που άφησαν πίσω - την ιστορία και την πατριδα τους τόσο εύκολα; Και ύστερα, αφού έχουμε δημιουργήσει μια νέα ζωή σ' αυτά τα 12 χρόνια, ποια ήταν η ταυτότητα αυτών των ανθρώπων εάν δεν ένοιωσαν την ανάγκη να γράψουν ένα ποίημα, ένα μυθιστόρημα, ένα θεατρικό έργο για να είναι μάρτυρας στο παρελθόν...;

Με τρομοκρατούν οι ίδιες οι ερωτήσεις μου. Αλλά όταν ψάχνω για απαντήσεις δεν μπορώ να είμαι δειλός. Αναγκάζομαι να παραδεχτώ ότι στην πραγματικότητα δεν τα καταφέραμε να ταυτιστούμε με την Κύπρο σαν την πατριδα μας και αντί να νοιώθουμε Κύπριοι, κου-

θαλάμε το αίσθημα της νομαδικής μειοψηφίας η οποία απλώς έτυχε να επισκεφτεί, να πέσει σ' αυτό το νησί.

Είναι αλήθεια ότι υπάρχει μια "ταυτότητα", ένα κυπριακό αίσθημα μια πιθανή συνείδηση της ψυχής, παραδόσεις και ένας τρόπος ζωής των Τουρκοκυπρίων. Όλοι το νοιώθουν. Μερικές φορές είναι ψίθυροι που πρέπει να αφουγκραστείς, μερικές φορές είναι υπεριογκμένα φαινόμενα. Αλλά αυτό το αίσθημα δεν έχει μεταμορφωθεί σε πολιτική ιδεολογία. Και η πολιτική ιδεολογία του Τουρκισμού, του Κεμαλισμού και της Διχοτόμησης - δεν έγινε ποτέ κυπριακή.

Αυτά είναι όλα πολύ ωραία αλλά κάτι ανόλογο συμβαίνει και στους Ελληνοκύπριους που ήταν η πλειοψηφία... Ακόμα υπερασπίζονται τον Παν-ελληνισμό αυτή την ξένη πολιτική ιδεολογία. Ακόμα και όταν, ιδιαίτερα μετά το 1960, η συνείδηση και το αίσθημα της κυπριοσύνης ήταν έντονο βασισμένο στην υλική πραγματικότητα, και η Ένωση με τη "Μητέρα Ελλάδα" δεν ήταν προσιτή ή ταυτόσημη με τα συμφέροντα οποιουδήποτε μέρους του πληθυσμού. Όπως στη λατρεία ενός Θεού του οποίου η ύπαρξη είναι αμφίβολη, συνέχισαν να στέκουν τουλάχιστον προσοχή μπροστά στο ταμπού της Ένωσης, το οποίο είχε ξεμείνει στην μέση του πουθενά...

Εάν κάποιος τα σκεφτεί όλα αυτά, όντως, δεν υπάρχει και μεγάλη διαφορά μεταξύ μας.

(απόσπασμα από το κείμενο
"το ζήτημα της Ταυτότητας
και η ιστορικο-κοινωνική του
βάση στην Τουρκοκυπριακή λογοτεχνία

Είναι αλήθεια ότι υπάρχει μια
"ταυτότητα", ένα κυπριακό
αίσθημα, μια πιθανή συνείδηση
της ψυχής... Όλοι το νοιώθουν.
Μερικές φορές είναι ψίθυροι που
πρέπει να αφουγκραστείς...

ΤΑ ΖΙΚ-ΖΑΚ ΤΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

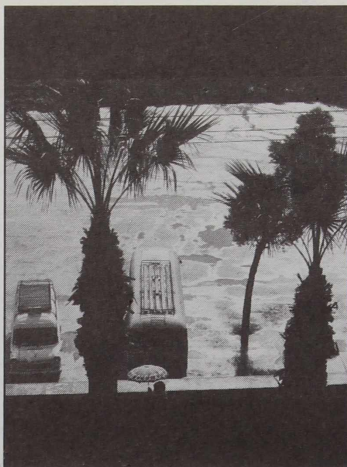
Aydin Mehmet Ali

Γενέες Ανεξαρτησίας

Όταν ήμουν 16 χρονών κέρδισα μια υποτροφία για τις ΗΠΑ. Μας είπαν να πάρουμε τα εθνικά μας κοστούμια και τη σημαία της χώρας μας. Πήρα τη σημαία που θεώρησα σημαία της χώρας μου και σχέδια παραδοσιακών στολών που μου έδωσαν οι δάσκαλοί μου. Στις ΗΠΑ συναντήθηκαν με άλλους Κύπριους μαθητές και πριν διασκορπιστούμε, συγκρίναμε τις σημαίες και τις παραδοσιακές στολές. Θυμάμαι την έκπληξη στο πρόσωπο των άλλων Κυπρίων. Πώς μπορούσα να φέρω μια Τούρκικη σημαία σαν τη σημαία της χώρας μου; Δεν ήμουν Κύπρια; Δεν θυμάμαι την αντίδραση μου αλλά θυμάμαι τη στιγμήα σύγχυσης που με κατέλαβε. Αυτά έγιναν το καλοκαίρι του 1963. Μερικά χρόνια αργότερα, καθώς ταξίδευα στην Τουρκία, το 1971, ένας Τούρκος με διόρθωσε όταν παρουσίασα τον εαυτό μου σαν Τούρκισσα. "Δεν είσαι Τούρκισσα, είσαι Κυπρία!"

Και μετά, χρόνια αργότερα, ξαναθυμήθηκα αυτά τα παράξενα ζικ-ζακ της ταυτότητας μας σαν Τουρκοκύπριοι, όταν μια μαθήτριά μου, μου έγραψε σε ένα κείμενο για το θέμα της ταυτότητας.

“Όταν βλέπω νεαρούς Τούρκους σαν εμένα, που γεννήθηκαν στην Κύπρο που είναι πε-

ρήφανοι για τη χώρα τους, νοιώθω μια ξαφνική αίσθηση απώλειας, κενού, χασίματος λες και θα ήθελα και εγώ να είχα αυτή την αίσθηση του ανήκω και της ταυτότητας” - 16χρονη Τουρκοκύπρια που γεννήθηκε στο Λονδίνο.

Η ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΑΚΗ ΓΕΝΙΑ ΤΟΥ '74

Η εξέγερση ενάντια στο παρελθόν

Nesie Yiasin

... Η αποδοχή της Κύπρου σαν της χώρας πατρίδας τους από τους Τουρκοκύπριους ποιητές οδήγησε στην υπερπόηση της ιστορίας και της πολιτιστικής παράδοσης του νησιού, αλλά αυτή η πραγματικότητα δεν εκφράστηκε μόνο στην αλλαγή του περιεχομένου της ποίησης. Το 1974, σαν ένα σημείο καμπής με τεράστια ιστορική σημασία για τους Κυπρίους, επέτρεψε στους Τουρκοκύπριους να παραδεχτούν τις διαφορετικές τους ταυτότητες. Οι κοινωνικές αλλαγές ανάγκασαν τα “άτομα” Τουρκοκύπριους να αποκτήσουν συνείδηση του εαυτού τους με το να κάνουν ποιοτικά άλματα και να περάσουν μέσα από μια διαδικασία ψυχολογικών αλλαγών. Οι ποιητές από την άλλη είναι πιθανώς τα πιο εξατομικευμένα μέλη στην κοινωνία. Και είναι αυτό το “ατομικό” χαρακτηριστικό το οποίο δημιουργήθηκε από τις κοινωνικές αλλαγές και το οποίο διακατέχει τη νέα γενιά.

Οι οδυνηρές και αιματηρές εμπειρίες της χώρας γέννησαν μια νέα κοινωνική συνείδηση. Ο Mehmet Yiasin είπε χαρακτηριστικά σε μια συνέντευξη στο περιοδικό Cagdas.

“Εάν η ειρήνη, η αγάπη, η ζωή και φυσικά τα αντίθετα τους αντικατοπτρίζονται στα ποιήματα που έχω γράψει από την παιδική ηλικία, νομίζω ότι η πηγή είναι ο τρόπος ζωής. Γεννήθηκα στο μέσο πολέμων στην Κύπρο και πέρασα όλη μου τη ζωή σε πολέμους. Ξέρω ότι είναι πολύ δύσκολο να προσπαθήσεις να εξηγήσεις ή να κάνεις ανθρώπους που δεν είδαν ποτέ τους πόλεμο, να καταλάβουν πόσο τρομερό είναι, ακόμα και αν χρησιμοποιήσεις τις πιο εντυπωσιακές λέξεις, εικόνες ή γεγονότα. Αλλά αυτά που έχω με ανάγκασαν να προσπαθήσω να το κάνω”.

Μπορούμε να πούμε ότι η νεαρή ποίηση που αναπτύχθηκε μετά το '74 κοιτάει ένα πνεύμα ενάντια στο '74. Οι νέοι, οι δημιουργοί αυτής της ποίησης καθιέρωσαν τις ποιητικές τους ταυτότητες με αυτή τη “διαμαρτυρία”. Έτσι αντιτάχθηκαν στις κοινωνικές παραδόσεις, εξε-

γέρθηκαν και απέκτησαν κουράγιο το οποίο από μόνο του είναι φορέας των καλών νέων για τη γέννηση πραγματικών ποιητών και ποίησης. Υπάρχουν νέα και διαφορετικά επιχειρήματα στους ποιητικούς κύκλους των Τουρκοκυπρίων σήμερα. Η ποίηση δεν γράφεται πλέον για να απαγγέλεται σε μεγάλες πλατείες όπου κυματίζει η σημαία του “εισαγόμενου εθνικισμού”. Και για να κάμει της μια καρδιάς μιας μικρής μειοψηφικής κοινότητας να τρεμοπαίζουν από συγκίνηση. Πολλές από τις κυρίαρχες λέξεις και εικόνες από την ποίηση της προηγούμενης περιόδου αποκλείονται με μια αντίθεση που είναι από μόνη της μια αντίδραση. Οι νέοι άνθρωποι δεν χρησιμοποιούν πλέον λέξεις όπως μάρτυρας, ήρωας και εχθρός. Αυτό είναι ανάλογο με αυτό που συνέβηκε στη Γερμανική γλώσσα στο παρελθόν. (Μετά την περίοδο του φασισμού οι Γερμανοί συγγραφείς απόφευγαν συνειδητά έννοιες που χρησιμοποιούσαν οι φασίστες παρόλο που οι τελευταίοι χρησιμοποιούσαν και λέξεις με θετικό νόημα. Αυτό αδυνατίζει τη γλώσσα. Το ίδιο μπορεί να ειπωθεί και για την Τουρκία. Καθώς οι Τούρκοι φασίστες έδωσαν διαφορετικά νοήματα στις λέξεις που συνδέονται με την Κεντρο-Ασιατική Τουρκική κουλτούρα, οι προοδευτικοί Τούρκοι συγγραφείς τις απέφευγαν).

Οι νέοι με τη δουλειά τους στα περιοδικά Sanat Emegi (Μάιος 1979) και Karanfil (1980) έκαναν τη δικιά τους συνεισφορά στην αρχή μιας νέας παράδοσης στην Τουρκοκυπριακή ποίηση. Λέξεις που συνδέονταν με την Κυπριακή Ιστορία και κουλτούρα άρχισαν να εμφανίζονται. Η αλλαγή έφερε νέα ζωή και νέες γεύσεις στην Τουρκοκυπριακή ποίηση και άρχισε να εμφανίζεται μια διαφορετική μόδα. Μερικές φορές έφτανε σε τέτοια άκρα που κάποιος μπορούσε να απορήσει αν ένα κείμενο ήταν “ποίηση ή τουριστικό φυλλάδιο”. Νομίζω ότι ο λόγος για την επίμονη εμφάνιση της έννοιας της κυπριοσύνης στην ποίηση ήταν ότι για χρόνια προσπάθησαν να κάνουν τους ποιητές να ξεχάσουν ότι είναι “Κυπριαί”. Και αυτοί επιμένουν με πεποίση να λένε “είμαι Κύπριο/α”. Δε νομίζω κανέναν ποιητή οποιασδήποτε χώρας σήμερα να ξεκινά μια συζήτηση πάνω στο θέμα “είμαι από την Τουρκία” ή “είμαι από την Αγγλία”. Σύμφωνα με την έρευνα μου στα τελευταία 3 βιβλία του κ. F. Demirag, 22 poems περιέχουν οι λέξεις “Μεσόγειος - από τη Μεσόγειο”, 8 ποιήματα περιέχουν τη λέξη “Κύπριος”. Και η λέξη ελιά, που συμβολίζει την κυπριοσύνη, χρησιμοποιείται 48 φορές...

Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΓΕΝΙΩΝ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

για την ταινία “Κύπρος αγάπη μας”

Ο Πανίκος Χρυσάνθου είναι ίσως ο καλύτερος Κύπριος σκηνοθέτης και σίγουρα ο άνθρωπος που τόλμησε να “τα πει” - ότι υπάρχει στην πραγματικότητα και εν δυνάμει κυπριακός κινηματογράφος. Οι “εντολοδόχοι των Αθηνών” στην αδυναμία τους να δημιουργήσουν οι ίδιοι, τον παρέλασαν σαν σύμβολο του “εθνικού εχθρού”. Ο Νιαζί είναι ένας Τουρκοκύπριος διανοούμενος που εκφράζει στην πιο κλασική της εκδοχή, την έννοια της εξορίας - πρόσφυγας στη Βόρεια Κύπρο, Τουρκοκύπριος ανάμεσα σε Ελληνοκύπριους όταν επισκέπτεται τη νότια Κύπρο, ξένος με 2-3 διαβατήρια στη Γερμανία ή την Αγγλία. Η συνάντηση των 2 προσφύγων μιας σχεδόν συμβολικής εξορίας - μιας εξορίας που ξεκινά από το θάνατο του να είσαι Κύπριος σε μια χώρα που είναι σημειολογικά κατεχόμενη από τις γειτονικές χώρες - ήταν και η αναπαράσταση μιας συνάντησης των ιθαγενών τη στιγμή που ραγίζει ο καθρέφτης του αποικιακού λόγου που αντιστρέφει τις εικόνες και μεταβάλλει τον τόπο σου σε εξορία.

Μεγάλωσαν και οι δυο με τις φαντασιώσεις άλλων - ένωση, διχοτόμηση - και τώρα προσπαθούν να ξαναδιαδικτήσουν σημειολογικά το χώρο τους. Ο Νιαζί με τον διαλεκτικό Ορθολογισμό των κοινωνικών επιστημών - ο Πανίκος με τη μαγεία της ποίησης των εικόνων. Των λεπτομερειών. Ένας αυτοδιδάκτος σκηνοθέτης, ένας κοινωνικός επιστήμονας που παίζει (ή παίζεται) σαν πύγκ-πύγκ στις Ευρωπαϊκές μητροπόλεις. Ο Νιαζί έχει πίσω του το βιβλίο “ολική Κύπρος” ο Πανίκος της ταινία “Λεπτομέρεια στην Κύπρο”. Δεν είναι λοιπόν απλά η συνάντηση 2 τέως εθνικών εχθρών και δυο αισθητικών - είναι και η συνάντηση του όλου και του συγκεκριμένου.

Η ταινία τους είναι ένας τριπλός διάλογος. Ανάμεσα τους, των λέξεων και των εικόνων και της ποιητικής αφήγησης του Πανίκου, του κινηματογραφιστή με το διαλεκτικό λόγο του Νιαζί, του φιλόσοφου, του κοινωνικού επιστήμονα. Η ταινία είναι οριακό έργο τέχνης αλλά και ένα ντοκουμέντο για τη συνάντηση των 2 γενιών της Ανεξαρτησίας - της Ελληνοκυπριακής και της Τουρκοκυπριακής.

Η ταινία προβλήθηκε στη Γερμανία με πολύ καλά σχόλια (αναδημοσίευσε ένα στήν επόμενη σελίδα) και έγινε και μια παράσταση στην Κύπρο. Αναζητούνται ακόμα (μέχρι που γράφεται αυτό το σημείωμα) λεφτά για να εγγραφούν οι υποτίτλοι. Είναι και αυτό σημάδι της Ιστορίας σε μια εποχή που οι Kitsch ανδριάντες κινδύνευαν να πέσουν και να σκοτώσουν και κανένα περαστικό. Εθνική Αποικιοκρατία και Underground.

Το κυρίως κείμενο είναι του Πανίκου Χρυσάνθου για τη συνάντηση με τον Νιαζί.

Ομάδα του Βερολίνου για την επαναπροσέγγιση

ΚΥΠΡΟΣ

Γνώρισα τον Νιαζί την άνοιξη του '88. Μόλις είχε έρθει από το Λονδίνο για να συμμετάσχει σε μια συζήτηση για το κυπριακό, που θα γινόταν στην Πύλη Αμμοχώστου. Το να έρθει ένας Τούρκοκύπριος για μια εκδήλωση "στο νότο", ήταν τότε κάτι εντελώς χωρισμένοι χωρίς καμία επικοινωνία αναμεταξύ μας. Το '88 ήταν η χρονιά που ο Βασιλείου εκλέχτηκε πρόεδρος υποστηρίζοντας καθαρά και ειλικρινά ομοσπονδιακή λύση. Γι' αυτό τον λόγο, απέναντί στους Τούρκοκύπριους - πρώτος αυτός μετά το διαχωρισμό μας - την πολιτική της επαναπροσέγγισης. Προσπάθησε να τους πείσει ότι μια ομοσπονδιακή λύση συμφέρει και τους ίδιους.

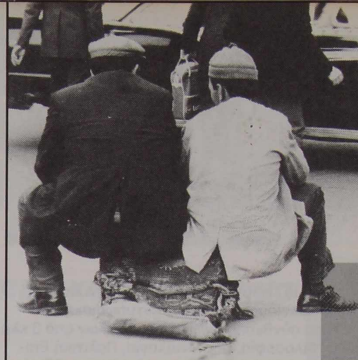
Στο μεταξύ οι εθνικές συγκρούσεις στην πρώην Σοβιετική Ένωση και τη Γιουγκοσλαβία πήραν εγκληματικές διαστάσεις. Η δική μας συγκρούση στην Κύπρο έμοιαζε μ' ένα πρώιμο μοντέλλο του πολέμου στα Βαλκάνια. Εμείς είχαμε ξεκινήσει εδώ και χρόνια τον πόλεμο μας, γευτήκαμε ήδη αυτό που σήμερα αποκαλούν "εθνικές εκκαθαρίσεις", με δυο λόγια καταφέραμε αυτό που φαινόταν ακατόρθωτο - να χωριστούμε πλήρως και να μοιρασούμε τη χώρα μας για να αρχίσουμε τελικά και οι δυο ηττημένοι. Οι νικημένοι έχασαν τα σπίτια τους, οι νικητές μπορεί να "κέρδισαν" τη διχοτόμηση, οι νικητές όμως μέρα με τη μέρα την ταυτότητα χάνουν όμως μέρα με τη μέρα τους. Βλέπουν πως όντι κέρδισαν με τη βία είναι αβέβαιο κι εγκυμονεί κινδύνους.

Μ' αυτή την ταϊνία βελάσαμε να δούμε τον παραλογισμό της διχοτόμησης. Θελήσαμε να δείξουμε τι σημαίνει να χωρίζεται στα δυο ένα μικρό νησί, όπου οι άνθρωποι να δεινόμεναι χρόνια έζησαν μαζί. Θελήσαμε να δείξουμε τα χρόνια τελικά ο τυφλός φανατισμός, ανεξάρτητα που είναι οι απλοί άνθρωποι, ανεξάρτητα ποια γλώσσα μιλούν ή σε ποια θρησκεία πιστεύουν. Γι' αυτό κι οι απλοί άνθρωποι, αυτοί νίαν μας είναι αυτοί την προσωπική τους ιστορία που βίωσαν μέσα από την ιστορία της Κύπρου.

Το ότι μ' αυτή την ταϊνία μπαίναμε και οι δυο σ' ένα ριψοκίνδυνο παιχνίδι, το ξέραμε από την αρχή. Η καθεμιά από τις δυο πλευρές έχει διαμορφώσει τη δική της εκδοχή στην περιγραφή της ιστορίας με το αποτέλεσμα να θεωρεί την εκδοχή του αντιπάλου σαν "εχθρική προπαγάνδα". Μια ταϊνία όπως η δική μας, η οποία δείχνει σεβασμό και στον πόνο της "εχθρικής" που αναγνωρίζει ότι και η άλλη πλευρά μπορεί να έχει δίκιο, μπαίνει αυτόματα σε αντιπαράθεση με αυτή την πολιτική, και δεν είναι απίθανο να χαρακτηριστεί και σαν προδοτική.

Η ταϊνία γυρίστηκε κάτω από πολύ δύσκολες συνθήκες. Η επικοινωνία σε μια εξαιρετικά χώρα όπως είναι η δική μας είναι μια εξαιρετικά πολύπλοκη και παράλογη υπόθεση. Ενώ λ.χ. δεν μπορώ να πω στο "βορρά", ενώ ο Νιαζί, που είναι και πολιτής της "Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου", για να περάσει τη διαχωριστική γραμμή - το "τείχος" μας, πρέπει να ταξιδέψει πρώτα στο Λονδίνο, να περάσει στη Λάρνακα, όπως και όποιος θέλει να περάσει στην "βόρεια" στη "νότια" Λευκωσία (που είναι 150 μέτρα περίπου). Έτσι μερικές ληψίες στην πράσινη γραμμή είτε έγιναν κρυφά είτε με τη βοήθεια των στρατιωτών των Ηνωμένων Εθνών.

Πανίκος Χρυσάνθου
(Δημοσιεύτηκε στο περιοδικό 2DF-Monats Journal Ιούλιος 1993, με την ευκαιρία της μετάδοσης της ταϊνίας)

Γενικές Αναρτήσεις

Μια ταϊνία η οποία δείχνει σεβασμό στον πόνο του εχθρού, η οποία αναγνωρίζει ότι και η άλλη πλευρά μπορεί να έχει δίκιο χαρακτηριστεί και προδοτική

χωριστικής γραμμής, και αυτό φαίνεται σαν χλευασμός ενός αναχρονισμού. Ναι, οι πληγές είναι τόσο βαθιές, για να κάνουν τη συμφιλίωση εύκολη.

Στα κινηματογραφικά ντοκουμέντα και τις μαρτυρίες θυμίζουν οι δυο δημιουργοί την έναρξη της σύγκρουσης. Πως επίσης ξεκίνησε αυτή η σύγκρουση μέσα στο ίδιο τους το κεφάλι. Πως άκουσαν για πρώτη φορά τις λέξεις "ένσους" και "taksim" (διχοτόμηση) και δεν ήθελαν να το πιστέψουν. "Δεν θα μπορούσα να φανταστώ ποτέ, ότι υπήρχε πιθανότητα να πραγματοποιηθεί μια τόσο ανόητη και απάνθρωπη ιδέα (ή διχοτόμηση)", λέει ο Χρυσάνθου. Κι όμως, ο παραλογισμός θα γινόταν πραγματικότητα σε μερικά χρόνια.

Τόσο για τον ίδιο, όσο και για τον τουρκικής καταγωγής φίλο του, θα γινόταν το ίδιο τους το σπίτι απλησίαστο. Η διαφορά δεν είχε ξεκινήσει ανάμεσα στους γείτονες τους, την έφεραν απ' έξω. Στην αρχή με συνθήματα, ύστερα με επιθέσεις των οργανωμένων φανατικών εναντίον του άμαχου πληθυσμού. Μια μέρα έφτασαν στο σημείο να μη μιλά πια στον καπνέον ο γείτονα τους γείτονα. Η σύγκρουση φαινόταν αναπόφευκτη. Τα πρώτα συρματοπλέγματα. Εκκένωση πληθυσμού, τελικά το κύμα της προσφυγίας με 160.000 ανθρώπους να περνούν τα "πράσινα σύνορα" για να γλυτώσουν. Στους διαλόγους γίνεται καθαρό και στους δυο ότι το άδικο δεν μπορεί έτσι απλά να κρυφτεί κάτω από το χαλί. Είναι πολύ δύσκολο να συγχευθούν οι εγκληματικές πράξεις. Μια μάλιστα το δεκατέσσερα χρόνια που τις, τον απήγαγαν και μερικές μέρες αργότερα τον σκότωσαν. "Εχτύπησάμεν τα κεφάλια μας με πέτρες κι εσχίζαμεν τα ρούχα από τον πόνο μας", λέει, και αυτό ηχά σαν μια υπενθύμιση από τη Βίβλο. Κι άλλοι άνθρωποι μιλούν έτσι. Όπως λ.χ. ο μαωϊσθικός βοσκόκος, ο οποίος πριν 30 χρόνια πήρε για γυναικα μια χριστιανή παρά τη θέληση του περιβάλλοντος του, κι από τότε ζει μαζί της ευτυχισμένα και ειρηνικά. "Μα τον Αλλάχ, δεν το υπολόγισα ότι τώρα το κακό θα πάει 18 χρόνια", λέει ο βοσκόκος. Και μια μάλιστα, η οποία κτυπήθηκε από τους Τούρκους, γιατί σαν ταβερνιάρισα σερίβρι "Ελλήνες πελάτες", λέει: "Ν' ανοίχουν τους δρόμους, να πηγαίνουν όπου θέλουμε. Η Κύπρος δεν είναι πια μεγάλη από ένα πορτοκάλι". Το πιο πάνω ως μη θεωρηθεί απλά σαν αυτό που πολλές φορές καταγγέλλεται ως "γνήσια λαϊκή ευαισθησία", αλλά σαν έκφραση υψηλής λογικής. Προσπελάει σαν αυτή, να δείξουν την ιδιαιτελική ζωή και την ισχυρή πολιτική στους ισοπεδωτικούς συσχετισμούς της, θα έπρεπε να υπάρχουν περισσότερες. Πίσω απ' αυτή την ταϊνία στέκει η υπομονή των τελευταίων 18 χρόνων μετά τον πόλεμο. Θα ήταν δυνατό ασφαλώς να ήταν πιο σύντομη.

Wilfried Geldner

εφημερίδα "Süddeutsche Zeitung", 20 Ιουλίου 1993

Η ΚΟΙΝΗ ΜΑΣ ΠΑΤΡΙΔΑ

Ένωσθα ότι οι ιδέες μας είναι πολύ κοντά. Γρήγορα γίνανε φίλοι κι αποφασίσαμε να δουλέψουμε μαζί. Ξεκινήσαμε με την προετοιμασία της "Συνάντησης του Βερολίνου", που έγινε στα '89, που είχε ως σκοπό να φέρει μαζί 20 ανθρώπους από τις δυο κοινότητες της Κύπρου, οι οποίοι ήταν πολιτικά ενεργοί και η πατρίδα στην κοινωνία. Σ' αυτή την πόλη που ήταν τότε διαιρεμένη (όπως ακριβώς σήμερα μερες, συμας) γνωριζόμαστε στο τέλος, μια ζητούσαμε, για να φτιάξουμε στο τέλος, μια κοινή επιτροπή, την οποία αποτελούσαμε όλοι που συμμετείχαμε στη Συνάντηση. Ελληνικόκυπριοι και Τουρκοκύπριοι.

Στη συνέχεια κάναμε οι δυο μας διαλέξεις για την Κύπρο στο Λονδίνο και το Βερολίνο. Σ' αυτές τις διαλέξεις θίσαμε την εκπληκτική εμπειρία ότι αυτοί κοινής ακροατές, και διαπιστώσαμε ότι αυτοί οφειλόταν στο γεγονός ότι και οι δυο μαζί αναπτύσσαμε μια μοναδική δυναμική. Το να κάναμε από κοινού, δυο "εχθροί" μια ταϊνία ήταν για μας μια πρόκληση, αφενός στο επίπεδο της προσωπικής εμπειρίας, κι αφετέρου σαν μια ευκαιρία να προκαλέσει ο καθένας τις εθνικιστικές δυνάμεις της κοινότητας τους.

ΧΕΙΡΑΨΙΑ ΠΑΝΩ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΡΜΑΤΟΠΛΕΓΜΑΤΑ

ΠΩΣ ΔΥΟ ΚΥΠΡΙΟΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΣΤΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΟΥΝ ΝΑ ΥΠΕΡΠΗΔΗΣΟΥΝ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ ΤΟΥΣ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

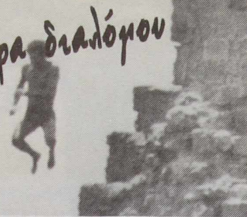
Δυο Κύπριοι, κινηματογραφιστές και δημιουργοί, συναντιούνται σ' ένα εγκατελειμμένο ξενοδοχείο στο μέσον της χωρισμένης πρωτεύουσας της Κύπρου Λευκωσίας. Ο Πανίκος Χρυσάνθου, ο κινηματογραφιστής, είναι ελληνικής προέλευσης. Το 1974 οι Τούρκοι έδωσαν αυτόν και την οικογένειά του από το βορειο τμήμα της χώρας. Σήμερα ζει στο νότιο τμήμα του νησιού. Ο Niyazi Kizilyurek, συγγραφέας τουρκικής καταγωγής ήδη από το 1974 διεκδικεί, με την οικογένειά του από την ελληνική εθνική φρουρά, που ήταν υπό τη διοίκηση της χούντας και, μετά την τουρκική εισβολή, μετακινήθηκε στον τουρκικό καταχθόμενο βορρά.

Τώρα συναντιούνται οι δυο τους μπροστά από ένα στρουγγυλό τραπέζι. Μόνοι τους, όπως φαίνεται - από την άλλη όμως δεν είναι. Και οι δυο τους ανήκουν σ' ένα νομισματικό κίνημα, που ολοένα και μεγαλώνει, και το οποίο θέλει να συμβάλει ώστε η Κύπρος να μπορεί να γίνει

ξανά μια χώρα, μια ομοσπονδία. Γνωρίστηκαν το 1988, μαζί προετοιμάσαν τη "Συνάντηση του Βερολίνου", της οποίας σκοπός ήταν να φέρει μαζί 20 Κύπριους κι από τις δυο πλευρές, με πολιτικά ενδιαφέροντα και με επιρροή στις κοινότητες τους. Δεν ήταν τυχαία η επιλογή του Βερολίνου, που τότε ήταν μια μοιραζόμενη πόλη. Δημιουργήθηκε μια επιτροπή, ξεκίνησαν οι διαλέξεις και ταυτόχρονα άρχισε η προετοιμασία μιας κοινής ταϊνίας, την οποία θα δούμε σήμερα στην εκπομπή "Το μικρό τηλεοπτικό έργο" (παιχνίδι) του ZDF.

Η ταϊνία "Κύπρος, αγάπη μας" είναι ένα μικρό, ήσυχο ταξίδι στο στοχασμό και της μνήμης. Είναι ακριβώς οι προσωπικές εξομολογήσεις και οι συνομιλίες με φίλους και γνωστούς κι απ' τα δυο κομμάτια της χώρας, που σπάζουν τη "μία" άποψη, άσχετο αν προέρχεται από την Ελληνική ή την τουρκική πλευρά. Βουκολικές-παρεδοίσεις εικόνες από την ποιμενική ζωή και τη φιλοξενία ενυαλάζονται μέσα στην ταϊνία με ντοκουμέντα του παραλογισμού. Επανερχόνται ξανά και ξανά συρματοπλέγματα και σκουριασμένα θαρβέλια, που είναι τόσο αυτοσχεδία όσο είναι νόμιμα τα κομμάτια της διαχωριστικής γραμμής στα "πράσινα σύνορα". Μια άσπρη γραμμή χωρίζει το δώμαν ενός σπιτιού, όπου είναι ένα φυλάκιο των Η.Ε., όπως η διαχωριστική γραμμή ενός γηπέδου. "Τα σύνορα περνούν από τη μέση του σπιτιού", λέει ο στρατιώτης των Η.Ε. Κάτι τέτοιο το ξέρουμε πολύ καλά εδώ στη χώρα μας. Και πρέπει κάποιος να προσέχει από τη ψευτική, τη διαίσθητική λήθη. Να όμως που οι δυο δημιουργοί κάθονται στο τέλος της ταϊνίας πάνω στο πεζούλι του δωματός, δεξιά και αριστερά της δια-

ΣΧΟΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ "Η ΚΥΠΡΟΣ ΠΕΡΑΝ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ" ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΠΛΗ ΑΝΤΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΛΙΤ

Το βιβλίο "Η Κύπρος πέραν του έθνους" του Νιαζί Κιζιλγιουρεκ είναι μια εντυπωσιακή προσπάθεια σύνθεσης ιδεών και μοντέλων από 3 κλάδους (Φιλοσοφία, Κοινωνιολογία, Πολιτική Επιστήμη) και από 2 συνήθως αντίπαλες σχολές (τη γερμανική Ιστορική Σχολή και την Αγγλοσαξωνική Φιλελεύθερη Πλουραλιστική). Το πεδίο της σύνθεσης είναι η Κυπριακή Ιστορική εμπειρία - η οποία, από μια άλλη σκοπιά είναι και η πηγή έμπνευσης για μια τέτοια σύνθεση. Αν όχι για τίποτα άλλο αυτό το βιβλίο είναι σημαντικό για την ευρητικότητα του οράματος της σύνθεσης.

Στο κείμενο που ακολουθεί θα ασχοληθώ κατά κύριο λόγο με τη συνεισφορά του βιβλίου στην κυπριακή κοινωνιολογία - ενός κλάδου που βρίσκεται ακόμα σε ανοικτό ή κρυφό διάλογο με το έργο του Μιχάλη Ατταλίδη και ιδιαίτερα με το βιβλίο του "Cyprus: Nationalism and International politics" το οποίο μπορεί να θεωρηθεί σαν η αρχή της προβληματικής αυτού του κλάδου. Η επίδραση του Ατταλίδη στο έργο του Νιαζί είναι εμφανής αλλά θα πρέπει να τονίσουμε και τις διαφορετικές αφηγήσεις με μια αναφορά στην ίδια την ιστορική συνέχεια της προβληματικής του Νιαζί. Ενώ ο Ατταλίδης τονίζει έντονα το διεθνές πλαίσιο μέσα στο οποίο διαμορφώθηκαν οι εσωτερικές ισορροπίες και συγκρούσεις στην Κυπριακή κοινωνία, ο Νιαζί ξεκινά ουσιαστικά ανάποδα - από την εσωτερική διαλεκτική και τις συγκρούσεις της κυπριακής κοινωνίας (ανάμεσα στις 2 εθνικές ιδεολογίες και στις ελίτ των 2 κοινοτήτων). Η βασική αιχμή του πρώτου του βιβλίου στα Ελληνικά ("Ολική Κύπρος") είναι η ανάλυση της ανόδου των 2 εθνικών κινημάτων (του Ελληνιστικού και του Τουρκοδικχομοισμού) και των τοπικών μηχανισμών και ομάδων (ελίτ) που στήριξαν αυτήν τη διαδικασία. Η έννοια της ολικής Κύπρου που προτείνεται σε εκείνο το βιβλίο έχει έντονα τα στοιχεία της διαλεκτικής σύνθεσης (σε ένα αναλυτικό πλαίσιο βασισμένο πιο πολύ στο Χέγκελ παρά στον Μαρξ). Αν ο Ελληνικός εθνικισμός θωρηθεί σαν η "θέση" και ο Τουρκικός η "αντίθεση" η ολική Κύπρος προτείνεται σαν η εν δυνάμει "σύνθεση", μπροστά στο αδιέξοδο και την αδυναμία των 2 εθνικισμών να επικρατήσουν. Στο βιβλίο "Η Κύπρος πέραν του Έθνους" ο Νιαζί προχωρεί στον πολιτικό προσδιορισμό της Χεγκελιανής συνειδησίας της "ολικής Κύπρου" - στο Ομοσπονδιακό πλαίσιο μιας πλουραλιστικής κοινωνίας των πολιτών. Σ' αυτό το πλαίσιο φαίνονται καθαρά οι νέοι επιρροασμοί στην σκέψη του Νιαζί από την φιλελεύθερη - πλουραλιστική σχολή και από την προβληματική της νέας Αριστεράς για τη διαφορετικότητα, τον Άλλο και την κοινωνία των πολιτών. Η δημιουργία (ουσιαστικά) η αναδιοργάνωση της Κυπριακής Δημοκρατίας σε ομοσπονδιακό πλαίσιο) μιας μη εθνικής πολιτείας στην οποία διασφαλίζεται η **συμμετοχή** όλων (ανεξαρτήτως θρησκείας, γλώσσας, εθνικιστικής (ethnic) ταυτότητας κλπ) σαν ισότιμων πολιτών μέσω του συντάγματος και η **αυτονομία** μέσα από τις ομόσπονδες περιοχές είναι μια εφαρμογή της ιδέας της ολικής Κύπρου σαν σύνθεση των 2 εθνικών κινήματων.

Ενώ ο Νιαζί αναγνωρίζει την ιστορική συνεισφορά των 2 εθνικών κινήματων και σε ορισμένες στιγμές του κειμένου μπορείς εύκολα να διαγνώσεις ένα σθεσμό για τους "γέροντες Επαναστάτες" εντούτοις προχωρεί χωρίς ιδιαίτερο ενδοιασμό και σε μια άλλη καινοτομία: Στην παρουσίαση της ιστορικής σχετικότητας της έννοιας του έθνους όπως φαίνεται καθαρά από την πρόσφατη κοινωνική - ιστορική έρευνα και βιβλιογραφία. **Το έθνος παρουσιάζεται σαν μια συγκεκριμένη πολιτιστική ταυτότητα που δημιουργήθηκε τους 2 τελευταίους αιώνες και η οποία είναι άμεσα συνδεδεμένη με την άνοδο του συγκεντρωτικού κράτους και του νεοαποικιακού συστήματος εξουσίας.** Σ' αυτό τον τομέα, ωστόσο, ο Νιαζί παραμένει στο γενικό θεωρητικό επίπεδο και δεν συνεχίζει τη συζήτηση που ξεκίνησε στο προηγούμενο βιβλίο του για τις διαδικασίες "οικοδόμησης της εθνικής συνειδησίας" στην Κύπρο. Μέρους του προβλήματος είναι ότι ο Νιαζί υπερτονίζει το κοινωνιολογικό αναλυτικό μοντέλο της

θεωρίας των ελίτ, παραγνωρίζοντας εν μέρει τις συγκρούσεις ανάμεσα στις ελίτ και τις "μάζες" όπως και τους μηχανισμούς διάχυσης της ηγεμονικής ιδεολογίας (όπως ο εθνικισμός) ανάμεσα στα διάφορα στρώματα του πληθυσμού.

Το πιο ενδιαφέρον σημείο του βιβλίου κοινωνιολογικά, είναι η έννοια της **διπλής αντεπανάστασης** των 2 ελίτ ενάντια στην αλληλοεξάρτηση που τους επέβαλε το συνταγματικό πλαίσιο της Κυρίως (η Ε/Κ ελίτ έκανε τη δικιά της αντεπανάσταση το 1963 με τα 13 σημεία και η Τ/Κ μετά την εισβολή του '74). Αυτή η αντίληψη - εισηγήση είναι όντως ενδιαφέρουσα και αξίζει να συζητηθεί γιατί προσδίδει ένα σαφές ιστορικό πλαίσιο στην πρόσφατη κυπριακή εμπειρία. Και αξίζει να ελπίζει κανείς ότι αυτή η συζήτηση θα γίνει. Σαν αρχή για ένα τέτοιο διάλογο θα ήθελα να θέσω 2 παρατηρήσεις - κριτικά σχόλια.

α) Η έννοια της αντεπανάστασης προϋποθέτει την έννοια της επανάστασης. Ο Νιαζί φαίνεται να υπονοεί, χωρίς όμως να το αναλύει ότι η ανεξαρτησία και η Κυπριακή Δημοκρατία ήταν η Επανάσταση - η εν δυνάμει σύνθεση της "ολικής Κύπρου" που ανέπτυξε στο πρώτο του βιβλίο.

Η έννοια της Επανάστασης σ' αυτό το δεύτερο βιβλίο όμως είναι μετέωρη γιατί η Κυρίως με τα δικαιώματα επέμβασής της και κυρίαρχες βάσεις κάθε άλλο παρά επανάσταση φαίνεται να ήταν. Πι-

Το ξεπέραςμα του παρελθόντος προϋποθέτει ότι θα το βιώσουμε σαν ιστορικό γεγονός και όχι σαν νεκρόφιλη εμπειρία του παρόντος. Πρέπει να ολοκληρώσουμε την Επανάσταση της Ανεξαρτησίας με τη δημιουργία μιας νέας καθημερινότητας

A.Π

στεύω ωστόσο ότι ο Νιαζί άγγιξε πάνω σε κάτι εξαιρετικά σημαντικό - **η Ανεξαρτησία και η Κυπριακή Δημοκρατία ήταν Επανάσταση αν ερμηνευτούν κατ' αρχήν σαν συμβιβασμός των εθνικών εχθρών αλλά και πιο ουσιαστικά σαν η πρώτη φορά που οι Κύπριοι αποκτούσαν το δικαίωμα να αυτοκυβερνηθούν.** Με αυτήν την έννοια η αλληλοεξάρτηση που προνοούσε το σύνταγμα ήταν συμβιβασμός αλλά και η επίσημη κατοχύρωση της Ιστορικής συμβίωσης (και αλληλεξάρτησης) Ε/Κ και Τ/Κ για αιώνες. Νομίζω ότι ο Νιαζί επικεντρώνοντας την ανάλυση του στην ελίτ παραγνωρίζει το επίπεδο της καθημερινότητας, της κοινής Ιστορικής εμπειρίας Ε/Κ και Τ/Κ το οποίο, σε τελική ανάλυση, αποτελούσε τον κοινωνικό ιστό της αλληλεξάρτησης από τον οποίο ήθελε να αποσπαστούν τόσο εναγώνως οι 2 ελίτ. Χρειάζεται σ' αυτά τα πλαίσια μια σειρά ερευνών στον τομέα της συλλογικής λαϊκής μνήμης (πέρα από τις επίσημες εθνικές εκδόσεις) και στις Ιστορικές ρίζες τόσο της συνειδησίας της Ανεξαρτησίας (από τη δεκαετία του 1920) όσο και της διαδικασίας εμπέδωσης των εθνικών μύθων και την μεταλλαγή τους σε διαχωριστικές ιδεολογίες (αξίζει να θυμηθούμε λ.χ. ότι τα Οκτωβριανά του '31 έστρεψαν γιατί ο μόνος Τ/Κ εθνικιστής (κεμαλικός) βουλευτής ψήφισε με τους Ε/Κ).

β) Παρά την προσπάθεια του ο Νιαζί αγωνίζεται νομίζω να κρατήσει τις ισορροπίες και τις ισοξ αποστάσεις από τους 2 εθνικισμούς.

Δεν ξέρω τι έγινε στην Τ/Κ κοινότητα στην περίοδο 60-74 αλλά στην Ε/Κ υπήρχε μια πολυσύθετη πραγματικότητα που είναι νομίζω δύσκολο να ερμηνευτεί με την ορθή μεν αλλά ελλειπτική θέση ότι ο βασικός στόχος της Ε/Κ ελίτ ήταν η ηγεμονία της στο νησί. Κατ' αρχήν νομίζω ότι δεν πρέπει να μιλούμε για 1 ελίτ η κοινωνική ομάδα όταν αναφερόμαστε στους Ε/Κ αλλά για 3. Η ηγετική ομάδα ήταν σαφέστατα το Μακαριακό κέντρο που κτί-

στηκε γύρω από χαρισματική φυσιογνωμία του Μακαρίου αλλά και τον παραγοντισμό και την πελατειακή σχέση των τέως καπετάνιων της ΕΟΚΑ με ένα μέρος του πληθυσμού. Το κράτος ουσιαστικά ήταν στα χέρια αυτής της ελίτ με κύριο άξονα το "κράτος εν κράτει" του τότε υπουργού Εσωτερικών Π. Γιωρκάτζη. Μια δεύτερη ομάδα - ουσιαστικά μια ολόκληρη μερίδα της κοινωνίας ανήκε στην Αριστερά (με τη δικιά της ελίτ και κομματική συντεχνιακή γραφειοκρατία).

Αυτή η ομάδα ήταν ουσιαστικά πολίτες δ' κατηγορίας στο καθεστώς των φακέλων και του ρουσφετιού που έφτιαξε ο Γιωρκάτζης. Και μια τρίτη ομάδα που στήριξε τελικά την ΕΟΚΑ Β λειτούργησε σαν έκφραση αυτών που είδαν τα δικαιώματα, άνοιξε η την κοινωνική τους θέση / status να απειλούνται με τον εκμοντερνισμό που έφερε η Ανεξαρτησία.

Αυτές οι περιπλοκές ισορροπίες στην Ε/Κ κοινότητα οδήγησαν προοδευτικά σε μια όχι απλή αποδοχή της Ανεξαρτησίας αλλά και σε ένα αγώνα εξίσου ηρωικό όπως τον αντιαποικιακό (για την Ε/Κ κοινότητα) - για την υπεράσπιση της Κυπριακής Δημοκρατίας από τις παρεμβάσεις των Αθηνών, του ΝΑΤΟ και της Κυπριακής ακροδεξιάς. Η τραγωδία που διαπιστώνει κανείς διαβάοντας το έργο του Νιαζί ήταν ότι αυτών ο αγώνας δεν έφτασε ποτέ στους Τ/Κ. **Ο ηγεμονισμός της πλειοψηφίας παρέμεινε αμείωτος παρά την εσωτερική αγώνα της Ε/Κ κοινότητας να ολοκληρώσει την ανεξαρτησία και να υπερασπιστεί τη δημοκρατία.** Σ' αυτά τα πλαίσια η φυσιογνωμία του Μακαρίου θα παραμείνει σίγουρα αμφιλεγόμενη - όχι μόνο για ένα μέρος της Ε/Κ δεξιάς αλλά και για την πλειοψηφία της Τ/Κ κοινότητας. Ίσως όμως να είναι καιρός να αρχίσουμε μια συζήτηση για το Μακάριο σαν ιστορική φυσιογνωμία παρά σαν ένα πρόσωπο ή σαν πολιτικό. Ο Μακάριος ήταν σίγουρα ο χαρισματικός ηγέτης που έκφρασε με ένα σχεδόν μαγικό τρόπο (όπως όλοι οι χαρισματικοί ηγέτες άλλωστε) τη ματέλλαση της Ε/Κ κοινότητας από την παραδοσιακή, αγροτική θρησκευτική κοινότητα στη μέγερνα κοινωνία των πολιτών μιας κοσμικής Πολιτείας. Ταυτόχρονα ο Μακάριος σαν Κύπριος πρόεδρος υπήρξε ο θεμελιωτής όχι απλά της Ανεξαρτησίας αλλά και της υπόστασης της Κύπρου σαν διεθνώς υποκειμένου. Ότι και να νομίζει κανείς σήμερα για τους αδόμενους - στην μεταψυχροπολεμική εποχή - η ηγετική παρουσία του Μακαρίου σ' αυτό το διεθνές κίνημα υπήρξε η πιο σημαντική απόπειρα ολοκλήρωσης της Ανεξαρτησίας και τοποθέτησης της Κύπρου στο διεθνές χάρτη. Αυτή η κίνηση του Μακαρίου ως γνωστόν έγινε παρά την αντίθεση της Τ/Κ ελίτ. Στα πλαίσια της ανάστασης του Νιαζί ήταν μια ηγεμονική κίνηση απέναντι της Τ/Κ. Όμως ιστορικά ήταν και μια κίνηση ολοκλήρωσης της Ανεξαρτησίας.

Ο Νιαζί κάνει ορισμένες ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις για τις επιδράσεις του εθνικισμού πάνω στα άτομα (την ισοπέδωση των ατόμων - πολιτών) και στη ψυχολογική θωράκιση που δημιουργεί απέναντι στον πόνο του άλλου. Ταυτόχρονα στον πνευματικό τομέα ο εθνικισμός δημιουργεί πόλους αναφοράς (μυθικούς ή μυθολογικούς) τους οποίους οφείλουμε να αντιμετωπίσουμε κριτικά. Δεν χρειάζεται όμως να γκρεμίσουμε τα μασουλάρια (τα οποία για μερικούς - κολλημένους ή μη - είναι ιερά) για να γράφουμε τη συνολική ιστορία της χώρας μας. Πρέπει κάποτε να μπορούσαμε να γράφουμε μια Ιστορία που να χωρά το Μακάριο, το Γρίβα, τον Κουτσιαούκ, το Νεκτάρις, το Σέρβα, τον Παπαϊωάννου, τον Ανεγνίστιο, τον Παπαφώτη, το Μένοικο, το Σαμψών, το Λουκαράκη, το Δώρο Λοΐζου, την ΕΟΚΑ Β και τη Δημοκρατική αντίσταση, την ΕΟΚΑ και την ΤΜΤ... Αν αυτά ακούγονται βέβηλα τότε μάλλον δεν συνειδητοποιούμε ότι ζούμε στην Κύπρο.

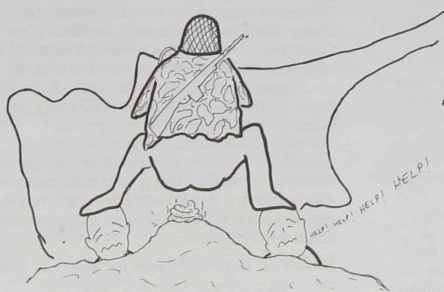
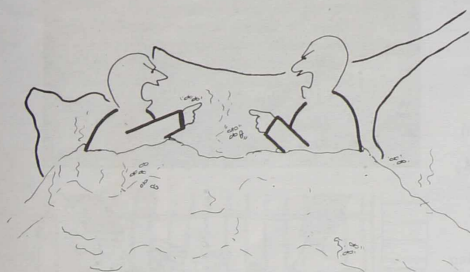
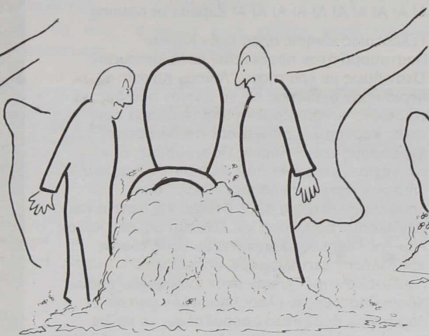
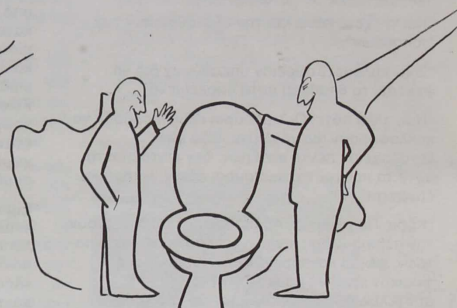
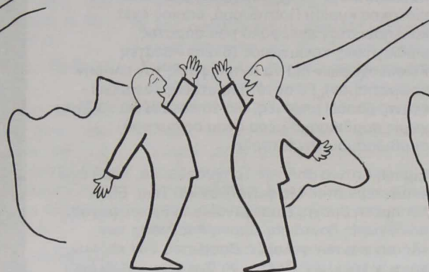
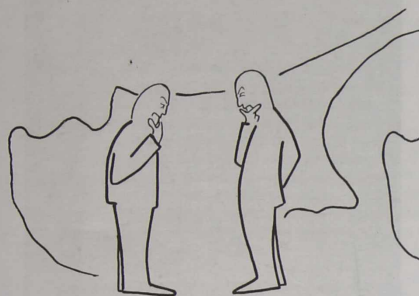
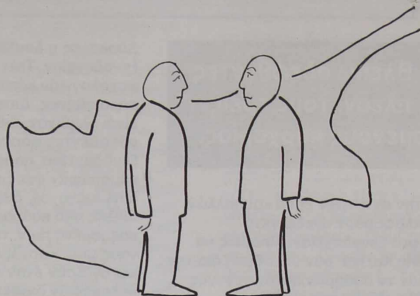
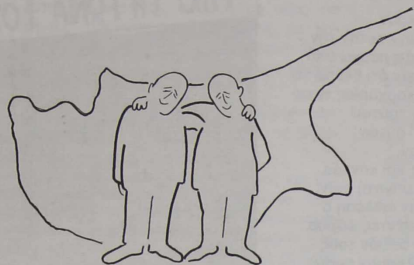

ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΙΑΣ ΠΑΡΕΞΗΓΗΣΕΩΣ ΜΕΤΑΞΥ ΙΘΑΓΕΝΩΝ

του Bertran

(η μια σκατολογική ερμηνεία του Κυπριακού προβλήματος)

Γενιές Ανεξαρτησίας

52

- Τελικά η άνοδος της δεξιάς στην εξουσία είχε και τα καλά της. Έγιναν αντικυβερνητικές διαδηλώσεις και πολιτικές απεργίες, γράφτηκαν πολύ περισσότερα συνηθήματα στους τοίχους, ξύπνησε κάποιος κόσμος, και ξεκαθάρισε επιτέλους ποια είναι η ραχοκοκαλιά της εξουσίας στην Κυπριακή Κοινωνία: ΕΟΚΑ και πάλι ΕΟΚΑ.
- Με όλα αυτά τα μέσα και να τρίζει σιόρ η καρέκλα της εξουσίας... Ελέγχουν το κράτος (ως συνήθως) και την κυβέρνηση, όλους τους τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς και τα 95% των περιοδικών και εφημερίδων... Υπάρχει "πρόβλημα νομιμότητας" όμως... Ίσως είχε δικίο ο Λίνκολν... Μπορείς να περπατήσεις μερικούς ανθρώπους όλες τις φορές, μερικές φορές μπορείς να κοροϊδεύεις όλους τους ανθρώπους αλλά δεν μπορείς να τους κοροϊδεύεις όλους, όλες τις φορές.
- Γιατί άραγε ο Λάζαρος Μαύρος κυκλοφορούσε με κοστούμι μετά τις εκλογές.
- Μια και μιλούμε για αριστεριστές και δεξιούς της μόδας φαίνεται ότι οι εθνικόφρονες - οικολόγοι της Λευκωσίας εμαλαθκιάσαν λίαν... έσιει τζιαιρόν να ακούσουμε ότι πρέπει να σωθεί το τάδε κτίριο ή δένδρο γιατί είναι γαλάζιο... Λαλείς να επήαν σε κανένα οφθαλμίατρο όδα έπεισαν τους τελικά οι νούσιμοι;
- Η λογοκρισία καλά κρατεί. Απαγορεύτηκαν τηλεοπτικές εκπομπές του Γενάρη τζιαι ούτε μιαν ανακοίνωση οι δημοσιογράφοι... Ίντα καλά παιδικά α;
- Νάναι καλά οι τοπικοί σταθμοί... Παίζουν μουσική...
- Οι δημοσιογράφοι πολέμησαν τον "αγώνα τον καλό" το Σεπτέμβριο όταν παρυσυρμένοι ή καταγενομένοι απ' τις ανάγκες του θεάματος (το οποίο δημιουργούν ή υπηρετούν) εξαπέλυσαν επίθεση ενάντια στα σεμινάρια του Κέντρου Ειρήνης για την Επαναπροσέγγιση.
- Ήταν όμως, η αλήθεια να λέγεται, άσφογοι στο μόνο ουσιαστικό κίνημα - πρωτοβουλία του εναλλακτικού χώρου το 1993 - την ομάδα συμπαράστασης στον Salih και τη Γιώτα. Και οι μπάτσιος εκκάλαν σπυρκα, όχι μόνο αυτοί του κράτους. Και οι ιδιωτικοί μπάτσιος της πνευματικής Αστynomίας του Ράδιο Πρώτο. Περσαστικά.
- Στα καλά του '93 θα πρέπει να καταχωρήσει κανείς και τις αντιφασιστικές

κινητοποιήσεις της Άνοιξης και του καλοκαιριού. Άνκα κατευθύνονταν από τα γνωστά "οργανωμένα σύνολα" έκφραζαν μια αυθόρμητη διάθεση του κόσμου.

- Στα επίσης θετικά θα πρέπει να προσθέσει κανείς και τη διάχυτη ευαισθησία του κόσμου απέναντι στις βιαιοτητες του κράτους και της Αστynomίας. Όσο όμως αυτή η διάθεση περμένει απλά να εκφραστεί από τα media (έλεος δηλαδή - το ΡΙΚ της κυβέρνησης και της Βουλής, τον Αντένο του Παπαφίλιππου, το Λόγο του Αρχιεπισκόπου και το Ράδιο-πρώτο του Χατζηκώστη) θα παραμένει αιχμάλωτη του θεάματος της εξουσίας.
- Τρίτο καλό, οι μισοί που δεν πάνε σε εθνικές εκδηλώσεις.
- Τούτη η νέα γενιά που μεγαλώνει τώρα εν πολλά θυμωμένη πάντως. Μετρήσαμε χωρίς προσπάθεια 3 απόπειρες εμπρησμών σε σχολεία. Αυξάνεται βέβαια και η θεαματική θία. Η εκτόνωση στα γήπεδα απ' τους οργανωμένους πια οπαδούς - νεαρούς έφτασε στα ύψη και σταμάτησε μετά την τύφλωση ενός φιλάθλου... Αυτή η συσσωρευμένη θία, που δεν είναι απλά αντανάκλαση του τηλεοπτικού καθρέφτη, αλλά και γνήσιο τέκνο της εξέλιξης της κυπριακής κοινωνίας, πηγάζει από μια κρίση που δεν εξορκίζεται κύριοι σχολιαστές των εφημερίδων.
- Ακόμα μια χρονιά, πάντως, χωρίς ένα κίνημα νεολαίας για τους νέους αντί για τις φαντασιώσεις των γέρων.
- Από οικολόγους τα ίδια: Με εξαίρεση την κινητοποίηση για τη διάσωση του Μεγάρου Πούλια στη Λευκωσία, και κάτι εκδηλώσεις στην Πέτρα του Ρωμιού, βασικά τίποτα. Ανακοινώσεις και ανακοινώσεις.
- Παρά το ότι το κεφάλαιο ακονίζει τα μαχαίρια μετά την εγκατάσταση του στο υπουργείο Οικονομικών η μεγάλη ταξική αντιπαράθεση δεν έγινε ούτε φέτος. Το κεφάλαιο πάντως μεθοδεύεται - άρχισαν απολύσεις και απειλές για την ΑΤΑ. Οι συντεχνίες θγάζουν ανακοινώσεις. Και μικροαπεργίες. Εθνικά προβλήματα (έλεος) και κοινωνικά συμβόλαια (και πάλιν έλεος - το Απολλώνια και το Αμαθούς έχουν οικονομικά προβλήματα και απολύουν εργάτες. Ακούεις τζιαι σου...
- Ακόμα ένας χρόνος χωρίς ένα κίνημα ομοφυλοφίλων.
- Ακόμα ένας χρόνος χωρίς εναλλακτική εφημερίδα.

- Α ναι, είχαμε και το φολκλορ με την Αλίσσας - τη βασίλισσα των Εγγλέων που ήρθε για το συνέδριο της Κοινοπολιτείας. Φοβερή πλάκα. Αρχικά τα αριστερά κόμματα δεν ήθελαν να της δώσουν το "κλειδί" - το χρυσό κλειδί της Πόλης. Τα κόμματα της ΕΟΚΑ ψήφισαν να της το δώσουν. Ύστερα μερικοί ενοχλήθηκαν και άρχισαν να διαμαρτύρονται. Με τη συνηθισμένη υποκρισία των ανθρώπων που δεν τολμούν ποτέ να αγνίσουν την πραγματικότητα. Έτσι, αντί να δρίζουν τα κόμματα της Δεξιάς, άρχισαν να κάνουν προεκλογική εκστρατεία υπέρ τους (για την επόμενη πενταετία) με επίθεση ενάντια στο δήμαρχο της Λευκωσίας (το φοβούνται σαν πιθανό αντίπαλο). Και έτσι εκεί που οι μαθητικές εκδηλώσεις ξεκίνησαν από τα προλεταριακά στρώματα των Τεχνικών σχολών, σε λίγο εμφανίστηκαν οι εθνικόφρονες με τις Ελληνικές σημαίες και τα γνωστά. Τρέχα γύρευε... Στη Λεμεσό οι μαθητές τσακώθηκαν λόγω σημαίας και χωρίστηκαν όταν μια ομάδα άρχισε να φωνάζει: "Η Κύπρος είναι Ελληνική". Οι άλλοι απάντησαν "Η Κύπρος ανήκει στο Λαό της" και οι διαδηλώσεις σταμάτησαν. Στο τέλος, το σκηνικό έμοιαζε με δέμνιο του αντιποικιακού κινήματος. Ένα μαζικό κίνημα της Αριστεράς ενάντια στην ηγεσία της δεξιάς που συνεργαζόταν με τους Άγγλους - και μια μειοψηφία εθνικοφρόνων που παρέδωκε προσπάθοντας να εκμεταλλευθεί το λαϊκό αίσθημα... όταν μερικές βδομάδες μετά οργανώθηκε πορεία ενάντια στις βάσεις των Βρετανών, οι εθνικόφρονες δεν συμμετείχαν γιατί είχε "πολιτικά κίνητρα"... Και τι κίνητρα έπρεπε να έχει δηλαδή;
- Θα έρθουν καλύτερες μέρες...

«η επανάσταση των παιδιών είναι χαρά»
φ. μπετό
«οι άνθρωποι είναι μαζικοί»
τέλικο κινέζου Κινέζου

Η ΠΡΩΤΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ (Ιούνιος - Ιούλιος)

Αντιφασισμός σε ηλεκτρονικό φόντο:

Από τους 62 στην 20η Ιουλίου

Το μετεκλογικό σκηνικό το Μάρτη μύριζε πτωμαίν. Εοκαθητατζήδες να ανεμίζουν Ελληνικές σημαίες και η κουστή Μαρία της εθνικοφροσύνης να στάζει σάλια περιμένοντας το ρουφάκι. Παρά το ότι το 50% απέρριψε τη συμμεχία του παρελθόντος (εθνόκαφρο, αρχιεπισκόπος, τα κόμματα του κράτους, γαλανόλευκοι γιάπηδες) οι φελλοί επέπλεσαν και κέρδισαν τις εκλογές για 1000 ψήφους.

Κίνηση πρώτη

Την πρώτη κίνηση αντίστασης την έκανε η ΕΔΟΝ που κηρύξε 10ήμερο επαναπροσέγγισης αμέσως μετά την πρώτη Απριλίου. Ηρωική, κίνηση σε μια ατμόσφαιρα νεοεθνικισμού. Η πορεία που έγινε

στη Λεμεσό ήταν μικρή και υπήρχε ένταση όταν πέρασε από τα σωματεία των εθνικόφρονων, αλλά έγινε. Κάποιοι θηήκαν στο δρόμο. Στα μονοπάτια της εξουσίας επικρατούσε όμως η γνωστή αεράτη ευφορία των φελλών. Η πρώτη απόφαση των νεο-κυβερνώντων ήταν η επαναπροσέγγιση των 62 πραξικοπηματιών που απολύθηκαν το '81 για "κάθαρση" - στην αποτυπώδη προσπάθεια, δηλαδή, του κράτους να αναλάβει κάποιες ευθύνες για το πραξικόπημα που στο κάτω κάτω το έκαναν και το υποστήριξαν οι εθνικόφρονες κρατικοί υπάλληλοι. Η αντίδραση ήταν άμεση. Το ΑΚΕΛ, διά μέσου της τηλεοπτικής εικόνας του Χριστόφια, έμοιαζε εφονικά με μια φωνή από κάποια άλλη εποχή: "Εμείς δεν θα το δεχτούμε ποτέ". Αυτοί που ανάδειξαν τον Κληρίδη στην εξουσία άρχισαν να μαζεύνονται. Η κεντροαριστερά του ΔΗΚΟ (διά φωνής Τάσου Παπαδόπουλου) και η ΕΔΕΚ ξαναανακάλυσαν ότι έγινε πραξικόπημα πριν την εισβολή και ψήφισαν στη βουλή ενάντια στην κυβέρνηση. Η εθνικοφροσύνη επέμενε... Τέλος του Απριλίου οι συνδέσμοι αντιστασιακών οργανώσεων συλλαλήτηριο στη Λευκωσία.

Ημέρες του '74

Μέχρι τις 7 η πλατεία ήταν άδεια... μόνο η "εργατική Δημοκρατία" (που έλεψε την παράσταση εκείνη την νύχτα με το

σύνθημα "να απολυθεί και ο Κληρίδης να γίνουν 63") είχε ήδη στολίσει με κόκκινες σημαίες την πλατεία. Σε μια ώρα η πλατεία είχε γεμίσει. Ερχόνταν από παντού... γειτονίες, συνοικίες... νέοι, γέροι... θύμιζε όντως, '74 η ατμόσφαιρα. Ένα αυθόρμητο πλήθος και ένα παράξενο πάθος σε μια ηλεκτρονική εποχή... Αυτοί οι τυπάδες ήρθαν να φωνάξουν "δεν θα περάσει ο φασισμός" αγνοώντας το επεισόδιο της "τόλμης και της γοητείας" εκείνο το βράδυ. Η ηλεκτρονική εποχή θύμιζε άλλους καιρούς...

Στη συγκέντρωση μοιράστηκε και ένα φυλλάδιο μιας ομάδας που έγινε στο πόδι... "Κύριοι πολίτες για την Ιστορική μνήμη" ... 2-3 άτομα.

Μετά αποφασίστηκε να γίνει μια παρέμβαση στην πρωτομαγιάτικη εργατική συγκέντρωση της Λεμεσού για την τρομοκρατία των μασκοφών του Γρίβα το '58. Με τη δυναμική της συγκέντρωσης της Λευκωσίας για τους '62", οι πρωτομαγιάτικες συγκεντρώσεις είχαν ένα πρωτόγνωρο για τα τελευταία χρόνια δυναμισμό και μαζικότητα. Η ΠΕΟ είχε ήδη κάνει την πρώτη πολιτική απεργία μετά από δεκαετίες για τους '62".

Η ΠΡΩΤΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

... η διπλή ένωση εξ' Αθηνών:

Η εθνικοφροσύνη στον κόσμο της. Άρχισαν τα διάφορα (ανοικτά και κρυφά) για "άλλη λύση". Κουβάλησαν άρον άρον και το Λυγερό απ' την Αθήνα να εξηγήσει γιατί η διπλή Ένωση ήταν η καλύτερη λύση. Του εξήγησαν ότι έπρεπε, όμως, να μιλά για "πολιτειακή ένωση" - Ο όρος διπλή ένωση θύμιζε πολύ την πραγματικότητα και την Ιστορία - σχέδιο Άτσεσον, Χούντα, πραξικοπήματα. Οι δημοσιογράφοι τον άκουσαν σαν καλοί μαθητές (ε, ήρθε απ' την Αθήνα ο άνθρωπος) και δεν ανακάλυψαν ως συνήθως "προδότες" την άλλη λύση. Και όταν η πρόσκληση και η ομιλία του κ. Λυγερού θγήκε στην επιφάνεια μέσα από επιστολή αναγνωστών, ανέλαβε ο Λ. Μαύρος να παραποιήσει τον εξ' Αθηνών αδελφό. Ο Λ. Μαύρος που στην μετεκλογική ευφορία του εθνοκαφισμού είχε το θράσος να απαιτεί από την Αριστερά να απολογηθεί για την αντίθεση στην ΕΟΚΑ. Προφανώς το λυνταρισμένο κορμί του Μόνομου έπρεπε να απολογηθεί στους δολοφόνους, φαίνεται ότι θυμήθηκαν την ηρωική μέρες του '74, μερικοί...

Ο Κληρίδης σιωπούσε στο προεδρικό (ως Πίτολλας και ως συνήθως). Ήδη είχε κλάσει τους εθνικιστές στη Νέα Υόρκη, όπου, μετά απ' όλα τα προεκλογικά, ξανάγινε ο παλιός

γνωστός Κληρίδης της διξωνικής με τον Γκάλι - και αποδέχτηκε τα νέα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης. Οι εθνικοφρόνες είχαν λυσασάει. Απαιτούσαν πανεθνική, μερραρχία, επανάληψη του 58, του 74, διπλή ένωση... ότι λάχει. Και πάλιν μειοψηφία...

20 Ιουλίου:

Η έκρηξη της πραγματικότητας

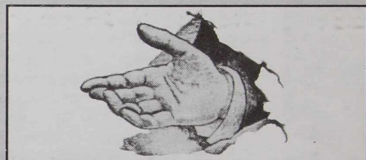
Τον Ιούλιο ακκονίζονταν τα μαχαίρια. Η 15 και 20 του Ιουλίου είναι μέρες συμβολικές. Η κυβέρνηση και λόγω της πολιτικής στο Κυπριακό και λόγω της έντασης με τον νεοεθνικισμό ήθελε να αποφύγει τις συγκεντρώσεις για τις επετείους. Επετείους που έτσι και αλλιώς είχαν αρχίσει να φθίνουν. Και ξαφνικά οι 62, ο εθνικισμός, η απειλή για διπλή ένωση έφεραν στην πλατεία Ελευθερίας ένα οργανισμένο πλήθος. Οι εθνικιστές του ΔΡΑΣΙΣ-ΚΕΣ που βρέθηκαν εκεί σε μια προσπάθεια (και έκαναν προσπάθεια - ξεκίνησαν με το σύνθημα για ενότητα Αριστεράς και Δεξιάς) να κατευθύνουν τον αντιπληθυστικό θυμό ενάντια στον Κληρίδη της Νέας Υόρκης - της λύσης δηλαδή - αντιμετώπισαν, σαν κόκκινο πανί, την οργή του πλήθους. Μέσα στο πλήθος των κυπριακών σημαίων, το ΔΡΑΣΙΣ-ΚΕΣ έμοιαζε σαν τη μούγια μες το γάλα, με τις Ελληνικές τους σημαίες. Όταν πήγαν να φωνάξουν "Η Κύπρος είναι Ελληνική" οι φωνές τους χάθηκαν κάτω απ' την κραυγή του πλήθους "Η Κύπρος ανήκει στο λαό της".

Άρχισαν οι σπρωξίες και χρειάστηκε να επέμβει η αστυνομία να σώσει τους ΔΡΑΣΙΤΕΣ. Αλλά η ένταση μεταφέρθηκε και στην εξέδρα. Ο Λουσαρίδης άκουσε τα δικά του για τον Ποντιοπυλατισμό των εκλογών. Όταν ανέθηκε στο θήμα ο Αρτεμίου που είχε υποστηρίξει τον Κληρίδη στις εκλογές, άρχισαν να πέφτουν βροχή οι εφημερίδες του Κράτους ειδαν θλιβερά επεισόδια και όχι την έκρηξη της πραγματικότητας στο κέντρο της Λευκωσίας... οι συγγενείς των αγνοουμένων πρέπει να είναι "τραγικές φιγούρες" της κρατικής προπαγανδιστικής μηχανής, όχι οργανισμένοι άνθρωποι ή πολίτες...

Η περίοδος είχε τη δική της ιστορία... σαν η πρώτη συγκρότηση της αντίστασης...

Και η ιστορία συνεχίζεται...

APP

ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Αντίλογος ανατολικά της Μεσογείου, στον επίγειο δῆθεν παράδεισο, στην κοινωνία της αφθονίας, της αυτοκατανάλωσης, στον ύπνο του "δικαίου" βαδίζοντας στο δρόμο της "εθνικής πολιτικής", στην αδιαφορία μιας εποχής προσηλωμένης στο παρόν μοιρολατρικά

"Εγώ, όμως μιλά μόνο για την αρρώστια, μέχρι να μάθω τα ακριβή αίτια αυτής της αρρώστιας και να βρω τον τρόπο να την καταπολεμήσω αποτελεσματικά, ώστε να φανούν οι πρώτες ενδείξεις βελτίωσης. Τότε μόνο θα αρχίσω να μιλάω για θεραπεία" (Μ. ΜΠΡΕΧΤ)

Πλήξη, διασημική έρμηση, πνευματικό θέατρο ενσωματωμένο σε μια συγκεντρωτική δύναμη πραγμάτων που σε αυτή συμμετέχουν και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης όπου το θέαμα δίνει και παίρνει σε ένα παιχνίδι υπέρβασης, συναισθηματικής υπερβολής, συγκαλύψης πάντα στα πλαίσια της λογικής της Εμπορευματικής κατανάλωσης - παραγωγής. Η ψευδαίσθηση της ενημέρωσης στα ύψη με το γνωστό που μας θυμίζει ο Ντέμπωρ "Το μόνο που επιτρέπεται στο θεατή είναι να αγνοεί τα πάντα, να μην αξίζει τίποτα!"

Ο Κριτικός Λόγος απών, υπηρέτης πλέον της ίδιας της λογοκρισίας που ποτέ δεν ήταν πιο τέλεια, έντεχνα δοσμένη μέσα από ένα μείγμα κατανάλωσης, εθνικισμού, σωθινισμού και λίγο όπως θα μας έλεγε ένας σεφ της μαγειρικής αλατοπίπερο ΕΟΚ made!

Πνευματική - καλλιτεχνική μονοτονία και ο λόγος εμφανής, επειδή η σημερινή Τέχνη είναι υποταγμένη στη βιομηχανία της Κουλτούρας, τυποποιημένο προϊόν μιας μαζικής εμπορευματικής παραγωγής στο οποίο υπολειπόμενες υπηρετώντας σκοπούς και μέσα. Τα χαρακτηριστικά της αληθινής Τέχνης σύμφωνα με τη φιλοσοφία της Σχολής της Φραγκφούρτης είναι η διαμαρτυρία ενάντια στον ελκιστικό ορθολογισμό. Ο καλλιτέχνης του αληθινού έργου βασίζεται στις δικές του αρχές, δηλ. αυτονομία στην Τέχνη!

Διαπιστώνεται από τον Χορκχάιμ και τον Αντόρνο ότι τελικά ο λεγόμενος Διαφωτισμός βασίζεται στον ορθολογισμό της εξυπηρέτησης μιας κατεστημένης βιομηχανικής κουλτούρας.

Χαρακτηριστικό αυτό που αναφέρουν ο Χορκ-

χάιμπερ - Αντόρνο: "Παλιότερα οι δημιουργοί, όπως ο Καντ και ο Χιούμ, υπεργάμα τα γράμματα τους με την έκφραση "Ο ταπεινός σας δούλος", ενώ ταυτόχρονα υπέσκαπταν τα θεμέλια του θρόνου. Σήμερα οι καλλιτέχνες φωνάζουν τους αρχηγούς με τα μικρά τους ονόματα, αλλά οι καλλιτεχνικές τους δραστηριότητες εξαρτώνται από την κρίση ανίδεων αφεντικών"!!

Είναι κάπως περιοριστική η γραφή μέσα σε κάποιες σελίδες και σε πλαίσια ταξινομημένων θεμάτων. Ιδιαίτερα όταν η δημιουργικότητα τρέφεται με το πάντρεμα πνεύματος-γραφής-διήγησης. Ερωτήματα, απόψεις, ερεθίσματα καθημερινότητας σε προκαλούν στην αναγκασιότητα έκφρασης του λόγου, αναζητώντας επίπεδα επικοινωνίας ενάντια στη "σύγχρονη άγνοια της γνώσης".

"Ο ασυλλογισμός άνθρωπος που δεν γνωρίζει την αλήθεια εκφράζεται με γενικόττες, με μεγάλα λόγια και με ανακρίβειες". Μ. Μπρεχτ.

Ανατολικά της Μεσογείου σε ένα ιδιόμορφο γεωγραφικό χώρο στον οποίο οι αυτοχθόνες Ιθαγενείς διατηρούν και καλλιεργούν την ψευδαίσθηση στους υπόλοιπους ότι ένας νέος φυσικός νόμος εφαρμόζεται σε αυτή τη χώρα δηλ. "η Κύπρος είναι το κέντρο της Γης". Οι καιροί χαρακτηρίζονται σκληροί με νέα δόγματα, νέους αφέντες, νέες δυνάμεις, πολιτικούς που μπροστά τους οι Βάρβαροι θα ζήλευαν τις "αρετές" τους.

Οι ανισότητες και οι λεγόμενοι Ιστορικοί συμβιβασμοί που επιβάλλουν οι διαμορφωτές της νέας τάξης πραγμάτων θρίσκονται στην ημερήσια διάταξη των ΜΜΕ. Οι "κακοί" της Ιστορίας ανήκουν στο παρελθόν, χαμένοι στο χρόνο, ενώ οι "ήρωες του παραμυθιού" άρχισαν το φαγοπότι παρσατέρνοντας σαν παλλοιρικά κύμα ένα πολιτικό με μια πνευματική αναδρομή έστω 70 χρόνων κάποιες προσφορές μέσα στα δυνατό πλαίσια ενός γραφειοκρατικού κράτους εξου-

ΑΛΛΟΤΡΟΙΩΣΗ ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

Γεωργίου Γιώργος, 3/1/1994

σίας. Ποιος Ιστορικός του μέλλοντος θα κρίνει και αξιολογήσει τον πολιτισμό. Τέχνη τα χρόνια εκείνα; Θυμίζει το όλο σενάριο της επανάληψης της Ιστορίας, την κατάκτηση της Αμερικής από τους "Πολιτισμένους" Ευρωπαίους!!

Αναρωτιέται κανείς σ' αυτόν το στρόβιλο της Ιδεολογικής συρρίκνωσης, όπου οι ιδέες χαρακτηρίζονται πλέον "μαλθακές" που βαδίζει η ανθρωπότητα. Σενάρια παρουσιάζονται κατά διαστήματα από "αυθεντίες" οικονομολόγους και τεχνοκράτες του είδους κρατικού λειτουργού - φορέα. Κανείς όμως δεν παίρνει υπόψη ανθρωπιστικές επιστήμες όπως ανθρωπολογία, κοινωνιολογία, συνειδητά πιστεύω επειδή έχουν "εξάσει" τον εαυτό τους και γενικά τη σχέση άνθρωπος - φύση.

Η Κύπρος με τη σειρά της με φόντο το Κυπριακό πρόβλημα προσαρμόζεται χωρίς δραματικές εξελίξεις και συγκρούσεις στην "πολιτική Ειρήνη" και συνοίκηση Δεξιάς - Αριστεράς όπου έχουν του κοινοβουλευτικού θεσμού αναμένουν κάθε βουλευτικές - προεδρικές εκλογές, όπου σε ήπιο κλίμα ευφορίας τα επιφανειακά γεγονότα επικαθύνουν το ουσιαστικά κοινωνικά και ταξικά ζητήματα.

Ζούμε την εποχή της κοινωνίας της αφθονίας, της κατανάλωσης, της αλλοτρίωσης των πάντων σε ένα αγώνα ταχύτητας και κατάκτησης Δύναμης, Τεχνολογίας και μονοπώλησης της γνώσης σε Κέντρα Παγκόσμιας Αγοράς σε σύγχρονους σκλάβους μειονότητες και νεοσύστατες χώρες του Τρίτου Κόσμου.

Στο ίδιο βάθος Δεξιά - Αριστερά ατενίζουν με μάτια σαν μια συνένωση πολιτικών, πολιτιστικών και ηθικών ρευμάτων με αποτέλεσμα ο κυρίαρχος λαός να αδιαφορεί συνειδητά, περιφρονώντας. Και με κριτική διάθεση για την τάξη των πολιτικών και των δημοσιογράφων καριέρας, που

συνέχεια στην επόμενη σελίδα

τελικά θα τους ονομάσουμε ειδησιογράφους αστυνομικών δελτίων ημέρας. Τα ίδια και χειρότερα όσο αφορά και τα ηλεκτρονικά μέσα, όπως η Ραδιοφωνία, Τηλεόραση που από Ελεύθερη ραδιοφωνία έχει καταντήσει στενή έκφραση των ιδιωτικών συμφερόντων με κύρια έμφαση το μάρκετινγκ της εποχής. Ίσως τελικά στο θέμα ραδιοφωνίας πρωταγωνιστικό ρόλο διαδραματίζει μελλοντικά η Δημοτική αυτοδιαχείριση ξεκινώντας από την Τοπική Αυτοδιοίκηση και την πρωτοβουλία πολιτών και οργανώσεων μη κυβερνητικού επιπέδου.

Σήμερα αναπολούμε ή ακόμα διερωτώμαστε για τη γενιά του Μαΐου του 68 μέχρι και για τη γενιά του Πολυτεχνείου που μιλούσαν για τη Νέα κοινωνία, για την Επανάσταση. Ακόμη αναφέρουμε εκείνους τους ριζοσπάστες που ήθελαν να αλλάξουν το κατεστημένο - θεσμούς. Τελικά φαίνεται τους αφορούσε το ίδιο το σύστημα που πολέμησαν με νέες ιδέες, τόσο στην πολιτική, όσο και στο ιδεολογικό τομέα. Στα 1960 μέχρι και το 1970 παρατηρούμε μια αναγέννηση και τριβή νέων ιδεών όπου δάσκαλοι της σκέψης συζητήθηκαν σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο όπως ο Σατρ, Φουκώ και άλλοι. Πρωτοποριακά κινήματα ξεκίνησαν στη δεκαετία του 60 δημιουργώντας τα κανάλια δημιουργικότητας που βλέπουμε σήμερα. Η αυθεντικότητα και το αυθόρμητο κυριάρχησαν στην πολιτική σκηνή και τη τάξη των πολιτών δεν "πουλούσε" τόσο εύκολα, όσο σήμερα με το σύγχρονο μάρκετινγκ και την τεχνολογία. Ο Μαρξ, Προυστόν, Μάο, Φρόντ καθοδήγησαν και ώθησαν ολόκληρες γενιές και κινήματα όπως φεμινιστικά, ψυχολογικά, αμφισβήτηση της κοινωνίας του θεάματος και της αβθονίας.

Στα μέσα της δεκαετίας του 70 φαίνεται ότι αρχίζει η αντίστροφη μέτρηση της ιδεολογίας επαληθεύοντας τον Μαρξ που πίστευε ότι οι προσωπικές μας αντιλήψεις διαμορφώνονται σύμφωνα με τα πρότυπα των ιδεών που καλλιεργεί η κάθε δοσμένη κοινωνία και ότι οι ιδέες αυτές καθορίζονται από τη δομή και τον ιδιαιτέρω τρόπο λειτουργίας αυτής της συγκεκριμένης κοινωνίας. Την ίδια κριτική διάθεση είχε και ο Φρόντ διαμέσου της Τέχνης της Αμφιβολίας. Μεγάλοι φιλόσοφοι όπως ο Νέγκελ, Χέρντερ, Γκαίτε, ενέπνευσαν τους πιο σύγχρονους με ένα σκοπό πάντα την αλήθεια, τον ανθρωπισμό και την αμφιβολία σε μια διαλεκτική στάση απέναντι στην πραγματικότητα. Οραματιστές που ώθησαν ολόκληρες γενιές σε μεταρρυθμίσεις και ενέπνευσαν ριζοσπάστες επαγγελματίες στην ίδια μέσα ανθρώπινης φύσης κοινή για όλους τους ανθρώπους γη.

Και όμως φαίνεται ότι ο άνθρωπος αλλάζει στην πορεία της Ιστορίας διαμέσου της ανάπτυξης που του δίδεται από ένα σύνολο προϋποθέσεων από την εποχή που γεννιέται. Ο χρόνος κυλά και μας φέρνει στη σημερινή εποχή που θα αποκαλέσω "Εποχή του εφικτού και της αλλοτρώωσης των πάντων". Η λατρεία του χρήματος, η απολιτισμοποίηση, ο ατομικισμός, η αδιαφορία για τα κοινωνικά προβλήματα. Βρισκόμαστε σε μια σύγχυση ιδεών και αξιών όπου οι συντηρητικοί μετατρέπονται σε μοντέρνους και οι ριζοσπάστες και οι προοδευτικοί σε περιθωριακούς "in" και "out", όπου οι μεγάλες κοσμοθεωρίες εμφανίζονται ξεπερασμένες. Επεκράτηση του ατομικισμού συμφέροντος θυμίζοντας εποχές πριν την αναγέννηση, του σκοταδισμού, επικαλούμενοι το σύγχρονο της οικονομικής σκέψης σε ανεξέλεγκτες τάσεις.

Αναφορά γίνεται συνεχώς στην έννοια "αλλοτρώωση" και θα ήθελα να αναφερθώ στο επίκαιρο αυτό θέμα που πάντα προβληματίζει τον άνθρωπο. Αλλοτρώωση λοιπόν είναι η σύγχρονη αρρώστια του ανθρώπου που ξεκινά με την έναρξη του πολιτισμού ύστερα από την πρωτόγονη κοινωνία. Διάφοροι φιλόσοφοι είχαν προβληματισθεί και αναλύσει το θέμα της αλλοτρώωσης. Διαφθείρει και διαστρέφει όλες τις ανθρώπινες αξίες. Οι ανάγκες του ανθρώπου σε μια αλλοτρωμένη κοινωνία διαστρεβλώθηκαν και κατανοούν πραγματικές αδυναμίες. Μαζί με τη μάζα των αντικειμένων, επομένως υποταγμένος ο άνθρωπος. Το κάθε νέο προϊόν αντιπροσωπεύει μια νέα δυνατότητα για αμοibaία εξαπάτηση και ληστεία. Ο άνθρωπος φτωχαίνει όλο και περισσότερο σαν άνθρωπος.

Σύμφωνα με την κοινωνικο-οικονομική ανάλυση και θεώρηση σε μια διαλεκτική αντιπαράθεση θεωριών και φιλοσοφιών, μια κατάσταση αλλοτρώωσης χαρακτηρίζεται από δυο πλευρές: την οικονομική και την πραγματικότητα αυτή. Η ανάγκη του χρήματος είναι πραγματική ανάγκη που δημιούργησε η σύγχρονη κοινωνία - οικονομία ελέγχου / δύναμης. Η ποσότητα του χρήματος γίνεται όλο και περισσότερο η μοναδική του αξιολογική ιδιότητα. Η υπερβολή και η σπατάλη γίνονται το αληθινό του έμβλημα!!

Ένα ακόμη σημείο που θα θέλω είναι η αλλοτρώωση της ΣΚΕΨΗΣ. Η πικρή αλήθεια είναι ότι έχει αλλοτρωθεί ο εγκέφαλος του ανθρώπου με τα είδωλα της κοινής γνώμης, τις εφημερίδες, κράτος ή τους πολυμέσους ηγέτες.

Οι φορείς αυτοί φέρονται να εκφράζουν τις σκέψεις του κοινού, ενώ στην κυριολεξία δέχεται στις δικές τους σκέψεις σαν δικές του, επειδή τα έχει διαλέξει σαν είδωλα!

Τα ιδεώδη του σύγχρονου ανθρώπου είναι ολότελα διαφορετικά απ' τα οράματα του επαναστατικού ουμανισμού. Η δύναμη του, η ασφάλεια, βασίζονται στην ατομική ιδιοκτησία όπου σήμερα είναι ιερή, αφού απέκτησε και την έννοια της προσωπικής ιδιοκτησίας. Τελικά διαφαίνεται ότι ο κοινωνικός χαρακτήρας παίζει καθοριστικό ρόλο ανάμεσα στην κοινωνικο-οικονομική δομή και στις ιδέες, ιδανικά που επικρατούν σε μια κοινωνία.

Οι ιδέες διχάζουν λένε... και δεν πρέπει να υπάρχουν λένε κάποιοι άλλοι πιο μοντέρνοι διαφωτιστές και έτσι οδεύουμε σε μια κοινωνία κουρασμένη από τις ιστορικές ταραχές, σε ένα τρόπο ζωής που βασικά χαρακτηρίζεται από απάθεια και ελλείψεις πρωτοβουλιών, μέσα στο παγκόσμιο κλίμα αδιαφορίας.

Αλλοτρώωση ιδεών-ανθρώπου, μαθακές ιδεολογίες, αλλά η αυταπάτη αυτή περνά στο μύλο της Κριτικής - τουλάχιστον σ' αυτό υπάρχει κάποια ελευθερία έκφρασης. Η σκέψη δεν χαλαρώνει, αλλά δημιουργεί, χωρίς πλαίσια και κέντρα ελέγχου της διανοήσης. Κριτική, αντίλογος, σαν βασικές έννοιες που ο μοντέρνος άνθρωπος τοποθέτησε στο ντουλάπι της Ιστορίας.

“Δεν υπάρχει πλέον διαφορά ανάμεσα στην Ελευθερία και το Δεσποτισμό, αφού η ατομική ελευθερία αποτελεί την έννοια, μέσα στην οποία ασκείται η κυριαρχία πάνω σε ένα κοινωνικό σώμα, που καλείται να αποτινάξει την αλληλεγγύη του, τις σχέσεις του με κάποιους χώρους.

Τι πιο ενδιαφέρον και εξυπηρετικό για μια εξουσία, για ένα κράτος, για τη γραφειοκρατία, από μια κοινωνία της οποίας τα μέλη παροτρύνονται στην περιπλάνηση στην “ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ” παρατηρεί ο Καγιέ!!

Αντίλογος στα Ανατολικά της Μεσογείου, στον επίγειο δόθεν παράδεισο, στην κοινωνία της αβθονίας, της αυτοκατανώσεως στον ύπνο του “δικαίου” θαδίζοντας στο δρόμο της “Εθνικής” πολιτικής στην αδιαφορία μιας εποχής προσηλωμένης στο παρόν μοιρολατρικά!!

ΕΝΤΥΠΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΝΤΙΕΞΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Είχαμε κάνει έκκληση στο προηγούμενο τεύχος για υλικό ώστε να γίνει μια παρουσίαση του ελληνικού αντιεξουσιαστικού εναλλακτικού χώρου. Ήταν ένας υπέροχος κατακλυσμός που δείχνει (ίσως (maybe) ότι ο Ελληνικός χώρος βρίσκεται σε ένα αρκετά ανεπτυγμένο επίπεδο συγκρότησης. Είναι αδύνατον όμως να γίνει τώρα η παρουσίαση, ακριβώς γιατί και τα στοιχεία και η πληθώρα των αντιμετωπίσεων προϋποθέτουν ένα ολόκληρο αφιέρωμα καθ' αυτό. Ήδη γίνεται δουλειά πάνω σ' αυτό και ελπίζουμε να το παρουσιάσουμε στο επόμενο με μια αντίστοιχη παρουσίαση της Τούρκικης νέας Αριστεράς. Σ' αυτό το τεύχος θα κάνουμε απλά μια αναφορά χωρίζοντας τα έντυπα και τις ομάδες σε 4 κατηγορίες - **Αναρχικά, εναλλακτικά, Rock-πολιτιστικά, επαναστατικά, αντιεξουσιαστικά**. Απολογούμαστε προκαταβολικά για τα αναπόφευκτα λάθη και παραρμήνες. Γίνονται σε μια προσπάθεια κατανόησης.

Αναρχικά

Έντυπα και πρωτοβουλίες που κινούνται καθαρά στο χώρο του Ιστορικού Αναρχικού κινήματος με ιδιαίτερη έμφαση στην Ταξική αντιπαράθεση. Υπάρχει μια αυξανόμενη χρήση της ορολογίας των σιτουασιονιστών (“καθημερινότητα”) αλλά αυτά τα έντυπα τονίζουν έντονα την αντιπαράθεση με το κράτος και πιστεύουν / προωθούν στην αναδιανομή ενός επαναστατικού ταξικού κινήματος.

Ρόττερ: Θεωρητικό δελτίο αναρχικού πυρήνα Ξάνθης. Τ.Θ. 340, 37100 Ξάνθη. Είχαμε για ένα διάστημα επαφή με τα παιδιά και λόγω κοινών παθών. Είναι μια ομάδα από Έλληνες και Τούρκους αναρχικούς σε μια περιοχική Τρέχα γύρευε... Δημοσίευσαν ενδιαφέροντα αναρχικά κείμενα για τον εθνικισμό. Ένα φεγγάρι έκαναν και εκπομπή σε τοπικό ραδιόφωνο “Διατάραξη κοινής ησυχίας” όπου τους την έκοψαν μετά από μια εκπομπή για ... την Κύπρο και τον ελληνικό εθνικισμό. Παιδιά αν υπάρχει ακόμα η ομάδα επικοινωνήστε...

Εκτός νόμου: Έκδοση Ένωσης Αναρχικών Θεσσαλονίκης. Τ.Θ. 11251, Τ.Κ. 54100 Θεσσαλονίκη. Εφημερίδα με αναλυτικά άρθρα. Προηγούμενων η ίδια ομάδα έβγαζε την “Αναρχία”. Βρήκαμε το έντυπο σε περίπτερο της Αθήνας.

Ελευθεριακή κίνηση: Αναρχικό περιοδικό του Αγριμιού. 6' πάροδος Σέρβα Ι, Αγρίνιο. Εξαιρετική θεωρητική έκδοση σε μια περιοχή με ιστορικές αναρχικές καταβολές. Είδες πως μπορούν να τα καταφέρνουν και οι μη-Αθηναίοι. Το περιοδικό το βρήκαμε στο βιβλιοπωλείο "Ελεύθερος Τύπος" στην Αθήνα.

Δαίμων του τυπογραφείου: Τ.Θ. 31261, 10035, Αθήνα. Εξαιρετικές και ηρωικές εκδόσεις από ένα(!) φίλο. Μέχρι στιγμής έχει μεταφράσει την αγριότητα στα Ελληνικά και έχει εκδόσει ειδικό αφιέρωμα στο ανταρτικό της Γερμανίας (R.A.F.). Εκδόσεις με στυλ - αισθητική του underground. Άμεσο και συγκρουσιακό.

Ο Αναρχικός - Δελτίο πληροφόρησης πρωτοβουλία για μια νέα Διεθνή. Από τα πιο σταθερά και χρήσιμα δελτία πληροφόρησης για τον Ελληνικό και διεθνή αναρχικό και επαναστατικό χώρο. Στέλλονται μερικά τεύχη στο Τραίνο και μπορείτε να τα πάρετε απ' εδώ.

Αναρχική παρέμβαση: P.O.BOX 30557, 10033 Αθήνα, Ελλάδα. Απ' ό,τι φαίνεται αυτή η εφημερίδα συγχωνεύτηκε με την "Ανταρσία των Αγγέλων" όταν ο Δημήτρης (γνωστός και αγαπητός από παλιά στον κόσμο του Τραίνου) πήγε στην Αυστραλία. Εκφράζει, συνεργάζεται ή κινείται σε ένα ευρύ φάσμα αναρχικών ομάδων της Αθήνας - και όχι μόνο. Η ομάδα έκδοσης φαίνεται να συμμετέχει και να εκφράζει μια ευρύτερη συσπείρωση που ονομάζεται "Συνεργασία αναρχικών ομάδων για την κοινωνική αλληλεγγύη και την πολύμορφη δράση". Φαίνεται να είναι μια τακτική και άμεση αναρχική εφημερίδα της Αθήνας με θεωρητικά κείμενα και πληροφοριακά νέα, για τον Ελληνικό και διεθνή αναρχικό χώρο. Είναι must όπως λένε και στα εμπορικά κυκλώματα.

Εναλλακτικά Έντυπα συγκεκριμένων κινημάτων

Σε αυτό το χώρο κινείται ένα επίσης ευρύ φάσμα εντύπων τα οποία ανκαι γενικώς αντιεξουσιαστικά κινούνται στον ευρύτερο χώρο της νέας Αριστεράς των τελευταίων 20-30 χρόνων εκφράζοντας μια σειρά από συγκεκριμένα κινήματα μέσα από μια πλουραλική οπτική.

Αρνούμαι: Περιοδικό για τη μη βία, τον αντιμilitarισμό, τα δικαιώματα και την κοινωνική οικολογία. 51 Φιλίππου, 54631, Θεσσαλονίκη. Από τα καλύτερα περιοδικά αυτού του χώρου με άρθρα, αναλύσεις, αντιπαραθέσεις και ειδήσεις. Φυσικά, βαθύτατα αντιεθνικιστικό, κινείται στο χώρο ανάμεσα στην αντιεξουσιαστική οικολογία του Μπούκνιν και τον ακτιβιστικό αντιμilitarισμό - υποστήριξη στους αντιστασιακούς συνεϊδήσεις - και της μη βίαιες πρακτικές. Στο Τραίνο στέλλονται μερικά τεύχη τα οποία διανέμονται στην Κύπρο.

Τα άνηθ του κακού: στο πανεπιστήμιο και την κοινωνία. Τ.Θ. 51337, 14510 Κηφισιά. Μια εξαιρετικά προσεγμένη σειρά εκδόσεων που εκφράζει ίσως στην καλύτερη του διάσταση το χώρο των αντιεξουσιαστών - εναλλακτικών. Κείμενα κατά βάση θεωρητικά με φαντασία στη χρήση των φωτογραφιών και στο layout. Επίσης must. Έρχεται στην Κύπρο στα περίπτερα. Το τελευταίο τεύχος του είχε ένα πολύ καλό αφιέρωμα στον αντιεθνικισμό. Προφανώς δεν τους άγγιξε ο πειρασμός της εθνομαλακίας σε αντίθεση με ένα άλλο έντυπο το Connoy το οποίο δγήκε πέσει σε μια άθλια εθνικιστική έκδοση. (Βλέπε σχόλιο στις σπόντες).

Κοινωνία και φύση: Κολοκοτρώνη 31, Αθήνα. Εκδόσεις σε στυλ θιθίου-journal με θεωρητικά κείμενα που κινούνται στο πλαίσιο του ανάρχοκομμουνισμού / κοινωνικής οικολογίας του Μπούκνιν και του νεομαρξισμού. Εξαιρετικές συλλογές κειμένων

Ο Αγώνας της νύμφης
έναντια στη λήθη
είναι αγώνας ενάντια στην εξουσία

ΤΙΜΗ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ
ΣΤΟ ΧΡΗΣΤΟ ΤΣΟΥΤΣΟΥΒΗ

Οι κοινωνικοί αγώνες ενάντια
στο κράτος και το κεφάλαιο είναι
πολύμορφοι, αδιάλλατοι, επιδιεκτικοί
και κανείς ή τίποτα
δεν μπορεί να τους εξαλείψει

Συνεργασία Αναρχικών Ομάδων
για την Κοινωνική Αλληλεγγύη
και την Πολιτισμική Δράση

ΡΑΔΙΟ - ΟΥΤΟΠΙΑ

...για μια
απελευθερωτική
και
αξιοβίωτη
ανταρσία

κάθε Κυριακή
10.30 π.μ. έως 1 μ.μ.

What a
wonderful world !!

What a
wonderful
world !!

για όσους ενδιαφέρονται για θεωρητική πράξη. Τώρα πόσο θα αντέξει η ελληνόφωνη έκδοση, αυτό είναι άλλη ιστορία.

Ομάδα πληροφόρησης στο ράδιο Ουτοπία: Τ.Θ. 50082 / 54013 Θεσσαλονίκη. Ομάδα του ομώνυμου ραδιοσταθμού που προωθεί την εναλλακτική ενημέρωση. Από τα διαφημιστικά και τις εκδηλώσεις τους φαίνονται να είναι ομάδα με φαντασία και χιούμορ. Και για το στυλ τους και γιατί μας τους σύστησε ο φίλος ο Γιάννης ο Γαλανίδης τους συστήνουμε ανεπιφύλακτα. Για όσους ενδιαφέρονται να πολεμήσουν τον ολοκληρωτισμό των media με την ανατρεπτικότητα της ζωής και της ενημέρωσης.

Περιοδικό Κράξιμο: Εφημερίδα / περιοδικό με ύφος, στυλ και γοητεία. Το εκδίδει η/ο τραβεστί Πάολα. Ψάξτε το, βρῆστε το, διαβάστε το. Ένα πρωτόγνωρο ήθος και αντιεξουσιαστικό πάθος από μια/ένα άνθρωπο των δρόμων. Για την ομοφυλόφιλη, και όχι μόνο, επιθυμία.

Act-up: "μια μη κομματική οργάνωση ανθρώπων με κοινό χαρακτηριστικό την οργή και την απόφαση να δράσουν άμεσα για την αντιμετώπιση της κοινωνικής κρίσης που προκαλεί το AIDS" λέει το φυλλάδιο που πήραμε. Δεν ξέρουμε αν εκδίδουν έντυπο αλλά θάναί ωραίοι τύποι αν είναι σαν τους ομώνυμους Αμερικανούς.

Αζμούθιο: αντιμilitarιστική έκδοση Τ.Θ. 31322, 10035, Αθήνα. Αντιμilitarιστικό, αντιεξουσιαστικό έντυπο με άρθρα, μεταφράσεις και πληροφόρηση για τα κινήματα και τις αντιστάσεις ενάντια στο στρατό, τον εθνικισμό και την εξουσία. Εκφράζει πολύ καλά την αναρχική θέση πάνω στην ολική άρνηση στρατεύσεως σε αντίθεση με την εναλλακτική θητεία που εκφράζουν άλλες ομάδες. Το Τραίνο διανέμει ορισμένα τεύχη στην Κύπρο. Αυτό το έντυπο φαίνεται σαν συνέχεια του "Χωρίς Σύνορα" - το τεύχος του οποίου μας στάλθηκε πέρσι είχε μερικά πολύ ωραία κείμενα της Τούρκικης νέας αριστεράς. Διαβάστε αυτά τα έντυπα. Το ήθος των Ελλήνων αρνητών στρατεύσεως είναι μια φωνή ανθρώπων με πρωτοφανές ήθος που πρέπει να ακουστεί στην Κύπρο.

Underground Κουλτούρα / Rock

Εκδόσεις Λεωνίδα Χριστάκη Δεν ξέρουμε αν αναβίωσε ή όχι το ιδεοδρόμιο και με τι ασχολείται τώρα ο κ. Χριστάκης αλλά το ιδεοδρόμιο υπήρξε ένα οριακό έντυπο που εισηγήγε την underground αισθητική και θεματολογία στην Ελλάδα. Πέρα απ' την ιστορικότητα των εκδόσεων ο "Χώρος της Λεμεσού" της δεκαετίας των '80, είναι υποχρεωμένος απέναντι στον κ. Χριστάκη ο οποίος εκδόσε το αντι-εθνικιστική ανάλυση του χώρου: **Η Κύπρος, το εθνικό και ο εθνικισμός (1984)**. Τα τελευταία που ακούσαμε από το Χριστάκη ήταν το περιοδικό Panderma.

Ανοικτή πόλη: Περιοδικό για τα περάσματα που δεν βρέθηκαν ποτέ Τ.Θ. 20037, Αθήνα, Ελλάδα. Το πιο μακρόβιο underground έντυπο της Ελλάδας με θεματολογία που κινείται από τις ροκ κουλτούρες, στην κριτική επανερμηνεία του μηχανιστικού - βιομηχανικού πολιτισμού, στην παρουσίαση πνευματικών αναζητήσεων και πολιτικών - βιοματικών κινήσεων. Το περιοδικό είναι δικτυωμένο με το διεθνή εναλλακτικό χώρο. Αναμφισβήτητο το πιο ολοκληρωμένο περιοδικό του είδους στον Ελληνικό χώρο. Αντίτυπα της Ανοικτής Πόλης διακινούνται από το Τραίνο στον Κυπριακό χώρο.

Θα πρέπει να αναφέρουμε και το περιοδικό "ΔΙΠΝΕΤΕΣ" που φαίνεται να είναι συγγενικό - ένα περιοδικό βαθύτατα αντιχριστιανικό (εναντίον γενικώς των μονοθεϊστικών θρησκειών)

Happy Harry: Τεύχος πόνου. Υ.Θ. 31827, Αθήνα 10035. Δακτυλογραφημένη έκδοση, ατόφιο underground με τη μορφή μικρού minimalist εντύπου - κείμενα πολιτικά, θωματικά, αφηγηματικά... με παρουσιάσεις βιβλίων, δίσκων και άλλων αναλόγων εντύπων. Μια πολύ γλυκεριά Αθήνα την οποία μάλλον δεν θα συναντήσετε στους δρόμους της πόλης που τον τρώει τα παιδιά της.

**Επαναστατικά, Ανατρεπτικά,
Σιτουασιονιστικά κ.α.**

Αυτά τα έντυπα είναι βαθύτατα αντιε-
ξουσιαστικά αλλά κινούντα πέραν του ιστο-
ρικού αναρχικού χώρου. Συνειδητά ή μη, φαί-
νονται (τουλάχιστον στη φρασεολογία) έντονα
επηρεασμένα από τους αιτουσιανιστές. Αδιό-
κλητη και αδιότακτη κριτική όχι απλά της εξου-
σίας αλλά και της θεαματικής αναπαραγωγής
της στο κίνηματα αμφισβητήσιμη. Αναζήτηση
και μιας νέας γλώσσας και μιας αδιάκοπης σει-
ράς καταστάσεων ρήξης στην καθημερινότητα
που εστιάζεται στην ο κυρίαρχος χώρος αντι-
παράθεσης στη σημερινή εποχή. Μια εποχή που
έχει «παγώσει το χρόνο» σε μια προσπάθεια
απόκρυψης της ολοκλήρωσης του ιστορικού
ρόλου του καπιταλισμού.

Οι πειρατές της Ημισέλινου: Τ.Ω. 31362, 10035. Το περιοδικό το βρήκαμε ως Αθηναϊκό βιβλιοπωλείο. Από μία άποψη μοιάζει να κινείται στον Ιστορικό αναρχικό χώρο σαν περιοδική έκφραση. Η γλώσσα και η θεματολογία τους ωστόσο αγγίζει και την ευρύτερο αντιεξουσιαστικό χώρο και την underground κουλτούρα. Το βάλανε εδω γιατί είμαστε και αναποφάσιστοι και γιατί το πήραμε τελευταία. Για το έντυπο: Έχωμε με μια εξίσου έξοχη αφίσσα (στο τεύχος που έχουμε). Ίσως να είναι απ' τα καλύτερα έντυπα που κινούνται και στους 4 χώρους που περιγράφουμε πιο πάνω. Αν ανακαλύψουμε περισσότερα τεύχη θα έχουμε περισσότερα σχόλια σε άλλο τεύχος.

Πυρήνας δημιουργίας ανατρεπτικών καταστάσεων

Ομάδα της Θεσσαλονίκης που κινείται στον Επαναστατικό χώρο. **“Το Επαναστατικό πείραμα που πραγματοποιούμε... είναι βασισμένο στις αρχές του ταξικού πολέμου και της καθημερινής κοινωνικής διάπληξης”** γράφουν στις “θέσεις” για την ίδρυση της ομάδας. Ένα κείμενο παρέμβασης τους που μας στάληκε δείχνει αυτή τη διάθεση δράσης και πράξης πέρα από τα καθορισμένα πλαίσια του κινηματός συμπαράστασης στους αντιρροήσεις. Αναμένουμε νεώτερα...

Εναλλακτικές εκδόσεις

Πήραμε μια εξαιρετική σειρά μπροσούρων για τα κινήματα των ιθαγενών της Αμερικής (Ινδιάνων). Οι εκδόσεις ήταν επετειακές (500 χρόνια του Κολόμβου). Αλλά η χρησιμότητα τόσο της πληροφορίας όσο και της γενικότερης προβληματικής πάνω στην Αποικιοκρατία (γεωγραφικής, στρατιωτικής αλλά και ψυχολογικής) και τις αντιστάσεις είναι καίρια για την κατανόηση του παγκόσμιου συστήματος σήμερα.

Εκδόσεις Επαναστατική Αυτοργάνωση

Έχουν μεταφραστεί και διακινούν μια πρόταση για συζήτηση για τη δημιουργία μιας "Αντι-ξουιστικής εξεγερτικής Διεθνούς" από τα Ιταλικά. Στην Κύπρο έχει διανεμηθεί μερικά αντίτυπα μέσω του Τραίνου. Δυστυχώς η διάθεση για συζήτηση και διαμόρφωση μιας θέσης από άτομα της παλιάς αναρχικής ομάδας της Λεμεσού "Ανάφτες", δεν προχώρησαν πολύ. Η πρόταση φέρεται 3 σημαντικά θέματα:

- Το **πεδίο της αντιπαράθεσης** - η πρόταση εισηγείται τον ενιαίο Μεσογειακό χώρο και σ' αυτό το επίπεδο το αθέματο αυτό του τεύχους στην Ανατολική Μεσόγειο δείχνει ότι υπάρχει ένας ανάλογος προβληματισμός σε διάφορους χώρους - χώρες.
- Μια ανάλυση της οικονομικής - πολιτικής - ιδεολογικής **συγκρότησης της εξουσίας** σ' αυτό το χώρο (Μεσόγειο).
- Μια πρόταση για μια αφορμαλιστική Διεθνή **οργανωτικά**. Το θέμα θα επιστρέψει ούτως ή άλλως.

Καθώς ετοιμαζόταν η έκδοση πήραμε τα ακόλουθα έντυπα τα οποία δυστυχώς δεν υπήρχε χρόνος για να ασχολιαστούν.

1. Επανάσταση
2. Σαμποτάζ
3. Επανάστατική Αυτοοργάνωση.
4. Χωρίς σύνορα - αντιπολεμικές σελίδες
5. Ελευθερία και ελευθερίες - της κίνησης για τα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα - ωραία έκδοση για ένα κίνημα που χρειαζόμαστε και εμείς μετά την ανεργία κατάσταση της πρωτοβουλίας ενάντια στον Κοινωνικό Ρατσισμό.

Κυνήματα και ψήματα

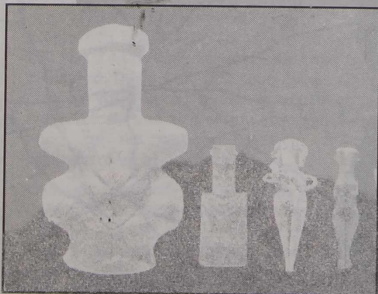
Η μουσική έκρηξη του 1993:

Σαν το ποίημα του Λιπέρτη
Ζωγραφικά του Κκάσσιαδου

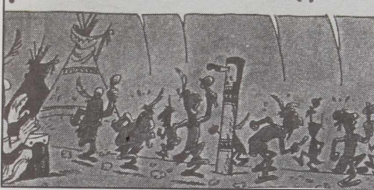
Το είπαμε και άλλες φορές. Η κυπριακή κουλτούρα είναι ακόμα αποικιοκρατούμενη από τις εθνικές ιδεολογίες των Βαλκανίων και της Μικράς Ασίας - Τουρκίας. Αντιστέκεται όμως. Όπως έναν κοπελούνη ανάμεσα σε γίγαντες όπως έγραψε κάποτε ο Κωστής ο Αχιλλεύς. Το 1993 δεν γνώρισε απλά αυτές τις μικρές αντιστάσεις. Με ένα παράξενο και ίσως απρόσμενο τρόπο ένα μουσικό ρεύμα πέρασε απ' την Ερώνησο. Ή αναδύθηκε. Όπως η Αφροδίτη...

Το πρώτο φεστιβάλ κυπριακού τραγουδιού που έγινε το 1992 είχε ήδη δείξει ότι η Κυπριακή μουσική και η κυπριακή γλώσσα είχαν και ένα μέλλον εκτός απ' την καταβυσμένη τους θέση στα μουσεία της παραδοσιακής ιστορίας της Ανατολικής Μεσογείου. Το "όνειρο" του Ευαγόρα Καραγιώργη δεν ήταν απλά ένα σημείο μουσικής καμπίνα και αναβίωσης. Ήταν και μια συμβολική δήλωση - αποκάλυψη. Η "Τζερνείνια" και γενικά η κατεχόμενη γη των Ελληνοκυπρίων προσφύγαν στη Βόρεια Κύπρο ήταν και είναι ταυτόχρονα και μια αλληγορία για ένα χαμένο παρελθόν - μια νοσταλγία. Όπως κάθε κοινωνία που εκμοντερνίστηκε και αστικοποιήθηκε, έτσι και η κυπριακή, έφτιαξε τους δικούς της μύθους, το δικό της ρομαντισμό, για τον "παλιό τον τόπο μας" που μας "αγρονόινει οι τίσιοι" "τζιάι έτρεσιεν τζιάι που την βρύσην το νερόν κρύον γλητζή". Η Κερύνεια του Ευαγόρα ήταν η Κύπρος, η παραδοσιακή Κύπρος, που εχάθηκε. Η Ελληνοκυπριακή κοινότητα έπλεξε το Ρομαντισμό για το χαμένο παρελθόν με την πολιτική τραγωδία του '74. Προσφυγιά, χαμένες ρίζες, αγνοούμενοι. Η Βόρεια Κύπρος απολιθωμένη, παγωμένη στο χρόνο παραλαυνε κάθε θράδυ, για 20 χρόνια, απ' τις τηλεοπτικές οθόνες. Δεν ξεχνώ... Λύση. Βατυλή, Άσσια... Στην αρχή ήταν ο πόνος του ξεριζωμού... Μετά, όσο οι Ελληνοκύπριοι έμπαιναν στον μεταμοντέρνο χρόνο, οι τηλεοπτικές εικόνες έγιναν και σύμβολο μιας Κύπρου που χανόταν. Το τραγούδι άγγιξε ακριβώς εκείνη τη λεπτή διασταύρωση - η νοσταλγία της Βόρειας Κύπρου και η νοσταλγία της παλιάς Κύπρου. "Σαν το ποίημα του Λιπέρτη, ζωγραφικά του Κκάσσιαδου". Σε ένα τραγούδι καθαρά βιωτικό. Με ήθος ο Κ. Καραγιώργης αρνήθηκε την εθνικιστική εμπορευματοποίηση (εδώ μέχρι και ο Σαβδόπουλος έπεσε στο λούκι) και δήλωνε στις συνεντεύξεις ότι αυτός, ένας Παφίτης, έγραψε το τραγούδι για μια παλιά αγαπημένη που καταγόταν απ' την Κερύνεια. Ο "παλιός ο τόπος μας" δεν ήταν ούτε η γεωγραφική Πάφος, ούτε η Κερύνεια. Ήταν η άλλη Κύπρος...

Μια Κύπρος που αναδύθηκε μουσικά το '93 κοιταζόταν όμως ήσυχος και όργανα από την Ανατολή και τη Δύση. Κυκλοφόρησαν μια σειρά από δίσκoi - Η όπερα "Μανώλη" του Βάσου

ΜΠΟΝΓΚΑΜΠΟΝΓΚΑΜΠΟΝΓΚΑ.

Αργυριδη, "Η μικρή γαλέρα" του Χατζηπεριή και ετοιμάζουν δίσκους ο Καραγιώργης, οι βίδες (ροκ συγκροτήματα) κ.ά. Ταυτόχρονα κυκλοφόρησαν δίσκοι παραδοσιακής κυπριακής μουσικής σε νέες εκτελέσεις. Ο Φαίδρος Καβαλλάρης επιστρέφοντας από την Κίνα έκανε μια σειρά από συναυλίες όπου παρουσίασε τη νέα του δουλειά με αποκορύφωμα "Τα Κύπρια" μια μουσική σύνθεση με στοιχεία από την Κίνα μέχρι τη Δύση πάνω σε κυπριακά μοτίβα. Το φθινόπωρο ο Νικόλας Οικονόμου (λίγο πριν το δυστύχημα) έκανε την παγκόσμια πρεμιέρα του έργου "Λυκόστρατος". Ταυτόχρονα ο Μιχάλης Χριστοδουλίδης ήρθε 2 φορές στην Κύπρο να παρουσιάσει νέα του δουλειά (τον Δεκατρή και την "Κύπρο του χαλκού και της θάλασσας").

Το καλοκαίρι το παιχνίδι των μουσικών ήχων πήρε νέα τροπή με την εμφάνιση του Haji-Mike και του δίσκου "Σταυρούλα", μια μεταμοντέρνα pastiche σύνθεση rap, reggae και μουσικής της Ανατολικής Μεσογείου με αγγλοκυπριακό στίχο. Ένα τραγούδι για τις κυπριακές και μια άλλη μουσική πρόταση που ξεκινούσε από τους δρόμους του Λονδίνου και κατέληγε μέσω Jamaicas στην Αφρική. Η συναυλία που έκανε στο μπαράκι Upstairs στη Λεμεσό ήταν μια άλλη διάσταση του διαλόγου της κυπριακής με την αγγλική γλώσσα και μια νέα εκδοχή της κυπριακής ποίησης. Ένας μεταμοντέρνος "ποιητάρχης" όπως ο ίδιος δήλωσε το Δεκέμβρη όταν ξαναγύρισε στην Κύπρο με τον Vragaman - στο αντίστοιχο του Rastaman.

Ακόμα και η σκηνή των συγκροτημάτων δείχνει αναβίωση - Το "μαράζι της Φωτολάας" μεταλλάχθηκε σε "βίδες" και έφτιαξε ένα νέο ήχο, οι new dimensions συνεχίζουν στο upstairs ενώ στη Λευκωσία φτιάχτηκε ακόμα ένα group οι Κάρμα.

Το δεύτερο φεστιβάλ κυπριακού τραγουδιού έκλεισε τον χρόνο επισφραγίζοντας με τη μελαγχολία της "Κληρονομιάς" τα δείγματα της αναβίωσης. Η "Κληρονομιά" κινήθηκε εντυπωσιακά στην ίδια θεματολογική διασταύρωση όπως το όνειρο. Ένα πονεμένο τραγούδι για την Κύπρο που χάνεται, για "την πληγή που εν θρέφει" δρασμένο μέσα από την τραγωδία "μήνα δευτερογιούνη". Ο στίχος που ξεκινούσε με το ποίημα του Λιπέρτη "Βούττημαν ήλιου" ήταν ένας σημειολογικός χάρτης από μόνος του. Ίσως έτσι να είναι πάντα η αρχή της αναγέννησης - ένα αποχαιρετιστήριο τραγούδι πόνο για το παρελθόν, την κληρονομιά, ακριβώς τη στιγμή που η κληρονομιά, το λαούτον, αλλάζει χέρια, περνά στα χέρια της γενιάς της Ανεξαρτησίας.

Αυτή η μουσική έκρηξη σε μια χώρα που μέχρι πρόσφατα περίμενε απλά να της φέρουν απ' έξω μουσικούς για να ακούσει, δεν ήταν ένα κίνημα. Ήταν όμως ένα σημάδι των υπογείνων ρευμάτων. Σε μια έστω μικρή προπαγάνδα παρουσίας της Κυπριακής Αναγέννησης που μπορεί να έρθει, δημοσιεύουμε πιο κάτω μια σειρά από κείμενα, και ποιήματα... ως γνωστόν (έτσι λένε) εμείς οι Κυπριαί έχουμε μουσική γλώσσα... Θέλουμε μουσικό background για να μιλήσουμε όπως οι ποιητάρχες και οι ασκήδες... Και η μουσική του '93 έκανε την Κύπρο πολιτιστικό κέντρο... Μάζεψε ήχους από παντού. Κλασική-δυτική και ανατολική, όπερα, Ελληνικό νεορεμπέτικο, rap και reggae, rock, jazz, Αρabicούς και Τούρκικους ρυθμούς, που φαίνονται να ψάχνουν τη μελλοντική κληρονομιά.

ΒΙΔΕΣ

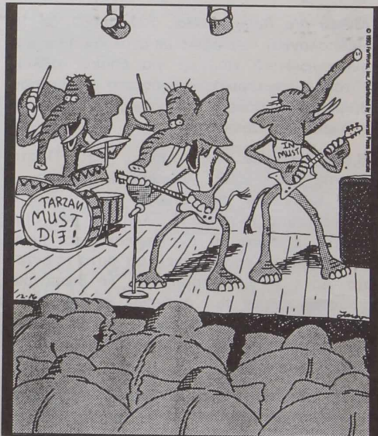
Ξεπέρασα τα όρια

Ξεπέρασα τα όρια και με συλλαβάνε
Με σπάσανε στο ξύλο και με πετάξανε.
Σα σκύλλο μεσ' σ' ένα κλουβί μ' έχουνε κλει-
δωμένο
Τους ζήτησα νερό να πω
μ' ακόμα περιμένω.

Μου λένε πως το σύστημα πρέπει ν' ακολουθή
μ' αρέσει δε μ' αρέσει πρέπει να το δεχτώ.
Τους λέω να το σύστημα δεν είν' το πρόβλημα
μου.

Το πρόβλημα μου είστε σεις, και βρήκα το
μπελά μου.
Δώσανε πάνω μου δύο τρεις και με ξα-
νακτυπήσαν
Μα εγώ γελούσα ο τρελός και πάλι ξαναρχίσαν
Τους λέω
κι αν με σκοτώσετε μας σαν γυρίσει ο τροχός
κανένας σας δεν σώζεται.

Εσείς δεν είστε άνθρωποι για να δικάζετε
τη θάρκα που σας παίρνει σιγά σιγά βουλιάζεται
Βάρεσε από τη βρωμιά κι' από τα λάθη σας
και λιωνίζομαστε και μεις, μωρέ για πάρτι σας.

ΚΑΡΜΑ

Χάρτινος Φράκτης

Πίσω απ' το χάρτινο το Φράκτη
είδα τα όνειρα του Σάκη να γκρεμίζονται.
Μέσα σε αίσθημα ατελείωτης ανάγκης
είδα τις σκέψεις στο μυαλό μου να γυρίζουν.

Ήτανε όμορφα πολύχρωμα λουλούδια.
Ήτανε ανοίξη γεμάτη υποσχέσεις.
Σαν ζωγραφία με πινέλα λαστιχένια
κι' ένα ταξίδι που δεν είχε αναμνήσεις.
Ήταν σαν Lunapark μ' ελαστικό απ' τ' άλλα,
είχε για τραίνο θαγόνι μοναχό
Και σαν πληρώσεις τον άνθρωπο του τραίνου,
θα σε πάει μαζί του σε ταξίδι ακριβό.

Πίσω απ' το χάρτινο το φράκτη είχε τραινάκια
και παιχνίδια παιδικά.
Και ένα δέντρο ίσως ψηλότερο από σένα,
είχε επάνω κουρασμέν' αρχικά.
Πίσω απ' το χάρτινο το φράκτη πήγα εγώ
μια Κυριακή κάποιο βραδάκι.
Ήτανε όλοι σαν παράξενα παιχνίδια
μα δεν είδα πουθενά το φίλο μου το Σάκη.

Μούχανε πει πως ήτανε όλα ψέμα.
Ο Φράκτης ήτανε φτιαγμένος από τούβλα.
Και σαν θα μπεις μεσ' το τρανάκι που πετάει
πίσω ποτέ ξανά δεν θα σε πάει.

Γιώργος Χατζηπιερίης Η ΜΙΚΡΗ ΓΑΛΕΡΑ

Ο Γιώργος Χατζηπιερίης έβαλε στόχο του να μας πει για τα ταξίδια που έκανε με τη μικρή του γαλέρα και πιστεύω τα κατάφερε θαυμάσια. Αφού πήγε παντού, ταξίδεψε σαν Αργοναύτης, μάζεψε τη γαλέρα του στο μόλο και πήγε στο Αγροτικό Studio του Νίκου του Παπάζογλου για να γράψει τα τραγούδια του που κουβαλούσε στα ντουλάπια της για χρόνια. Τραγουδία αγνά, της παρέας, της αγάπης, της νοσταλγίας με την απλότητα που διακρίνει τον δημιουργό τους. Παρ' όλο που ο Χατζηπιερίης δεν είναι επαγγελματίας μουσικός έχει καταφέρει να κάνει τραγούδια που θα μπορούσε να ήταν του Παπάζογλου (Λουκία), του Βαγγέλη Γερμανού ή και άλλων επώνυμων τραγουδοποιών.

Και στη μελωδία αλλά και στο στίχο έχει πιάσει τα νοήματα των καιρών του και τις ανησυχίες των νέων της γενιάς του. Πολλά από τα τραγούδια του Γιώργου ακούγονταν κατά εποχές σε συγκεντρώσεις ή εκδηλώσεις των οικολογικών και άλλων κύκλων - άλλωστε είναι και κάπως έτσι που δημιουργήθηκαν. Η εννοχρήστωρη και επιμέλεια παραγωγής του Νίκου Παπάζογλου όπως δήποτε ανέβασε την ποιότητα του αποτελέσματος. Στο δίσκο συμμετείχαν με στίχους τους οι Φλώρης Παναγίδης, Μάριος Σοφοκλέους και τραγούδησε επίσης η Δώρα Θεοδώρου.

ΚΥΠΡΑ

ΦΑΙΔΡΟΣ ΚΑΒΑΛΛΑΡΗΣ

Για δέκα πνευστά, κρουστά και υποστηρικτικά σύνολα.

Το έργο αυτό αποτελεί κύρια μια νέα αντανάκλαση πάνω στην ιστορία και γενικότερα την πολιτιστική φυσιογνωμία του νησιού μας. Η πρώτη προσπάθεια που έγινε το 1982 με το έργο "Διασταύρωση" - αντανάκλασε από την ιστορία της Κύπρου - (πρώτη εκτέλεση στη Λευκωσία τον Απρίλη του 1990), επικεντρώθηκε στο γεγονός ότι η Κύπρος λόγω της γεωγραφικής της θέσης, ήταν από την αρχαιότητα στο σταυροδρόμι Ανατολής και Δύσης. Ευρισκόμενη για χιλιάτες ανάμεσα στους μεγάλους πολιτισμούς έγινε ο τόπος συγκρούσεως των μεγάλων πολιτισμών και δημιουργίας ενός εντελούς ιδιότυπου πολιτισμού, που σε ορισμένες περιόδους έδειξε σημεία ακμής, μοναδικής εφευρετικότητας και εξαιρετικής ζωτικότητας και δυναμισμού.

(από το σημείωμα του συνθέτη)

Κληρονομιά

Βούττημαν ήλιου μανιχός, κάθεται στην αυλήν του. Αλάρκα εν η σκέψη του μα ο πόνος στην ψυχήν του. Άσπρα μαλιά ως την ράσην του, πρόσωπον λιοκαμμένον τζαι μέσα στις αγγάλες του κρατεί παλόν λασούτον.

Χαρκέται εν ο γυόκκας του, ο καλαναγιωμένος, που αδικασκοτήθηκεν μέραν δευτερογούνη, χρόνια 'βδομήντα τέσσερα τζαι αιήλια εννιακόσια, πριχού να φτάσει να χαρεί την αγαπητήτσην του.

Παίζει την πρώτην την χορδήν ...θωρεί τον νεφανίσκει. Παίζει χορδήν την δεύτερην ...εφάνην του γελά του. Παίζει τες άλλες δκυο χορδές ...ακούει την φωνήν του. Αντάν τες παίζει ούλλες μαζίν ...φιλά το μέτωπον του.

Μέσα στα χαλαμάντουρα τα γιασουμιά αθήσαν τζαι το αμπέλιν το ξερόν άξιπα μούττες φκάλλει. Πασ' το λαούτον γέγειρεν ο νέρος διχ' ανάσαν, φήννωντας για κληρονομίαν πληγήν που ενθα δρέψει.

Στίχοι & μουσική: Γιώργος Κάρβελλος

Album review: K.E.

Mike Haji Mike ΣΤΑΥΡΟΥΛΛΑ ΒΡΑΚΑΜΑΝ

Το καλοκαίρι του '93 μας ήρθε ξαφνικά από το Λονδίνο ο Μιχάλης Χατζημιχαήλ, γνωστός σαν ΗΑΙΜΙΚΕ. Δεν ήρθε μόνος του αλλά έφερε μαζί του και μια "γκόμενα" τη Σταυρούλλα. Μόλις την είδαν οι Κυπριαί αμέσως ερωτεύτηκαν την. Τον δε Hajimike έκαμαν τον φοινιτζιάν. Λοιπόν αυτός ο κύριος κρύβει, μεταξύ μας, πολύ τάλεντο. Με τη Σταυρούλλα του κατάφερε να κάμει ένα γάμο ψηλήςς περιοχής. Επάντρεψε τη raga με τη βράκα τζαι τα ταϊτσιτά με τη reggae. Τί είναι τούτα;

Μέσα από αυτά κατάφερε να καυστηρίσει την Κυπριακή παροιμία του London και να σατρίσει τα θάσανα που του έκανε η μάμα της Σταυρούλλας ώπου να την πάρει. Όντας καωνιολόγος αλλά και μουσικός ο Hajimike, καταφέρει να μεταφέρει σε άλλα επίπεδα τα καθημερινά του Κυπριακά μαχαλά του Λονδίνου και να τα παρουσιάσει μέσα από άλλη σκοπιά βοηθούμενος στη ρυθμική φόρμα της Τζαμαϊκανής μουσικής και των Κυπριακών ποιητάρικων ή τοαϊτσιμάτων. Στη βάση τους οι φόρμες αυτές έχουν πολλά κοινά γιατί λένε τα πράγματα με το όνομα τους, απλά, λιτά και επαναληπτικά για να μπορεί ο ακροατής να πιάει τα νοήματα.

Ο Hajimike έχει καταφέρει να παντρέψει στοιχεία από την ρυθμική κυρίως μουσική σκηνή της reggae αλλά και των Ελληνικών συρτών και με στίχο που κινείται από το gar μέχρι τα ταϊτσιτά. Δημιούργησε έτσι ένα προσωπικό style χρησιμοποιώντας μάλιστα το bilingual του τάλεντο-Κυπριακά και χρησιμοποιώντας μάλιστα και English μαζί. Στο τελευταίο τραγούδι του Βρακάμαν, ο Hajimike κάνει μια πιο τολμηρή κίνηση. Δανείζεται από την Κυπριακή παραδοσιακή μούσα το ρεφραίν από το γνωστό σε όλους τους Κυπραίους, "την γέρημην την βράκαν..." για να το μεταφέρει με το δικό του τρόπο στα επίπεδα διεθνούς αναγνώρισης και ταύτησης με άλλες μεγάλες επιτυχίες. Το Βρακάμαν είχαμε την ευκαιρία να το απολαύσουμε πρόσφατα όταν ο Hajimike ήρθε στην Κύπρο για να παρουσιάσει στο club Ανώνυμο.

ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΛΑΟΥΤΟ

Ο χώρος του έντεχνου κυπριακού τραγουδιού (εννοώντας τραγούδι φτιαγμένο από επώνυμους κύπριους δημιουργούς, στηριγμένο στη λαϊκή μουσική παράδοση της χώρας και με διαλεκτικό στίχο) εμπλουτίζεται με το πρώτο προσωπικό δίσκο του Ευαγόρα Καραγιώργη, που θα κυκλοφορήσει σύντομα. Έχει τον τίτλο "Το παλιό λαούτο" και περιλαμβάνει εννέα τραγούδια (ερωτικές, κυρίως μπαλάντες) σε στίχους παραδοσιακούς, Μ. Πασιάρδη, Ε. Καραγιώργη, Δ. Λιπέρτη και τρεις ορχηστρικές συνθέσεις. Δύο τραγούδια ερμηνεύει η Κλέλια Πετρίδου, ενώ τα υπόλοιπα ο ίδιος ο συνθέτης.

Με το έργο του αυτό, ο Ευαγόρας, προσφέρει μια ολοκληρωμένη σύγχρονη μουσική πρόταση βασισμένη στην ταυτότητα του μουσικού μας πολιτισμού. Η συνοχή, ακρίβως, των δώδεκα συνθέσεων του δίσκου δεν εντοπίζεται τόσο στο στίχο όσο κυρίως στο συνολικό ύφος που πηγάζει μέσα από τη διαστύρωση και αλληλεπίδραση ντόπιων, θυζαντινών και δυτικοευρωπαϊκών μεσαιωνικών στοιχείων. Αυτό το πλούσιο μουσικό κράμα παρουσιάζεται με ιδιαίτερα περίτεχνο τρόπο στην ορχηστρική διασκευή του παραδοσιακού "Τέσσερα τζαι τέσσερα", όπου το θυζαντινό "ανατολίτικο" ύφος εξελίσσεται σε μια αξιοπρόεκτη πολυφωνική επεξεργασία.

Ιδιαίτερη αναφορά θα πρέπει να γίνει στην ικανότητα του Καραγιώργη να δημιουργεί μελωδίες. Μελωδίες με εξαιρετικό μουσικό ενδιαφέρον, συλλαβικές (κάθε συλλαβή και νότα) στην πλειοψηφία τους, που αποκαλύπτουν πλούσια ακούσματα και δημιουργική φαντασία του συνθέτη τους. Σημειώνω, κυρίως, τες μελωδικές γραμμές των τραγουδιών "Το όνειρον" (με την οραία εναλλαγή μέτρων 5/8 και 9/8) και "Βούττημαν ήλιου" (σε μέτρο 9/8). Πετυχημένη και μέσα στις συνθήκες που ζούμε αξιόπαινη, είναι και η επιλογή του ορχηστρικού "Η αφαίρεση του Ασηή Καρτζιάσγλαν", που αποτελεί παραλλαγή σε θέμα του Τούρκου λαϊκού ποιητή και τραδαούρου του 16ου - 17ου αιώνα, Ασηή Καρτζιάσγλαν.

Άμεσα συνδεδεμένη με τη μελωδία είναι και η εννοχρήστωρη που πραγματοποιήσε ο συνθέτης. Κυρίαρχο όργανο είναι το λαούτο (σε ρόλο καθαρά μελωδικό), το οποίο συχνά συνδυάζεται με τον ήχο αυλού. Αποτέλεσμα του συνδυασμού αυτού είναι κάποια "μεσαιωνικά" ακούσματα, όπως τουλάχιστον τα αντιλαμβανόμαστε μέχρι σήμερα στον τόπο μας. Το λαούτο είναι και το μόνο ακουστικό όργανο που χρησιμοποιήθηκε στην ηχογράφηση του δίσκου. Οι υπόλοιποι ήχοι είναι παράγωγοι ηλεκτρονικού μουσικού οργάνου (συνθεσάιζερ). Προσωπικά διαπιστώνω πως η χρήση του συνθεσάιζερ γίνεται με προσοχή και μέτρο από το συνθέτη. Τα ηλεκτρονικά μουσικά μέσα αποτελούν δηλαδή για τον Ευαγόρα μονάχα υποκατάστατα αυθεντικών ήχων μουσικών οργάνων, πράγμα που σε γενικές γραμμές επιτυγχάνει, εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις ("Κρητικός χαβάς" και "Μαντήλι ολομέταλον"). Έχω ωστόσο την άποψη πως, η χρήση ακουστικών οργάνων, κατά συνέπεια και οργανοποιών, μπορεί να προσδώσει στο έργο του Καραγιώργη τες πραγματικές του διαστάσεις.

Μέσα σε συνθήκες μουσικών ευρύτερα πολιτιστικών και άλλων ισοπεδώσεων που περνά ο τόπος μας, ο μελωδοποιός μας Ευαγόρας Καραγιώργης δίνει τη δική του σερμνί απάντηση: σύγχρονη μουσική δημιουργία με σεβασμό στις ρίζες μας... αξιοπρέπεια.

Γιώργος Κάρβελλος

Album review: K.E.

Αλκίνοος Ιωαννίδης ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Στίχοι-μουσική: Νίκος Ζουδιάρης
Ενορχήστρωση: Τάκης Μπουρμάς
Συμμετέχει: η Δήμητρα Γαλάνη

Μια πρώτη εκτέλεση και πολύ πετυχημένη. Ο Αλκίνοος Ιωαννίδης, γνωστός στο Κυπριακό κοινό από την περυσινή του εκπληκτική εμφάνιση στην κωμωδία του Μένανδρου "Ξαμιά" που ανέβασε ο ΘΟΚ, μας παρουσιάζει τώρα την άλλη του καλλιτεχνική πλευρά. Τραγουδιστής και ερμηνευτής των τραγουδιών που με πολύ μεράκι έγραψε γι' αυτόν ο φίλος του Νίκος Ζουδιάρης. Μια νέα δουλειά με προσωπική ταυτότητα των συντελεστών. Για όσους αγαπούν την cult μουσική ο δίσκος αυτός πάει πλάι πλάι με τον Παπάζογλου, το Ξυδάκη, το Μαχαίριστα, τους Κατσιμίχα. Τον Αλκίνοο κουβαλά αυτό που και ο Νίκος Ξυλούρης διέθετε, μια βυζαντινή φωνή (Ζήνωνος) και όχι μόνο. Παρ' όλο που στη δουλειά αυτή μπορούμε να διακρίνουμε πολλά ρεύματα (Ελληνικά και μη) και κάποιους επηρεασμούς (Ζήνωνος-Διδυμότσιο Μπλούζ, Το Όνειρο - Σπάθος - Λέκκας, καθώς περνά η ώρα - Μαγιακάκης - Κέντρο Διερχομένων) εν τούτοις κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει την αυθεντικότητα του δίσκου αυτού. Ένας δίσκος με στίχο από θέματα ερωτικά, λαϊκά, καθημερινά, της Αγοράς μέχρι και διεθνιστικά, (ΟΗΕ). Για τη Δήμητρα Γαλάνη που δοήθηκε και συμμετέχει στο δίσκο ότι και να πούμε είναι λίγο. Τραγούδια που ξεχωρίζουν: Ζήνωνος, Στην αγορά του Αλ Χαλίλ, Η μπαλάντα του μισοφόρου.

Έθελα να γράψω για τους τάφους των Τουρκοκυπρίων ως γέφυρα για τη ζωή των δυο κοινοτήτων. Οι αθανάτοπνευματίες αντέδρασαν έντονα αναδίνοντας τη γνωστή θανατήλα και απειλή του απόλυτου αθανάτου πνεύματος που δεν επιδέχεται αμφισβητήσεις αλλά μόνο κλίνομε το κεφάλι στο δικό του μεγαλείο. Ένας τάφος πραγματικά του πνεύματος...

ΠΕΡΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑΣ

Το καλοκαίρι του 1993, η εφημερίδα Χαραυγή δημοσίευσε μια ανταπόκριση του δημοσιογράφου της από τη Λεμεσό ότι κάποιοι είχαν προκαλέσει καταστροφές στο Τουρκοκύπριο νεκροταφείο των Πολεμιδιών. Τέτοιες πληροφορίες για καταστροφές Ελληνοκυπριακών μνησίων δημοσιεύει τακτικά η Τουρκοκυπριακή εφημερίδα "Yeni Duzen". Οι Τουρκοκύπριοι δημοσιογράφοι είναι συνήθως πρωτοπόροι στη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς (αρχαία ή χριστιανική) στη Βόρεια Κύπρο. Το δημοσίευμα της Χαραυγής ωστόσο ξεσήκωσε μια ακόμα εθνική θυελλα ανάμεσα στους Ελληνοκύπριους που εκπροσωπούν και την Κυπριακή Δημοκρατία... "Τέτοιο πράγμα δεν έγινε". "Οι καταστροφές οφείλονται στη φθορά του χρόνου"... βλέπετε οι άνεμοι στα Πολεμιάδια σηκώνουν και τις ταφόπετρες και τις σπάζουν. Έτσι, για μια ακόμα φορά η επίσημη πολιτική των Ελληνοκυπρίων δεν τόλμησε να αναλάβει τις ευθύνες της. Εμείς είμαστε μόνο άγιοι και θύματα ως γνωστόν. Ούτε για τις σφαγές στην Αλόα ξέρουμε, ούτε για την Τέχνη. Ο καθένας κρατά σφιχτά τις στατιστικές του πόνου του και αρνείται να ακούσει τον αντίπαλο του άλλου.

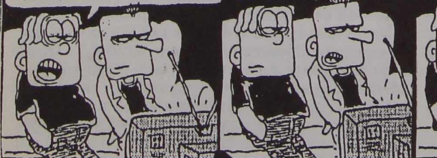
Δημοσιεύουμε επίσης ένα θωμάτικο κείμενο του δημοσιογράφου που τόλμησε... και δεν εργάζεται πλέον σαν δημοσιογράφος. Ένα κείμενο και μια φωνή της άλλης πραγματικότητας. Της Κύπρου που κατέχεται ακόμα ολοκληρωτικά από το εθνικά ορθό.

Η ιστορία της «Χαραυγής» για το τουρκικό νεκροταφείο

«Χαραυγή», το εκφραστικό όργανο της ηγεσίας του ΑΚΕΛ, δημοσίευσε πριν από εννιά μήνες, στις 19 Αυγούστου, μια φανταστική ιστορία, στην οποία οι κομμουνιστές είχαν

...ως την ηγεσία του ΑΚΕΛ, δημοσίευσε πριν από εννιά μήνες, στις 19 Αυγούστου, μια φανταστική ιστορία, στην οποία οι κομμουνιστές είχαν

Εγίνηκε τόση φασαρία επειδή δημοσιεύτηκε στη "Χαραυγή" ότι κάποιοι στα Κάτω Πολεμιάδια έσπασαν Τουρκοκυπριακούς τάφους. Η αντίδραση των εθνικιστικών μέσων μαζικής ενημέρωσης, που ώθησε ακόμα και τη "Χαραυγή" να απολογηθεί δημόσια ότι ίσως έκανε λάθος, δεν ήταν κατά πόσο ήταν έγκυρη ή πληροφορία ή όχι, αλλά ότι ήταν επίσημο για την "εθνική μας" υπόθεση. Ακόμα και το ΡΙΚ με την αντι-δουλολογική χρήση της κάμερας υποστήριξε τους ισχυρισμούς του Δήμαρχου Κάτω Πολεμιδιών ότι η φθορά ήταν φυσική. Αντί να δείξει τα σπασμένα μάρμαρα και τα σημάδια στο χώμα από τους εσκαφείς που ισοπέδωσαν το χώρο, εστίασε το φακό σε σημείο που όντως η φθορά ήταν φυσική. Κρίμα γιατί και εγώ είμαι ανάμεσα σε αυτούς που πληρώνουν το ΡΙΚ για τέτοιου είδους πληροφόρηση.

Ένας τάφος λοιπόν, ένας σπασμένος τάφος που μαρτυρά ότι κάποτε σε κείνο το χώρο υπήρχαν Τουρκοκύπριοι, πρόσφυγες τώρα κάτω στην κατεχόμενη Κύπρο. "Η συμβίωση των Τουρκοκυπρίων και των Ελληνοκυπρίων είναι τόσο παλιά όσο και οι τάφοι των προγόνων τους..." Έτσι άρχισε το αρχικό κείμενο που όμως δεν είχε την τύχη να δημοσιευτεί γιατί έπρεπε ψαλίδα. Στο κατεχόμενο χωριό μου μέναμε δίπλα από το νεκροταφείο και είχα μια άμεση επαφή με τα μνήματα αφού κάναμε συχνούς περιπάτους διαβάζοντας τα ονόματα και τις ημερίδες, πότε γεννήθηκαν και πότε πέθαναν, ποιος ήταν ο γεροντότερος νεκρός και ποιος ο νεαρότερος - μια γυναίκα ήταν η μεγαλύτερη σε ηλικία και θυμάμαι οι φωτογραφίες ήταν ξεθωριασμένες από τον καιρό. Θυμάμαι που ποτίζαμε τις γλάστρες στον τάφο του γιατρού που η γυναίκα του έδινε κάτι χρήματα στην στετή μου για αυτή τη δουλειά. Είχε και μια επιγραφή πάνω στον τοίχο μιας κάμαρης που υπήρχε μέσα στο νεκροταφείο αλλά παρόλο που την είχα διαβάσει τόσες πολλές φορές ποτέ μου δεν κατάλαβα τι εννοούσε. Όπως τώρα δεν μπορώ να καταλάβω με βάση τη λογική την αντίδραση των ΜΜΕ. Θυμάμαι που σκαρφαλώνανε στα κυπαρίσσια που ήταν φυτεμένα γύρω-γύρω και σε μερικά από αυτά είχαμε κόψει τη μούρτη για την τότε εισαγόμενη γιορτή των Χριστουγέννων.

Περπατούσαμε ξυπόλητοι στα αγκάθια και δοηθούσαμε το γεροντοπαλλήκαρο του χωριού, το γέρο Θεοκλή, όταν έσκαβε τους νέους τάφους και περιεργαζόμασαν τα κρανία και τα λογιη-λογής κόκκαλα σαν ειδικόι επιστήμονες. Μας έλεγαν ότι ο γέρο-Θεοκλής δεν είχε παντρευτεί επειδή ήταν τσιγγούνης και ότι μέσα στο σπίτι του υπήρχαν πολλά χρήματα. Κάναμε πολλές φορές έρευνες στο σπίτι του όταν έλειπε ψάχνοντας κάθε γωνιά, σκαλίζαμε ακόμα και τα πλινθάρια στους τοίχους ελαφρά για να μην το καταλάβει, αλλά ποτέ δεν βρήκαμε ριάλα τσιαστή. Αν θυμούμαι καλά τότε έπαιρνε πέντε σελίνια για κάθε τάφο που έσκαβε. Μια φορά του ζητήσαμε μερτικό για τη βοήθεια τάχα και μας χαπώστικε με το καλάναθο ύφος του. Ποτέ δεν τον είδα θυμωμένο τώρα που τον φέρνω στο μυαλό μου. Στο νεκροταφείο κάναμε και ένα από τα αγαπημένα μας κυνήγια - σκοτώναμε κουρκουτάδες και μετά τους ψήναμε για πλάκα, θάρβαρο βέβαια αλλά η ζωοφιλία δεν είχε χώρο για τους κουρκουτάδες - ξεπετιομένους ή μη. Στο νεκροταφείο καπνίζαμε και τα πρώτα μας τσιγάρα που ήταν αποτοίγια που είχαμε μαζέψει από το δρόμο. Μια φορά ο αδελφός μου έκλεψε ένα πεντοσέλινο από τη μάνα μου, μας είπε ότι ήβρε το χαμαί, και αγόρασε ένα θρησάβι. Η μάνα μου έλυσσε του το σιέρκα του με την

πέτρα που εκονιούσαμεν τα μασιέρκα. Έκλαιγε τόσο γερά ο άτιμος που αναγκάστηκε να σώμα μια πέτρα στη μάνα μου με το λάστιχο μου με αποτέλεσμα να τις εισπράξω κι εγώ αργότερα. Πάντως τον γλύτωσα. "Εσκότωσε με, που να όψεσαι" φώναζε η μάνα μου.

Ήταν λοιπόν το νεκροταφείο όπου πέρασα αρκετά από τα παιδικά μου χρόνια. Δεν χάνανε ποτέ κηδεία αφού εμείς ετρώαμε την παρηγοριά στο τέλος. Πίναμε και το κρασί παρά τις διαμαρτυρίες που ακούγονταν ορισμένες φορές και που βέβαια δεν τολμούσαν να κάνουν φασαρία για τέτοιο θέμα, για καλή μας τύχη, από σεβασμό μάλλον προς το νεκρό. Θυμάμαι που έβαζα σημάδι μια πέτρα και συχνά έλεγα αν μετακινήθηκε στον τόπο που είχαμε βάψει τη μικρή αδελφή που πέθανε έξι μηνών και βέβαια και δεν είχαμε λεφτά για να της φτιάξουμε σταυρό. Το είχαν παράπονο αυτό και το θεωρούσα άδικο. Πέρασαν αρκετά χρόνια μετά και έμαθα για την ταξικότητα της κοινωνίας που ζούμε και που εκφράζεται στο τι είδους μάρμαρο θα έχεις, αν έχεις, όταν πεθάνεις. Επ' ευκαιρία στα Κάτω Πολεμιάδια οι μαρμαρίνοι τάφοι που σώθηκαν έστω και καταστρεμμένοι ήταν μάλλον των αρκετά πλούσιων σχετικά, οι άλλοι, στο ανάμεσος τους, των κοινών ηθικών δηλαδή με τις ζύλινες ή μαρμάρινες πλάκες μπημένες στο έδαφος μάλλον ισοπεδώθηκαν από τον εσκαφέα. Μια από τις μαρμάρινες πλάκες είναι ακόμα στριμωγμένη στον τοίχο για αποκούμπι και ανάμνηση.

Μπαίνοντας στο Τουρκοκυπριακό νεκροταφείο μια βαθειά θλίψη γέμισε την ψυχή μου γιατί αυτούς τους τάφους τους ένοιωθα επειδή το αφιόνι του εθνικισμού ποτέ δεν έγινε πιστευτό. Άνθρωποι είναι και αυτό σκεφτόμουν. Δεν έλαβα ποτέ μέρος στις μάχες που γίνονταν στον εγκατελειμένο Τουρκοικό σχολείο ανάμεσα στους συν-ομιλητικούς μου Ελληνο-κυπρίους. Μάλιστα συμβούλευα ότι κάτι τέτοιο δεν έπρεπε να γίνεται. Φοβήθηκα όμως όταν μια μέρα ο αρχηγός, αρκετά μεγαλύτερος από μένα, του Ελληνικού στρατού με στρώσε στη γωνία και με κτύπησε αποκαλώντας με προδότη που ελάλουν έτσι πράματα. Με τη στετή μου την Ελενώρα πηγαίναμε στον Τουρκομαχαλά και αγοράζε νήματα, (θυμούμαι που μου έκαναν εντύπωση η μεγαλύτερη από μας φτώχεια τους), για να κάνω πεφτίγια με τες λουήρες που εκδίδανε τα παλιόρουχα. Αθυμούμαι που έμπηκε κάτι μασούρκα πως τον τοίχον τζαίι ετύλιε τα νήματα πάνω. Τα πεφτίγια επήαινε ντζαίι πούλαν τα στη χώρα μαζί με τα αφκά. Αθυμούμαι την πρώτη φορά που με επήιεν μαζί της τζαίι μόλις εκατέβηκα που το λεωφορείο ο αέρας εδρώμεν που τους καπνούς των αυτοκινητών. Εμαρζάωω όμως ύστερα που εκατάλαβα ότι η στετή μου ε ζήτα τζαίι ελεμιομήνους που τα σπθήκια που επήαιναμεν. Πάντως, θεός μακαρίσει την ήταν πολλά θρήσκα, έντυνε μας καλά με τα ρούχα δεύτερο σιέρι που έφερνε που την χώρα.

Επ'η πάνω - κάτω μεσ' το νεκροταφείο εδικάβασα τα ονόματα τζαίι τες ημερομηνίες ετζή-σα πας το χώμα τα σημάδια που άφηκε ο εσκαφάς - έκλαια που μέσα μου. Έφκαλα τζαίι φωτογραφίες για μαρτυρία τάχα μου αφού οι εφημερίδες θέλουν την αδιάφετη μαρτυρία μιας φωτογραφίας.

Έθελα έτσι να γράψω για τούτο νεκροταφείο, για τη συμβίωση Ελληνοτουρκοκυπρίων. Για το θάνατο που μια μέρα ήταν συνέχεια της ζωής, γιατί όμα σταματήσουμε να πεχανίσκουμεν σημαίνει ότι εν θα έσαι κανέναν ζωντανόν. Λαλούν μας για το πνεύμα το θάνατο που ως τώρα φέρνει μόνο το θάνατο τόσων ανθρώπων. Ούτε που τη φύση μαζόχες να είμαστε εν θα πιστεύαμεν έτσι παραμύθια.

Έθελα να γράψω για τους τάφους των Τουρκοκυπρίων ως γέφυρα για τη ζωή των δυο κοινοτήτων. Οι αθανάτοπνευματίες αντέδρασαν έντονα αναδίνοντας τη γνωστή θανατήλα και την απειλή του απόλυτου αθανάτου πνεύματος που δεν επιδέχεται αμφισβητήσεις αλλά μόνο κλίνομε να κλίνομε το κεφάλι στο δικό του μεγαλείο. Ένας τάφος πραγματικά του πνεύματος...

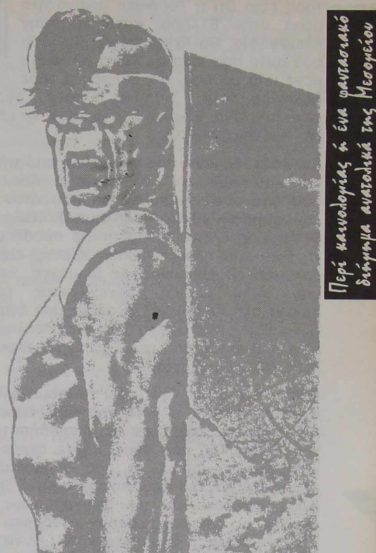

ΜΙΑ ΑΥΤΟΨΥΧΟΓΡΑΦΙΑ ΕΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΦΩΝΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥ

ΕΘΝΙΚΟΦΩΝΟ
ΕΘΝΙΚΟΦΩΝΟ
ΕΘΝΙΚΟΦΩΝΟ

Η ΕΛΛΑΣ

Η ΑΒΑΣΤΑΚΤΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ ΜΟΥ

Το όνομα μου είναι Φλώρος και είμαι δημοσιογράφος στον Ελληνοκυπριακό τύπο. Γράφω ατέλειωτες στήλες καθημερινά γιατί πρέπει να γεμίζω το χώρο που μου υποδυνάμει ο αρχισυντάκτης μου. Κάθε μέρα, χάνομαι μέσα σε εκατοντάδες λέξεις οι οποίες μπορεί να αναφέρονται είτε στο εθνικό θέμα είτε στον περσιονόσπορο στην πάμια ή τη λουβάνια. Άλλες φορές μπορεί να ξεκινήσω την ημέρα μου με ένα άρθρο για ένα νέο προϊόν, όπως π.χ. το παγωτό με άπαχο γάλα, όμως θα επιστρέψω οπωσδήποτε στο εθνικό, γιατί είναι εκεί που βρίσκεται το ενδιαφέρον μου. Αν πολλαπλασιάσεις όλες αυτές τις λέξεις που γράφω σε μια μέρα, με τις μέρες του μήνα ή του χρόνου, θα δεις ότι πρόκειται για ένα μεγάλο όγκο δουλειάς. Αν το δεις όμως σε συνάρτηση με τα θέματα που ασχολούμαι, θα δεις ότι δεν μπορώ να ξεφύγω από ένα κύκλο, ο οποίος επαναλαμβάνεται. Η επανάληψη αυτή εκφράζεται μέσα στα κείμενα μου, με αποτέλεσμα αυτά να δέχονται χαρακτηρισμούς που θα ήθελα να μην τους χαρακτήριζα τώρα.

Αυτή είναι μια αρνητική εισαγωγή στο επάγγελμα μου, όπως θα ξέρεις όμως, νοιώθω πολύ καλά όταν το όνομα μου κυκλοφορεί μέσα στο αναγνωστικό κοινό. Όπως επίσης έχω δει στην τηλεόραση, οποιονδήποτε έχει πάει το ΡΙΚ με σκοπό να παρουσιάσει ζωντανή ανταπόκριση, είμαι ο πρώτος δημοσιογράφος που στολίζει την οθόνη. Στέκομαι πάντα, δίδω αχάπαρος, στο μέρος όπου αναγκαστικά θα στραφεί η κάμερα και θα παραμείνει για κάποιο χρονικό διάστημα. Έχεις δει πόσες φορές έχω αποθαναιωθεί;

Οι μέρες μου είναι γεμάτες τρεχάλα και φεύγουν τόσο γρήγορα, λες και ο ρυθμός της ζωής μου ροκανίζει το χρόνο. Τρέχω από το πρωί να συναντήσω τα γεγονότα, αν είναι δυνατόν πριν συμβούν και να τα αρπάξω από το λαμό. Από την συμβαίνει όμως, είναι ότι τα γεγονότα ταξιδεύουν με ταχύτητα τυφώνα και με σαρώνουν. Αν είμαι τυχερός, με συναντούν από μόνα τους, όμως έχουν ήδη γίνει ειδήσεις και ταξιδεύουν πλέον χωρίς τη δική μου συμμετοχή. Μικρή ή χώρα, γρήγορη ή κίνηση των ειδήσεων, δεν περιμένει ούτε τον δημοσιογράφο, ούτε το τυπογραφείο. Έχω βεβαιωθεί, ότι μου είναι αδύνατο να ακολουθήσω την επικαιρότητα. Ταυτόχρονα, έχω βαρεθεί να τρέχω πίσω από τις ειδήσεις όπως κάνει και ο υπόλοιπος κόσμος.

Τελευταία ανακάλυψα ένα κόλπο που μου δίνει την αίσθηση της πρωτοτυπίας. Έμαθα για την κατασκευή της ειδήσεως και δεν μπορείς να καταλάβεις τι ανακούφιση ένιωσα. Μπορείς δηλαδή εκεί που δεν βρίσκεσαι τι να πεις, να δημιουργήσεις κάτι ο ίδιος μέσα στο μυαλό σου και να το παρουσιάσεις ως αυθεντική πληροφορία. Πρέπει όμως να μην λες χοντρές ψευτιές και η δόξα ειδήσεως σου να συμβαδίζει με τη ροή της υπόλοιπης επικαιρότητας. Σύμφωνα με ορισμένες θεωρίες, γύρω από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το τι παρουσιάζει ο τύπος, βρίσκεται ένα ποσοστό δεχτών μέσα στο αναγνωστικό κοινό, το οποίο θεωρεί τα γραφόμενα, πλέον, ως γεγονότα. Εκμεταλλευόμενος και γω αυτή την αδυναμία του κόσμου, προσπαθώ να παρουσιάσω κυτυπητές ειδήσεις που κατασκεύασα εγώ ο

ίδιος. Έχω αποκτήσει την ικανότητα να τις πλασάρω ως γεγονότα, και μάλιστα δραματικά.

Βέβαια, η μέθοδος αυτή άρχισε να γίνεται της μόδας και έτσι μια άλλη θεωρία για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, λέει ότι τα μέσα αυτά, μπορούν από μόνα τους να φτιάξουν το δικό τους κόσμο. Άσε δηλαδή που από τις δικές μου εμπειρίες μπορώ να πω ότι η εικόνα της κοινωνίας που δίνουμε στο αναγνωστικό κοινό, μπορεί να μην έχει καμιά σχέση με την πραγματικότητα.

Ας μη χανόμαστε όμως σε θέματα που δεν αφορούν και πολύ το λόγο που θρискόμαστε τώρα μαζί. Όπως ξέρεις καλά, εκτός από δημοσιογράφος, είμαι και μεγάλος πατριώτης. Μάλιστα, αυτό το δεύτερο το βάζω πάνω από το επάγγελμα μου. Θεωρώ ότι ένα γεγονός πρέπει πρώτα να περάσει από το φίλτρο ενός πατριωτικού μυαλού, προτού δει το φως της δημοσιότητας. Είναι μ' αυτό τον τρόπο που κατά τη γνώμη μου, πολλά έθνη έχουν προσδεύσει και ταυτόχρονα έχουν διατηρήσει τη φυλετική τους καθαρότητα. Κοίταξε π.χ. τους Γερμανούς οι οποίοι δεν αφήνουν τους Τούρκους να ενσωματωθούν μέσα στην κοινωνία τους.

Το γεγονός ότι νιώθω Έλληνας, με κάνει να αισθάνομαι μια ανωτερότητα και στη συνέχεια να βλέπω απ' υψηλό τους υπόλοιπους μη δικούς της λαούς, ακόμα και τους Κυπρίους. Αυτή η Ελληνική πολιτιστική ταυτότητα με κάνει να νιώθω μεγάλος και βοηθά στο να αντιμετωπίζω τα κόμπλεξ που μου έχουν δημιουργήσει το άρπικο και ταυτόχρονα Τούρκικο παρουσιαστικό μου. Και επειδή μέσα σε μια κοινωνία υπάρχει ρατσισμός, εγώ διαλέγω να είμαι μ' αυτούς οι οποίοι θεωρούνται ανώτεροι από τους άλλους. Φαντάσου δηλαδή με την φάτσα που έχω, μαζί με τα πολύ σκούρα χαρακτηριστικά μου αν δεν δίνω λωνα καθαροίμας Έλληνας.

Βέβαια, αυτό σου τα λέω ψυχράιμα αυτή τη στιγμή, όμως ως επί το πλείστον, όταν μιλώ γι' αυτά τα θέματα, φτάνω στο σημείο να θυμάμαι αφορές. Συχνά τρέμω από συγκίνηση όταν σκέφτομαι την καθαρότητα της Ελληνικής φυλής στην οποία ανήκω, που σε συνδυασμό με τα διάφορα ιδανικά που μας έδωσε ο θεός μας κάνουν ανώτερο από πολλές άλλες. Από μικρός πάθαμε ένα είδος αμύχ όταν ο Έλληνας δάσκαλος μας μιλούσε για τα δεινά του Ελληνικού έθνους και για τους βάρβαρους εχθρούς του. Το είδος της Ελληνικής εκπαίδευσης που μου δόθηκε, σε συνδυασμό με το περιβάλλον όπου γαλουχήθηκα, με κάνουν ένα ζωντανό παράδειγμα μιας φίνας Ελληνικότητας, κάτι το μοναδικό, κάτι που χαρακτηρίζει λίγους.

Όλ' αυτά που λες άρχισαν να αποκούν πιο μεγάλες διαστάσεις όταν άρχισα να μιλάω στην εφηβεία μου. Ήταν τότε που άρχισε να διαφοροποιείται η σχέση μου με τον εαυτό μου και με τους άλλους. Ένοιωθα πιο ώριμος και η τάση μου να ξανοιχτώ ήταν ακράτητη, όμως η ανάγκη μου για μητρική στοργή έμεινε άθικτη. Αυτή η εσωτερική αντίθεση που με διακατέχει, δηλαδή η τάση μου για ανεξαρτησία και η ταυτόχρονη ανάγκη μου για μητρική στοργή, δημιουργούν καταστάσεις, διαμετρικά αντίθετες μεταξύ τους. Π.χ., στην πρώτη φάση της Τούρκικης εισβολής κρατούσα το αυτόματο και αλωνίζα μέσα στα Τουρκοκυπριακά χωριά. Στη δεύτερη φάση όμως, με την προώθηση των Τουρκικών στρατευμάτων, πήγα και χώθηκα κάτω από τα φουστάνια της μάνας μου. Θα μου πεις βέβαια ότι αυτό δεν είναι ηθικό, όμως για μένα η ύπαρξη αυτών των δυο ακραίων αισθημάτων, δηλαδή η πολεμοχαρής συμπεριφορά όταν η κατάσταση είναι κάτω από τον έλεγχο μου και η στάση πα-

νικοβλημένου, μαμμόθρεφτου βυζαντινικού σε στιγμές πραγματικού πολέμου, αποκαλύπτουν πέρα για πέρα το μεγαλείο της ψυχολογικής ταυτότητας εμένα και των ομοίων μου. Δηλαδή βλέπεις φωτιά εκεί που έχει κρύο, όμως όταν οι φλόγες εξαπλωθούν, εσύ πας σε ένα δροσερό μέρος, αφήνοντας τη δουλειά για τους πυροσβέστες.

Όπως θα έχεις καταλάβει από τα γραφτά μου μέσα στις εφημερίδες και τα λεγόμενα μου στο ράδιο, νιώθω μια απέραντη αγάπη για την Ελλάδα, στο σημείο που πολλά απ' αυτά ξεφεύγουν από τα πλαίσια της δεοντολογίας. Δηλαδή εμένα με ενδιαφέρει η σχέση μου με την Ελλάδα και όχι τα γεγονότα ως γεγονότα. Βλέπω ένα ερωτισμό στη σχέση μεταξύ ατόμου και πατρίδας τον οποίο ελευθερώνω μέσα στις προτάσεις μου. Αφήνω το στίγμα να αγκαλιάζει τις λέξεις μου και να εκπέμπει τη βαθιά αυτή σχέση του όλου αυτού που ονομάζεται Ελλάδα και μένα.

Ας μιλήσουμε όμως και λίγο για την τεχνική πλευρά του επαγγέλματός μου. Μια και θρεθήκαμε και γι' αυτό το λόγο. Ένα ενδιαφέρον μέρος της δουλειάς μου είναι η εφευρετικότητα και το έχεις δει στην κατασκευή της ειδήσεως που σου μίλησα προηγουμένως. Ένα δεύτερο παράδειγμα εφευρετικότητας, είναι η ανακάλυψη λέξεων οι οποίες δεν χρησιμοποιήθηκαν προηγουμένως είτε από δημοσιογράφους ξένων χωρών είτε από τμήματα δημοσιογραφίας ή Μαζικών Επικοινωνιών στα πανεπιστήμια της δύσης. Εδώ και χρόνια πρωτοτυπούμε, χρησιμοποιώντας λέξεις όπως ψευδοκράτος, ψευδοβουλή, ψευδοπυργός, ψευδοφαγητό, ψευδοσποκίνητο κλπ. Τόσο επιτυχημένα είναι αυτή η ανακάλυψη που και τα υπόλοιπα μέσα μαζικής ενημέρωσης στην Κύπρο χρησιμοποιούν τις λέξεις αυτές σε μεγάλες δόσεις. Μερικοί εκφωνητές δελτίου ειδήσεων μάλιστα, κολούν πάνω στο "ψευδό", όταν οι δυο συλλαβές μπαίνουν σε πολλές λέξεις μέσα στην ίδια πρόταση.

Εγώ το έπαθα μόνο τρεις φορές γιατί κάνω καθημερινή άσκηση μετά που πλένω τα δόντια μου το πρωί. Φροντίζω πριν από κάθε δελτίο ειδήσεων, το στόμα μου να μην είναι μασώ για να μην μπλεχτεί η γλώσσα μου μεταξύ των δυο συμφώνων, γιατί νομίζω ότι εκεί είναι το κρίσιμο σημείο. Δηλαδή αν δεν είσαι προσεκτικός, μπορείς να διαγκώσεις τη γλώσσα σου στην αλλαγή του ήχου β με του δ, λόγω του ότι η γλώσσα κινείται πολύ κοντά στο κλείσιμο των δοντιών. Άσε που αναγκαστήκαμε να διακόψουμε μια πρόταση με διαφήμιση γιατί δεν προβλέψαμε ότι η κατηγορία λέξεων με "ψευδό", δεν πρέπει να διαβάζεται από εκφωνητές με μασέλλες.

Την περασμένη φορά που μιλήσαμε, άφησε να νοηθεί

ότι χρησιμοποιώ δυο μέτρα και δυο σταθμά με ένα άτασλο τρόπο. Φαίνεται όμως ότι θα εννοείς την περίπτωση όπου στη μια πρόταση είπα ότι η Ελληνική μειονότητα καταπιέζεται μέσα στην Τουρκία και στην επόμενη πρόταση είπα ότι η Τουρκική μειονότητα μέσα στην Ελλάδα, καταπιέζει την πλειοψηφία. Θα έχεις επίσης υπ' όψη σου αυτό που είπα σε κείνο το πάρτυ μετά που μέθυσα, ότι δηλαδή η τάδε Ελληνίδα είναι σέξυ ενώ η τάδε Τουρκάλλα είναι ποτάνα. Ε καλά, δεν μπορείς να ελέγχεις πλήρως αυτά που λες.

Αν κατάλαβα καλά προηγουμένως από την ματιά που μου έριξες, ήθελες να με ρωτήσεις μέχρι που φτάνουν τα αισθήματα μου όταν ασχολούμαι με το εθνικό πρόβλημα. Κοίταξε: Ο καθένας μας βλέπει οποιοδήποτε πρόβλημα από τη δική του πλευρά. Όπως ξέρεις, είχα ανακατεμένο σε διακοινοτικές διαμάχες. Ξεκίνησα από πολύ μικρός, συνεχίζοντας μια οικογενειακή παράδοση, η οποία μας έδωσε όχι μόνο οικονομικά οφέλη αλλά και ογκώληρη η οικογένεια εκτός από μένα, ενσωματώθηκε στον κυβερνητικό μηχανισμό.

Βέβαια τώρα μας έχει φάει το δημοχρυσικό κεφάλαιο, αλλά ως μην τα συζητάμε τώρα. Αυτό που έχει σημασία, είναι ότι οποιαδήποτε λύση του Κυπριακού μας φέρει κοντά στους Τουρκοκύπριους, μπορεί να μας αναγκάσει εγκληματίες και διαστρέφει γυναικεία κατά τη διάρκεια όλων εκείνων των συγκρούσεων. Όλες εκείνες οι στιγμές, περνούν μέσα στο μυαλό μου συνεχώς, δημιουργώντας δυνατά αισθήματα. Τα πνίγω όμως μέσα σε άλλα, πιο δυνατά αισθήματα που καλλιεργώ για την Ελλάδα. Έχω καταφέρει να δημιουργήσω ένα καλό μπαλάντισμα μέσα μου υπέρ των αισθημάτων που δικαιολογούν αυτά που έκανα και αυτά που γράφω τώρα μέσα στις στήλες της εφημερίδας.

Όταν με ρώτησες την περασμένη βδομάδα για την παιδική μου ηλικία, τι τι έκανες πραγματικά ήταν να αναστήσεις αισθήματα που έμειναν κοιμισμένα για χρόνια και μου επέτρεψαν αρκετές νύκτες ύπνου. Μου έχεις ξυπνήσει αισθήματα, στο σημείο που άρχισα πλέον να σε βλέπω σαν εχθρό μου. Από την άλλη όμως, η κυβέρνηση σε έστειλε για να με μάθεις να συμπεριφερόμαι μοντέρνα, ώστε να μην μας κοροϊδεύουν ξένες ηγέτες, κυρίως αυτές που είναι προσκείμενες στις χώρες της ΕΟΚ. Σας ήρθε ξαφνικά να μας πείτε ότι ζούμε ένα αιώνα πίσω και σας θυμίζουμε μεσαιωνικές καταστάσεις. Μην ξεχνάς όμως, ότι είμαστε απλοί άνθρωποι, κι' όταν κάποτε μας μιλούσατε πειστικά για τον αγώνα μας, εμείς το κάναμε βίωμα μας. Εμείς σκοτώνουμε και διάζουμε μετά που εσείς μας φανατίσατε. Λοιπόν κύριε, σου λέω κατάμουτρα ότι εγώ θα κάνω αυτά που μου μάβατε γιατί δεν βλέπω τι άλλο μπορώ να κάνω.

Συνεχίζω και σου λέω ότι νιώθω ένα απέραντο πάθος για την Ελλάδα, στο σημείο που θέλω να γίνω ένα μαζί της. Νιώθω σαν ένα μωρό που ψάχνει απεγνωσμένα για το θυζή της μάνας του και είναι διαβεβαιωμένος να κάνει τιδήποτε. Βέβαια νιώθω απροσπάτετο για τους λόγους που ξέρουμε όλοι μας με τα γεγονότα του 74. Ταυτόχρονα όμως, το αισθήμα της απέραντης έλλξης δεν με εγκαταλείπει.

Πριν λίγες μέρες βρέθηκα σε μια συζήτηση, όπου ένας δικός μας μιλούσε με κάποιον ο οποίος ονόμαζε τον εαυτό του Κυπραίολ και όχι Έλληνα. Επειδή το όλο κλίμα στη συζήτηση βοηθούσε τον χωρίς όρια πατριωτισμό, άσε τους Μαοϊκούς που πάθαιναν αμώκ στη μια πλευρά της αίθουσας, εγώ έκανα στον Κυπραίολ ένα βαθύ μπάνισμα, ρωτώντας τον αν το γεγονός ότι νιώθει Κυπραίολ και όχι Έλληνας, να συνδέεται με διάφορα ψυχολογικά προβλήματα που έχει ο ίδιος. Και κοίταξε πως μου την έφερε ο μπαγάσας: **Μου είπε ότι το παντοτινό ψάξιμο για μια μητέρα, μπορεί να συνδέεται με το οιδιπόδειο σύμπλεγμα. Οι λέξεις με κτύπησαν σαν κεραυνός, αγγίζοντας τα πιο ευάλωτα σημεία του εαυτού μου.** Τότε κατάλαβα ότι η ερώτησή που του έκανα στρεφόταν σε μένα. Το ακριβό στυλό που κρατούσα, μου έπεσε από το χέρι γιατί τα νύερα των δακτύλων μου ακινητοποιήθηκαν από τον μπλοκαρισμένο μου εγκέφαλο που με άφησε εκθετιμένο στους Κυπραίολ. Το στόμα μου ένωσε αμέσως τη μα-

αυτά που δεν οι άλλοι και να συνεχίζεις να λες αυτά που θέλεις εσύ. Μην ξεχνάς ότι όλα είναι σχετικά.

Προχτές από ένιωση το μυαλό μου να θαλάνει από ντροπή και μίσος όταν άκουσα ότι Ελληνίδα έφυγε με Τούρκο για το βορρά. Τα πόδια που άρχισαν να τρέμουν και το μυαλό μου σταμάτησε να επεξεργάζεται πληροφορίες. Σταμάτησα να διατηρώ και τα μίνιμουμ στοιχεία που πρέπει να διαθέτει ένας δημοσιογράφος, ακόμα και την ώρα που κάνει φαλλίδα. Βγήκα έξω από τα γραφεία της εφημερίδας σαν τρελλός. Ήθελα να είμαι από τους πρώτους που θα έγραφα για το θέμα. Ήμουν έτοιμος να πεισω όσο πιο πολλούς δημοσιογράφους μπορούσα, να μεταμορφώσουν το ειδύλιο σε αρ

Η Ελληνική πολιτιστική ταυτότητα με κάνει να νιώθω μεγάλος και βοηθά στο να αντιμετωπίζω το κόμπλεξ που δημιουργά το... παρουσιαστικό μου. Φαντάσου δηλαδή με τη φάτσα που έχω, με τα σκούρα χαρακτηριστικά μου, αν δεν δήλωνα καθαρόαιμος Έλληνας

παγή και διασμό Ελληνίδας. Ήθελα να αναβίωσω στιγμές της Ελληνικής ιστορίας, όπου το Τούρκικο στοιχείο δείχνει την θαρραλότητα του μπροστά σε μας τους πολιτισμένους. Δεν υπόρεσα να δεχτώ ότι ένας Τούρκος θα έκανε σε μια Ελληνίδα αυτά που έβλεω να κάνουν εως Ελληνίδες ή και σε Τουρκάλλες όταν είμαι σε πλήρη ξέαψη. Το μυαλό μου μπλοκάρει μπροστά σε τέτοιες εικόνες και το ένστικτο μου λειτουργά από μόνο του.

Περπατούσα στο δρόμο χωρίς να μπορώ να κρύψω την ταραχή μου. Διάσχιζα την Λευκωσία σαν πεζό αεριθωμένο, νιώθοντας ότι τα πράγματα είχαν ξεφύγει από τον έλεγχο μου. "Που βοορά πάλε ο Φλώρος", έλεγαν οι περατοί, οι οποίοι με αναγνώριζαν από την οθόνη της τηλεόρασης την οποία στολίζω συχνά, όπως σου είπα και προηγουμένως.

Μέχρι να φτάσω στον προορισμό μου που λες, το γεγονός έγινε εidosh, γι' αυτό και γω μαζί με άλλους πατριώτες δημοσιογράφους, κάναμε ότι μπορούσαμε για να αντιστρέψουμε τους όρους και να συγκεντρώσουμε τα πυρά μας στις κακές προθέσεις του Τούρκου. Μέσα στις επόμενες μέρες διαδώσαμε ότι ήταν φαλλοκράτης και ότι το κορίτσι κινδύνευε μαζί του. Βέβαια, δεν είχαμε καθόλου πληροφορίες γι' αυτό το ζήτημα, αλλά για μένα αυτό δεν είχε καμιά σημασία. Το ζήτημα είναι να δημιουργήσεις ένα κλίμα στο οποίο να θεωρείται μη φυσιολογικό η σχέση μεταξύ ενός Τούρκου και μιας Ελληνίδας. Ο σάλος που σηκώθηκε γύρω από το θέμα, αποβαρύνει τους μεν να σχετίζονται με τους δε. Αν δεν το κάνουν, κινδυνεύουν να εκθεθούν μπροστά στην κοινωνία η οποία είμαστε εμείς. Όπως σου είπα και πριν, έκανα φεμινιστής παλιά, γι' αυτό και δίνω έμφαση στην καταπίεση του γυναικείου φύλου όταν ο άντρας είναι Τούρκος και η γυναίκα Ελληνίδα.

Τελικά καταφέραμε να πείσουμε τον κόσμο ότι έγινε απαγωγή Ελληνίδας από Τούρκο. Κινητοποιήσαμε κι' άλλους Έλληνες στη γραμμή αντιπαράθεσης, προσπαθώντας να πάρουμε την Ελληνίδα πίσω. Όταν μέρες αργότερα αποδείχθηκε ότι το κορίτσι πήγε με τη θέλησή της, εγώ κόντευα να

πάθω νευρικό κλονισμό. Δεν μπορείς να φανταστείς πόσο μας κοροϊδεύαν στο εξωτερικό. Ακόμα και ο Ντεκάς που είναι φαλλοκράτης, μας κοροϊδεύε στο ότι δεν είμαστε σεξουαλικά απελευθερωμένοι. Όπως σου είπα όμως, μπορείς να λες τα δικά σου χωρίς να λαμβάνεις υπ' όψη, ούτε τον κόσμο ούτε τα γεγονότα. Γι' αυτό και πιστεύω ότι τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, μπορούν να φτιάξουν την εικόνα της κοινωνίας όπως την αντιλαμβάνονται οι δημοσιογράφοι που δουλεύουν σ' αυτά. Οι αναγνώστες θα μπορούν να δέχονται την άποψή σου, φθάνει να τους πείσεις ότι ανήκουν κι αυτοί στην ίδια, πνευματώδη και ανώτερη φυλή.

Το όνομα μου είναι Φλώρος Ζηνιώτης, γιος του Τσούφα και της Ταλούας. Είμαι απόγονος όλων των πνευματικών αντρών της Αρχαίας Ελλάδας και δηλώνω πολύ άντρας. Θέλω ο σπόρος μου να αφήσει πολλούς Έλληνες στο πέρασμα του και να αυξήσει τον αριθμό μας που λιγοστεύει συνεχώς. Είναι γι' αυτό που πριν λίγο καιρό έβαλα το σύνθημα, "Έλα γλυκιά μου να κάνουμε ένα Έλληνα". Βέβαια οι αναρχικοί μου την έσπασαν γράφοντας μου, "δεν τραβάς καμιά μαλακία να σου περάσει", όμως εγώ το ξεχάσα γρήγορα και η ερωτική με διάθεση και η τάση για γονιμοποίηση με Ελληνικό αποτέλεσμα δεν άλλαξε.

Πριν λίγες ημέρες, κάποιος φιλοξενούμενος στην τηλεόραση είπε ότι είναι Κυπραίολ και όχι Έλληνας. Μας υπενθύμισε ότι είναι η Ελλάδα που έκανε πραξικόπημα στην Κύπρο. Ξέχασα να σου πω ότι ο Παπαδόπουλος ο Έλληνας υπήρξε πνευματικός μου πατέρας, όμως το γεγονός ότι οι Καλαμαράδες τον έχουν ακόμα μέσα, σημαίνει ότι δεν είναι ακόμα καιρός να εκφράσω αυτή την πνευματική μου σχέση - το αφήνω για αργότερα. Ένιωσα που λες ένα φοβερό θυμό καθώς παρακολουθούσα το πρόγραμμα, μέχρι που άρχισα να αλλάζω χρώματα. Μου είναι πολύ δύσκολο να περιγράψω τα αισθήματα που εκείνη τη στιγμή, όμως για να σου δώσω μια ιδέα, ήταν περίπου το είδος του αμώκ που πάθαινα όταν ήμουν μικρός και με μιλούσε ο δάσκαλος μου για τη μεγάλη ιδέα. Είχα συμπτάματα, αλλαγή θερμοκρασίας με αποτέλεσμα τη διαστολή του σώματος μου.

Μετά όμως που συνήλθα, άλλαξα ρούχα, έπλυνα τα δόντια μου και έβαλα και τα δυο μου τηλέφωνα σε λειτουργία. Όλοι οι μεγάλοι πατριώτες κινητοποιήθηκαν για να κλείσουμε το στόμα του αλλοδαπού. Κινήθηκαν όλοι οι μεγάλοι πατριώτες μέσα στην κυβέρνηση και χρησιμοποίησαν την εξουσία τους για να απειλήσουν την εθνική ραδιοφωνία για το θρόνος της να επιτρέψει τη δημόσια και ελεύθερη έκφραση στους Κυπραίολ. Μέσα στις μέρες που ακολουθήσαν, καταφέραμε να υψώσουμε τη φωνή μας. Κινητοποιήσαμε όλα τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ακόμα κι το ίδιο το ΡΙΚ για να καταλάβεις, ώστε να επιβάλουμε τις θέσεις μας, δηλαδή ότι οι Κυπροκεντρικές απόψεις δεν θα λογοκρινούνται, απλώς αλλά δεν θα τίθενται καθόλου στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Οι Κυπραίολ θα μπορούν να εκφράζονται στα σπλάχνα τους μόνο, δηλαδή το δημοκρατικό τους δικαίωμα σ' αυτό το ζήτημα θα είναι οικιακή υπόθεση. **Και κοίταξε τι καταφέραμε μέσα στην Κύπρο: Δεν αφήνουμε τους Κυπραίολ να λεν ότι είναι Κυπραίολ ενώ οι Έλληνες αλωνίζουν τα ράδια και τις τηλεοράσεις. Δεν σου είπα προηγουμένως ότι τα Μέσα Μαζικής ενημέρωσης μπορούν να φτιάξουν τη δική τους πραγματικότητα;**

Σε βλέπω που ακονίζεσαι να με ρωτήσεις γιατί δε μπορώ να δεχτώ μια Κύπρο με διάφορες εθνότητες όπου άνθρωποι διαφορετικοί θα μπορούν να ζήσουν μαζί. Κοίταξε, αν τα πράγματα μπορούσαν να ξεκινήσουν από δω που είναι και να μην υπήρχε παρελθόν, εγώ δεν θα είχα πρόβλημα. Όπως όμως ξέρεις, το παρελθόν μου είναι τόσο λερωμένο - είναι πολύ δύσκολο να βάλεις ένα καθαρό πανί πάνω σε βρωμιά να μην το λερώσεις. Αν αποφασίσω

ότι οι άνθρωποι που πολέμησα, ας πούμε οι Τουρκοκύπριοι, δεν είναι εχθροί μου, σημαίνει ότι εγώ είμαι ένας εγκληματίας και ένας διαίστης. Άσε που σου είπα ότι έκανα και φεμινιστής για ένα φεγγάρι.

Είμαι επομένως αναγκασμένος να ζήσω την υπολοιπή ζωή μου ντυμένος στα γαλανόλευκα και να συμπεριφέρονται σαν μαγνητόφωνο. Βέβαια, αυτό μπορεί να το κάνω πολύ εύκολα τώρα, λόγω του ότι περνούμε την περίοδο των εθνικιστικών εξάρσεων - έλα όμως που πάσχω από το σύνδρομο του προδότη: Ποιός έδωσε στους Τούρκους τον Πενταδάκτυλο; Όπως καταλαβαίνεις, περπατώ πάνω σε σχοινί. Δεξιά μου βλέπω την προδοσία του ενωτικού μας κινήματος και αριστερά μου βλέπω μια λύση του Κυπριακού με αυτούς που πάντα πολεμούσα και σκότωνα.

Συχνά όμως λέω, ας μην σκοτίζομαι. Υπάρχουν και εύκολες λύσεις: Πρέπει να ανήκουμε σε ένα κράτος καθαρό, που όχι μόνο θα περνούμε άνετα, αλλά θα μας αποκαλούν και ήρωες όπως έκαναν παλιά. Με ρώτησες και άρχισες να μου δίνεις στα νεύρα, πως επιτρέπω στον εαυτό μου να συνδυάζει τα ασυνδίαστα και να κάνει τέτοια παραμόρφωση της πραγματικότητας. Σου έχω πει επανειλημμένα ότι είμαι ιδεαλιστής. Είμαι σε θέση να φτιάξω μια πραγματικότητα μέσα στο μυαλό μου, η οποία απέχει πολύ από το τι γίνεται στον κόσμο. Εξάλλου, είσαι ένας απ' αυτούς που προσπάθησαν παλιά να με πάρουν μακριά από την υλιστική θεώρηση των πραγμάτων. Δεν καταλαβαίνεις ότι αν δεν δημιουργήσουμε αυτή την πραγματικότητα μέσα στο μυαλό μας και μετά δεν την πλάσουμε στην κοινωνία, τώρα θα θεωρούμασταν εγκληματίες πολέμου; Έχεις δηλαδή καμμία αμφιβολία ότι ως Έλληνική μέσα μαζικής ενημέρωσης μέσα στην Κύπρο, καταφέραμε να σκηνοθετήσουμε ένα έργο που δεν παίχτηκε ποτέ μέσα στη ζωή; Έχεις δει πολλούς εθνικιστές που πρόσδεσαν την πατρίδα τους και μετά βγήκαν από πάνω;

Με ρώτησες επανειλημμένα και έδωσες αρκετή έμφαση πάνω στον τρόπο με τον οποίο περνούν τα επιχειρήματα μας. Με ρώτησες για τη δουλειά μας στο ραδίο ή στον ημερήσιο τύπο, σε συνδυασμό με τις τεχνικές που χρησιμοποιούμε. Εγώ, όπως έχεις καταλάβει, αποφεύγω την συστηματική αναφορά σε γεγονότα. Επιλέγω μερικά απ' αυτά, με τη μέθοδο της αφαίρεσης. Αφαιρώ οτιδήποτε οδηγεί σε οποιαδήποτε ανάδυση των πραγμάτων η οποία δεν πάνει πρώτα τον κίνδυνο που περνά η πατρίδα από τους βαρβάρους, δηλαδή όπως κάναμε στο δημοτικό. Κάνω τον ακροατή μου να νιώθει τον κίνδυνο να περνά μέσα από τα κόκκαλα του και μετά αρχίζω τη συνηματολογία, αποφεύγοντας τις ατασολογίες που κάναμε παλιά. Η αποτελεσματικότητα αυτού όμως έγκειται στο ότι η επιλεκτική αναφορά σε γεγονότα που βοηθούν την εικόνα που θέλεις να κτίσεις, δημιουργούν κάτι σαν κινηματογραφική ταινία με επίλεκτα κομμάτια της επικαιρότητας ενωμένα με τον δικό σου τρόπο.

Το χώρο μέσα στον οποίο βρίσκεται η επικαιρότητα τον βλέπω σαν ένα κύκλο. Μέσα σ' αυτό το σχήμα βλέπω το υλικό που πρέπει να επεξεργαστώ. Υπάρχουν συγκεκριμένες τεχνικές διά μέσου των οποίων αποφασίζεις τα θέματα επιλογής, την ιεράρχησή τους, όπως και το χρόνο που πρέπει να δοθεί στο καθένα. Μέσα σε μια κοινωνία και μάλιστα μικρή, ο αριθμός των κομματιών που απαρτίζουν την επικαιρότητα είναι σχετικά μικρός και λίγο πολύ, η επιλογή είναι εύκολη. Παρ' όλ' αυτά όμως, αν ακούσεις τις δικές μου ειδήσεις και τις συγκρίνεις με αυτές που μεταδίδει ένας άλλος ραδιοσταθμός, θα διαρωτηθείς αν πρόκειται για δελτία ειδήσεων διαφορετικών χωρών.

Ο κύκλος στον οποίο μόλις αναφέρθηκα, μπορεί να σπάσει σε άλλα πιο πολλά κομμάτια, υποδιαιρέσεις της κύριας επικαιρότητας. Αν θέλεις μπορείς να πιάσεις ένα από τα κύρια κομμάτια και να το διαιρέσεις στα διάφορα μικρά κομμάτια που το απαρτίζουν. "Παίζοντας" με αυτά τα μικρά κομματάκια, μπορείς να καταφέρεις να κόψεις την κύρια είδηση, ακριβώς στα μέτρα σου. Θεωρώ μάλιστα ότι η κατασκευή της είδησης θα πρέπει να γίνεται μ' αυτό τον τρόπο, δηλαδή με υπάρχοντα υλικά και όχι να την φτιάχνεις εσύ από την αρχή μέχρι το τέλος. Δια-

φορετικά θα κάνουμε συχνά αυτό που κάναμε με τον Τούρκο φαλλοκράτη.

Μέσα σ' αυτό το "παίζοντας" που μόλις σου ανέφερα, μπορώ να προσθέσω και ορισμένα διαδικαστικά στοιχεία λίγο πιο χειροποιήσιμα: Τα υποψήφια λεγόμενα, τα χωρίζεις σε δύο μέρη - τα "κατά" και τα "υπέρ". Τα "κατά" όπως και τα "υπέρ, χωρίζονται σε δύο κατηγορίες. Εσύ διαλέγεις τα αδύνατα "κατά" και τα βάσεις μπροστά στους ακροατές. Μετά διαλέγεις από τα "υπέρ" αυτά που μπορούν να χρησιμοποιηθούν και να ισχυροποιηθούν τη θέση σου. Στο δεύτερο αυτό μέρος βάσεις παλιό και προσπαθείς να κεντρίσεις το φιλότιμο του πατριώτη. Προσπαθείς συστηματικά να τον κάνεις να νιώσει την ανωτερότητα του ως φυλή, μέχρι να τον ανεβάσεις εκεί που θέλεις εσύ, δηλαδή στην εξέδρα του μεγάλου πατριώτη. Από εκεί και πέρα θα μπορεί να συνεχίσει είτε μόνος του, είτε μέσα σε ένα πλήθος που αν τους ρίξεις μέσα ένα Τούρκο, θα μπορείς να δεις τα αποτελέσματα της δουλειάς σου - δηλαδή την μετατροπή του ακροατή σου σε μια αποτελεσματική μονάδα του όχλου. Εξου και το σύνθημα μας "Καλώς Τούρκος, κακός Τούρκος".

Ξέχασα να σου πω, ότι υπάρχει και δεύτερος κύκλος, ο οποίος συνδυάζεται με τον πρώτο. Μέσα σ' αυτό τον δεύτερο, υπάρχουν διάφορα στοιχεία τα οποία μπορεί να συνδέονται μεταξύ τους, μπορεί και όχι. Το τι κάνει είναι να διαλέγεις ότι θέλεις και να το χρησιμοποιήσεις αυθαίρετα. Όπου έχεις δυσκολίες με τον πρώτο κύκλο και χρειάζεσαι να κάνεις μπαλάντωμα, διαλέγεις από το δεύτερο. Άσε που ο κύκλος αυτός χρησιμοποιείται και για την εδραίωση της ιδεολογίας μας. Μέσα απ' αυτόν μπορείς να διαλέξεις και να υποστηρίξεις ταυτόχρονα Χριστιανισμό και θάνατο στους άπιστους, δημοκρατία και λογοκρισία, πολύ άντρας και φεμινισμός, δηλαδή ότι λάχει.

Βλέπω ότι εδώ και ώρα ακοιζέσαι να με ρωτήσεις για την Κενολογία. Κοίτα, είμαι σίγουρος ότι αυτό το φαινόμενο, υπήρξε παντού, αλλά αυτό που χρησιμοποιούμε εδώ είναι ντόπιας κατασκευής. Η αποτελεσματική Κενολογία είναι αυτή που εμπλέκει πλούσιο λεξιλόγιο με μακρόσυρτες ακαταλαβίστικες φράσεις ώστε να δίνει την αίσθηση του πλούτου και του βάθους. Ο εμπνευστής της είναι ένας πολύ Έλληνας κοινωνιολόγος, ο οποίος με βοήθησε και πάνω στο φτιάξιμο της είδησης και πάνω στην αυθαίρετη επιλογή από τον κύκλο. Απ' ότι μυρίζομαι, η Κενολογία έτσι όπως την εμπνευστήκε ο δικός μας, επικεντρώνεται στη χρήση λέξεων και τη δημιουργία σωστών γραμματικών φράσεων με απαλούς και ταιριαστούς ήχους. Η μουσικότητα παίζει ένα σημαντικό ρόλο, γι' αυτό και ο Κενολόγος, πρέπει να ξέρει από ηχητική της γλώσσας και μουσική γιατί αλλιώς μπορεί να ακούγεται σαν ένας συνηθισμένος φαφλατάς. Οι προτάσεις που λέγονται, πρέπει να κυλούν σαν το γάργαρο νερό. όπως κάνουν οι τεχνίτες της γλώσσας.

Αυτό όμως που δεν μπορούν να κάνουν οι λογοτέχνες είναι να αφαιρούν τα νόηματα από τις προτάσεις. Σ' αυτό το τελευταίο σημείο έγκειται και η μεγάλη τέχνη του Κενολόγου. Δείγματα Κενολογίας έχουν κυκλοφορήσει στον τύπο, προσφερόμενα ως κοινωνιολογικά δοκίμια, υψηλής πατριωτικής στάθμης. Βλέποντας

τα, ή ακούοντας τα, θα παρατηρήσεις ότι λόγια ή γραφτά τα οποία διαρκούν πολλή ώρα, δεν μεταφέρον κανένα νόημα ή είναι εκτός θέματος με εξαίρεση τα σημεία όπου ο ομιλητής ή αρθρογράφος εκφράζει τη θέση του, δηλαδή εκείνο που θέλει να μεταδώσει στους ακροατές, λίγο πολύ αυτό που κάνουν οι διαφημίσεις της κόκα-κόλα. Μέσα στα μακρόσυρτα ενδιάμεσα, εφαρμόζει την κενολογία για να εξηγήσει δηθεν τους λόγους που τον οδήγησαν σ' αυτές τις θέσεις. Προσπαθεί να βάλει διάφορα ζητήματα ταυτόχρονα, κάνοντας τον ακροατή του να χάνεται, όμως το καλό του μνημονικό τον βοηθά να επανέρχεται στα διάφορα ζητήματα που έθεσε προηγουμένως για να "τεκμηριώσει" συμπεράσματα. Όταν πρόκειται περί συνέντευξης σε δημοσιογράφο που δεν είναι πολύ Έλληνας, ο Κενολόγος φροντίζει να του υπενθυμίσει τις αδυναμίες του πάνω στη γλώσσα, αφαιρώντας το έδαφος κάτω από τα πόδια του.

Αν πραγματικά μπορούσα να εμβαθύνω πάνω σ' αυτά που σου λέω, θα μπορούσα να σου πω πολλά για το πως τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης θα ήταν πιο αποτελεσματικά στο να φτιάξουν ένα κόσμο μέσα στο μυαλό των ανθρώπων, ο οποίος θα είναι πλήρως διαφορετικός από τον πραγματικό. Μ' αυτό τον τρόπο θα μπορούσαμε να φτιάξουμε μια καθαρά ελληνο Ελληνική φυλή.

Ο Κενολόγος που λες, προσπαθεί να είναι πάντα υπέρ των του ακροατή του, δημιουργώντας του το αίσθημα ότι είναι ένας μαθητάς που δεν καταλαβαίνει, όπως έγινε σε ένα από τα τελευταία τεύχη του περιοδικού Σαλάτα - είδες πως πόζαρε ο δικός μας στις φωτογραφίες του περιοδικού; Λες και έδινε στο Μουσύ τη δέκα εντολές ο μπαγάσας! Ο Κενολόγος έχει το ύφος του δασκάλου ή του θεού αν τον βοηθά ο χώρος και εφαρμόζει μεθόδους διδακτικής αντίστροφα, οι οποίες αφαιρούν τα νήματα που συνδέουν τις διάφορες πληροφορίες μεταξύ τους ώστε ο μαθητής να μην κάνει ούτε ένα βήμα μπροστά.

Η Κενολογία η οποία εξελίσσεται σε επιστήμη, έχει σκοπό να δημιουργεί ένα μέσα στο ανθρώπινο μυαλό. Τα κενά, αφήνονα γεγονότα και αναλύσεις ασύνδετα μεταξύ τους και εντελώς φυσιολογικά δημιουργείται στο ανθρώπινο μυαλό μια αυθαίρετη επιλογή στοιχείων από τον δεύτερο κύκλο που ανέφερα προηγουμένως. Είναι πολύ εύκολο με όλα αυτά τα δεδομένα, να δημιουργηθεί μέσα στους ανθρώπους απώλεια ιστορικής μνήμης και κοινωνικής αντίληψης. Από τη μια θα μπορούν να επαναλαμβάνουν κάτι που παλιά θεωρούσαν λάθος και να γιορτάζουν επετείους διδασκάλων και φαριστών, όπως π.χ. ο Μεταξάς και ο Γρίβας. Όσον αφορά την κοινωνική αντίληψη, καταλαβαίνεις ότι χωρίς τα υπόλοιπα κενά που δημιουργά η Κενολογία, εγώ δεν θα μπορούσα να θεωρούμαι ούτε ένας αξιόλογος δημοσιογράφος ούτε ένας μεγάλος πατριώτης.

Νομίζω ότι ενημερώθηκες αρκετά για να είσαι πια σε θέση να δεις την πετυχημένη πορεία του Ελληνικού εγώ μου. Θα έχεις βέβαια αντιληφθεί πως δικαιολογημένα νιώθω ξετρελαμένος με την πρόσφατη αναδιάρθρωση της Ελληνοκυπριακής ιστορίας έτσι όπως αυτή έχει ανακατασκευαστεί μέσα στις ασυτηρές προδιαγραφές των αναγκών του αμφιβολού παρελθόντος, εμένα και των ομοίων μου. Φτάσαμε στο σημείο, όπου ένα άξεστο εθνικιστής και αδιότατος Τουρκοφάγος, μετατρέπεται ως εκ θαύματος σε διακινητή ιδεών και σε πυρήνα διανοήσης. Πραγματικά η ιστορία μπορεί να σου βγει και μεγάλη γκόμενα όταν ξέρεις πως να την χειριστείς.

Χρίστος

Πέρα κενολογίας ή ένα ναυαγικό δέντρο με αναστατικές Μεσογείες

ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΓΩΓΟΥ

Απόψε, θαβάλω το ξύλινο παλτό μου κι' όταν
θγω στους δρόμους εσύ θα λείπεις, εσύ θα λεί-
πεις και θα είσαι παντού. Ο λόγος σου, ο λόγος
σου παντού. Το ξύλινο παλτό σου, θα γίνει φω-
τεινή ομίχλη, πάνω από των λυκανθρώπων το
λόγο, τον πόνο, το λόγο. Το ξύλινο παλτό σου,
θα τριγυρνάει μονάχο του και θα τρομάζει των
λυκανθρώπων την προσπάθεια! Κατερίνα, έχω
κοιτάξει λυπημένη πάνω στον ουρανό ψηλά και
έχεις πια γίνει πεφτάστερο. Καλό ταξίδι.

Τις νύκτες όταν κροταλίζουνε δι άνθρωποι τα
δόντια τους, σε βλέπω μέσα από ανάλαφρη
οπτασία ανέμου, να ξεφυλλίζεσαι σαν ρόδο, και
να εμφανίζεσαι γυμνή από το μαύρο, άσπρη,
άσπρη σαν τη σιωπή, έτσι, για να ειρωνευτείς,
τα μαύρα, μαύρα δόντια τους, μαύρα λόγια
τους, μαύρα όνειρα τους.

Κατερίνα νύκτωρ, θα βγω αντάκα με το ξύλινο
παλτό σου, με το ξύλινο παλτό μου, έξω στον
τεράτων τη συνοικία, να σκορπίσω αστέρια και
ανέμους.

Ανάμεσα εσύ.

Ανάμεσα εγώ.

Ανάμεσα μας ο θάνατος.

Καληνύχτα.

Στέλλα

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

Βουλιάζαμε,
στον απαλό οδυρμό του ονείρου
Χαθήκαμε,
μέσα σ' ατελείωτα μονοπάτια γαλήνης
Απαλό το αγέρι που φυσά,
χαστουκίζει γλυκά το ήπιο κύμα της σιωπής
Λίγα μέτρα πιο κάτω,
άλλος κόσμος,
άλλη ζωή
Γεράσαμε ζώντας στη φυγή
Αρνιάσαμε τους έντονους ήχους,
τ' αδέσποτα γέλια
των νεοφερμένων σωμάτων.
Βουλιάζαμε,
στον απαλό οδυρμό του ονείρου
Αγαπήσαμε χωρίς φραγμούς
και είναι η σελήνη μαγική
Φωτίζει το ανύπνιστο σκοτάδι των ματιών μας
Αναδωπυρνάει
τη διέγερση του κενού
Να ξεγυμνώσαμε λεί,
από τούτον το γλυκό ύπνο,
και να χορεύαμε στο ρυθμό
Να τινάζαμε το τίποτα απ' τα μαλλιά μας
και να στολιζόμασταν τον εποχιακό δεσποτισμό

Ποτέ ας μην ξεμερλώσει
Γιατί είναι το φως της σελήνης ιερό
Κυριαρχεί
στους άγνωστους προσδιορισμούς της ψυχής
Γιούλα

Όταν ήμουνα μικρό παιδί μούλεγε η γιαγιά μου
να μην κοιμάμαι με το στόμα ανοικτό γιατί μπαί-
νουνε ζωίδια μέσα και θα μου χαλάσουνε τα δό-
ντια. Εγώ της έλεγα ότι όταν κοιμάμαι με το
στόμα κλειστό με πονάνε τ' αυτιά μου κι όταν ξυ-
πνάω δεν ακούω.

Κρεθατάκι, σεντονάκι, μαλακό μαξιλαράκι
Δάκτυλο θρεγμένο σε χειλάκια ακουμπησμένο.
μεγάλος τώρα πια με σκουλαρίκια στα αυτιά κά-
θονται σε μια καρέκλα και σκέφτομαι τι καλά που
τανε τότε και τώρα τα θυμάμαι τις νύκτες που κοι-
μάμαι.

Το στόμα έχω τώρα κλείσει τα δόντια μου έχουνε
σαπίσει.

Mublie

I thought I'm dying
going round and round and never coming back all right
the sun is red the moon is brown everything is broken down tonight
but keep my words and stay away you know that everything is take.

Changes of my mind
Crazy but alive

Take my brain and check it out
See how works and what's about
thing of the world right now
I'm out

Take my heart and take my soul
but let me go by my own
thinking of the world right now
I'm out

How's life, how's life...

New Dimensions
Jazz Rock group

ΛΙΠΟΤΑΚΤΕΣ

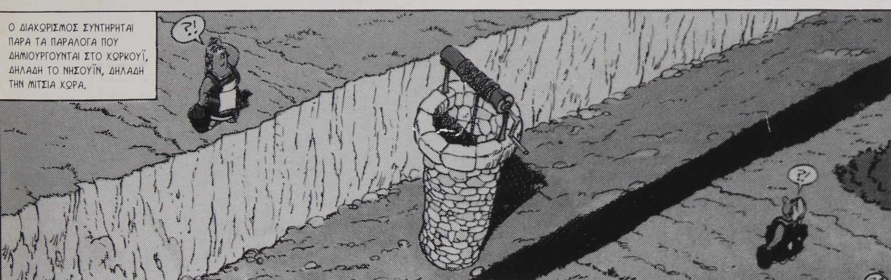
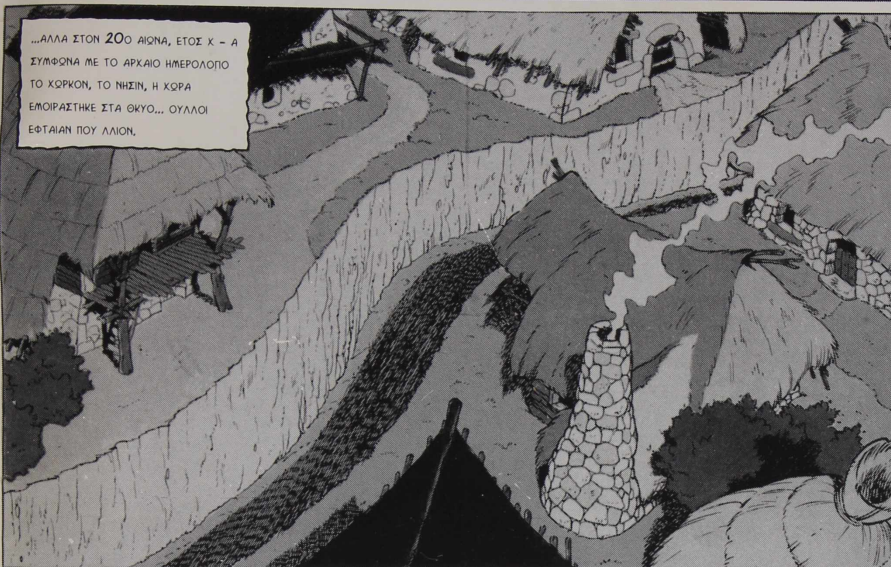
Σερβανίσσαμε
μέσα απ' τους υπόκωφους ήχους της σιωπής
Μαδώντας ένα-ένα τα πέταλα τ' ονείρου,
προχωρήσαμε
Χωρίς πειθώ
Χωρίς ντροπή
Συνεχίσαμε,
τον χιλιοπατημένο δρόμο της φυγής
Φορές χανόμασταν
μέσα στις δόλιες σκιές του μυαλού μας
Άλλες πάλι τρελλαινόμασταν
αγκαλιάζοντας το διαόκι
λες και ήταν
το αγαπημένο κορμί που ποθήσαμε
Τα πρωινά
πνίγαμε το φόβο
μέσα στο ήπιο φως της αυγής
Άπληστα μαζεύαμε
τις σκόρπιες ακτίδες
Να στολίσουμε τα μαλιά
Να γιορτάσει η ψυχή
Να σεβανίσει στο άπειρο
Κάπου - κάπου
βαδίζαμε ψηλαφώντας την ελπίδα
Σταγομυρμουρίζοντας
κάποιο ανέμελο σκοπό του συρμού
Χρωματίζοντας τον άδολο πόθο που σε-
ριανούσε
στα σκιρτήματα κάποιας σκόρπιας ιδέας
Μα ...όλο προχωρούσαμε
Σκορπώντας την αμφιβολία
στο χλωμό φως του φεγγαριού
Αναταράζοντας τη γαλήνη
στα άδολα οράματα που μας τυρανούσαν
Οι μέρες και οι νύκτες
έτρεχαν βροχή στα βλέφαρα μας
Και ο κόσμος!!!
Εικόνα μακρινή
θαμνή και αλλότροια
Λες κι εμείς δεν είχαμε καρδιά
Δεν είχαμε το κουράγιο
λες και η ζωή μας προσπερνούσε
Περιθωριακά.
Λες και μας αγνούσε

Γεράσαμε ζώντας στη φυγή
Χωρίς ποτέ να κατασταλάσουμε
Χωρίς ποτέ να σπιτωθούμε
Και όταν οι νύκτες ήταν σκοτεινές
Και όταν οι νύκτες ήταν μαγικές...
κλείναμε τα μάτια μας,
γλυκά ν' ονειρευτούμε.

Γιούλα

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΖΩΗΣ ΧΩΡΙΣ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

μίσος και ανασφάλεια".

- Ανάδελφοι όλων των χωρών ενωθείτε (για να ξεπεράσετε τα εθνικά κολήματα).
- Τι να σημαίνει άραγε το γεγονός ότι ένας νεκροανατόμος έχει γίνει τηλεοπτικός σταρ;
- Resolve το μαυρογέριμον Resolve.
- Λύστε το... το "κυπριακό".
- Θα γίνει τέλος πάντων εκείνη η συναυλία ειρήνης στην πράσινη γραμμή;
- Σικέ αγώνες: Άσε μας ρε φίλε. Δαμέ ζιούμε μια ζωή σικέ τζάι σου λαλείς μου για την μάππαν.
- Ο Σαλίχ βρίσκει ακόμα στη φυλακή. Όι τα σπιθικά - φυλακές κ.λ.π. Φυλακές... με καντζιέλα.

Ο Τζων Γουέιν στην Ανατολική Μεσόγειο: "Καλός Τούρκος νεκρός Τούρκος", έγραφαν τα πανώ των νεοεθνικοφρόνων στην εκδήλωση για τον Κυπριατισμό τον Απρίλιο του '94. Από το γνωστό "Καλός Ινδιάνος νεκρός Ινδιάνος", των Αμερικανών "αγωνιστών". Θωρούν πολλά καουμπούκια, φαίνεται, οι φίλοι του Καραμπελιά στη Λευκωσία.

• **Ζοννο:** Κάποτε καλό ελληνικό έντυπο. Πέραι θήκη σε μια εθνικόφρονη έκδοση με διάφορα φολκλорικά (Κανάρης και μπουρλότα). Ανάμεσα σε άλλα μας πληροφορήσε ότι η Κυπριακή δημοκρατία είναι "ομοιογενής ελληνική". Καλά τόσο και τόσο σας είπαν οι εκ Λευκωσίας φίλοι σας, εκόλλησαν η γλώσσα τους να σας πουν ότι η Κυπριακή δημοκρατία είναι διακοινοτική πολιτεία; Εν ανάγκη να ακούσετε τζάι άσχετοι εκτός από εθνικιστές;

• Ο Τουρκός, ο αρχηγός του Τουρκικού φασιστικού κόμματος των γκρίζων λύκων, είναι κυπριακής καταγωγής, λέγεται. Ο Γρίβας ο αρχηγός της Χ ήταν επίσης κυπριακής καταγωγής. Φοβερόν α; Οι πιο γνωστοί φασίστες στην Ελλάδα και την Τουρκία ήταν κυπριακής καταγωγής... Ο Φράνκεσταϊν της Ανατολικής Μεσογείου.

• Γράφει ο τώως μσοίκος και νυν εθνικόφρων "αγωνιστής" της γλωσσικής καθαρότητας: αρχίζει "αχρηστεύουμε και πετάμε στα σκουπίδια χιλιάδες λέξεις με την κατηγορία ότι είναι αρχαίες ή παλιές και άρα άχρηστες και ανίκανες να προσφέρουν στην σύγχρονη ατομική τεχνολογική σφαγή. Η χρησιμοποίηση τέτοιων λέξεων θεωρείται ως ασύστολος νεολογισμός και γλωσσική νεκρανάσταση, ανεπιτρέπει στην κοινή νεοελληνική μας γλώσσα". (Εφ. Φιλελεύθερος, Μάης 1994). Μάλιστα. Είναι έξω φρενών το άτομο γιατί εν χρησιμοποιούμε την καθαρεύουσα. Ο ίδιος όμως και οι "εθνικές επιτροπές" στις οποίες συμμετέχουν οι νεοεθνικόφρονες ενοχλούνται ιδιαίτερα με την κυπριακή γλώσσα ("το ιδίωμα" όπως το αποκαλούν) και θέλουν να την εξαφανίσουν γιατί είναι "απολίθωμα", είναι "παλιά" δεν μπορεί, λέει, να εκφράσει τους "νέους ήρους" όπως και η "κοινή" (η αθηναϊκή δηλαδή). Και όχι μόνο πολεμούν τη μητρική τους γλώσσα / διάλεκτο αλλά και επιμένουν να γίνουν νόμοι να την απαγορεύσουν στο δημόσιο λόγο, να αλλάξουν τα ονόματα των χωριών / τοπωνυμίων κ.λ.π. Υποκρισία; Αδυνάμια κατανόησης; Η απλή δίψη για εξουσία;

• Το άρθρο καταλήγει με γνώριμους ήχους: "Πρέπει να κηρύξουμε συναγεμίο και κατάσχεση γλωσσικής πολιτοκρίας, ολοκληρωτικό και ανειρήνευτο πόλεμο, γενική επιστράτευση ενάντια σε κάθε γλωσσική εισβολή... Είναι η ώρα της εθνικής επανάστασης". Εμπρός. Ζήτω η 21 Απριλίου...

• **Εμπρός λοιπόν:** Να απαγορευτεί στους Κυπρίους να μιλούν. Να συλληφθούν όλοι οι γέροι. Να περάσουν τα παιδιά από εθνικά εκπαιδευτήρια για να μάθουν καλαμαριστική προφορά. Όποιος λαλεί "τζάι", Εθνική επιστράτευση.

• Απίστευτος ο δήμος Λεμεσού. Μα που εξακουστήκεν σιόρ να κλαδεύουν τα δέντρα σε γεωμετρικά σχήματα με προτίμηση στα τετράγωνα.

• "Τζάι ύστερα λαλούν σου... Σκέψου τι μπορείς να κάμεις για την πόλη σου. Επιτροπές αυτοάμυνας της φυσικής εξέλιξης των κλώνων... "Οι κλώνοι ανήκουν στα δέντρα τους"...

• Κυκλοφορεί με φωτογραφική. Για να μας μείνει τζάι καμιά φωτογραφία της πόλης όπως την εξέραμεν.

• Ρε! Αντραπέιτε τζάι λλίον σιόρ... Πότε εν να αλλάξετε τζέινον τον νόμον για την ομοφυλοφιλία; Ποιος φοβάται ποιον τέλος πάντων;

ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΥΠΟΚΡΕΩΣΗΣ ΣΤΡΑΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Στο όνομα της ανθρωπιάς, για τους άμαχους που απειλούνται από εγκλήματα πολέμου, ιδιαίτερα να τα παιδιά, και για τη φύση που δεινοπαθεί από την προετοιμασία και διεξαγωγή των πολέμων,

εμείς οι υπογράφωντες συνηγορούμε υπέρ της κατάρτησης της καθολικής υποχρέωσης στράτευσης, σαν ένα μεγάλο και αποφασιστικό όλημα προς τον τέλειο αφοπλισμό.

Θυμίζουμε το μήνυμα των ανθρωπιστών του 20ού αιώνα:

"Πιστεύουμε ότι ο στρατός που στηρίζεται στην υποχρέωση στράτευσης και καθοδηγούνται από ένα μεγάλο επιτελείο επαγγελματιών αξιωματικών αποτελούν μια σοβαρή απειλή για την ειρήνη. Εξαναγκαστική θητεία σημαίνει εξευτελισμός της ελεύθερης ανθρωπίνης προσωπικότητας. Η ζωή του στρατοπέδου, η σκληρή εκάσκη, η τυφλή υπακοή και στις πιο άδικες και παράλογες διαταγές και το όλο σύστημα εκπαίδευσης στο να φονεύει, υπομονεύει το σεβασμό της ανθρωπίνης προσωπικότητας, της δημοκρατίας και του πολιτισμού.

Είναι προσβολή της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας να εξαναγκάζεις άτομα να θυσιάσουν τη ζωή τους ή να φονεύουν, αντίθετα με τη θέληση, την πεποίθηση και το συναίσθημα δικαιοσύνης που τα διακατέχει. Το κράτος που θεωρεί δικαίωμά του να εξαναγκάζει τους πολίτες του να συμμετέχουν σε πόλεμο δεν είναι σε θέση να επιδείξει ούτε και το στοιχειώδες ενδιαφέρον για την ευημερία τους σε περίοδο ειρήνης. Κι ακόμη περισσότεροι: η υποχρέωση στράτευσης εμψυεύει ο'όλο τον ανδρικό πληθυσμό ένα μιλιταριστικό πνεύμα επιθετικότητας και δη σε μία ηλικία αρκετά ευάλωτη. Η εκπαίδευση στον πόλεμο δημιουργεί εύκολα την εντύπωση, ότι τελικά ο ίδιος ο πόλεμος είναι αναπόφευκτος, και μάλιστα τον καθιστά ευπρόσδεκτο".

"Η υποχρέωση στράτευσης παραδίδει το άτομο στο μιλιταρισμό. Είναι ένας τύπος δουλείας. Απόδειξη για την παραλυσία της επίδρασης είναι το γεγονός, ότι οι λαοί έχουν συνηθίσει να τη δέχονται χωρίς αντίδραση. Στρατιωτική εκπαίδευση είναι η εξάσκηση σώματος και πνεύματος στην τέχνη του να φονεύει. Στρατιωτική εκπαίδευση είναι διαπαιδαγώγηση στον πόλεμο. Είναι η διαίτησις του πολεμικού πνεύματος. Εμπνέει την ανάπτυξη της θέλησης για ειρήνη".

Θέλουμε να ενθαρρύνουμε τον κάθε άνθρωπο να αποστασιοποιηθεί από το στρατοκρατικό σύστημα, χρησιμοποιώντας μεθόδους μη βίαιης αντίστασης στο δρόμο που χάραξαν οι Μαχάτιμα Γκάντι και Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, όπως: συνειδητή απυακοή, μη καταβολή φόρων που διατίθενται για στρατιωτικούς σκοπούς, μη συνεργασία με στρατιωτική έρευνα και τεχνολογία, πολεμική διομήχανια και εμπόριο όπλων.

Στη σημερινή εποχή που επιτρέπει την ηλεκτρονική διεξαγωγή πολέμων και τη δραστητική χειραγώγηση από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, δεν μπορούμε να αγνοήσουμε την ευθύνη που έχουμε, στο να ενεργούμε έγκαιρα και σύμφωνα με τις επιταγές της συνείδησής μας. Είναι ύστατος καιρός να αποστρατικοποιήσουμε τις αντιλήψεις μας και τις κοινωνίες μας, και να εκφράσουμε δημόσια την αντίθεσή μας στον πόλεμο και στην προετοιμασία του.

Τώρα είναι καιρός να ενεργήσουμε, τώρα είναι καιρός να δημιουργήσουμε και να αναπτύξουμε έναν τρόπο ζωής που θα σώσει τη ζωή άλλων.

• Η θεωρία του "εγκλήματος χωρίς ενόχους" είναι η πρωτοποριακή συνεισφορά της κυπριακής δεξιάς στην παγκόσμια λογοτεχνία (βλέπε αστυνομικό μυθιστόρημα) και στην παγκόσμια δικονομία. Ένα "εγκληματικό προδοτικό" προαίτημα χωρίς ενόχους. Ένας "απαράδεκτος" ξυλοδαρμός πολίτη στον αστυνομικό σταθμό Λεμεσού με κάλυψη των υπευθύνων. Δεν βρέθηκαν λεία στοιχεία εναντίον τους. Ο πολίτης χτυπιώταν μόνος του στους τοίχους. Η οι ενόχοι ήταν Αρειανοί. Όπως και οι πραξικοπηματίες. Ύστερα είχαμε τη δολοφονία στο Χλωράκα. Κανένας δεν φταίει αλλά έγινε λάθος είπε ο κ. Ευαγγέλου. Μεγάλε.

• Το υπουργείο Παιδείας και τέτοια θυμήθηκε και το Μετάξ στις 28 του Οκτώβρη. Ωραία πράγματα. Ελληνικός πολιτισμός. Καλά η τοπική εθνικοφροσύνη, ούτε ακούει, ούτε βλέπει. Χαμπάρι δεν πήρε ότι τον Μετάξ και τον Γρίβα έχουν βάψει με ένα μαζικό φτύσιμο οι εν Αθήναις αδελφοί τους;

• **Τζάι Πανούση επικοινώνησε μαζί μας. Επείγον.**

• Το Kitsch των αγαλμάτων καλά κρατεί. Από το "κάθε σπίτι και κάστρο" στο "κάθε ρότσο και άγαλμα της ΕΟΚΑ".

• Κανένας δεν κέρδιζε το διαγωνισμό για το πόσο σύνδεσμοι αγωνιστών ΕΟΚΑ υπάρχουν. Μας πήραν χαμπάρι οι σύνδεσμοι φαίνεται και φτιάχνουν συνεχώς νέους σύνδεσμούς. Αρχίζω να νοσταλγώ την εποχή του ΚΚΕ μλ, ΜΑ ΚΚΕ, ΚΚΕ ΜΑ (αριστερή πτέρυγα) κ.λ.π. Στην περίπτωση της ΕΟΚΑ υπάρχει περισσότερη "φαντασία". Σύμφωνα με έγκυρες πληροφορίες του TRAINΟΥ σύντομα θα έχουμε και τα ακόλουθα: "Σύνδεσμος αγωνιστών - ανταρτών", "Σύνδεσμος αγωνιστών - αντάρτες μη συλληφθέντες", "Σύνδεσμος αγωνιστών - ανταρτών συλληφθέντων", "Σύνδεσμος αγωνιστών - ήξεραν για τη βόμβα της 21 Αυγούστου", "Σύνδεσμος Αγωνιστών - που δεν ήξερα για τη βόμβα της 21 Αυγούστου αλλά το υποψιάστηκαν" κλπ.

• Αντραπέιτε τζάι λλίον τον καημένον τον Αυγεντίου σιόρ. Ή πέτε μας ποιος τον επρόδωσαν.

• **Ελληνοχριστιανίοι πότε θα απολογηθείτε για τη δολοφονία του Μένικου;**

• Θα κτυπούμε την πόρτα της Ευρώπης μέχρι να μας δεκτεί είτε ένας δουλειά... Όι σιόρ, να τους καθαρίζουμε τα παπούτσια τους... Πού θα πάει θα τους πείσουμε να μας δεκτούν. Έλεος.

• Τέλειωσε το αρπαχθεί. Ίσως λαλή. Έτο που "νικούνεν" τζάι μεις μέσα μέσα. Μάνα μου μας!

• Ειπώθηκεν: Ο εθνικισμός είναι το απωθημένο μιας χαμένης παρτούζας που μεταβάλλεται σε

Και αυτή η Αυγή που πλησιάζει απαλά, απαλά, ελαφρά, πουπουλένια, αθόρυβα, γυμνή. Αυτές τις ώρες τες ιερές πριν απ' την αυγή. Αυτές τις προσωπικές ώρες του κάθε κόκκορα του τυπικότερου πτηνού και περήφανου κοτά. Αυτού του εραστή που του σφάζουν τις γυναίκες του μπροστά του, προκλητικά μπροστά του, μα τι να πει; Το ρολόι ίσως κάτι έχει πάθει, ίσως του σαλέψει ο μηχανισμός και δεν κτυπήσει το απαίσιο του ξυπνητήρι. Μπορεί και να πέσει να τσακιστεί πριν το χάραμα. Ποιο θα πρέπει να εμπιστευόσαι για το ξυπνητήρι, το ζωγραφιστό βαμμένο ή μήπως τον κόκκορα. Και οι πετινοί αρρωστάνε καμιά φορά και δεν στέκουνε στα δυο για να κραυγήσουν. Οι πιθανότερες ιδίες. Ποιος θα ρωτήσει τον κόκκορα αν νιώθει καλύτερα;

